www.e-rara.ch

Catalogus haereticorum omnium pene qui ad haec usque tempora passim literarum monumentis proditi sunt ...

Bernardus de Lutzemburgo

[Köln], 1529

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-5290

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Visual Library

5170

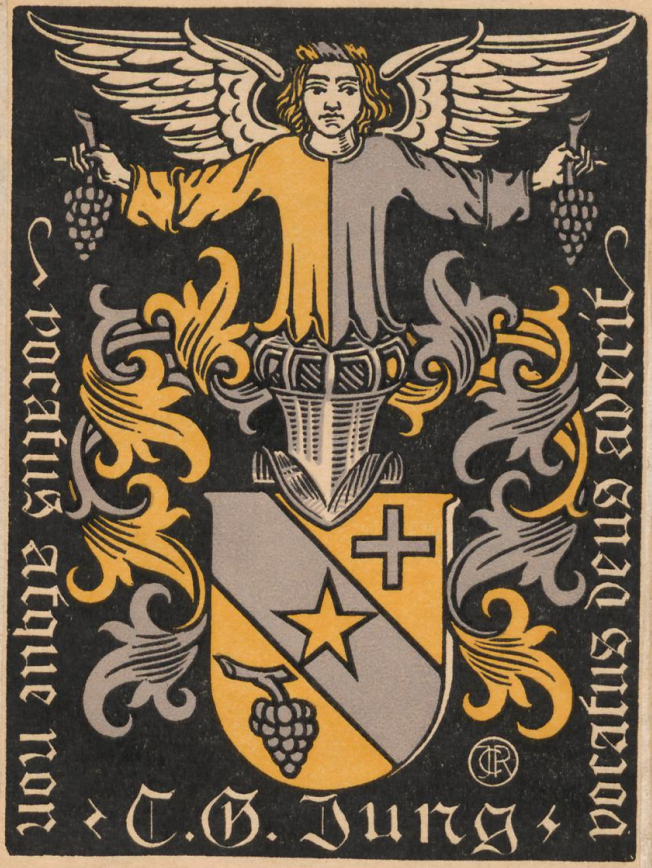

CC 34

CATALOGVS HAERETICORVM,

omnium penè, qui ad hæc usq; tempora passim literarum monumentis proditi sunt, illorũ nomina, errores, & tempora quib. uixerunt ostendens: quẽ F. Bernardus Lutzenburgus artium & sacrarũ literarũ professor, ordiñ. Prædicatorij quinq; libris cõscripsit: in quo & de Lutero & de alijs nuper ortis hæreticis multa deprehendes.

¶ Editio quarta, nunc ab ipso autore & aucta & recognita.

Anno M. D. XXIX.

REVEREN

DISSIMO IN CHRISTO PATRI ILLVstrissimo D. Hermanno de Vueda, sanctæ ecclesiæ Colonienſis archiepiſcopo, ſacri imperij Ro. per Italiam archicancellario, principi electori, Vueſtphaliæ & Angariæ duci &c. F. Bernardus de Lutzenburgo humilis artiũ & ſacræ theologię profeſſor, ordinis prę dicatorũ, perpetuam S.

GENEROſis innaſci animis crediderim, præſul illuſtriſſime, ingenuæ eruditiõis amorem: id fœcũda prouidente, ni fallor, natura, quæ alio rũ rectores ad ſublimis ſapientiæ munia proue hit maturius, & præcla ris ingenij dotib⁹ locupletat, quos mobili uul go congenita quadam (ut ita dicã) præeſſe ſta tuit induſtria. Videas interim non modo ſacrificos Chri ſtiani gregis duces diuinæ philoſophię capi ſuauitate, ue rumetiã reges & principes alioqui bellicoſos, quor⁹ nõ nulli in caſtrorum tumultibus nonnihil temporis ſuffurati, muſis inuigilaſſe leguntᵉ. Alexãder ille Macedo, qui per diem cruentam uibrabat haſtam, noctu Homeri perluſtrans iliada, ipſam dormiturus ſub puluinari retentauit. Proinde ſi Plutarcho fides eſt habenda, Demetreus Phaleręus Ptolemæum Philadelphum Aegyptior⁹ regẽ admonuit, ut libros, in quibus boni regis officia & clariſſimorum uirorum geſta ſcripta erãt, nunq̃ è manibus dimitteret. Num ergo torpere decet otio dñicę cuſtodes uineæ, quibus oues illæ creditæ ſunt atq; cõmiſſæ, quas hu-

mani assertor generis suo mercatus est sanguine? Pastores olim, quibus diuini ꝟbi mirabilis illuxit incarnatio, non sopitos, sed uigilantes inuenerũt angeli. Lupus grẽgem circuit, quærẽs quam rapiat ouem, & pastor dormitat? Tu quidem Colonien. ecclesiæ põtifex, peruigil gregis tui pastor, uiros doctos ac probos, uti debes amas, honoras, obseruas, & larga prosequeris beneficẽtia, quo nõ uidearis degenerare ab auita nobilitate. Illa profecto uera est nobilitas, quæ scientiaꝫ adauget officinas, quę uir tutũ cultores amplectit, quæ studiosos in diuina lege fouet, ac dignis exhilarat stipẽdijs. In excelsa ò pastor aiaꝫ constitutus es specula, castam oculoꝫ per tui pecoris circuitũ gyra aciem: & si quos conspicatus fueris lupos, persequere, comprehende, perde, nec cessaueris donec deficiant. Primęua nascentis ecclesiæ tẽpestate, feroces beluę proceres Christianæ religionis perfidiæ armis delere conati sunt, at frustra: sapientia siquidẽ uicit malitiã, Chri stus mundum, & uanitatis umbras syncera ueritas. Surrexerũt hæretici ambitionis spũ tumidi, diuinæ scripturæ uerba, nõ sensum (quẽ solis deus reuelat paruulis) meditantes, sed perierunt in infipientia sua. Vbi Sabellius cõfusor? ubi diuisor Arrius? ubi apostata Iulianus? ubi dormitor Vigilãtius? ubi denicꝫ Manichæus mali plastæ excogitator? Absorpti sunt, iuncti petræ sapiẽtes in oculis suis: qui dum ueritatis nollẽt esse discipuli, facti sunt angeli tenebraꝫ. Cæterum postq̃ illa interiere mõstra, nouus atri ditis ortus est apostolus, tam impudens q̃ temerarius, quẽ tertiam stellaꝫ partẽ uereor alicubi in suam traxisse uesaniã, qui prædicat libertatẽ, ut à Christi opt. max. eximat seruitute, q errorꝫ infelix Ioliũ simplicibus fideliũ inserit pectorib. cui qsq; pastor prudẽter occurre re debet, ne inficiant ij, de q̃ꝫ salute districto iudici reddi turus est rationem. Immundus ille Luterus est, qui circa cæli cardines perambulat, & seipsum ignorat: qui suiipsi us immemor cælum terræ miscens, se totum gaudet cõmouere orbem. Nec desunt qui eius indoctæ doctrinæ

quasi nouo euangelistę, prurientes accommodant aures, imò & animas illo duce in tartara præcipitandas. Tu ergo antistes uigilantissime, tuam custodi atq; tuere uineam, feras abige beluas, ut insõtes hagni defẽsore hagno dei perseuerent illæsi. Demum ne arguar defidiæ & absconditi talenti, hæreticorũ errores in unum collegi uolumen, quod tuæ censui dedicare dignitati, cum te sciam domus nostræ Colonien sis ac fratrum prædicatorũ omnium tutorem præcipuum, nedum sacræ scripturæ protectorem acerrimum. Hoc xeniolum haud aspernetur oro tua reuerendissima paternitas, atq; eo suscipiat quo profectum est animo, ac dum per otium licuerit legat, inuẽtura quibus ab exordio nascentis ecclesiæ, nauicula Petri iactata sit procellis, & fluctibus undiq; agitata, sed mergi ualuit nunquã, quã Christi⁹ gubernator ascẽdit, qui imperat uentis & mari, & ingẽs sequitur trãquillitas. Veritas qpe super omnia uictrix ad tempus quidẽ premi, sed opprimi aut perimi nequit unquam. Tua celsitudo seruet incolumis à Iesu Christo. Coloniæ, millesimoquingentesimouigesimosecundo.

LIBER PRIMVS.

Quam ob causam hæreses sint exortæ.

Caput .I.

VBintroierũt homines quidã, qui olim præscripti erant in hoc iudicium, inquit sanctus Thaddæus apostolus, cõtra fidei corruptores scribens. Licet enim sancta ecclesia per omnia ab initio floreret, nõ tamẽ pertulit inimicus ex inuidia sic iã eleuatam atq; splendentem ualde, sed malitiose mouere cœpit consilia, contendens ecclesiam à domino & uniuersorum creatore submergere: uidebat etiam paganorum errorem iam fuisse manifestatum, deprehensa q; uana dæmonum machinamenta, & creaturam à plurib. iam non adorari, sed creatori hymnos decenter offerri. Ea gratia iam non palam contra dominum & saluatorẽ nostrum excitabat bellum, sed uiros inueniens, Christia nos quidem se uocabulo profitentes, sed amore honoris & uanæ glorię seductos, quibus tanq; organis suæ machi nationis usus, plurimos ad pristinũ reduxit errorẽ. Hinc doctor gentium ad Gal. 2. ait: Propter superintroductos falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatẽ nostrã, quã habemus in Christo, ut nos in seruitutẽ redigerent. August. 18. de ciuit. dei: Videns diabolus templa dæmonum deseri, & ad nomen libertatis mediatoris curre re genus humanum, hæreticos mouit, qui sub uocabulo Christiano doctrinæ resisterẽt Christianæ, quasi possent indifferẽter sine ulla corruptione haberi in ciuitate dei, sicut ciuitas confusionis habuit philosophos inter se diuersa & aduersa sentientes. Subintroducti sane hæretici à diabolo fuerũt: quod enim ille per se non poterat, hoc per falsos fratres moliebat, quos fraudulenter sub specie religionis, & titulo fidei immiserat, ut fidem ueram impugnarent, permittente hoc deo propter electorum suorum utilitatem, qui uisa utilitate & pœna hæreticorũ,

gratias agant quod non sint sic permissi errare. Obsidet enim doctrinam catholicam oppugnatio contradicentium, ut fides nostra non otio torpeat, sed ut cohors malignantium eliminetur. Et secũdum Augustinum de uera relig. Hæretici multũ prosunt, nõ uerum dicendo, quod nesciunt, sed ad uerum quærendum spirituales catholicos exercendo, teste Apostolo, q inquit Corinthijs: Oportet hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiãt. Hi autem à deo probati sunt, qui possunt bene docere. Rubertus Tuitiensis super illud Apocalypsis: Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, & noli ea scribere. quasi dicat, mysteria scripturarum, quæ tibi datum nosse promptum q̃ est exponere, signa. i. obsigna & claude, ut sint signata & clausa, posteris quærenda relinque, ut nõ sint uelut merces ultroneæ, de quibus uulgo dicitur, q̃ soleant putere: pretiosa illa erunt, quando opus erit ut quærant, urgentibus uarijs hæresibus, quas necesse erit esse, ut qui probati fuerint, manifesti fiant, tunc enim præclara ingenia multorum exercebũtur, & quæ de scripturarum thesauris laborioso studio fuerint conquisita, non uilia uidebũtur. Vnde hæreticorum tempore ecclesia impugnatur, sed non expugnatur. Glossa Deuteronomij. 2. Hæretici Christianos angustãtes testimonijs scripturarum deprauati contra ecclesiam pugnant, sed resistere non præualent, traduntur uicti in manus sanctorum cum habitaculis suis. Scripsit quidam imperatori ecclesiam persequenti: Niteris incassum nauem submergere Petri, Fluctuat, at nunq̃ mergit̃ illa ratis. Impugnatur eñ ecclesia ab hostibus gladijs & hæresibus. Et hoc secundum est inhumanius. Omnes enim ecclesiæ inimici secundum Augustinũ 18. de ciuitate, prosunt ecclesiæ, quia si accipiunt potestatem corporaliter affligendæ, exercent eius patientiam: si uero male sentiendo aduersantur, exercent eius sapientiam. Ex hoc claresci t, quod fideles probant, & doctores ecclesiæ illuminant. Gloss. Matthæi. 24. Cum hæreses & flagitia regnare, & inter sanctos pacem eorum distra-

here cœperunt, quanto plures uident sequi praua, tanto altius uirtutes petunt, & hoc fit dei omnipotentis coassi stentia. Iob. 22. Eritq; omnipotens contra hostes tuos, & argentum coaceruabit tibi, quasi diceret, dum malignos hæreticos à te repulerit, diuini in te eloquij talentum lucidum excrescet, & in amore eius epulis sacræ scripturæ satiaberis Et ex hoc de se præsumentes humiliant. Hieronymus super Ezech. Parumper deus abscondit faciem suã ab eis, & tradidit eos in manus inimicorum, propter immunditias suas. Sed subditur liberatio. Et assumam zelum meum pro nomine sancto meo, quod blasphemabatur propter hæreticos, ut postquã eos liberauerit, impij erubescant & confundant. Quare fide ecclesiastica derelicta, præuaricati sunt in me. Hinc sana doctrina auidius indagatur, & utilitas hæretricorum panditur. Quanto enim hæreticorum nequitiam citius exploramus, tanto certius eam declinamus. Cum enim fides uelut aurum cœperit fulgere, & prædicatio eius ut argentum igne probatum resplenduerit, turpius hæreticorum uoces obscuri æris utilitate sordebunt. Bona enim ex deteriorum comparatione magis noscũtur. Quis sciret lucem esse bonã, nisi tenebras sentiret? Quis nosceret mellis dulcedinem, nisi gustasset amaritudinem? Et tandem pigritia nostra excutitur. August. Ideo diuina prouidẽtia multos diuersi erroris hæreticos esse permittit, ut cum interrogant nos ea quæ nescimus, sic discutiamus pigritiam, & diuinas scripturas cupiamus. Et uiri probati manifesti fient, quia per hæreticos de somno excitantur. Scribimus contra hæreticos, ne silendo foueamus errorem: & ne sit hæreticis liberum habere pro uoluntate sermonem. Aug. 16. li. de ciuitate dei ca. 2. Multa quippe ad fidem catholicam pertinẽtia, dum hæreticorum callida inquietudine exagitantur, & aduersus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelligũtur clarius, & instantius prædicãtur, & ab aduersario mota quæstio discendi exitijt occasio.

Hæreſes quibus de cauſis oriuntur.

Caput II.

QVam quidam repellentes, circa fidem naufragauerunt. 1. ad Timot. 1. Spreta enim bona conſcientia, in magnos quidam deuenerunt errores, inimico homine & ſatore malorum operum procurante, qui ſuperſeminauit zizania in medio tritici & boni ſeminis fidei catholicæ, Matth. 13. & extra de elect. ca. licet deuitanda. Hinc fit ut multi efficiantur zizaniorum diabolicorum ſeminatores homines impij, uirtutem dei abnegantes, ſcelerati, nequam, & peruerſi miniſtri ſatanæ, teſte ſancto Ignatio ad Magneſianos, non ſicut agricolæ Chriſti, ſed inimici ſeminarium. Et Oſee. 8. Culmi ſtantes non facientes fructum ſpiritualem, ſed amaritudinem ſuper ſulcos agri ſubuerſi germinantes, & niſi ſpinarum radices relinquentes, intima cordis pungentes, & aſſiduè diſcurrentes per diuerſa loca, die ac nocte inſtant attractioni hominum ad ſuam ſectam, & multos ſecum naufragare faciunt, & impulſi à diabolico uento, timorem iudicij dei iuſtiſſimi conculcant. Iuſte igitur à deo naufragare permittuntur, exoſos enim habui eos, Oſe. 9. dicit dominus. Et in Pſalm. 21. In diluuio aquarũ multarum, id eſt, diuerſarum hæreſum, ad te non approximabunt, ſed à te elongabuntur, & in altitudinem maris deuenient, & tempeſtas demerget eos. Et multę cauſæ à doctoribus, maxime à Nicolao Dinckelſpuel dãtur, quare huiuſmodi circa fidem naufragant. Vna cauſa eſt, auerſio intellectus ab illis quæ credenda ſunt, & conuerſio ad errores. Quidam enim ſic amant errores ſuos, ut ueritatem eius contrariam audire nolint. Prouerbio. 18. Non recipit ſtultus uerba prudentiæ, niſi dixeris ea quæ uerſantur in corde eius. Et Gerſon in tract. de ſimo. Nõ eſt hæreſis ſine deprauatione intellectus per errorem in his quæ recta fides tradit. Alia cauſa eſt inhabilitas intellectus, quæ fit per peccatum, per quod lumen diuinæ in

fluentiæ ingredi prohibetur. Iob. 24. Ipſi facti rebelles lumini. Tertia cauſa eſt affectio inordinata, qua hõ trahitur ad contraria fidei, ut quando ex amore uel timore, aut ſpe promotionis contra fidem dicentis ei credit, & ueritas fidei derelinquitur .1. lib. hiſto. tripar. capi. 14. Appetitus potentiæ hominum peſſimorum auaritiæq; præpoſitus ueritati, quæ creditur eſſe præcipua, ſolet inſidiari per uarias occaſiones, reſiſtentes eccleſiaſticæ pietati. Quarta cauſa eſt ſuperbia, qua homo præſumit ſe omne intelligibile ſupra ſe, ſuo ingenio naturali poſſe apprehendere & intelligere, cum tamen ſecundum Auguſtinum ſuper Iohan. credere ſit ianua ad intellige re. Hieron. ſuper Titum: Hæretici uano ſermonum ſtre pitu quærunt quem inuenire non poſſunt, fuerunt eorũ fatuę quæſtiones, putantes deum humanis ſenſibus poſſe comprehendi. Et ſecundum Iſaiam: Si non crediderit is non intelligetis. Et Auguſt. in lib. confeſſi. Tumore meo, id eſt, ſuperbia, ſeparabar à te, & nimis inflata facies claudebat oculos meos. Gloſa ſuper illud Oſee. 10. Reſpondebit arrogantia Iſrael in faciem eius, dicit: Hæretici ſuperbiam habent quaſi matrem iniquitatis ſuæ, & iactant ſe ſemper ſcire altiora, & in eccleſiæ contumeliam debacchantur, ſed arrogantia populi & magiſtrorum ſi mul corruent. Vnde hæreticorum turris ſuperbiæ deſignatur, Geneſi. 11. Hi nempe figmenta ſua erigunt contra deum, uolentes illicita curioſitate cæli altitudinem penetrare, ergo in fine confunduntur. Cyrillus. 11. libro in Euangelium Iohannis: Nemo abſq; illuminatione ſpiritus ueritatem cognoſcere poterit, nec diuina dogmata humana uirtute conſequimur: excedunt enim mentẽ hominis noſtra myſteria, ingensq; donum eſt Chriſtum cognoſcere. Item Exod. 19. Omnis qui tetigerit mõtem, id eſt, altitudinem ſcripturæ, morte morietur, ſcilicet, la pſus in hæreſim. Quinta cauſa eſt, credendorum ſubtilitas, & intellectus humani obſcuritas, quo hæretici non capiunt quæ ſunt credenda. Nec tamẽ per hoc excuſant,

quia rationabiliter ea quæ ratione inuestigari non possunt, fide tenenda hominibus proponuntur, ut probat sanctus Thom. 1. con. gen. cap. 7. Multi enim effrenatis sensibus mentis plus sapere appetunt, q̃ decet, plerunq; offensionem hæretici stultitiæ temerarijs tractatibus incurrunt. Sexta causa est negligentia prælatorum, quos deus misit in mundum tanquã cultores agri sui. Lucę. 10. Rogate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Et Hiere. 1. Ecce constitui te hodie super gentes & super regna, ut euellas & destruas & disperdas & dissipes & ędifices & plantes. Et Paulus Actu. 20. Attendite uobis & gregi uestro, in quo uos spiritussanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quã acqsiuit sanguine suo. Et sic de uno pontifice canit ecclesia: Ad fidei caulas con gregans ouiculas lupi præuidit insidias, Sed Matth. 13. dum dormirent homines, id est prælati ad custodiam deputati, inimicus homo superseminauit zizania in medio tritici: quia inter doctrinam ueritatis, hæreticus commiscet fallaciam erroris. Episcopi autem ex solerti uigilantia super gregem merentur uitam æternam. Narrat Thom. Brabantinus primo libro apum: Venerabilis & deo dignus Guardus Cameracensis episcopus, cum in uia contra Antuerpienses hæreticos, apud Basluginense monasterium Brabãtiæ strictissime reformatum, uitã beatissime terminasset: in tempore migrationis quidam frater Prædicatorum per somnum apparuit in Gandauo. Cui frater: Quomodo pater tibi est? Ille, mortuus, inquit, sum. Et ecce: Ad satis graues transeo pœnas, expurgandus prius, quã ad gloriam transferar. Et frater: Quæ penè causa? Cui ille: Nimia seueritas culpabilẽ reddidit & purgandum, sed uia ista qua contra hæreticos, p purgãda ecclesia auidius inhęrebam, pœnam meam minuet & accelerabit, nunc dilatam. Septima causa est carẽtia prædicationis Euangelicæ, quia ubi euangelium nõ prædicatur, hæresis nascitur. Treno. 3. Paruuli petierunt panem, id est doctrinam euangel. & non erat qui

frangeret eis. Dicit Vincen. Ferrar. quod reperit in Lombardia nouem ualles hæreticorum, propter defectum prædicatorum. Dixit sibi unus frater, triginta anni sunt quod nullus frater nec clericus uenit huc ad instruendū nos in fide, sed ueniunt hæretici de partibus longinquis, & prædicant nobis suos errores, quos euitassemus, si euangelicam doctrinam habuissemus. Octaua causa cur interdum diuina prouidentia quosdam ecclesiarum magistros uana quædam dogmata prædicare patiatur, ut tentet uos dominus deus uester, ut palam fiat utrū diligatis eum an non in toto corde uestro, Deuterono. 13. Profecto magna tentatio est cum ille quē tu prophetam, quem prophetarum discipulum, quem doctorem & assertorem ueritatis putas, quem summa ueneratione & amore complexus sis, is subito latent noxios subinducat errores, quos nec cito deprehendere ualeas, qualem nunc esse tentationem Luteri cernimus, cum infelix ille ex oue conuersus in lupum, gregem Christi lacerare non cessat.

Hæretici immundis animalibus comparantur. Caput .III.

VIdete canes, inquit doctor gentium ad Philip. 3. reddens eos cautos ab hæreticorum astutijs, ut fidem inuiolatam custodiāt, & hæreticos immūdos canes denuntiat. Ambro. Hæreticos in omni genere uitandos & spernendos Apostolus docet quasi canes, q primum oblatrant, dehinc morsu suo sęuo male operantur. Videte ergo, id est, cognoscite canes cōtra ueritatem irrationabilit latrantes. Isa. 18. cum glossa. Ite ad gentem euulsam à deo & dilaniatam morsibus hæreticoꝝ populum horrendū. Canes em̄ q̄d integꝝ est dilaniant, & in luto erroꝝ ꝟsantur. Dicuntur etiam uulpes in desertis,

Ezech.13. Vulpes enim domesticis insidiantur auibus, & hæretici intendunt ad deceptionem pauperum. Beda: Vulpes animal fallax insidijs intentum, rapinas, fraudes exercens. Etiam inter ipsa hominum hospitia habitãs in foueis: Ita hæreticus domum fidei non habẽs, alios in suam fraudem trahit, & à fide seducit: Hæc ille. Tutum ergo debet esse fidei hospitium, ne dum infidelibus nostra domus interna reseramus, in alienæ perfidiæ casses improuida credulitate labamur. Itidem equis paratis in p̃lio comparantur, & hoc propter eorum uelocem ubiq; discursum, secundum Haymonem. Et inquit Beda Apoc. 9. sicut equi non propria ratione, sed impetu præsidentis aguntur in prælium: Ita mali ductores dæmoniaco acti spiritu ecclesiam impugnant. Dicuntur quoq; ranę ascendentes de fluuijs Aegyptiorum, Exodi octauo. Garruli & amatores uanitatis, secundum Rabanum. Et hæretici, secundum Vincen. de Valentia, instar ranarum exibant de aquis baptismi ad peruertendum articulos fidei. Et sunt sirenes dulces in delubris uoluptatum quiescentes, & mortifero carmine animas ad profundum trahentes. Sirenes enim dulcedine cantus attrahunt naues eas periclitando, & ex hoc dicuntur putei abyssi, quia alios prauis sententijs suis mergunt. Et sunt tanq; cynniphes fidelium mentes terebrantes, animarum sanguinem bibentes, callidi ad nocendum, mordentes usq; ad animæ perditionem. Et spinosi hericij, glosa Sophoñ. 2. Onocrotalus & hericius in liminibus morabantur. Hodie quidem frustra iactant se esse de speciosa ecclesia, sed factis negant, in quibus uitiorum greges habitant, & hericius spinosum animal habitat in cordibus corũ. Dicuntur quoq; onagri in deserto, quia in suis uoluptatib. dimissi, à uinculis fidei & ratiõis sunt alieni. Et secũdum Orige. muscis caninis & cynomyis comparantur, nam & cibos ecclesię maculant, & uoluptatem summam bonitatem prædicant. Hæ sunt locustę de fumo putei exeuntes in terrã, quibus data est potestas tyrannica, sunt

enim corrosores bonorum. Haymo: Locustę rectos gressus non habent ut quędam animalia, nec uolant ut aues. Hæretici fidem rectam non habent ad uolandum in cælum: nec rectos gressus ad bene operandum. Locustę dãt saltus & uirentia corrodunt. Hæretici per iactantiam eleuantur, & animas quæ fidei uirorem habent occidunt. Et secundum Albertum super Apocalyp. Dentes locustarum sunt expositores hæreticorum, qui proponunt panem mendacij, & trãsciunt multos in corpus Antichristi: loricæ earum uirgæ sunt per tenacitatem mentis: caudæ earum sunt principes seculares, per quos hæretici ecclesiam impugnant. Aculei sunt argutiæ hæreticorum, quibus sanctos pungunt ut à uia ueritatis deuiare faciãt, quorum perfidia similis est urso, quia sicut ursus habet debile caput, sic hæretici debile fundamentum. Et Danielis septimo: tres ordines erant in dentibus ursi: & hæretici tribus dentibus catholicos mordent. s. potentia seculari, ut tempore Arrij. Secundo rationib. sophisticis. Tertio sacris scripturis puerse intellectis, & sic sunt crudelissimæ bestiæ, & leones feroces, & porcis immundis comparantur: quia instar porcorum in cœno uitiorum uolutantur, ut dicit Iohan. Antho. distinct. 43. ca. in mãdatis. Greg. in diał. Cum quædam ecclesia Arrianorum fidelibus reddita cõsecraretur, & reliquiæ sancti Sebastiani & beatæ Agathæ illuc delatæ fuissent, congregatus populus porcum subito intra suos pedes huc illucque sensserunt, qui fores ecclesiæ repetens à nullo uideri potuit. Denique hæreticorum cœtus religione palliatus si mulata, equo pallido comparatur. Apocalyp. 6. Mortuis enim pallor proprie accidit, hæretici enim pallidi, id est, mortui spiritualiter sunt, sicut in sequentia dicitur de sancto Martino: Atq; illius nomen omnis hæreticus fugiat pallidus.

Quod uenenatis & alijs immundis animalibus hæretici comparantur.

SCio quoniam intrabunt post discessum meum lupi rapaces in uos, nõ parcentes gregi, Actuum. 20. Lupi inq̃ etsi pellibus ouium induti, hæretici sunt callidi in fide, fortes in disputatione, crudeles in occisiõe. Nonne lupi rapaces fuerunt Ebionitę & Cherintiani, qui sancto Iohanne absente in exilio eruperunt contra eius ecclesias? Sic dixerunt discipuli sancti Martini: Cur nos pater deseris? & cætera, inuadent enim gregem tum lupi rapaces. Sicut lupus ouibus, sic hæreticus insidiatur fidelibus. Hieronymus: Separat seorsum ouem lupus quam capit, & ouis quæ egreditur de ouili patet morsibus. Et secundum Isido. Lupus lanam ouis quam occidit, morsu inficit: & uestẽ ex tali lana factã, pedicu-losam reddit. Quod Nicolaus Esculanus in serm. de falsis prophetis sic ad mores torquet: Conuersatio hæretici morsu suæ doctrinæ lanam ouis, id est, conuersationem boni hominis spiritualiter occidit & corrumpit. Et ergo oues extra mandram, id est, custodiam opilionis sanguinolentę & interfectę, in montibus sunt repertę, quas lupus uorax cruentauit. Lupus ouile circuit nocte, non audens intrare. Canis somnum pastoris absentiam explorans, & hæreticus nocte male intentionis fideles decipere conatur. Ecclesiam non intrans, pastores ecclesiæ uitare, uel necare, uel in exilium mittere contendit. Lupus natura corporis rigidus, se inflecte re facile non potest: & hæreticus duri cordis non solet ab errore reuocari. Cyprianus: Vitate lupos qui oues à pastore secernunt. Insuper hæretici serpentes sunt, super pectus reptantes, antiqui & contorti in cauernarum tenebris delitescentes, clarum solem non sustinentes, quia oppressus est eorum sensus. Hierony. .r. libro contra Ioui. Proponam, inquit, aduersariorum sententias, & de latebrosis libris quasi de foueis serpentes pertraham. Serpentes blandiuntur facie, & occul-

te emittũt uenenum. Varij serpẽtes, id est, hæreses sunt, inter se quidem diuersę, sed omnes mortiferę, de quibus dicitur: Venenum aspidum sub labrijs eorum. Augustꝰ. In serpente est astutia & dolus nocenti. ideo serpit non habens pedes, ut non audiatur: cum uenit lenis est eius tractus, sed non rectus. Sic hæretici serpentes sub leni tractu occultum habent uenenum. Singulariter comparatur serpenti, qui dicitur cerastes. Plinius in octauo libro natura. hist. dicit quod cerastes est serpens cornutus utraque parte capitis circunflexa, totum corpus occultat in arena, ut non cognoscatur, totis cornibus sine coopercu lis derelictis, quod uidentes auiculæ, credunt quod sit uermis: & dum ea capere nituntur, à serpente capiunt. Sunt & sibili quibus draco hominem de paradiso expulit. Scorpiones quoque aculeos habentes, Apocalyp. 9. Virtutes consummandas ad finem uitiari contendunt hæretici. Dracones squamosi & squalangi quibus squamis adhærent in similitudinem piscium Et basilisci in fectiui & interfectiui: basiliscus utrinq; noxius est: nam aspectu nocet & morsu, ut dicit Effrem Syrus in sermo. de angustia animæ. Et inlamia quæ est inlamentationi bus Hieremię possunt hæretici accipi, q humanam quidem faciem, sed beluina per impietatem corda gestant. Hi tunc mammam nudant quando errorem suum libere prædicant. Sunt aspides, ex quibus progrediuntur uiperę, id est, hæresiarchæ sunt, hæreticorum ab eis ori untium principes, Isaiæ. 30. Ex eis uipera & regulus uolans. Sunt quoque putridę carnes, cauterio resecandę, & capita uenenosa. Apocalypsi. 13. Super capita bestiæ nomina blasphemiæ: nam bestia hæreticalis, uaris hæresibus est plena contra Christum. Hieronymus primo libro contra Iouinianum: Neque sinam uenenosum caput spiris maculosi corporis protegi. Oremus igitur deum omnipotentem, ut hæreticales serpentes crepescant, dracones fugiant, uiperę fileant, ranæ inquietæ torpescant, scorpiones extinguantur, regu-

li uincantur, ſqualangi nihil operentur, & omnia noxia & fidei aduerſa funditus areſcant, ut omni intoxico rele gato, ſyncera fide deo ſeruiamus.

Hæretici uarijs iniquitatis operarijs comparantur. Ca. V.

VIdete malos operarios, ad Philippenſes. 3. Videte uel obſeruate malos & pernicioſos peruerſæ do ctrinæ ſeminatores, & infideliter in uinea domi ni laborantes, qui ſecũdum Petrum dominationem ſper nunt, audaces, ſibi placentes: ſectas nõ metuunt introdu cere blaſphemantes. Auguſtinus. 18. lib. de ciuit. dei: Hæ retici cum Chriſtianũ cogitant habere nomen, & ſacra menta Chriſtiana, & ſcripturas & profeſſionem, magnũ dolorem faciunt in cordibus piorũ, quia multi uolentes eſſe Chriſtiani, propter eoꝝ diſſenſiones hæſitare cogũ tur: & multi maledicti in his inueniunt materiã blaſphe mandi Chriſtianũ nomen, quia & ipſi quoquomõ Chri ſtiani appellant, & diuerſis ideo noibus maloꝝ hominũ comparant. Primo Cham filio Noe. Auguſtinus li. 16. de ciuitate dei ca. 2. Cham, qui interpretat callidus, medius Noe filius, tanquam ſe ab utroq; decernens, & inter utrũ q; remanens, nec in primitijs Iſraelitaꝝ, nec in plenitu dine gentium. Quid ſignificat niſi hæreticoꝝ genus cal lidum, non ſpiritu ſapientiæ, ſed ſpiritu uerſipellis aſtu tiæ? Quo ſolent hæreticorum feruere præcordia, & pa cem perturbare ſanctorum. Sunt enim eccleſiaſticoꝝ de ſpectores. Hiero. in Abdiam: Quis hæreticoꝝ non deſpi cit eccleſiaſticos? quis nõ exultat in malis eorum? Videas illos exultare, gaudere, noſtram ruinam ſuam putare ui ctoriam. Et ideo ſunt ſicut amici Iob, qui ſpũ conſulendi decipere uolunt, dum quaſi pro dño loquunt, ueritati ad uerſantur. Verbi gratia: Elephas. i. dñi contemptus. i. hæ reticus, dum falſa de deo ſentit, eum ſuperbiendo conte mnit. Baldach uetuſtas ſola dicitur, quia non intentione bona, ſed appetitu gloriæ loquitur. Non zelo noui hoꝝ,

sed prauitate uitæ ueteris. Sophat q interpretat diſſipatio ſpeculæ, quia hæretici mentes ſupernas contemplantes uerbis percutere approbant, contemnendo ergo deum in uetuſtate ſe retinent, in qua manentes malis ſermonibus ſpeculantibus nocent. Et ſic ſunt hypocritæ, quia ſpeciem humilitatis oſtendunt, ut ſuperba ſuadeant. Sunt enim adulteri ſpirituales, ſicut enim is qui adulterium facit, carnem alienæ coniugis illicitæ ſibi coniungit: ita hæretici cum fidelem animam in errore ſuo rapiunt, quaſi alienam coniugem tollunt. Sunt etiam latrones, ad hoc intenti ut ſpolient. Oſee. 6. Obſtruentes uiam uiatoribus, ne perueniant in Hieruſalem. Fures tanquam filij noctis, qui peruerſa prædicant, & de eccleſia dei furantur. Hieronymus in Ieremiam: Hæretici aſſumunt teſtimonia ſcripturarum de ueteri & nouo teſtamento, & furantur uerba ſaluatoris, unuſquiſque à proximo ſuo, & aſſumunt linguas ſuas ut cordis uenena pronuntient. Baſilius de Eunomio in oratione circa euan. In principio erat: Nõ, ignoro inquit, plurimos ueritatis inimicos, & humana ſapientia plurimum iactantes, ſic admiratos iſta fuiſſe, ut in ſuis libris conſcribere auſi ſint. Furatur enim noſtra diabolus, & ſuis ea largiri conatur. Piratæ quoque turbantes aquas eccleſiæ, & de puris fontibus ſordidos riuos facientes. Præcurſores Antichriſti. Oſee ſeptimo: quaſi clibanus & cætera. Glo. Hæreticorum corda igne diaboli ſuccenduntur, ut in eis coquatur Antichriſtus. 1. Iohan. ſecũdo: Nunc Antichriſti multi ſunt. omnes qui fidem quam cõfitentur uerbis, deſtruunt operibus, omnes ſunt Chriſto contrarij: & per conſequens ſeductores. 2. Iohan. 1. Qui nõ confitetur Ieſum Chriſtum ueniſſe in carne, hic eſt ſeductor & Antichriſtus. Scandalizatores proximorum. Caſſiodorus ſuper illud Pſalm. Aduerſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum, id eſt, hæreſes, uel uitia, quibus innocentes capiuntur. Satanæ mediatores & ioculatores, odiorum inuentores, dei perſecutores. Nugarum

ascriptitiarum inuentores, & mendaciorum fabulatores. Osee.12. Tota die mendacium & uastitatem multiplicat. Glo. Hæretici mendacium, id est, falsam doctrinam sibi suisq; multiplicant, quia sunt extra limitem ueritatis, & sic diuersos colores mendacij confingunt, & artifici & eleganti mendacio, suis amatoribus hominibus uel dæmonibus placere intendunt, & hæretica prauitate polluunt munditiam fidei. Et sunt fraudatores, nam astruunt ea quæ deo pro quo loquuntur non placent tanquam adulatores, & cum hoc reprehensores, & per consequens sunt aliorum peruersores, & animarum necatores. Hieronymus super Osee .2. Panis hæreticorum, luctus perpetuus, aqua cœnosa, id est, doctrina, qua etiam baptizatos suffocant. Ecclesiasti.11. Ab una scintilla ignis augetur, id est, ab unius hæretici malitia, perditio multorum: & quorum sermo ut cancer serpit.2. ad Tim. 2. Discipuli diaboli & soboles eius, progenies maledicti, inimici crucis Christi, Antithei, id est, contrarij deo, contumelioſi, quorum contumelias deus odit, quia quicquid dicunt, dignum est odio. Ecclesiastici.8. Nestes contra faciem contumelioſi, ſ hæretici. Item hæretici post perceptam baptismi gratiam, ad uomitum redeunt, & spiritui gratiæ contumeliam faciunt. Prouocatores dei ad iram. Ecclesiastici decimosexto: In gente incredula exardescet ira. Garruli ut hirundines, & uerboſi instar cicadæ, quæ ut tacta fuerit semel, nunquam silet. Et ideo Iohannes de Friburgo in sua summa: Disputare cum hæreticis non est multum utile: Contra uerboſos noli contendere uerbis. Sunt enim derisores. Prouerbiorum decimoquarto: Quærit derisor, id est, hæreticus, sapientiam, & non inueniet. Quia etsi aperta contra illius stultitiam disputando intendas, nescit intelligere quid dicas: sunt enim duri ad conuertendum. Prouerbiorum septimo: Cur detestatus sum disciplinam, & increpationibus non acquieuit cor meum. Quibus uerbis redarguuntur hæretici: quia nec ueterum patrum, nec nouorum

dictis & exemplis potuerunt ab errore reuocari. Susurrones odibiles, quoniam occulte errores ad decipiendum ponunt: Et illusores. Glossa. Isaiæ tricesimo. Magistri populi illusores sunt, qui peruerse scripturas interpretantur. Et secunda Petri .3. Venient in nouissimis diebus in deceptione illusores. Et ex hoc uocantur seductores. 2. Iohannis primo: Multi seductores exierunt in mundum. Et sunt inimici nostri domestici, & proditores, Iudæ apostatæ pariformes. Et finaliter secundum Ignatium in epistola ad Ephesios: Hæreticus acerbus, plenus falsiloquio, lubricus, arrogans, superbus, dissonus, immensuratus, nigriformis, tumidus, & timidus, Hæc ille.

Hæretici sunt ecclesiæ Christi concisores, & ab ea diuisi.

Caput VI.

VIdete concisionem, Apostolus ut supra. Vel secundum Iacobum Fabrum Stapulensem, aduertite concisionem. Nicolaus de Gorra: Videte, id est, cognoscite illos esse concisionem & nõ circuncisionem, & est urbana derisio: quia à Christo excisi sunt, & alios conantur excidere: ecclesiæ enim unitatem scindunt & dissipant, & sic uidete canes, qui quod integrum est dilacerant. Matthæi septimo: Ne canes conuersi dissumpant uos. Vnde hæretici & schismatici incõstutilis tunicæ saluatoris sunt diuisores, quam tamen milites Pilati diuidere noluerunt. Hieronymus secundo libro contra Iouinianum: Quadringenti anni ferme sunt, quod prædicatio Christi fulget in mundo, ex quo innumerabiles hæreses tunicam conciderunt, quæ significat unitatem ecclesiæ. 16. quæst. ca. ultimo. sicut domini ueritimẽtum. Ecclesiæ enim secundum Amalarium in secundo libro de officijs diuinis ad Carolum imperatorem, est conuocatus populus per ministros ecclesiæ, ab eo qui facit unanimes habitare in domo. De ista tunica sic inqt Gotfridus

ordinis nostri in libro dicto Pantheon:

Mittitur à cælis puero dignissima uestis,
Hæc inconsutilis mira colore fuit.
Hanc pater à cælis misit, non fœmina neuit,
Longa fuit q̃ breuis, puero crescente q̃ creuit.

Hi sunt homines inquieti & indomiti, quemadmodum uulpes nequaquam mansuescit secundum Ambrosium super Psalm. Beati immaculati. Hinc est quod dicit Hieronymus super illud Isai. 13 Gigantes ueniunt implere furorem meum & cætera. Dicit omnes hæreses contra riæ ueritati rebellant deo. Oēs hæretici sunt gigantes, qui gaudent in errore suo: & tunc maxime gloriantur q̃n eccleſię cōtumeliā faciūt. Proinde ecclesiæ oppugnatores conuincuntur. Hieronymus in Ecclesiasten: Siquidem hanc ueritatis & sapientiæ ciuitatem confirma, fit & robusta: omnes hæretici impugnare conantur, sed frustra laborant cum ambulent in deserto, & ciuitatem habitaculi inuenire non ualeant. Et sic omnis hæreticus odibilis est: causa est, quia isti ficti & maledicti homines sunt sicut Samaritani, qui secundum Hieronymum in Amos, dant aquas, ex quibus qui biberint, semper sitiunt, & ardorem faucium siccarum refrigerare nō poterunt: & sic sunt coniuratores, quorum coniuratio est cō sensus multorum in unum. Et gentes quæ bella uolunt propter genera diuersarum sectarum: hæc est gens excelsa propter superbiam: gens peregrina, quia filij alieni facti sunt: gens pessima, Isaiæ. 18. Gens insueta pacis, tu multui assidua: gens immitis & intractabilis. Prædones uiolenti contra infirmas fidelium mentes inter se diuisi. Glo. Deuteronomij. 32. Hæreticorū tot domini sunt, quot errores colunt. Sunt quoq; blasphematores, quia linguæ ministerium quo dominus laudandus est, in blasphemias uertunt. Sunt & hypocritæ uirtutum speciem ostendentes, sed ueritatem non habent: & ubi peccandi locum inuenerint, ostendunt illud quod in corde habebant. Sunt etiam ecclesiæ diuisores per Hieroboam

designati. Glosa tertiũ regum undecimo: Hieroboã q. 10. tribus à templo dei separans ad idololatriã perduxit, significat hæreticos qui unitatem fidei catholicæ hæresibus scindunt, acsi cultui malignorum spirituum subdãt. Insuper sunt pseudodoctores: qui dum diuinæ legis sententias proferunt, quibus male interpretatis errores suos astruere conantur. Catholici uero doctores fidem uel diuini canonis autoritate & ecclesiæ catholicæ traditione approbant, & ad unam ecclesiastici sensus adamussim & regulam cælestis scripturæ intelligentiam dirigunt. Hi sunt prophanarum uocum inuentores, quas Apostolus docet Timotheum deuitare. Prophanæ certe uoces sunt, quæ uetustati, quæ antiquitati sunt cõtrariæ, quia nihil habent sacri, nihil religiosi, ab ecclesiæ penetralibus (quę est templũ dei) penitus extraneę. Has nouitates nunquam catholicorum, semper uero hęreticorum fuit recipere. Quis unquam hęreses instituit nisi qui se prius ab ecclesiæ catholicæ unitatis & antiquitatis consentione discreuerit? Et sanctus Capreolus episcopus Carthaginens. in epistola lecta in concilio Ephesino, Nihil aliud intendebat & hortabatur, nisi ut expugnata nouitate antiquitas defenderetur. Et finaliter &c.

Et finaliter sunt similes magis Pharaonis. 2. ad Timothe um. 3. quemadmodum isti Iamnes & Mambres restiterũt Mosi, & hi resistunt ueritati, homines mente corrupti & reprobi circa fidem, contentiosi & deo odibiles. Et ratio prædictorum est, quia hæresis est grauissimum peccatum, subuertens fundamentum omnium bonorum. Agathon nominatissimus inter patres in uirtute humilitatis & patientiæ, multas culpas sibi à fratribus obiectas, patienter sustinuit. Cum autem affirmaretur esse hæreticus, hunc sermonem sustinere non potuit: rationem dedit, quia hæresis est separatio à deo, & hæreticus coniũgitur diabolo & angelis eius: alienatus enim à Christo iam non habet deum quem exoret pro peccatis suis.

Insensibilibus & inanimatis hæretici sunt similes. Cap. VII.

SVnt uelut arbores autumnales, bis mortuæ, eradicatæ, sic scribit Iudas Thaddæus de hæreticis, qui sunt arbores autumnales infructiferę, id est, sine fructu bonæ operationis, qualis est tamariscus in deserto secundum Ignatium, bis mortuę in anima & corpore, in intellectu sine fide, in affectu sine charitate, eradicatę à radice charitatis, à fundamento fidei, à corpore ecclesiæ: q̃uis corpore uideantur esse in ecclesia, quia multos tales portat ecclesia, secundum Augustinum in quæsti. euãge. Hæresis enim, ut dicit Io. An. in nouella extra de schism. dicit ab hæretizo, id est, diuido. hæresis nempe omnem hominem separat ab ecclesia. 1. quæsti. septimo cap. conuenientibus. Dixit Iohannes Apocrisarius orientalium sedium, sunt hæretici à communione Christifidelium diuisi etiam post mortem. Isai. 38. Orientur in diebus eius spinæ & urticę & cucurbitę draconum & pascuę struthionum & occurrent dæmonia. Spinæ sunt à quibus nullus sapiẽtum uuam aut ficum sanctitatis uel uirtutis poterit inuenire, sed cruentant approximantes. Hinc est quod hæreses sunt portę inferi, quia per eos ad inferos intratur, ut dicit Iohan. de Turrecrem. 1. quæst. 3. cap. saluator. Dicti quoq; Thom. Brabant. 2. libro apum, hæreticorum conuenticulorum si quę dicti potuit matrix, diruta & scissa est, ideo fœtus suos generare nõ potuit. Hinc Isai. conqueritur: Venerunt filiæ usq; ad partum, & non erat uirtus pariendi. Hæreticorũ ciuitas inutilis est, & lapides ex quibus extructa est, in præceps detrahuntur. Micheæ sexto: O ciuitas pessima in iniquitate extructa f. ab hæreticis: seminabis peccando & non metes in auditoribus proficiendo, & sic radix eorum exiccata est, & fructum nequaquam facit. Osee. 9. quia hæretici, in q̃ radicari deberent, perdiderunt. Vnde & instabiles ut cameleontes ab ecclesia recedunt. Vnde secundum Iob su-

per glaream hæretici habitant: glaream minutissimos lapides dicimus, quos aqua fluuialis trahit: sic hæretici illas hominum mentes trahunt, quæ nulla stabilitatis grauitate solidantur: & nubes sine aqua, quæ à uentis circunferunt, & fluctus feri maris despumantes suas confusiones: & sunt fontes & lacus contriti, non habentes aquam sapientiæ salutaris nebulæ, turbinibus & uentis tempestuosis superbiæ exagitati, & habent imaginem nequitiæ, in quibus est falsa moneta à diabolo facta, quã bonus trapezita reprobat: & statera dolosa, id est, falsa expositio scripturarum more falsorum mercatorum. Osee duodecimo: Canaan qui interpretatur negotiator, hæreticus mercator animarum in manu eius statera dolosa calumniam dilexit. Isti sunt montes Gelboe, de quibus secundo Regum primo: Gelboe decursus interpretatur, quia hæretici extra ecclesiam decurrunt. Stephanus Tegleatius archiepiscopus Patracensis dicit, Mali montes sunt quibus maledixit Dauid, dicens, Montes Gelboe nec ros & cætera, lubricum interpretatur Gelboe, & sunt impij hæretici, montes utique uolubiles, lubrici & instabiles, in quibus quia ueritas non est, quicunque ascendunt eisque credunt, aut ad eos confugiunt, facile corruunt. Hæc est enim terra maledicta, non triticum generat, sed lolium spicis corruptis & pallijs aristarum fractis uel sciss is. Dicitur etiam hæreticus absinthium, quia amaritudinem perturbationis inducit in ecclesiam, & cibum sacræ scripturæ amarum reddit, & ueritatis dulcedinem amittit, & uere est puteus abyssi propter profunditatem malitiæ, & propter tenebras conscientiæ, panis hæreticorum est eorum perditio omnes inficiens letaliter, & Hieremiæ sexto, Malitię eorum non sunt consumptæ, argentum reprobum uocate eos, quia dominus proiecit illos. Sed quid istis immoror? nam cum Hieronymus in apologia ad Pammachium & Oceanum dicere possum: Non mihi diues Ciceronis lingua, nec feruens Demo-

sthenis oratio sufficeret, ut possem implere sermonem, si uelim hæreticorum fraudes prodere.

De hæreticorum communicatione uitanda. Caput .VIII.

HAereticum hominem post primam & secūdam correptionem deuita, quia subuersus est qui huiusmodi est, & delinquit, cū sit ꝓprio iudicio cōdemnatus, ad Titū. 3. &. 24. q. 3. dicit Apostolus. Exemplo enim sanctoꝝ, hæretici sunt uitandi, sicut Iohannes euāgeli. fugit Cherinthū, & Ignatius sæpe in epl'is suis ait: Fugite hæreticos, diaboli soboles: & ut scribit Athanasius: Nunq̄ sanctus Antonius se misscuit eorum communioni, anteq̄ eoꝝ sciens trāsgressionem atq̄ prauitatem. Vitādi enim sunt ut fallaces medici, qui sub specie boni ministrant uenenum, & uenditores sunt filioꝝ eccl'iæ, facientes eos ethnicos, ut longe sint ab electoꝝ numero. Et ut hostes Christi, qui deberēt esse filij dei scdm Rupertū Holkot super lib. Sapiē. Sunt eñ ut leprosi, contagiosi. Hiero. super Amos: Odit deus quotiescunq̄ congregati sunt hæretici in noīe eius. Detestat fœtorem eoꝝ, & claudit nares suas. Et idē in tract. de diuersis leprę gñibus: Colores leprarū diuersi, diuersis hæresibus aptant: nam hæresis non solum est fœtida & infectiua, imò & fundamenti Christianitatis corruptiua. Et Frāc. de Retza in. 4. parte sup Salue, profusissime deducit, ꝙ hæretici comparant leprosis. Num. 5. Ejciant de castris oēm leprosum. i. hęreticum. Et. 2. Paral'. 27. Ozias non regalibus sepulchris, nō in ciuitate Dauid, sed in agro sepultus ē, eo ꝙ esset leprosus. Glossa: Hæretici indigni sunt societate & communione sanctę eccl'ię, quia erroribus maculati &c̄. Et sic Num. 15. dicit: Separamini à tabernaculis hoīm istorū durissimoꝝ. Et Antonius (ut scribit Athana.) ait in ultima hora: Schismaticoꝝ & hæreticorum uenenata uitate, meū circa eos odium sectamini, Christi sunt inimici: scitis iꝑi ꝙ nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum eis aliqñ

fuerit propter prauam eorꝝ uoluntatem, & pertinax cõtra Christum bellum. Et quare uitãdi sunt? nam excõmunicati sunt de facto, extra de hæreti. c. excõmunicamus. Excõmunicatio eñ scñm Petrũ de Aquila in. 4. est exclusio alicuius à cõmunione fidelium: & pro graui peccato mortali, quod sequit contumacia, infligit. Adeo eñ uitãdi sunt hæretici, qui propria sponte diabolo suadente se à nobis segregauerũt, ut ab eccl'ia sint separãdi, nec in cœmiterijs nostris sepeliendi. Isai. 14. Quasi cadauer putridum, non habebis consortium, neq; in eis sepulturã. Et Ose. 9. Nõ habitabũt in terra dñi, exponit Hiero. de hæreticis, sed Mẽphis sepeliet eos. Hæreticꝰ dicit anathema. i. separatꝰ, segregatꝰ, excluſus, ne unius ouis diꝛ contagiũ innoxium gregẽ Christi uenenata permixtione cõtami net. Vñ Rupertus abbas Tuitiẽñ. super illud Apoc. Atriũ quod foris est, noli metiri, inquit: Illud atriũ. i. illos hæreticos qui sunt sicut atrium, qd templo quidẽ uicinũ est, sed in templo nõ est, ne metiaris. i. nihil ad illos pertinere conteſteris menſuram illã, quæ data est his qui recepe rũt deũ, quiq; credunt in noie eius. ſ. poteſtatẽ, filios dei fieri. Quare? Quia datum est gentibus, qm̃ inter gẽtiles reputant: dicunt se Christianos esse, sed mentiunt, & cũ gentibus eodem malignitatis spũ debacchantes, Christianos perſequunt. Ex quibus ſequit, ꝙ cum hæreticis non est cõmunicandũ, nec cum eis cibũ ſumere debemus, nec in domo, nec in terra foueant, nec negotiatio cũ eis exerceat. Sic. 2. Iohan. 1. dicit: Si quis uenit ad uos, & hãc doctrinam non habet, nolite eum in domũ ducere, nec aue ei dixeritis: q eñ dicit ei aue, cõicat opibus eiꝰ malignis, ubi dicit glo. Tãta apl'i tũc in religione utebant cautela, ut nec uerbi quidẽ cõionem cũ aliquo eorꝝ, qui à ueritate deuiauerunt, habere paterent. Et. 24. q. 1. quæ dignior: Si qua est eccl'ia quæ fidem reſpuat, nec apoſtolicæ prædicationis fundamenta poſſideat, ne quã labẽ perfidiæ poſſit aſpergere, deſerẽda est. Et diuus Theodoſius imperator, ſtatuens leges in hæreticos, dicit: Vt eccl'ias nõ habeant,

neq; epiſcopos, aut clericos ordinēt, ſine honore ſint, & à ciuilitate cōi expellant. Nā ex tali familiaritate, aliis daretur occaſio erroris. Aug⁹ in regula: Hoc nō fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne cōtagione peſtifera plurimos pdat una ouis morbida &c. Et. 2. Cor. 6. Exite de medio eoꝝ. Item q; in oī actu legitimo debēt uitari. Nā ſcdm Brixienſem hęreticis oīs appellatio ꝓhibita eſt, & iudex ex officio ſuo repellet hæreticū ab agendo, teſtificando, & aduocando. Et Caius papa dicit: Hæretici nō pñt Chriſtianos accuſare, aut uocē eis infamationis inferre. Dicit tñ dñs Iohan. Anto. 34. diſt. in mandatis: Cum hæreticis poſſumus loq quantū ad ea quæ poſſunt eos reducere ad fidē. Et dicit Bar. C. de hære. Excōicatus pro hæreſi, non pōt facere teſtamentū, nec publica cōficere inſtrumēta. Et oīs hæreticus indiſtincte ab omni dignitate deponit. Sed dubium ē, an hęreticis deē copia defendendi ſe? Dicit Henricus Bonchit extra de hære. c. ſi aduerſus: Hæreticis datur audientia, ſeu copia ſe defendendi in foro pœnitētiali, & interiori. Sed in foro judiciali & exteriori diſtinguе: Aut ſunt hæretici penitus occulti, qui cōuinci non poſſunt, talibus nō negat legitima defenſio, qa eccl'ia nō iudicat de occultis. Aut ſunt cōuicti, tūc nō admittunt ad defendendū hæreſim, nec ſunt audiēdi, nec ſup crimine hæreſis, nec ſuper bonis eoꝝ. Qualiter aūt debeant confici libelli ad accuſandum hæreticos, docet Guilhelmus Durandi in quarto lib. ſpeculi iudicialis.

Hæretici ſunt perſequendi & puniendi.

Caput .IX.

EXurgat deus & diſſipentur inimici eius. Et alibi Pſal. reddit rōnem: quia diſſipauerūt legē tuā. Solet eñ plures pœnaꝝ grauitas magis q; timor dei arcere à uolūtate peccandi. Ideo ut hoc peſtiferꝝ uitium propter alioꝝ terrorē euellatur, adhibuit eccl'ia diuerſa pœnalia remedia. De pœna ſpūali quę exercetur per mucronē excōicationis, dictū eſt in ꝓcedēti ca. De pœna aūt

æterna, quæ debebit hæreticis, dicet in sequẽti ca. Primũ em̃ locũ in pœnis hũt, qui à deo aberrãt, ut dicit in epla Clem̃. Pro quo notandũ, q̃ reges & principes debẽt exurgere, & filios iniquos persequi, & restringere per corporalẽ punitionẽ, quẽadmodũ in lege ueteri Elias prophetas Baal interemit, & Matathias filios superbiæ persecutus est. Psal. Quis cõsurget mihi aduer. malig. aut stabit mecũ aduer. operant iniq. Habent em̃ dñi tpales tueri eccliam 23. q. 4. Sicut excellentiã uestrã ex hostilibus bellis, in hac uita dñs uictoriaꝝ fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis eccliæ omni uiuacitate mentis & corporis obuiare. Et infrà: Eminentia uestra conatus hæreticoꝝ cõprimat, & superbas eoꝝ ceruices iugo rectitudinis premat. Sunt etiã ad fidei quã reliquerũt receptionẽ cõpellendi & puniendi, per reꝝ corporalium spoliationem, dist. 18. quo iure, ubi dicitur: Relegant leges, manifeste præceperunt imperatores, q̃ qui p̃ter eccliæ catholicæ cõionem usurpant sibi nomen Christianum, nec uolunt in pace colere pacis autorem, nihil nomine ecclesiæ audeãt possidere, & C. de apostatis. si quis. Apostatarum bona dominico fisci publicantur. Et dicit Gotfri. de Trano in expositione tit. decret. quod catholici possunt hæreticos propria autoritate spoliare, quia ecclesia generalem eis autoritatẽ præstitit, ut eos exterminent. Ad hoc em̃ datus est gladius materialis imperatoribus, sicut habetur. 2. Machabæorum ultimo, q̃ Ieremias extendit dexteram, & dedit Iudæ Machabæo gladium aureum, di. Accipe gladiũ sanctũ munus à deo, in quo deiicies aduer. populi mei Israel. Vnde per Mosen dominus dicit: Gladius meus manducabit carnes. Vnde nota secundum Petrũ de Ancor. super. 6. de hæreticis, quod cognitio cõtra hæreticum spectat ad forum ecclesiæ, executio uero ad iudicem secularem: consueuit enim esse pœna ignis, quam ecclesia nõ imponit. Sic dicitur extrà de hære. Nos itaq; inquisitioni tuæ de fratrũ nostroꝝ cõsilio rñdemus, qui post abiurationẽ deprehẽsi fuerint in hęresim decidisse,

sine ulla penitus audientia relinquēdi sunt iudicio seculari. Vbi nota q̄ scd̄o relapsis, eccl'ia gratiā nō indulget, quia si hæretici reuertētes sp reciperent & conseruarent in uita & alijs tpalibus bonis, esset in præiudiciū salutis aliorū. Vñ Amb. quandā dicit esse misericordiā iniustam, qñ facilitas ueniæ incentiuū præbet delinquēti. Quisquā ne eū misericordē dicere audeat, qui ut unū leuius puniat, cateruas hoīm deijcit in uoraginē p̄tōrū, imò deus in quo maxime misericordia excellit, interdū misericordiā execrat. Ait em̄ Deut. 69. Non misereberis eius, & auferes noxiū sang. de Israel, ut bñ tibi sit. Et. 3. Reg. 20. Quia dimisisti uirū dignū morte, erit aīa tua pro aīa eius. &. 2. Machabę. 6. conditor libri exclamat, di. Eremī multo tpe nō sinere peccatorib. ex sentētia agere, sed statim ultiōes adhibere, magni beneficij est indiciū. Rursus sicut dicit Milis de Verona in suo reperto: Hęretici & eorū fautores & aduocati & ipsorū hæredes usq; ad secundā ,pgeniē, sunt inhabiles ad beneficia tpalia, & honores, & publica officia. Præterea si hęretici sine pœna euaderēt, alij securius in hæresim laberent. Eccl. 8. Quia nō cito ,pfertur cōtra malos sententia, absq; timore ullo filij hoīm ppetrāt mala. Ideo reuertētes ad pœnitentiā recipiūtur, nō aūt ut liberētur à sentētijs mortis. Et ergo ad præmonendū prælatos, notant dicit Gerson in de examine doctrinarū: Illi culpantur rationabiliter, qui ex officio resistere hæresi introductæ debentes, facti sunt speculatores cæci, canes muti, nautæ stulti nauem eccl'iæ naufragijs omnib. exponentes, quā regere nec sciunt, nec uolunt: scientibus deniq;, uolentibusq; succurrere uiam claudunt, ipsos abijciunt infamantes, spernunt. Ideo dicit Barthol. de Pisis, q̄ archiepiscopi & episcopi, qui circa extirpādos hæreticos fuerint negligētes, debēt deponi, & alij substitui. Et hæc sufficiant dicta de pœnis hæreticorū. Sed tñ notat Iohannes Teuto. 5. lib. casualium, q̄ si religiosi inuenti fuerint in hæresi deliquisse, grauius puniendi sunt q̄ seculares.

Statua

hæretica
calis.

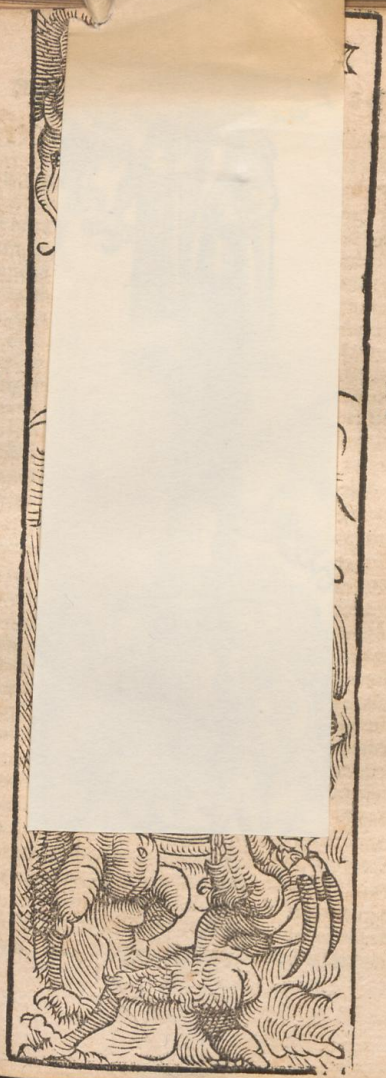

Statua

hæretica-
calis.

De statua hæretici. Ca. X.

MEa est ultio, & ego retribuam in tpe, ut labat pes eor, iuxta est dies perditionis, & adesse festinant tpa, Deut. 32. Vides hanc statuã lector, qua hæreticũ exprimere uolumus. Et merito, quia scdm Hieronymum in. 3. Daniel. Hæretici fulgore eloquentiæ secularis falsum dogma componunt aureã statuam facere, & quantũ in se est, persuasione compellere, ut cadentes adorẽt idolum falsitatis. Stat nempe sublimis, capite leuato in cẽlũ, q̃d fastuoso pileolo insignitũ est, per hoc uelim intelligas superbiam hæretici & ambitionẽ, iuxta illud q̃d dicit glo. super Isai. 27. Hæretici qui eleuant in superbiam, qui ecclesiæ humilitate contempta, sibi excelsa promittunt, dogmatum suor mõtes ascẽdunt, & ibi cubile suum dæmonibus prostituũt. Et Hiero. super Amos 2. Principes hæreticorum intumescunt superbia, declinãtes ab illo qui superbis resistit: nam iactantia facit hæreticum. Et sicut illi antiquo hosti patuit ruina magna, ita iuxtà est dies perditionis hæreticorum, ut labat pes eorum. Quare pinximus eum ligatis pedibus catena, cuius longitudo protenditur in infernum. Sapien. 17. Vna catena tenebrarum omnes erãt colligati, quibus procella tenebrarũ conseruata est. Iudæ. 1. Et glo. super illud Oseæ. 5. Vidit Iudas uinculum suum, dicit: Hæretici aliquando se funibus peccatorum constrictos uident, nec dei consilium quærunt, sed diaboli, qui est ultor peccatorum, & cũ eo iuste damnantur. Prouerb. 7. Inclinata est ad mortem domus eius. Hęreticorum enim domus, quia super arenã construitur, & cum stare uidetur, uergit in occasum, id est, ad impiorum consortia. Et glo. super illud Iob. 28. Tẽpus posuit tenebris, dicit: Intuetur finem hæreticorum, quo ex malo opere trahantur ad supplicia. Item sub columna in qua stat hæreticus, depingitur infernus. Vulpes enim nulli usui aut cibo utilis est, nisi ut mittatur foras: sic de hæreticis dicitur, partes uulpium, id est, dæmonũ,

erunt. Et subiungitur in themate: iuxta est dies perditionis. 2. Petri. 2. eum qui emit eos deum negant, superinducentes celerem perditionem. Iudæ ca. unico, Væ illis qui in contradictione Choræ perierunt. Beda: contradictione Choræ, qui uiuus ad infernum descendit intereunt, quicunq; appetitu indebiti primatus ab unitate ecclesiæ se secernunt. Hierony. in Isaiam: Prope est & instat quotidie tempus ruinæ hæreticæ, non differt eorum subuersio. Nonne omnes hæretici cito mercedem iniquitatis acceperunt? Mahomet morbo apoplexiæ uexatus, orco infernali traditus est. Iulianus apostata Mercurij lancea perfossus est. Arrius medius crepuit. Iohannem Huss & Hieronymum Pragensem, ultrix flamma combussit. Vbi Heluidius, Bonatius, Eatius, Eustachius, Imbianus, Lapideus, & reliqua cohors hæreticorum, nonne cum suis sequacibus interierunt, & quasi aqua decurrens ad terram caliginis dilapsi sunt? Hilarius in epistola ad Donatum diaconum: Theologia superauit hæreticos, prostrauit oēs aduersarios, ubi quæso schisma Pelagij, barbaries Manichæi &c. Reuera amodo non comparent. Isa. 45. Abierunt in cōfusione fabricatores erroꝝ &c. Et Hiero. sup illud Eze. 13. Erūpere faciā spm̄ tempestatū in indignatione mea &c. Hæc oīa de hæreticis dicere possumus: oīa em̄ eorū figmenta ira dei soluunt. Hæreticus aure diabolum excipit. Igna. in epla ad Phil. ostēdens diabolū incēsorem malorū, inquit: Tu incense draco apostata serpēs, à deo discedēs, à Christo seperatus, à spūsancto alienus, & à choro angelorū exulans, iniuriator legis, & legitimorum inimicus. Et. 16. q. 2. Visis literis, scribit Ioh. papa Isaac Syracusano episcopo: Habet ꝥ sutus hostis mille nocendi modos, conatur nanq; à principio ruinæ suæ, unitatem ecclesiæ rescindere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare.

De hæretici diffinitione & qualitatibus.

Caput .XI.

REfert Augustinus in libro de utilitate credendi, &.24.quæ.3. Hæreticus est qui alicuius temporalis commodi, & maximæ gloriæ principatusq; sui gratia, falsas ac nouas opiniones gignit, pertinaciter defendit, uel sequitur. Et secundum Rainerium in pantologia, ex hac diffinitione duo essentialia hæresi eliciuntur. Primum, nouas & falsas opiniones gignere uel defendere, quod pertinet ad maiores hæresiarchas & eorum superbiam. Secundum est illas opiniões sequi, quod pertinet ad hęreticos minores & eorum auaritiam, quia temporalis commodi gratia. Thaddęus: Vę illis qui erro re Balaam mercede effusi sunt. Beda, errore Balaam pere unt, qui pro amore terrestrium commodorum, ueritatem quam norunt impugnant, & hoc contumacirer: ab eo enim quod alicui perfecte habitũ est denominatur. Et dicit Alexander de Hales, quod tria faciũt perfectam hæresim. s. falsa credulitas, peruersa uoluntas, & pertinax defensio. Cyprianus: Scimus quosdam quod semel imbiberint nolle deponere, nec propositum suum facile immutari. Et secũdum Petrum de Tarãthasia in quarto: Hæresis habet initium in ratione, & complementum in uoluntate. Insuper hæresis principaliter consistit in corde, id est, in consensu mentis uel uolũtatis, secũdum Hilarium: sed secundario in ore. Hieronymus: Ex uerbis inordinate prolatis, incurritur hęresis. In argumentum huius dicit Azo prima parte. C. Hæreticus est, qui uel le ui argumento à iudicio catholicæ religionis & tramite detectus fuerit deuiare Leuia enim signa faciunt ad pro bandum hæreticum, dicit Iohã. de Imo, & idem Archid. in cap. ut officium de hæreti. libro sexto. Dicit tamen ab bas in. 1. cap. de hæreti. & post eum Ant. Corseti. Hæreti cus non est, licet dubitet de fide, & scrupulum habeat cõ scientiæ, non tamen habet firmitatem animi, nec perseueret in quadam pertinacia, sed conformet se cum fide ecclesiæ. Et ergo hęresis qñq; dicitur ab erro, & secundũ quod est nomen Græcum importat diuisionem, quæ op

ponitur unioni fideliū, uel importat electionem. 24. q. 3. Hæresis græce ab electione dicit, q̄ scilicet eā unusquisq; eligat disciplinam, quam putat esse meliorē. secundū aūt quod est nomen latinū, dicit ab hærendo hæreticus: igit ex ui nominis dicitur, quasi electiuus, & quasi adhæsiuus & diuisiuus: nam primo doctrinam falsam eligit, & post illi electæ pertinaciter adhęret, per quā ab alijs diuidit & separatur. Rabanus Actuum. 5. Hæresis scissio interpretatur, uel dicit ab electione, quia spretis aliorum dictis, qd̄ sequendum putat, elegit.

De hæreticorum diuisione.

Caput .XII.

QVorundam hominum p̄tā manifesta sunt, prece dentia iudicium, quorundā aūt subsequunt. i. occulta sunt. 1. ad Timo. 5. Sic conformiter duplices reperiuntur hęretici. Quidam manifesti, qui contra fidē publice prædicant, aut profitent, aut defendunt errorē. Hic est notandum, q̄ Inno. certius enumerat extra de ỳ. si. sex genera hominum, quos asserit esse hęreticos manifestos. Primo contra fidem p̄dicantes, & secūdum Guilh. Occam in de ptāte papæ lib. 3. intelligitur, qñ contingit aliquē publice p̄dicare cōtra fidē simplicit, & absq; oī ,ptestatione, & q̄ nunq̄ ab assertiōe sua erronea desistat, & nō paratus corrigi, talis est pertinax, ideo censendus hęreticus. Secūdo ,pfitentes errorē fidei cōtrarium. Professio em à uolūtate firmata solet procedere, & similiter oēs iurātes se errorē aliquem fidei Christianæ contrariū seruaturos. Tertio qui defendunt errorem cum assertione temeraria. Quarto conuicti coram prælatis. Quinto condemnati à prælatis de hæretica prauitate. Sexto confessi, & tales secundum Ruber. Tuitien. super Apoc. intelliguntur per Magog. q̄d interpretat de tecto, qa illi sunt manifesti, & operibus & ỳbo nobis aduersant, & talibus cū antichristus uenerit, se falsi Christiani sociabūt, pariterq; cum illis uim facient ueris & simplicibus Christia-

nis. Alij sunt hæretici secreti, qui eorũ quæ sunt fidei, errorem in mente habent, proponẽtes habere pertinaciã in uoluntate, tñ ẏbo uel facto exteriori non ostendunt. Et tales intelliguñt per Gog, quod interpretat tectum, & per tectum falsos intelligimus fratres, qui intus sunt, & nobiscum profitenť nomen Christianũ, pro eo q̃ non dum seſe prodũt, quia rei uel tpis occasio illis deest. Quidã sunt hæretici affirmatiui, qui hñt errorem eorũ, quæ sunt fidei in mẽte, & ẏbo uel facto ostendũt se habere pertinaciam in uolũtate. Hæretici ẏo impœnitentes & pertinaces sunt, quibus pfidiæ radices & errores in fide ostẽduntur: & qui dum mãdatum est ut resiliant ab errore, illum abiurent, & satisfactionem faciant debitam, nolunt obtemperare, imò pertinacit perseuerãt. Econtrario dicũtur hæretici pœnitẽtes. Quidam sunt hæretici negatiui, qui corã iudice fidei per testes legitimos de aliqua hæresi rite sunt conuicti, sed nõ confitenť, imò constãter negãt, & ẏbo solum fidem catholicam profitenť. Hæretici aũt relapsi seu relabentes sunt, qui postq̃ ut pœnitentes hęresim abiurauerũt, post abiurationẽ in eandẽ hęresim sunt relapsi. Hæresiarchæ sunt, q errorẽ eorũ quæ sunt fidei, inuenerunt uel cõfinxerunt, uel inuentam & confictam alios docent, & magistri & principes errrorum efficiuntur.

De hæreticorum fautoribus.

Ca. XIII.

DIgnĩ sunt morte non solum qui faciunt, sed etiã qui consentiunt facientibus, ad Rom. 1. Consentientes eñ cum faciẽtibus, par cõprehendit pœna. Huiusmodi sunt multi: quidam eñ hæreticorũ errori bus sunt credentes, ẏbis & factis, & propria confessione dicẽtes se credere eorum erroribus. Et dicit Angelus de Clauasio: Hæretico credens dicitur, qui proprio ore dicit se uelle mori in fide talis hæretici: uel qui dicit se credere erroribus illius: uel qui reuerẽtiam exhibuerit, aut

cõsolationem, uel communionem in morte, uel in infirmitate ab hæretico receperit, uel qui similia perpetraue rit, quæ ad ritum hæretici pertinẽt. Scdo sunt hæretico rum receptores, & dicunt, qui frequenter hæreticos recipiunt in domos suas sciẽter, & hi dicunt etiam hæretici. Hæreticorum defensores sunt, qui defendunt eoꝝ errorem, & hi damnabiliores sunt illis qui errãt, & non solũ hæretici, sed hæresiarchæ sunt habẽdi. Qui enim defendunt uiribus suis personam hęretici, ne ad manus iudicis ꝓueniat, sunt excõicati. Hæreticoꝝ fautores, maxime publicæ personæ sunt, qui omittũt facere ea, ad quæ ex suo officio obligant, circa hæreticos, uel captos hæreticos si ne licentia eꝑi uel inquisitoris à carcere liberãt, uel processum iuridicum impediunt. De hæresi suspecti uehemẽter sunt, qui talia pagunt, ex qualibus oriẽ magna suspicio contra eos, & debet mandari eis ut abiurẽt gñaliter oẽm hæresim: & si oriat ex illis uiolenta suspicio, hæreti ci sunt habendi. De hæresi diffamati sunt, de quibus est publica uox & fama, & communiter omnes simplices dicant, ꝙ talẽ hæresim habeãt, istis est canonica purgatio indicẽda. In hæresim lapsi sunt, qui prius fuerũt lapsi, & relabunt in hæresim abiuratã, & similiter qui stat in aliqua hęresi damnata ab eccl'ia, & dicit Felinus Sandeus in c. excõicamus, de hære. ꝙ uolẽs redire ab hæresi, licet euitet pœnam mortis, & tradat carceri perpetuo, si talis fugeret ex carcere, ex hoc solo diceret conuictus tanꝙ relaꝑsus in hæresim, & ira ois audientia sibi denegaret. Impeditores officij inquisitionis sunt, qui captos pro hęresi à carcere propria temeritate liberãt, uel ꝓcessus inqsitoris lacerãt & impediunt, & testes in causa fidei uulnerãt, tales sunt multũ culpabiles, & si hñt errorẽ in mente cũ ꝑtinacia, sunt excõicati. Ex quib⁹ oibus infert ꝙ hęresis est peruersus recessus à fide ecclesiastica, quam quis prius tenuit. Et opponitur fidei sicut peccatum mortale charitati, & est peccatũ in ſpiritumſanctum, quia est impugnatio ☧itatis agnitæ, & opponit primo ꝑcepto primæ ta-

bulæ: & cõprehẽditur sub uana religiõe: & inquantũ respicit intellectum, est in genere falsæ credulitatis: inquã. tum respicit affectum, est in pcõ, quod est in uoluntate.

De scribentibus contra hæreses et hæreticos. Ca. XIIII.

CHarissimi, omnem solicitudinem faciens scribendi uobis de cõi uestra salute, necesse habui scribere uobis, inquit sanctus Thaddeus: & hoc propter hęreles insurgẽtes, qm̃ multi pseudoprophetę exierũt in mundum, & illi, ut ita dixerim, fabulones. i. qui falsas fabulas, pplexas; hæreses cõtexuerũt, ideo ut iuxta glo. super illud Prouerb. 10. Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic hęreticos perfidia, bonis doctoribus molestiã generat & lachrymas, & per cõsequens labores & sudores scribendi contra eos & eos errata uarios libros, tractatus, & epl'as, & hoc necessario, ad Phil'. 3. eadem uobis scribere mihi non pigrũ, uobis aũt necessarium cõtra instantes canes & malos operarios. Et hoc merito, nam & hæretici incessanter non dimittunt scribere libros erroribus refertos, contra quos dicit Isaiæ. 10. Væ qui condũt leges iniquas, & scribentes iniustitiam. Quæ autẽ maior iniustitia q̃ hæresis, quæ rectitudini fidei inimicatur? eó q; annotaui certos uiros ecclesiasticos, scribentes contra hæreticos, hoc ordine:

Athanasius Alexãdrinus scripsit libros aduersus hæreticos.

Augustinus lib. unũ scripsit de hæresibus.

Alanus fecit libros contra hæresiarchas.

Basilius ad Enthitas epl'am unã contra hęreticos.

Buconius Castellianæ Mauritaniæ oppidi episcopus, scripsit aduersus Iudæos & Arrianos, & alios hæreticos, secundum Gennadium.

Carolus Magnus imperator grẽce ac latine doctissimus, ante septingentos annos cõtra certos hæreticos opus scripsit in. 4. libros partitũ, quod habetur Romæ in Vaticana bibliotheca.

Celestinus epʃ Brixien. librum unum de hæreticis.
Celsus sex uolumina tradidit de hæresibus, & opinionibus philosophorum.
Cyrillus Alexãdrinus aduersus hæreticos librum unũ, qui elegias interpretatur, in quo Nestorij occulta panduntur, & ꝓdita confutantur.
Cyprianus inter magnos habitus, & à multis in catholica fidei sanitate laudatus, doctor eruditissimus, & martyr fortissimus, scripsit multos cõtra hæreticos libros.
Clemens Alexãdrinus, ut dicit Ado Panthei auditor, librum unum contra hæreses.
Epiphanius epʃ Salaminæ in Cypro, aduersus oẽs hæreses librum scripsit.
Gennadius episcopus Massilienſis de se testatur in secundo libro illustrium uiroꝝ: Scripsi, inquit, aduersus oẽs hæreses libros octo.
Guido quidã Carmelita, ut dicit Iohã. Nid. in .3. li. formicarij, de hæresibus diuersis latissime scripsit.
Hilarius Pictauien. cõtra hære. diuersa uolumina edidit.
Irenæus epʃ & martyr, S. Polycarpi auditor, cõpilauit .5. libros contra hæreticos.
Iulianus confessor, doctus græca & latina linguis, cõtra hæreses scripsit.
Iacobus cognomẽto Sapiens, Nisibinæ ciuitatis Persarꝝ epʃ, scripsit lib. 25. de fide contra oẽs hæreticos.
Iohannes Chrysost. contra Arrianorum hæresim, cõtra Martionem, cõtra Cherinthũ, Ebionem, Arthemonẽ, atq; Photinum, & contra oẽs hæreticos, fortissimos libros scripsit.
Iohan. Damascenus librũ centũ hæresum edidit lõgum.
Iustinus phũs de Neapoli, pro religione Christi plurimũ laborauit, & scripsit contra oẽs hæreses.
Philaster Brixianus epʃ, prolixissimum condidit de hæresibus librum.
Samuel Ediſſenæ eccl'iæ presbyter, multa aduersum ecclesiæ inimicos Syro sermone construere dicitur, præ-

cipue contra Nestorianos & Eutichianos & Timothianos.

Tertullianus Africanus anteq̃ transisset ad sectã Mõtani, scripsit lib. unũ aduersus oẽs hæreses sui temporis.

Victorinus Pictauiẽ. epũs, aduersus oẽs ferè hæreses libros plures conscripsit.

Vincentius gente Gallus Lerinensis eruditus, ad uitanda hæreticorum colloquia, ualidissimam edidit disputationem, quam celato nomine suo peregrini aduersus hęreticos intitulauit.

Hæreticos tolerat ecclesia.

Caput .XV.

SInite utraq; crescere usq; ad messem, Matt. 13. Ratio præmittitur, ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul & triticum. Dñs non uult hæreticos pmitere uiuere absolute: & hoc ꝓpt̃ criminis grauitatẽ. Hæretici eñ cum sint deprehensi, sunt interficiendi, multo fortius q̃ incendiarij uel falsarij. simile habet Exo. 22. Statim cum Moses descendit de mõte, mandauit ꝙ frater interficeret fratrem ꝙ pctõ idololatrię. Et ite ꝫ: Maleficos non patiaris uiuere. i. hæreticos: quia à consortio fideliũ qui uere uiuũt. excõicandi sunt donec maleficiũ erroris in eis moriat. &. 23. q. 4. Merito hæretici affligunt in corpore, qui occidunt aias. Et si ipsi sempiternas mortes faciunt, tales se perpeti non conqueranť: & sic Deu. 7. mãdatum fuit, ꝙ aras. ſ hæreticoꝝ ppl's subuerteret, & sculptilia combureret. Sunt eñ hæreses idola gentium. Glo. super illud Zacha. 13. Disperdam noia idoloꝝ de terra. i. figmenta hæreticoꝝ. Et Deu. 22. dicit: Non seres uineam tuam altero semine, id est, hęretico, ne misceatur aliquid erroris, & corrumpat homo. Sed in casu tantum dñs prohibet granum à palleis separari usq; ad ultimum uentilabrum. Non enim esset utile fidelibus, ꝙ illæ tollerent: necesse enim est in casu, ut mali sint permixti bonis, per quos exerceantur, & quorum comparatione boni nitan

tur in melius, & maxime ubi aliqua inueniunt̃ qbus adiuuẽtur boni, & quoꝝ uexatione iuſtoꝝ uita purgeť, & ſic permittuntur hæretici, qñ ſine periculo non poſſunt ſeparari. i. ſine exterminio fidelium. Tolerauerũt em̃ ꝓphetæ eos, cõtra quos tanta dixerunt, nec tñ cõionem illius populi relinquebant, Iſa. 52. Et Augº in epľa ad Vincentium. 23. q. 7. c. 1. Nonnullos toleramus, quos corrigere non poſſumus: nec ꝓpter paleam relinquimus aream, nec ꝓpter piſces malos rũpimus retia domini, nec propter hœdos in fine ſegregandos deſerimus gregẽ domini, nec propť uaſa facta in contumeliã. migramus de domo domini. De hoc figura Gen. 6. cp ſimul fuerũt in arca Noe mũda & immũda. Et in linteo, q̃d uidit Petrus Act. 10. (quod eccľiam deſignat) ſimul erãt quadrupeda & uolatilia. Nunc etiam bonos malosq̃, quaſi ꝑmixtos piſces fidei eccleſiæ ſagena trahit. Et. 2. ad Timo. 2. In domo patriſfamiliâs ſimul ſunt uaſa aurea & argẽtea in honorẽ, & fictilia & lignea in contumeliam. Sed in ſagena Petri boni cum malis uſq; ad littus pueniunt. Vbi Greg. Sicut enim mare ſeculum, ita finem ſeculi ſignificat littus maris, in quo fine boni piſces in uaſis eliguntur, & mali ꝓiiciuntur foris, quia & electus quiſq; in tabernacula æterna recipitur, & interni regni luce perdita, ad exteriores tenebras reprobi pertrahuntur. Et ſic ſecus littus ſedentes piſcatores apoſtolici, ſagenam impletã educũt, quia uero iudicio inſtante, ſecernendi piſces patebunt, & tũc eccleſia purgabitur ab omni ſpurcitia hæreticorum, & deo patri ſine macula offeretur: tunc enim fatuæ uirgines carentes oleo charitatis, & lætitiæ ſpiritualis, cæleſtem ianuam non intrabunt. 23. quæſtione. 5. ad fidem. Si autem propť iniquitatẽ ueſtri ſchiſmatis, illi quidem corruptores ſunt, uos autem eſtis ſicut cæteri diuerſorũ ſcelerum rei, qui pœnas legibus pendũt, profecto infelices & in hoc ſeculo & futuro eritis. Iob quarto: Vidi eos qui operantur iniquitatẽ, & ſeminant dolores, & metũt eos, flante, id eſt, iudicante deo periſſe, & ſpũ iræ eius eſſe cõ-

sumptos. Vltor demum scelerum & hæresum deus uin-dictę tarditatem supplicñ grauitate compensat. Et Malachiæ quarto, Dies uenient succensa, & erunt omnes facientes impietatem, & inflammabit eos dies ueniens: Et orietur uobis timentibus nomen meum sol iustitiæ, qui est Christus in æternum benedictus, Amen.

De inquisitore hæreticorum.

Cap. XVI.

PErrexit & cepit trecentas uulpes, Iudicum. 15. Ad inquisitorem enim hæreticæ prauitatis duo pertinent, scilicet Pergere & Capere. Quo ad primum, prælatis ecclesiarum & inquisitoribus dicitur: Pergite, quia periculosum est ipsis tantum stare, & adhuc periculosius est sedere, peremptorium est autem iacere. Pergat igitur inquisitor ex licentia sibi data ex officio iniuncto, & ex zelo ecclesiæ ad exercendum suum officium, considerando quanta mala ex peste hæretica oriantur. Exi, inquit, Bernardus in secundo libro de consideratione ad Eugenium, in agrum domini tui, & considera quãtis adhuc de ueteri maledicto sylueſcat spinis & tribulis. Perge igitur, planta, riga, fer curam, sana contritiones, membra putrida ne corpus corrumpant abscide, mala germina acuta succidere falce non cesses, & in diebus tuis fidem catholicam custodias, & nouas sopire studeas doctrinas, & tuas exoluisti partes. De sancto Petro martyre ordinis nostri legitur, q̃d cũ à Cumis in Mediolanũ pergeret pro requirenda inquisitione contra hæreticos, sibi ab Apostolica sede commissa, quidam de credentibus hæreticorum prece & pretio illorũ inductus gladio interemit in uia, sic canit ecclesia de eo: Dum Samsonis uulpes quærit, ab iniquis emitur, caput sacrum Iictor ferit, iusti sanguinis funditur & cætera. Quis ergo ẽ ille qui perrexit secundum intentionem thematis? Scriptura respondet: Samson, in quo nomine exprimit̃ qualitas inquisitoris, nã Samson solis fortitudo interpreta

tur.in solé illustratio scientiæ sufficientis in inquisitore signat.Solis enim est illuminare, sic inter planetas medius ponitur.Inquisitor igitur non à casu,sed ab arte examussim instituendus est, & debet esse doctus & expertus,& in his quæ ad suum officium pertinent,debet esse resolutus,& fulgere debet in gemina scientia,Theologica.s. & Iuridica, ut ex decretalibus ex libro sexto, & in Clemen. & certis extrauagantibus.sciat omnia cap̃.titu li de hæreticis, quæ sibi prohibita sunt sub uarijs pœnis excommunicatorijs : & quomodo se habeat circa testes & custodes incarceratorum,& circa iuramentum & circa totum processum iuridicum: & quando inquisitio fieri debeat, & de quibus non se intromittere debeat,& cõsulere debet doctos uiros,bonæ famæ, ut sibi consilium præbeant,Theologos in foro cõscientioso, Iuristas quo ad pœnas canonicas,Legistas in quæst.ciuilibus & criminalibus, & sicut inquisitor in scientia debet esse perfectus,ita in ætate prouectus, quod magis sub allegoriæ mysterio admonet,dicens, Non arabis in primogenito bouis,id est,in ætate iuuenili nõ inquiris. Hinc est quod ecclesia statuit,quod inquisitor habeat .40. annos,in clement.in de hære.cap.nolentes.22.quæstione prima,sanctemoniales. Requiritur enim in iure legisse,& quod diligenter de hæreticorum libris inquirat, pro sua enim defensione hæretici utuntur libris apocryphis & suspectis,ut dicit Hieronymus. Quare eorum libri,tractatus, & articuli, scientia solerti examinandi sunt, & illorum libri recipi non debent,quorum damnantur autores, sicut.C.de hęr.& Manich.l. dãnati. dicit .De impijs libris nefandi & sacrilegi Nestorij aduersus uenerabilem orthodoxorum sectam scriptis. Item Actuũ decimonono: Multi ex eis, qui fuerunt curiosa sectati, contulerunt libros,& combusserunt eos coram omnibus Cęterum nõ solum debet esse doctus, sed & fortis in sui officij executione, ut alter Samson leonem dilaniando, ut Elias legis zelator,prophetas Baal interficiẽdo,ut Matathias

superbiæ filios usq; ad interitum persequendo, & dicat cum Psalm. Persequar illos & comprehendam, donec deficiant. Vnde Moses zelans pro domino: Siquis est domini, inquit, iungatur, ponat uir gladium super femur suum: ite & redite per medium castrorum, & occidat &cæ. Exodi. 32. Sic sanctus Dominicus in suo ordine uoluit associari sibi uiros, qui gladio uerbi dei & inquisitione inimicos dei persequerentur. De sancto Petro martyre ordinis nostri canitur: Verbi semen seminat, errores exterminat, uerbo pugnans fortiter. Item de sancto Vin. confessore: Hic errrores prauitatis, uerbo uere uicit ueritatis splendidissime. De sancto Dominico: Vulpes dissipat Samsonis, & in tuba Gedeonis, hostis fugat agmina. Nec profecto contra huiusmodi leuiter procedendum est, ne dum paucorum patientia postularis, nutrias audaciam perditorum & factio robustior fiat, teste Hieronymo ad Theophilum Alexandrinum. Quid faciet pergendo, subditur, & cepit trecentas uulpes, ut dicitur in principio secundi libri.

Finis primi libri.

CATALOGI HAERETICORVM LIBER II.

Prologus.

CEPIT TRECENTAS VVLPES, Iudicum. 15. Samsonis uulpeculæ, sunt personæ labe hæretica deprauatę, facies habentes diuersas, sed caudas ignitas adinuicem colligatas: qa de uanitate flāmeæ superbiæ conueniūt in hoc, ut segetē dominicam iam albicātem ad messem, & splēdoribus fidei relucēten, morsu amarissimo demolianē, ac discursu subtilissimo pgunt, impetuq; ualidissimo accedunt parie, ut accendant, dissipent, & deuastēt synceritatē sanctę fidei

catholicæ ſubtiliter & damnabilitet: uulpes eñ & principes hæreticorum terram eccleſiæ deſolantes, urbes hę reticorum incendio uaſtant illo igne, de quo dicitur Oſee.7. Omnes adulterantes quaſi clibanus eorũ. Vulpes enim dicitur quaſi uolupes, propter inuolutionem dolo ſitatis: uulpes enim non rectis, ſed tortuoſis anfractibus & itineribus currunt. Hic ſunt uiæ hæreticorum Iob.6. Inuolutę ſunt ſemitæ greſſuum eorum, ambulabunt in uacuum & peribunt. Vel, uulpes dicitur à uolando: & hę reticorum pedes ueloces ſunt inſtar nubium uolantium ad effundendum ueſaniam ſuam in alios, & ſic dicuntur ſidera errantia ſecundum ſanctum Thaddæum. Inſuper uulpes ſecundum Grego. in mor. quæ ſunt animalia ual de fraudulenta, in foſſis & ſpecubus abſconduntur. Vulpes etiam dum eſurit, mortuam ſe fingit, & incautas uo lucres ſupra ſe tanquam ſuper cadauer uolitantes rapit: nihilo minus tamen uulpes noſtræ hæreticales capiẽdæ ſunt. Capite nobis uulpeculas, ſcribitur Can.2. capite, id eſt, deꝑhẽdite, & in luccm proferte doloſas hæreticoꝝ uerſutias. Capite paruulas ne maiores effectę plus noce ant, & capi non poſſint. Gregor. ſuper Canti. Dicuntur paruulę, quia quamuis cõtra ueritatem intus ſuperbiãt, exterius in ỹbis tñ humilitatem per ſimulationẽ ſectant. Capite eas reti ſanę doctrinæ. Augu. in ſer. de Samſone: Quid aliud eſt uulpem capere, niſi hæreticos diuinæ legis autoritate deuincere, & ſanctarum ſcripturarum teſtimoniꝭ, uelut quibuſdam uinculis alligare atq; cõſtrin gere? Capite clamore prædicationis. Hierony. ad Demetriadem: Coruſcante dei uerbo diaboli tenebrę repellen dæ ſunt. Capite officio inquiſitionis & diſputatiõis. Gre. ſup Cañ. Vulpes. i. hæretici, à ſanctis ꝑdicatoribus capiun tur, qñ inſtante altercatiõe ſentẽtiꝭ ueritatis cõuincunt. Ruber. Tutieñ. ſup Apo. Ecce congregatio taurorum in uaccis populoꝝ. Ecce tumultus hæreticorum, ut excludant eos qui probati ſunt argento, ut eñciãt à tẽplo dei qui ꝓbitatem tenẽt, q probi & probati ſunt, ſenſumq; ꝓ

batum habent in omni uerbo uel sermone diuino. Increpemus feras istas, feras arundinis, tauros cornupetas, & ceruicosos uastatores scripturarum ueritatis. Prouerbi. 14. Vade. s. disputando, contra uirum stultum, id est, hæreticum. Vnde Ionathas primo Regum. 14. non nisi prouocatus ad hostes transit, quia catholici aduersus hæreticos non contentionem commouent nisi prius ad certamen prouocentur, & in meditatione scripturæ hæreticos conuincunt. Capiendæ etiam sunt uulpes cõstantia fidei, grano enim sinapis comparatur fidei feruor, quod granũ dicitur uenenata expellere, id est, omnia dogmata prauitatis. Glossa. Matthæi. 13. Sunt etiam capiendæ uigilantia orthodoxorum doctorum nocte surgentiũ, ut solerter uigilent, quæ hæreticorum & uitiorum bellis sordidata sunt, corrigant & erigant, capite auxilio brachij secularis, nam mali qui per ecclesiam nõ possunt corrigi, uolentes in suis criminibus perdurare, debẽt coerceri per brachium seculare. s. per gladium & ignem, sicut uulpes fumo de fouea ejicitur. Hieronymus contra Vigil. Virga Apostolica uirgaq; ferrea, debet confringere uas inutile & tradere in interitum carnis. Cæterum uulpes cauet ne eius cubile sciat, plura enim habet ostia. Caute igitur inquiri debet uulpes hæreticalis. De hæreticis illud Proue. 9. impletur, In profun. inferor; conuiuę eius, & qui ap. illi. def. ad inf.

Quare capiendæ sunt, quia demoliũtur uineam nostrã, id est, ecclesiam florentem, Canticorum. 2. Gregorius, Per hæreticos ecclesiæ à recte fidei uiriditate exiccãtur. Et Ignatius in epistola ad Philadelphienses, Quicunq; em in aliena sententia ambulauerit, ipse nõ est Christi, nec passiõis eius particeps, sed est fraudator & corruptor uineæ Christi. Ingredientes enim hęretici uineam domini, cupiunt uniuersa populari, ut uix racemum in ea relinquant, de quibus illud Iudicum. 9. uerificatur: Habitatores Sichem egressi sunt in agros uastantes uineas. Vñ Villiramus Bambergeñ Fuldeñ monasterij sup Cãtica,

Vinea iam floret precibus, nunc uinitor oret,
Omnis in obstantes ruat ut uulpecula casses.
Callida maturis nocet isthec bestia botris.
Hæreticæ Vulpes nostræ, dum repere calles
Primitus incipiunt, mox dogmata praua relidant
Ecclesiæ proceres, ne sumant tempore uires,
Et sic difficile desistant hæresiarchæ.

Vulpes Samsonis caudis fuerunt colligatæ. Hæretici habent caudas adinuicem colligatas, quia de uanitate conueniunt in idipsum, extra de hære. c. excommunicamus. Hæreses quamuis inter se dissentiant, communi tamen nomine aduersus dei ecclesiam, quasi colligatæ conspirant. Et secũdum Humpertum Ordinis nostri magistrũ: Licet inter se hæretici sint diuersi, tamẽ omnes sunt colligati in intentione destruendi ecclesiam. Augustinus in serm. de Samsone: Vulpes capit, ligatis caudis ignem apponit. Caudæ uulpium quid sunt nisi posteriora hæreticorum? qui primo habent magna blanda & deceptoria opera: posteriora ligata, id est, damnata & ignem in fine trahentia, ut eorum fructus & acta consumant, qui suis seductionibus acquieścunt. Et secundum glo. super illud Isai. 7. Cor tuum ne formidet à duabus caudis titionum fumigantium. Caudas titionum fumigantium, uocat sapientiam secularem & hæreticum sermonem, quorum finis est exustio. Præterea hæc collectio caudarum, prætendit conuentionem ueri cum falso, intuitu cuius hæretice alios decipiũt, quare Deuteronomij .22. dicitur: Ne indueris uestimento q̃d ex lana lino q̃ est contextũ. Glo. ueste ex lana & lino induitur, qui sub locutione innocentiæ cælant subtilitatem malitiæ. Hæretici em̃ falsa ueris & lupum sub agno uelant. In aureo calice sub nectaris specie uenenum propinant letale. Et secundum Ignatium ad Trallianos: Venenum erroris commiscent dulci blandimento, sicut puro melli uirus admiscentes. Ideo secundum Ambrosium in libro de fide cõtra Arrianos, Nihil periculosius hæreticis esse potest, quàm cum inte-

gre per omnia decurrant, uno tamen uerbo ac ſi uenena ta gutta meram illam ac ſimplicem fidem dñicę, & exin de apoſtolicę traditionis inficiant. Et Hiero. ad Oletam. Venena non dant niſi melle circumlita, & uitia non deci piunt niſi ſub ſpecie umbraę uirtutum. Ergo bene dicit Abacuk. 2. Væ qui dat potum amico ſuo, mittens fel ſuum. Semper em̄ mendacium imitat ueritatem, alit̄ non poſſet hæreticus decipere alios.

Cæterum Samſon cepit trecentas uulpes, & ego ſub quadam allegoria tentabo trecentos hæreticos, homines uulpinos, in hoc ſecundo libro in unum catalogum congregare: Diabolus enim cum trecentis iſtis perſequitur Chriſtianos, quemadmodum Pharao cum trecentis curribus perſecutus eſt Hebræos, Exodi. 14. Glo. tulit trecentos currus contra fidem ſanctę trinitatis pugnaturus. Sed è regione legimus Iudicum. 7. de Gedeone, quod cum trecentis uicit Madianitas. Madianitæ em̄ dijudicantes, aut iniqui, aut contradicentes interpretantur, & ſunt hæretici. Ruber. Tutien⁹. ſuper Iudicum: Cō tra hos Gedeon cum trecentis pergit ad prælium, ſolet in centenario numero plenitudo perfectionis intelligi. Quid ergo in ter dicto centenario numero deſignatur, niſi perfecta cognitio trinitatis, cum his quippe dominus noſter aduerſarios deſtruit, cum his ad prædicationis bella deſcēdit, qui poſſunt diuina cognoſcere, qui ſciunt de trinitate quæ deus eſt perfecta ſentire. Auguſtin. In magno ſacramento eos docere iuſſus eſt Gedeon, quī ut canes aquā lamberent, trecentos tantum & non plures, in ſigno crucis propter Thau, quæ. CCC. ſignificat. Et Hieronymus ſuper illud Marci, Poterat enim ung. &c̄. plus quàm trecentis denarijs, dicit: Prætextu auaritiæ myſterium loquitur dei. Etenim noſtra fides trecentis emitur denarijs &c̄. Præterea hic numerus etiam in uernaculis Abrahæ aduertendus eſt, per quos Lot ab hoſtibus liberauit. Albertus Magnus. 3. ſcripto diſtinctiōe. 24. Symbolo Niceno conſonat figura in numero patrū

cõdentium ipsum: fuerunt enim trecenti & decem & octo. Sic uernaculi Abraham cum hostes insequeretur. Gene.13. Ita enim ut ille, ita illi hostes fidei comprehenderunt, & spolia fidelium reduxerunt, Et Lot.i. fidelem populum captũ astutijs hæreticorum. Isto modo & ego trecentos testes ad minus cõtra hæreticos, in uirtute mirificę trinitatis adducam.

Pars executorialis.

ARrius episcopus Alexandrinus, à quo orti sunt Arriani uel Arrianitę, uixit circa annum domini. CCC XXVIII. In fine uitę sancti Sylueſtri & sub Costantino: q Arrius inter cæteros hæreticos famosior, nequior & magis nociuus fuit ecclesiæ. Vbi nota, ꝙd unius hominis insidiæ cõtra ecclesiã non sunt contẽnendæ: ut eñ una scintilla parua res est, & penè dum cernitur non uidetur, sed si fomitem comphenderit, & nutrimenta sui inuenerit, mœnia, urbes latissimas, saltus, regiones ꝙ cõsumit: ita doctrina peruersa ab uno incipiens, uix duos aut tres primũ in exordio repit auditores, sed paulatim ut cancer serpit in corpore: sed teste Hiero. Arrius in Alexandria scintilla fuit: sed qñ non statim oppressa est, totum orbem eius flamma populata est. Et idẽ inquit: Pœna Arrij nõ est determinata, quia nõ est determinatum quot per eius doctrinam sint subuertẽdi. Orosius libro septimo: Arrius Alexandrinę urbis presbyter, à ueritate fidei deuians, exitiale plurimis dogma constituit. Et Ecclesiastici. 39. Repromissio nequam, id est, hæreticorum traditio, multos perdidit diligentes, & commouit illos quasi fluctus maris. Ideo ab eo inchoandum est, tanquã à principali hæresiarcha. Hæresiarcha, ut dicit Iohannes Nider in tertio libro formicarij, est qui primo falsam de fide opinionem gignit, ut Arrius, Vicleff & consimiles. Reuocemus igitur ad memoriam, ꝙmodo, postꝙ draco ille proiectus est in terram, postquam pro

ficiente Christiana fide, desertis ac destructis idolis, amisit usurpatam quasi diuinæ culturę gloriam, iam Romani fastigio imperij filium Marię adorante, qui raptus ad deum, & ad thronum eius Arrius presbyter magnus hæresiarches, sub nomine Christiano in blasphemiã Christi filij dei, procaciter nimis prupit loquacitate intolerabili, aquam ex ore suo serpens antiquus emittebat tanq̃ flumen, quod erat Arrius, aquas inquam putridas doctrinæ nequam emittebat. Vnde Rubert. Tuitiensis abbas super illud Apoca. Oportet te iterum prophetare populis, dicit: Nã ecce dũ tu exulas, interim Cherinthus insanit, Marcion furit, Ebion blasphemare incipit, cæteriq; bacchantur antichristi contra uerbum dei, contra maiestatẽ & antiquam diuinitatem filij dei, dicentes q̃ ante Mariã non fuerit, & q̃tã recens deus sit, ut ex illa initium existendi acceperit. Præterea futurum est, ut ueniat Arrius pertinax satelles diaboli, dicturus & persuasurus populis, gentibus, & regibus multis, quod idem filius dei creatura sit, & in tempore esse cœperit, quodq; fuerit tempꝰ quo idem filius non fuerit. Propter istos oportet te iterũ prophetare & prouidere populis & gentibus, linguis & regibus multis, ut ab his pestibus populum Christianũ liberes, creditumq; mihi. Surge igitur & metire templũ dei & altare. i. Christum dei filium, qui & tẽplum dei est, & altare sanctæ ecclesiæ, templum uidelicet dei secundum corpus, quod assumpsit ex uirgine: altare uero secũdum dignitatem utriusq; naturæ: Istud metire. Ecce mali mẽsores, male & pessime mensi sunt, & de terminis eius, q̃s hæretica infidelitate nimis metebant, dicẽdo Christum non fuisse ante Mariam, grandem tumultum facere incipiunt: tu ergo metire, & mensuras eius extende, quantæ longitudinis aut latitudinis sit, aut esse debeat. Longitudinem eius supra extende, supra inquam Mariam & ante Abraham, imo & ante Adam, sed & ante cælum & terrã usq; ad antiquum dieꝝ, & dic: In principio erat uerbum. Sed terra aperuit os eius, & absorbuit flumẽ, quod misit

draco de ore suo, Absorptum est fantasma fluminis serpentini, quando sanctum concilium Nicenum nefarium Arrij dogma damnauit, ad quod concilium trecenti decem & octo illustres patres ex omnibus gentibus conuenerunt, inter quos fuit magnus Eustathius Antiochenæ ecclesiæ præsul, Pafnutius Aegyptius, aderant Syri, Cilices, Phœnices, Arabes, Palestini, Aegyptij, Thebei, Libyes, Mesopotamij, Persæ, Pontici, Scythæ, Asiani, Phryges, Thraces, Macedones, Epirotæ. Et ut dicitur Prouerbiorum. 14. Vade contra uirum stultum. s. disputando. & nescies labia prudentiæ. Glossa, uelut Arrius, qui uerbū consubstantalitatis in patre & filio nunquam inueniri contendebat. Hi prædicti patres disputabant contra Arrium, & dogma eius destructum est. Insuper absorptum est flumen, nam teste magistro sen. in. 3. distinct. 11. Arrij hæc fuisse perfidia legitur, ut Christus creaturam fateretur: ideo effusa sunt Arrij uiscera atq; crepuit medius, diuino iudicio prostratus in faciem, ea quibus Christum negauerat, fœda ora pollutus, & hoc uirtute orationis sancti Alexandri episcopi Constantin. Dixit etiam quod Christus non est filius dei secundum diuinitatem: de hoc beatus Thomas prima parte quæstion. 27. & 4. contra gen. De ortu Arrij, uide primū librū tri. histo. Et ut dictum est, prima synodus Nicena sub Cōstantino Augusto Arrium damnauit. distinct. 15. Canones. Contra Arrium scripsit Maximus Constantinopo. nobile uolumen, quod obtulit Gratiano principi apud Mediol'. Victor Carthaginen. contra Arrianos librum unum, Didymus Alexandrinus lib. duos. Hilarius scripsit contra eosdem libros. 12. Et beatus Ambrosius libro primo de fide cōtra Arrianos, rationibus firmissimis & autoritatib. Arrium cōfutat. Et similiter Augustinus sexto libro de trini. & in lib. de hæresibus. Arriani dicunt spiritumsanctum creaturam creaturæ, hoc est ab ipso filio creatum uolunt. ex quo sequitur quod Arriani in ecclesiæ forma & fide non baptizant, 1. quæstio, 1. cap. Hi qui. quia perso

D

narum inęqualitatem confitentur. Leo Papa in epistola ad imperatorem Cōstantinum dicit, ꝙ Arriani rebaptizabant Latinos baptizatos in nomine sanctę trinitatis. Et filium minorem patre posuerunt, contra illud Ioh. 1. Ego & pater unum sumus. Vbi est ęqualitas patris & filij quod Arrius non intellexit. Augustinus: Vtrumꝙ audias, unum & sumus, & à Charybdi & Scylla liberaberis, quod dicit unum, liberat te ab Arrio: quod dicit sumus, à Sabellio. Hieronymus ad Pamma. contra errores Iohā. Hierosol' Arriani quos optime nosti, propter scandalum nominis, homousion, se damnare simulabant, uenenatę erroris circumliniebāt melle uerborum, sed tandem coluber tortuosus se aperuit, & noxium caput quod spiris totius corporis tegebatur, spiritali mucrone confossum est. Et glossa super illud Prouerbiorū octauo: Dominus possedit me ab initio, dicit: Pereant ergo qui negāt dei uirtutem & dei sapientiam, id est, Christū ab initio, imo & ante omne quod dici uel cogitari potest, initiū ab ipso patre fuisse progenitum. Et sic exclamat Hieronymus: Centurio ante crucem in ipso scandalo passionis uere filium dei fatetur: & Arrius in ecclesia prædicat creaturā. Et Didymus Alexandrinus duos libros contra Arrianos scripsit, & Victor Cantēnæ Mauritaniæ ciuitatis episcopus librum unum.

Abelonij uel Abeliani, aliâs Abeloitæ, hos nōnulli dicunt ex filio Adæ nominatos, qui est uocatus Abel, qui non miscebantur uxoribus, & eis tamen sine uxoribus uiuere sectæ ipsius dogmate non licebat. Mares ergo & fœminas sub continentiæ professione simul habitantes, puerum & puellam sibi adoptabant, in eiusdem coniunctionis pacta successores suos futuros, morte præuentis, quibusꝙ singulis alij surrogabantur, dum tamen duo duobus disparis sexus in illius domus societate succederēt. Vtrolibet quippe parente defuncto uno remanenti usꝙ ad eius quoꝙ obitū filij seruiebāt. Post cuius mortem ipsi eriam pueꝛ & puellā simul adoptabant. Sed dicit Aug.

hæc fuit hæresis rusticana in campo nostro Hypponensi, sed paulatim diminuta fuit, qui omnes modo correcti & catholici facti sunt.

Achillas episcopus Alexandrinus, postea apostata, fautor Arrij, dixit: Non semper deus pater fuit, sed fuit quãdo deus pater non fuit. Dei autem uerbum ex non existentibus factum est: & alia plura opinabatur, ut habet primo libro trip. histo. cap. 13. Hic Achillas successit in pũsulatu ciuitatis Alexandrinæ inclyto Petro martyri pro pugnatori fidei: sed Achilla capto & expulso, Alexander fortissimus euangelici dogmatis prædicator, ordinatur episcopus.

Acephali uel Acephalitæ dicti, id est, sine capite, fuerũt Anno domini. 458. sub Leone imperatore & Leone 1. Papa, nullus enim eorum reperitur autor ex quo orti sunt. Hi trium Chalcedonensium capitorum impugnatores, duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, & unam in eius persona naturam prædicant, contra illud quod habet. 15. dist. cap. 1. ubi dicitur: Prædicãs eadem sancta synodus Christum deum sic natum de uirgine, ut in eo substantiam & diuinæ & humanæ confiteamur naturæ. & extra de hære. cum Christus perfectus deus & perfectus sit homo. Mandamus quatenus sub anathemate inrerdicas, ne quis de cætero audeat dicere Christum non esse aliquid secundum quod homo. Cõtra Acephalos & eos q dicunt Christum in una tm substãtia adorandum, nec acquiescunt duas in Christo cõfitendas esse naturas. Presbyter Iohan. Antiochenus librum composuit. De liberis Acephalorum fit mentio. C. de hære. l. idem est. Sigibertus in chronica sua: Acephalorum hæresis abdicatur Anno. 526. qui dicunt Paulum in epistolis præcepisse fœminas diaconas debere fieri, quia eas cõmemorat post diaconos.

Achatius Cæsariæ Palæstinę, aliãs Constantinopol. Arrianus fuit & in alijs criminosus fuit, & alietatem cũ Arrio in diuinitate posuit: declaratus est alienus à nomi

ne Christiano. 4. lib. histo. trip. cap. 24. de hoc Achatio dicitur. 24. q. 1. Achatius non fuit nouj uel proprij inuentor erroris, ut in eum noua scita. 1. statuta prodirent, sed alieno facinori suam cõmunionem miscuit, itaq; necesse est, ut in illã recideret iusta lance sententiã, quã cum suis successorib⁹ p̃ pniuentiam synodalẽ susceperat autor erroris. & di. 19. c. Anastasius, qui nutu diuino percussus lepra fuit, nam Fotinus diaconus Thessalo. cõicauit Achatio in hæresi. Post mortem uero Achatij, Anastasi⁹ Papa cõmunicauit Fotino sine concilio clericorum, & occulte uoluit reuocare Achatium defunctum in hæresi, ut orationes pro eo in ecclesia fierent, ideo multi clerici recesserunt ab obedientia eius. Et. 1. q. 1. c. dictum est, Felix & Gelasius Achatium ante Anastasium excommunicauerunt, & Hormisda qui ab ipso Anastasio tertius cundẽ Achatiũ damnauit. Anno domini. 484. sub Zenone imperatore. Item Gelasius urbis Romæ episcopus scripsit aduersus Achatium epistolas, quæ hodie in ecclesia catholica tenentur.

Adamiani hæretici sic uocati, quia Adæ imitantur nuditatem, unde & nudi inter se mares & fœminæ conueniunt. 24. q. 3. c. quidam. Vel dicuntur Aditæ: & hæc nuditas fuit ante p̃ctũ, unde & nuptias auersantur, quia nec ut dicunt priusq̃ peccasset Adam, nec priusq̃ dimissus esset de paradiso cognouit uxorẽ: credunt ergo quod nuptiæ futuræ non fuissent si non peccasset. Nudi celebrãt sacramenta, & ex hoc paradisum suam arbitrantur ecclesiam: ista nuditas reprobatur dist. 30. cap. si quæ mulier utens uirili ueste scissa & inclausa anathematizatur. Et sic in legenda sancti Barnabæ apostoli dicitur: quadam die uidit Barnabas homines & mulieres nudos currentes & sua festa agentes. Indignatus tẽplo maledixit, subito pars eius corruens, multos oppressit. Vnde in statu innocentiæ nõ fuit pudor nuditatis, sed post p̃ctũ nuditas est opprobrij & confusionis, & ambulantes nudi cum fœminis concupiscentiam fouent & nutriunt.

Adamitæ hæretici, alij à prædictis, surrexerunt in Bohemia circa annum domini. M.344. sub Venceslao imperatore, tempore pessimi schismatis, de quib. scribit Aeneas Syl. in libro de origine Bohemorum cap. 41. & de eorũ hæresibus & abominationibus, & quomõ extincti sunt, quęre infra in Picardo. Vnde Hieron. super Osee cap. 4. Hæretici suo errore non saturantur, nec cessant à turpitudine fornicationis suæ, & non custodiendo legem, derelinquunt deũ, insaniunt & inebriãtur, & spiritu fornicationis possidentur. Et. 2. quæstio. 7. sententia Chamilij Noe damnãtur, qui suoꝝ doctoꝝ uel præpositoꝝ culpam produnt: ceu & tam qui uerenda patris nõ operuit, irridenda monstrauit. Et isti imitabant Adam in turpitudinis confusione & non in cooperimento honestatis. Dicitur enim Apoca. 4. Suadeo tibi ut uestimentis albis, id est, mundis, induaris, ut non appareat confusio nuditatis tuæ.

Adimantius Manichęi discipulus, rationes & disputationes scripserat contra legem & prophetas, in quibus ostendere conabatur, quod euangelica & apostolica doctrina eis erat cõtraria, sed Augustinus ad illas sufficienter respõdit, & cõtra Adimãtium librum scripsit, qui incipit: Eodem tempore uenerũt &c.

Aeriani uel Eriani, ab Aerio quodam nuncupati, qui offerre sacrificium ꝓ defunctis spernunt & missas negãt applicari pro peccatis, pro satisfactionibus, aut pro alijs necessitatibus ecclesiæ: quod reprobatur. 13. quæstione. 2. cap. animæ. ubi dicitur, animæ defunctorũ quatuor modis soluuntur. Aut oblationibus sacerdotum &c̃. & in c. pro obeuntibus. Sancta ecclesia sic statuit, ut quisq; pro mortuis uere Christianis offerat oblationes, atq; presbyter eorum faciat memoriam. Eccle. 7. Mortuo nõ prohibeas gratiam. Iste Aerius cum esset presbyter, doluisse fertur quod episcopus non poterat ordinari, & in Arrianorũ lapsus hæresim, propria quoq; dogmata addidisse nõnulla dicitur, ut dictum est. Nec statuta, solenniter ce-

lebranda esse ieiunia, sed cum quis uoluerit, ieiunandū, ne uideret eē sub lege. Dicebat etiāp̄sbyter ab episcopo, nulla differentia debere discerni. Quidā perhibent istos sicut Euchratitos uel Ampotochitas non admittere ad communionem suam nisi continentes, & eos qui seculo ita renuntiauerūt, quod ꝓpria nulla possideant, ab esca tamen carnium nō eos abstinere dicit Epiphanius, Philaster uero & hanc tribuit abstinentiam, ut etiam Augu. in libro de hæresibus testatur.

Aetiani ab Aetio sunt uocati, dissimilem patri asserentes filium, & filio spiritumsanctum, contra illud de conse. dictinct. 3. cap. ul. Pater & filius & spiritussanctus, unius eiusdemq; substantiæ, inseparabili æqualitate, diuinam insinuant unitatem. Dicunt etiam nullum pctm̄ imputari in fide manentium. 24. q. 3. quidam. sed. 5. lib. hist. tri. c. 4. dicitur: Aetiani hæretici & eorꝫ sequaces, catholicis dicti sunt dissimiles, & ex non existentiales, quia nō mē similitudinis in diuinis abscindere nitebātur, & per omnia substantiam atq; uoluntatem dissimilem esse patri apud filium. De hoc infra in Eunomio, & August. in libro de hæresibus.

Airani, qui cōtra spiritumsanctum impugnant, cū Eudoxianis in erroribus currūt, & fuerūt cōdemnati in secūda synodo uniuersali Cōstantinopol'.

Adelphilius fuit princeps Messalianorꝫ hæreticorꝫ, tempore Valētiniani imperatoris, qui ab ecclesiastica cōmunione recesserunt, dicentes: diuinum cibum nec ꝓdesse, nec lędere, ut patet in Anthiasistis.

Alexander Aerarius apostatauit à fide, & multos circa fidem secum mersit, quem Apostolus satanæ tradidit prima ad Timotheum. 1. De quo. 2. Timoth. 4. Alexander Aerarius multa mala ostendit mihi, reddet illi dominus secundum opera eius: quem & tu deuita, ualde enim restitit ẏbis meis. Glossa prima, Iohānis quinto, Stephanus orauit pro illis, qui gratiam dei non acceperunt: Paulus pro Alexādro nō orat, quia cum iam frater erat,

fraternitatem impugnabat. Item Alexander reuersus ad apostasiam, fabricabat ædes Dianæ apud Athenas, & omnes contra Apostolum commouit: Quære de Alexã. in Hymenęo.

Alogi alias Alogiani uocant, tanq̃ sine uerbo: logos enim Græce, Latine uerbum dicit: deum enim uerbum nõ credunt, cõtra illud Iohan. 1. In prin. erat uer. Respuentes Iohan. euangeliũ & Apoc. Augu. in lib. de hæ. Has uidelicet scripturas negant esse ipsius Iohan. &. 24. q. 3. quidam indigne respuunt euangelium Iohannis, qui ut aquila suum euangelium cæteris sublimius, subtilius, & plenius conscripsit.

Almareani dixerũt q̃ deus est anima cæli, quod reprobat Thom. 1. par. q. 3. ar. 8. quia deus in cõpositionem alios nõ uenit. Et in lib. de causis dicit: Causa prima regit omnes res, præterq̃ quod cõmisceatur alijs.

Almaricus Anno. 1204. sub Othone. IIII. & Innocentio III. Cæsarius in dial. distinct. 5. dicit eodem tempore quo manifestatę sunt hæreses Albigensiũ in Parisiensi ciuitate, in qua est fons totius scientiæ & puteus diuinarum scripturarum, quibusdam uiris literatis persuasio diabolica peruersum instillabat intellectum, quorum Almaricus magister prauitatis fuit, dicebant enim non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quàm in alio pane & in qualibet re. Sicq̃ deum locutum fuisse in Ouidio sicut in Augustino. Negabant resurrectionem corporum: similiter paradisum & infernum negabant, sed qui haberet cognitionem dei in se, quam ipse, haberet in se paradisum, qui uero peccatum mortale haberet, infernũ, haberet in se, sicut dentem putridum in ore. Altaria, sanctos, statua, & imagines thurificare, idololatriam esse dicebant. Tanta audita peruersitate consilio episcoporum & Theologorum ducti sunt in campum, & corã uniuerso populo sunt degradati, & in aduentu regis Franciæ adusti. Qui mente obstinata, nullum ad interrogata dant responsum, in quibus in ipso mortis articu-

Io nullum poterat perpendi iudicium. Cum aũt duceren tur ad tormẽta, tanta est orta aeris inclemẽtia, ut nemo dubitaret, quin ab eis aer fuisset concitatus, à quibus tantus error moriẽtibus fuerat persuasus. Et Almaric⁹ à generali concilio Romæ condemnatus est & excommunicatus, in cãpo sepultus & exhumatus, & cinis & ossa eius per sterquiliniũ sunt dispersa. Et merito, quia scdm Brixiensem pro crimine hæresis potest quis post mortẽ excõicari & damnari. 23. q. 2. c. finali. Dixit etiã q; si Adã nõ peccasset, non fuisset distinctio sexus, sed fuisset multiplicatio hominum sicut angelorũ. Item q; deus non uidetur in se, sed in creaturis, sicut lumẽ in aere. Item q; illud qd⁹ aliâs est peccatũ mortale, factum in charitate non est peccatum, impunitatẽ pctõrũ promittens. Affirmabat ideas quæ sunt in mente diuina & creare & creari posse: cũ in mente diuina, teste Aug. nil nisi æternum & incommutabile sit. & Gerson in trac. 3. super Magnificat. Almaricus & similes hæretici, dicebant mentem contemplatiui uel beati perdere suum esse in proprio gñe, & redire in illd⁹ esse ideale, quod habuit essentialit in arte diuina. Et sunt 20. errores Almarici, ut colligit ex chronica summorum pontificũ, tẽpore Innocẽ. III. & extrà de sum. tri. & fi. ca. dicit. Reprobamus & cõdemnamus peruersissimum dogma impiũ Almarici, cuius mentem pater mẽdacij sic excæcauit, ut eius doctrina nõ tam hæretica quàm insana sit censenda. De Guilhelmo eorũ propheta quære infrà.

¶ Agapetarum hæresis, scdm Hierony. ad Eusto. de custo. ẏg. in ecclesias introiuit. Pudet dicere, proh nefas tri ste, sed uerũ est: unde sine nuptijs aliud nomẽ uxorũ, imo nouum concubinarũ genus plus in fœmina, unde meretrices uni uiro eadem domo, uno cubiculo, sæpe uno tenentur lectulo. Et superstitiosos nos uocãt, si aliquid exi stimamus, frater sororem deserit cęlibem, spernit uirgo germanum fratrem, quærit extraneum. Et cum in eodẽ proposito se esse simulant, quærũt alienorũ spẽale solatium, ut domi habeãt carnale commerciũ. Quære in Elpi-

dio, Hieron y. ad Oceanum de uita clericorum: Te detrahentium morsibuu tradidisti, si Agapetarum cõsortium non dimiseris.

¶Algazel posuit q̃ peccatoribus hæc sola pœna redde tur, q̃ affligent̃ pro amissiõe ultimi finis. De hoc b. Tho. 3. lib contra gen. cap. 145.

¶Albasini, hi sunt qui & Indiani, de quibus infrà.

¶Albigenses, de quibus sic dicit Cæsarius Cister. in. 5. dist. dialogi: Tẽporibus Inno. papæ, inuidia diaboli hæreses Albigensiũ cœperunt pullulare tam ualide, ut oñe triticum fidei gentis illius ꝟsum uideretur in lolium erroris. Et eorum errores fuerunt, nã hæresiarchæ eorum quædam collegerant puncta ex dogmate Manichæi. quę dam ex erroribus quę in Periarchon scripsisse fertur Origenes, plurima etiam quæ de suo finxerunt adiicientes. Duo credunt cum Manichæo principia, deum bonum & malum. i. diabolum, quem omnia creare corpora: sic deũ bonum, omnes animas. Corpoꝝ resurrectionem negãt: quicquid beneficij mortuis à uiuis impendit̃, irrident: Ire ad ecclesias uel in eis orare, nihil dicunt prodesse: Baptismum abiiciunt: Sacramentũ corporis & sanguinis Christi blasphemant: Et q̃ anima scd̃m meritum, per diuersa transit corpora, etiam animalium & serpentum, si male uixit. si añt bñ, intrabit corpus alicuius principis uel alterius illustris personæ. Item intantum error illoꝝ inualuit, ut breui interuallo temporis infecerit usq; ad mille ciuitates, & si nõ fuisset gladijs fideliũ repressus, puto q̃ totã Europã corrupisset, & Christiani missi erant cõtra eos, & in ciuitate Biders, quæ expugnata fuit per Christianos, ipsi Albigẽses super uolumen sacri euãgelij̃ mingentes, de muro illud contra Christianos proiecerunt, & sagittis posi illud missis, clamauerunt: ecce lex uestra miseri. Item quidã in Tholosa in odium Christi & in cõfusionẽ fidei, iuxta altare maioris eccl'iæ uẽtrem suũ purgauit, & palla altaris ipsas immunditias detersit. Quidã eoꝝ supra altare scortum posuerunt in conspectu cruci-

fixi, eo ibi abutētes: postea ipsam sacram imaginē detrahentes, brachia ei præciderunt, & crucifixi collo fune alligato per plateas illum traxerunt cum magnis blasphemijs, & crux fuit prædicata cōtra ipsos exercitus dñi Albigēsis, Memelinū potentissimū Afrorū regē de Marioch in auxiliū sibi inuitauerūt, qui de Africa in Hispanias cū tā incredibili multitudine uenit, ut totam Europā se obtinere posse speraret. Mandauit etiā Innocētio papæ, qa equos suos in porticu ecclesię b. Petri debebat stabulare, & super illam uexillum suū figere: quod ex parte impletum est, & si secus q̄ ipse cogitasset: & quia deus frangit omne superbum. Eodem tempore. s. anno. 1212. 17. calen. Augusti, de exercitu eius. 60. millia pugnatorum cecidērūt. Ipse uero in Siciliā transiens ex dolore mortuus est, cuius uexillum principale in bello captū, Innocentio est transmissum, & in ecclesia prædicta ad Christi gloriam ē erectum. Simile habes. 2. Macha. ultimo: Omnes ciues benedicebant dominū dicētes: Benedictus qui locum suum incontaminatum seruauit. Suspendebant aūt Nicanoris caput in summa arce, ut euidens esset & manifestū signū auxilij dei. Et Simon Montis fortis uir Christianissimus, his hęresum tumultibus uiriliter occurrit cum quibusdā episcopis & abbatibus & b. Dominico, non solum disputationibus & prædicationibus, sed etiam armis, eo q̄ cētum milia hæreticorum cum octo millibus catholicis fudisse & interfecisse ferat, ut dicit Anton. 3. parte spe. hist. ti. 19. ca. 1. Item multi ex eis fuerūt capti: cumq̄ captis daretur optio, ut quicunq̄ hæresim abiuraret, liber recederet, centū octoginta ex eis obstinati, potius cōburi q̄ hæresim abiurare elegerunt, quod & factū est: & refert Vincent. 30. li. spe. hist. B. Dominicus decē annis permānsit in illis partibus in prædicationis officio, & hæresis extirpatione, aliis ad ꝓpria redeuntib. Et dicit hæresis Albigensium, quia in partib. Albigensiū iste morbus hæreticalis increuit, & Lodouicus rex Francorū de Albigēsio etiā comitatu Tholosano hæreticos debellauit. Et Iacobus de

Vitriaco crucem in Francia contra Albigenſes prædicauit, & multos ad ſignum crucis accipiẽdum prouocauit. De hoc in lib.1.apum, ca.22.

Albanenſes, Bagnolenſes, uel Baiolenſes, & Concordenſes, uel Cozorẽſes, ut dicit Anton.4.parte ſum ti.11. ca.7.in multis erroribus peſſimis cõcordant, licet in paucis diſcordent. Ponunt duo principia, unum penitus bonum &c. Item ꝙ deus non creet, nec infundat nouas animas. item ꝙ Chriſtus nõ habuit ueras pœnalitates: & ꝙ non eſt deus: nõ aſſumpſit carnem de uirgine, ſed duxit carnẽ de cælo: ꝙ nõ fuit uerus homo: nec uere comedit: nec fuit paſſus in cruce: nec mortuus, nec reſurrexit, nec aſcẽdit, & ꝙ non eſt reſurrectio corporũ: & ꝙ uetus teſtamẽtum non eſt à uero deo: ꝙ Moſes fuit malus: & quod Adam non fuit à deo, & quod ante Chriſti aduentũ non fuerũt aliqui boni, ꝙ baptiſmus nullius eſt efficaciæ. Itẽ ꝙ obeſt ſubdito & ſacramẽto mala uita prælatorũ: ꝙ nullus malus põt eſſe epͣs: ꝙ eccl'ia nõ poteſt aliquid poſſidere, niſi in cõi, ꝙ non poteſt excõicare: nec debet perſequi malos: nec põt facere cõſtitutiones: ꝙ ſacramentũ altaris & extremæ unctiõis, & pctm̃ originale nihil eſt: & pctm̃ non eſt à libero arbitrio: & ꝙ nõ põt quis confiteri poſt pctm̃: ꝙ infernus & purgatoriũ nihil ſunt: ꝙ bonus deus uiuificat, & nõ occidit: & ꝙ malus deꝰ uilificat & occidit corpora: ꝙd mũdus ſp fuit & ſp erit: ꝙd matrimoniũ malũ eſt, ꝙd uſura nõ eſt, phibita: nec tenet ꝯs reſtituere ablata: & ꝙd hõ põt dare ſpm̃ſctm̃. Et iſti cõueniũt cũ Albigẽ. Vbi nota, ꝙd Albanẽſes ſunt de pria ſecta Catharorũ, & Cozorenſes de ſecũda, & Baiolenſes de tertia ſecta eorundẽ, & eorũ hæreſes colliguntͤ ex li.inquiſi. Hemerici.

Ampotactitæ ſicut Aeriani & Encratitæ, nõ admittũt ad communionem ſuam, niſi continẽtes, & ſeculo renũt. ſecundum Auguſt. quære in Aerianis.

Agareni, qui & falſo nomine dicuntur Saraceni, filij Chriſtianorum, quando enim Mahometus à Sergio deceptus fuit, eos decepit: & relicto CHRISTO, Maho-

meto adhærent: & sic sunt Christiani renegati, aliqd credentes non ut Christiani, q. s. unus est deus, sed tres personas negant, & q Christus fuit homo uerus, sed non deus: & sic de alijs erroribus, qui continentur in libro eor qui Alkoranus dicitur, quem nominat diuinorum mandatorum collectiõem, in quo fides Mahometi continet, & est resperſus liber ille abominationibus hæresum, & spurcitijs fornicationum & uitiorum.

¶ Ampotactitæ, sicut Aeriani & Eucratitæ, non admittunt ad cõionem suam, nisi continentes & seculo renuntiantes, scdm Aug. in li. de hære. quære in Aerianis.

¶ Angelici. Hoc nomen sibi sumpserunt, quia angelos pro diis coluerunt, ut dicit 1 fid. 8. li. ety. & reprobatio huius hæresis ponit in Caianis suprà. Et Aug⁹: Angelici in angelorum cultu inclinati sunt, quos Epiphanius iã omino defeciſſe testatur.

¶ Anastasius imperator Constantiñ. infectus hæresi Eutichiana, incœpit regnare anno domini. 483. & imperauit annis. 25. hic multos episcopos catholicos in exiliũ misit, & multos fideles afflixit, secundum Anto. 1. parte spe. ti. 6. ca. 1. Nec episcopo Cõstantinopol. nec papæ, nec legatis papæ obedire uoluit: sed dixit potius papam obedire imperatori debere, q ab ipso obediri. De hoc Greg. in li. dialogor.

¶ Anastasius alius, de quo suprà in Achatio, anno. 489. hic fuit papa, primo bonus fuit, sed postea seductus est ab Achatio, & qa uoluit restituere Achatium occulte, licet non potuerit, diuino iudicio pcussus est, intestina eiicendo. dist. 19. Anastasius: Hæretici eñ aliquã bonæ operationis arcem conscendere uident: quia tñ compagem unitatis ecclesiæ non habent, quasi patentibus & nõ solidis laterũ præsidijs ad uitiorum infima dilabunt, dũ diuino destituti auxilio pertinaciæ suæ fastu intereunt: & iste fuit secundus infamis papa: quia primus Liberius qui fauebat Arrianis, iste Nestorianis, ubiq concurrente uesania imperatorum.

¶Andiani. De quibus C. de hære. & Manichæ. l. Arriani. ubi nota q anno dñi. 344. Andeus in Syria clarus habebatur, à quo hæresis Andiana orta est, sub Iulio. 1. papa & Constantio & Constante, & sunt Manichæi Andiani. De hoc Andeo. 1. li. hist. tripar. c. 11. ubi dicit: Syrus quidam gñe, & lingua pariter, Andeus noie, ex uesania Manetis aspersus &c.

¶Anthiasitæ. Hi operationem manuũ quasi malignã reputantes, somnoq; semetipsos mancipant, & iniquitatum phantasias, prophetias appellant, & ab ecclesiastica cõione recesserũt, nullam uirtutem sacramẽto altari tribuentes. De principibus huius hæresis, uide in Messalanijs, de quibus. 7. li. hist. tri. c. 11.

¶Antichristus erit ultimus hæreticus. Glo. super illud Lucæ. 17. Et dicent uobis, ecce hic, ecce illic, nolite ire, ne q; sectemini, dicit: Multi hęretici fuerunt & futuri sunt, quorũ primus Simon magus, ultimus Antichristus. Ipse est illa bestia Apoc. 13. quæ ascendit de mari. i. de Iudæis, qui amarissime Christum crucifixerunt, de tribu Dan, quæ fuit ulissima tribus Israel. Et secundum Albertum, Apocalyp. 13. uocabit se solem iustitiæ, & gigantem geminę substantiæ, id est, diuinæ & humanæ, faciet se uocari Antheos. i. Christo contrarium. & Arneome quod interpretatur nego, quia negabit Christum esse deum, & affirmabit se esse deum.

¶Annianus, ut dicit Hiero. in epla ad Alipiũ, & Augo, fuit pseudo diaconus Celidensis, discipulus Celestij, contra cuius libros scripsit Hieronymo blasphemias plures. Primo non scripsit ex causa quam allegat in dicta epistola, subiungit tamẽ: Nec grande est ineptissimis nenijs respondere: si aũt dñs uitam tribuerit, & notarios habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus, non ut conuincamus hæresim emortuam, sed ut imperitiam & blasphemiam nostris sermonibus confutemus.

¶Antemius episcopus Constantiñ. duas in Christo naturas negabat. Hunc, ut dicit Ado, Agapetus primus pon

tifex Ro. & confessor, ingressus Constãtinopolim ad Iustinianum imperatorem deposuit, & in eius loco Menã catholicum consecrauit.

Antropomorphitæ, dicti ab Antropomorpho, anno 949. sub Berẽgario imperatore & Agapeto papa in citra Paduana prouincia hæc hæresis incepit, sed parum durauit. Bracherius Veronensium eps doctissimus, & cæteri comprouinciales episcopi, uirili ratio occurrẽtes, eã exterminarũt. Et dicti sunt q̃d simplicitate rustica deũ habere humana membra, quæ in diuinis libris scripta sunt, arbitrant. Antropos em̃ græce, latine hõ interpretat. Ignorãtes uocẽ dñi, quæ ait: Spũs est deus, incorporeus est em̃: nec em̃ mẽbris distinguit, nec corporis mole distẽditur, ut dicit Isid. contra q̃s b. Tho. 1. contra gen. c. 22. disputat. & cõtra q̃s scripsit Theophilus Alexã. longissimã disputationẽ, in qua eos confutauit, & diuinar̃ scripturarum testimonijs cõuicit. Dicit Isaac in. x. collatione patrum, quas Cassianus fecit, quod Theophilus Alexandrinus cõdemnauit hæresim Antropomorphitar̃, in quo morbo abbas Serapion in antiqua ætate fuit corruptus, quẽ patres non potuerũt reducere ad tramitem ueræ fidei, sed Photinus diac. qui uenit de Cappadociæ partibus, eũ cõuertit, & facta est lætitia inter eos.

Antidicomaritæ, uel secũdum Augu. Antidicomarianitæ, sic appellati sunt, eo quod Mariæ uirginitati contradicũt, asserẽtes eã post Christũ natũ uiro suo fuisse cõmixtam: Contra illud de uer. sig. c. Ioseph. Hoc loco quidã peruersissime suspicant, & alios filios Mariã habuisse, cum mos diuinar̃ scripturar̃ sit, ut primogenitũ nõ uocent quem fratres sequunt, sed eũ qui primo natus est. Et contra illud. 27. q. 2. genuit. Cum audieris uir̃, non subeat suspicio nuptiar̃. Et dicunt quasi cõtradicẽtes Mariæ: quæ tamẽ cũctas hæreses sola interemit in uniuerso mũdo. De his. 24. q. 3. quidam, & in Eluidio. Maximus in ser. Mater uirgo uniuersam prauitatem hæreticam sola contriuit. Alius illam non de substãtia suæ carnis Christum

edidisse, dogmatizauit. Alius eã paruulum non peperisse simulabat. Alius partum uiro genitum blasphemabat. Alius dei matrem audire non sustinens, magnũ illud nomen theotocos impiissime sugillabat, sed cõtriti sunt infidiatores, conculcati sunt supplantatores, confutati derogatores, & beatam eam dicent omnes generationes.

Alexander hæreticus & latro, de quo sic dicit Eusebius Cæsa. li. 5. hist. eccle. c. 19. sciendũ quod Alexander apd Aemilium Fontinũ ꝓconsulẽ Ephesi iudicatus est, nõ ꝓpter nomẽ Christi, sed proprer quædam latrocinia: nã a Christi nomine iam apostata extiterat, nec in eccl'ia patriæ suæ receptus est, ubi latro esse ab omnibus noscebatur. Quod si q̃ forte minus his quæ dicimus accõmodandam existimãt fidem in archiuis publicis apud Ephesum gesta seruantur.

Apellitæ, uel Appellanionitæ secũdum Cyprianum, quorum autor Apelles fuit, in Græcia anno. 170. qui dicebat deum quem colebat, ignorabat, & creatorem angelum, nescio quem glorioſum, superioris dei faciẽs, deum legis Israel illum ignem affirmans, qui dixit Christum non in ueritate deum, sed hominẽ in phantasia apparuisse contra illud extra de hæreticis, cum Christus perfectus deus & perfectus sit homo. Mandamus quatenus sub anathemate interdicas, ne quis de cætero audeat dicere, non esse aliquid secundum quod homo. Idem Apelles dixit Christum carnem ex elementis mundi accepisse, quã mundo reddidit, cum sine carne resurgẽs in cælum ascẽdit. Item Apelles prophetas contrario sensu asserit inspiratos, sequens persuasionem uirginis cuiusdam actæ spiritu dæmonis, nomine Philamine, ut dicit Eusebi. 5. lib. capi. 13. & ut Rhodo Romæ eruditus scribit in hex. Apelles ꝙplurima aduersus legem Moysi cõscripserat impia, & aduersus totã legẽ blasphemias protulerat: hic Apelles secũdum Augustinum de hære. duos introducit deos, unũ. s. esse principiũ, deũ. s. & bonũ, & ab illo factũ alterꝫ ꝙ cũ malignº eẽt inuẽtus in sua natiuitate mundũ fecisse,

hunc Theodocion uir eruditissimus hæreticissimum appellat, & suis scriptis percommode deridet. Error istorum etiam cõfutatur in Gnosticis & Simoniacis, de Apelle infra in Basilidæ. Item Apellite & multi alij hæretici, qui unitatem ecclesiæ separare prauo dogmate uolebãt. Hũc ỹsiculum ex epistola sancti Iohan. Omis spũs q cõfitetur Iesum Christum in carne uenisse est ex deo, raserunt, ne per omia erroris cõuincerentur.

Apocaritæ. Hi fuerũt uiperæ Manichæorum, de quib. C. de hære. l. Arriani.

Apollinaris. 1. Apollinaris. 11. Libro. 5. histo. trip. capi. 44. dicitur, quod tempore Constantij in Laodicia Syriæ duo erant uiri, uno nomine nũcupati, pater atq; natus. uterq; dicebatur Apollinaris, pater presbyterij dignitate functus, filius autem habẽs lectoris officium, Græcorum ambo doctores eloquiorum. Pater erat grãmaticꝰ, filius erat rhetor. Pater nanq; cum fuisset Alexandrinus genere, & priꝰ docuisset in Beritho, postea uenit in Laodiciam, ubi duxit uxorem, & filium habuit Apollinarẽ. Hi dicebant animam à deo uerbo in dispensatione incarnationis non assumptam. Deinde pœnitentia ducti corrigentes semetipsos, adiecerunt animam quidem assumptam, quæ tamẽ non haberet mẽtem, sed deum uerbum esse pro mente in homine assumptum. Et secũdum Augustinum in de hære. contentiosissime dixerũt uerbum carnem factum, hoc est, uerbi aliquid in carnem conuersum atq; mutatum, non autem carnem de Mariæ carne sumptam. Eisitius Leui. decimoquarto: Venter mentem significat. Cum ergo qui pro nobis passus est, mẽtem humanam habuisse minime dubitamus, cõtra quosdam hæreticos, qui Christũ Apsichen, id est, sine mente dixerũt. Item dicit Grego. Nisenus: Apollinaris hæreticus asserit quod Christus nõ habuit secũdum terrenam naturam, propriam uoluntatem, sed solum in Christo est uolũtas dei, qui de cælo descendit. Et dixit Apollinaris animas ab animabus generari, sicut à corporibꝰ corpora, quod

impugnat beatus Thomas.2.q.contra gen. cap.86.Et sic pater docuit filium,& paruulo reliquias hęresis dimisit. Vulgo dicit: taurum in uepribus sequit patrem sua proles.Ab istis duobus uocati sunt Apollinaristæ uel Apollinariani uel Apollinarij.Et contra Apollinarem b. Ambro.librũ fecit, & Theodorus Antiochenæ ecclesiæ presbyter aduersus Apollinaristas.15.li. composuit de incar. domini,& in.4.li.cõtra gen. Tho.disputat cõtra eundẽ.

Apostolici hoc nomẽ ideo sibi sumpserũt, quod nihil possidentes, nequaquam recipiũt illos qui aliquo in hoc mundo utuntur,secundum Isid.contra illud.30.dist.hæc autem scripsimus,ditites cum operibus bonis nõ abijcimus,& religionem deo acceptissimam esse dicimus.Apostolici sic cognoscunt,ut dicit Nicola. Emericius in li.inquisi.induunt tunica alba longa, & desuper mantello albo ad collum,per modum pallij eleuato super tunica, funiculo astringuntur,crines longos deferunt,caput non cooperiunt,nudis pedibus incedunt,per mũdum discurrunt,nulli obediunt &c. Hi ut dicit Augustinus de hære. apostolos se esse arrogantissime uocauerunt, eò q̃ in suã communionem non acciperent utẽtes coniugibus & res ꝓprias possidẽtes,quales habet catholica ecclesia,& monachos & clericos,sed ut dicit Tho.3.contra gen. ca.127. ideo isti hæretici sunt,qm̃ se ab ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere,qui utũtur istis, quibus ipsi carent. Et Aug⁹. Eucraticis isti similes sunt,nam & Apotacticæ appellantur,sed alia nescio quæ propria hæretica docere perhibent.

Aquarij, isti appellati sunt quod aquã solã offerũt in calice sacramenti.23.q.3.quidã Tho.3.parte.q.74.Aquam solam sub specie sobrietatis in hoc sacrificio offerũt. Et Aug⁹.ut suprà,non illud offerũt quod oms ecclesia.Qđ reprobat de conse.dist.2.c.1. non debet in calice domini aut uinum solum,aut aqua sola offerri, sed utrunq; permixtum offeratur.

Aquila fuit Iudæus,qui post ascensionẽ domini ad fi-

dem fuit conuersus, & primã translationem bibliæ fecit de Hebraico in Græcum, tempore Adriani imperatoris, anno. 1030. tempore Sixti papæ, sed postea in hæresim lapsus est. De quo Irenæus scribens, dicit: Deus homo factꝰ est, & ipe dominus saluauit nos, & dedit signum illud ꝙd de uirgine scriptum est, & non sicut quidam dicunt eorꝫ qui ausi sunt aliter interpretari scripturas. & aiunt: Ecce iuuẽcula in uentre concipiet & pariet filium: sicut interpretatus est Theodotion Ephesius, & Aquila Ponticus, ambo Iudæi proselyti, quos secuti Ebionitæ, qui dicunt Christum de Ioseph natum. Hieron. ad Pammac. de optimo genere interpretandi: Aquila proselytus & contentiosus interpres proꝺcitur à nobis. Augustinus. 15. de ciuitate dei ca. 23. Aquilam interpretem Iudæi cæteris anteponunt.

Archantiaci, à principibus appellantur, quia uniuersitatem quam deus condidit, opera esse archangelorum defendunt, contra illud. 23. dist. qui episcopus. Vnus deus creator omnium quæ sunt. Vel Archantici secũdum Augustin. Et etiam operantur quandam turpitudinem: & resurrectionem carnis negãt.

Artatorritæ, uel Artateritæ, ab oblatione uocati, uel scdm Aug. quibus oblatio eorꝫ hoc nomen dedit. Panem eñ & caseum offerũt, dicentes: A primis hominibus oblationem à fructibus terrę & ouium fuisse celebratã. Hos Pepuzanis iungit Epiphanius. Hi tñ non cõficiunt, sicut nec hi qui in melle, aut lacte, aut quauis alia inconueniẽti materia cõsecrare contendũt. De cõse. dist. 2. c. cũ oñe. & ibidem c. 1. in sacramentorum oblationibus, quę intermissaꝫ solennia afferuntur dño, panis & uinũ aqua pmixtum sacrificium offerãtur: & omnes euãg. afferunt idẽ, & de caseo nihil dicunt.

Arabici nuncupati, eò ꝙ in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atq; in nouissimo utrũq; resurgere. 24. q. 3. quidam dicit Aug. in de hær. quoniam nullum horum Eusebius ponit autorem, Arabicos possu

mus nunc pare: & hos disputatione Origenis, præsentis & eos alloquentis, celerrime dicit fuisse correctos. Nã hæreticorum doctrina fragilis & inutilis à ueritate conteritur & dissipat. Et Iohannes Chrysosto. aduersus Arabes de resur. mortuorũ, qui animas mori cum corpore dicunt, libros duos dictauit. Leui. 13. dicit Isido. In carne uiuam lepram gestat, qui de anima quæ uita carnis est, aliquid falsum existimat, sicut Arabici, qui animam morĩ cum corpore putant.

Armeni proprium habent primarem, quem catholicum appellant, cui obediunt uelut alteri papæ. In celebratione natalis domini errãt, quia in die epiphaniæ natiuitatem domini celebrant. Quadragesimam obseruãt quàmstricte. Sacerdotes eorum in missis aquam uino nõ apponunt, sicut nec Græci: clerici portant coronas latas & rotundas: & laici eorum tonsi sunt capitibus in modũ crucis: in sextis feriis carnes comedunt: & Surianis contrariantur.

Artalis Arrianus, dixit q̃ deus conuertibilis est per naturam, sicut & uniuersa rationalia, peregrinum & quod extraneum sit uerbum ab æterna substantia, & inuisibilis est filio pater: & hic episcopus fuit, de quo. 1. li. tripar. hist. c. 13. Hic est notandum, q̃ omnes qui sequebantur Arrium, peccabant: & sic Gregorius communionem Arrĩ uocat excæcationem. 1. quæ. 1. ca. quod quidam. Ignatius in epl'a ad Philadelphienses: Quicunq; separatum à ueritate fuerit secutus, regnum non hæreditabit: & qui non discesserit à falsiloquo prædicante, in gehẽnam damnabitur.

Arnaldistæ, Hi singulis annis Romæ in cœna domini excõicantur. & extra de hære. c. excõmunicamus, ubi dicit Io. An. in nouella. fortè sic isti dicunt à nominibus inuenientium istas sectas, sicut Donatistæ à Donato, & Dulcinistæ nostri temporis à Dulcino: quæ aũt fuerit hæresis eorum, nondum legi. &. C. de hære. l. Gazaros. perpetua damnant infamia.

Arnaldus Brixianus, unus de complicibus & cohæreticis Petri Abailardi, de quo inquit sanctus Bernardus in epistо. ad Innocen. papam: Procedit Golias. ſ. Petrus iſte procero corpore, nobili illo ſuo bellico apparatu circũmunit⁹, ante ſe quoq; eius armigero Arnaldo de Brixia: ſquama ſquamæ coniungit, ſiquidem ſibilauit apis quæ erat in Francia api de Italia, & uenerunt in unum aduerſus dominũ & aduerſus Chriſtũ eius &c̃. & magnis efferunt laudibus philoſophos, adinuentiones eorꝫ, & ſuas nouitates catholicorꝫ patrum doctrinæ præferunt & fidei. De eodẽ idẽ ad eꝑm Conſtantien. Homo eſt neq; mã ducãs neq; bibẽs, ſolo cũ diabolo ſitiens ſanguinẽ aiarꝫ: execratus à Petro apſło, adhæſerat Petro Abailardo: cuius errores ab eccl'ia dãnatos, defendere pertinaciť cona batur, inimicus crucis Chriſti, ſeminator diſcordię, fabricator ſchiſmatum. Et idem ad Guidonẽ legatũ: Arnald⁹ de Brixia, cuius cõuerſatio mel, & doctrina uenenũ: cui caput columbę, cauda ſcorpiõis eſt, quẽ Brixia euomuit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania abominať, Italia non uult recipere.

Arnoldus de uilla noua in partibus Catelloniæ, magnus medicus, edidit multos libros, in quibus erãt hmõi errores .ſ. q̃ natura humana à deo aſſumpta, eſt æqualis deo in oĩbus bonis ſuis: & q̃ tãta ſit humanitas Chriſti, quantum diuinitas, & tm̃ poſſit: & q̃d diabolus ingenioſe fecit totum ppl'm Chriſtianum deuiare à ueritate dñi Ieſu Chriſti: & quod fides quã habet, eſt talis, qualis fides dęmonum, & q̃d tot⁹ ppl's Chriſtianus ducit ad infernũ. Item q̃d oẽs clauſtrales ſunt extra charitatẽ & damnanť: & quod oẽs falſificant doctrinã Chriſti, & malefecerunt theologi, qui aliqd de philoſophia poſuerunt in ſuis opibus, damnãdo totaliter philoſophiam: & quod opus medicinæ plus placet deo, q̃ ſacrificium altaris: & faciens celebrare miſſas poſt mortẽ, nõ facit opus charitatis: & q̃d in ſacrificio altaris ſacerdos offerẽs, nihil deo offert, neq; etiam uoluntatem: & quod in eleemoſyna magis re-

præsentatur passio Christi, q̃ sacrificio altaris: & in consultationibus papalibus non est scientia nisi operum humanorꝫ: & ꝙ nunq̃ deus comminatus est æternam dãnationem peccantibus, sed malum exemplum præbentib. & quod anno ab incarn. domini. 1335. erit mundi finis totalit. Istæ hæreses damnatæ sunt Trachonæ per fratrem Iohannem de Longio, ordinis prædicatorꝫ, & per dominum Ganfredum de Crudillis uicarium Trachonensem, sede uacante.

Anominij uel Anominiani, qui latine sine lege dicũtur: concidunt cum Enominijs, & damnati sunt in secũda synodo uniuersali Constantinopolis.

Artemo, anno. 204. sub Seuerino papa, fuit de secta Arrianorum, sicut Paulus Samositanus, & ab ecclesia exclusus. 1. libro histo. triparti. capite. 4. & hæc hæresis fuit anno. 263. & Mariæ uirginitati contradicebat, & Mariã dixit Ioseph commiscuisse, & alios filios procreasse. Hũc Artemonem patriarcham Constantinopol. Iohãnes papa. 2. condemnauit.

Assurritani, Donatistæ sunt, & damnati & de sedibus suis repulsi. De quibus August. in fi. 3. libri contra epistolam Parmeniani: Ecce Assurritani, ecce prætextat⁹, ecce nomina eorũ inter damnatos Bagarensi concilio, gestis proconsularibus allegata &c̃.

Astitæ, ab utre sic appellati sunt, quẽ perhibent inflatũ & opertũ circuire bacchantes, tanq̃ ipsi sint euãgelici utres noui, uino bono repleti, scãm Aug. de hære.

Asterius quidam in Cappadocia exercẽs artem sophisticam, eã relinquens Christianitatẽ se promittebat ascisceꝛe, tentauitq; libros conscribere, qui ferunt hactenus, per quos Arrij dogma firmatũ est, dicebat em̃ Christum sic esse uirtutẽ dei, sicut dictũ apd⁹ Mosen, locustas & eruca uirtutẽ dei, & his similia. 3. li. hist. tri. c. 9. Glossa. 1. Iohan. Custodite uos à doctrinis hæreticorꝫ, qui speciẽ sanctitatis sibi ascribunt, qui prauis dogmatibus gloriam in corruptibilis dei in similitudinem corruptibilium rerꝫ,

ſcilicet locuſtarum & erucarum, mutant.

Aſclepiadotus diſcipulus erat Theodotij coriarij, qui princeps & pater fuit huius impietatis, qd Chriſtus eſt purus homo, qui primus ab hac ſtulta aſſertione ab eccleſiæ ſocietate depulſus eſt à Victore urbis Romæ epiſcopo, & multos decepit. à quo nominantur Aſclepiadoti hæretici. Euſe. li. 5. ca. 29.

Augures, qui auguria & diuinationes & ſtellarũ curſus requirunt, & euentus ex his futurorum timant contra illud Deu. 16. Non inueniat in te q obſeruet auguria. Et talia in Aegypto ſunt inuẽta, idololatriæ nãq; mater eſt Aegypt9, & ad illa nullus homo debet recurrere poſt baptiſma: qd ſi fecerit, opprobium ſecũ portabit Aegypti ſecundũ Hie. &. 26. q. 3. c. ſed & illud, & ſecundũ Iacobum de paradiſo in li. de ptãte dæmonũ. Diuinatio quæ fit ex garritu auiũ, illicita eſt, qñ fit per inſtinctũ dæmonum ad implẽdas animas uanis opinionibus, ut credat i talibus aliquod eſſe diuinũ, & honorent bruta, & diminuitur per hoc fides ad deum: & fiunt multi errores & hæreſes per fatuos.

Auerrois cognomento cõmentator, Auicennæ æmulus & inimiciſſimus fuit. Hic, ut inquit Iohannes Gerſon in. 9. trac. ſup Magnificat, procaciſſimus aduerſarius noſter conceſſit, quod per uirtutes purgati animi poteſt intellectus ſeparatus à corpore uniri, formari, ſuſtẽtari, in deo primo & unico omniũ centro. Et inter diuerſas hæreſes quas recitat Leonardus de Vtino in ſuo Quadrageſimali inquit: Quidam dicitur hæreticus remotione ſapientiæ, quia deus nõ uidet peccata. Pſalm. dixerunt: Nõ uidebit dñs &c. Sic errauit Auerrois. 2. Metaph. dicẽs, q intellectus diuin9 uileſceret, ſi mima naturæ attẽderet.

Auicenna Hiſpalenſis medicus de ſecta Mahomet. Hic ſecundum Iohan. Gerſonem in centilogio de conceptibus, mẽtitus eſt in fauorem ſectæ Mahometi epilentici. Et contra dictum ſancti Petri dicẽtis, quod uolũtate humana nõ eſt allata prophetia, alioquin raptus & pphe-

tiæ tam in uigilia quàm in somno possent accidere naturaliter, quod Auicēna posuit. Dixitq; Auicēna, quod potentia creādi potest communicari creaturis. Dicit enim in contrarium Iohannes Damascē.in.2.ca.3. Quicunque aiunt angelos conditores cuiuscunq; esse substantiæ, hi omnes sunt patris sui diabuli: omnium enim factor & prouisor & contentor deus est: Diabolus enim non est creator, sed deceptor. Et beatus Thomas.1.par.q.45.ar.5. de hoc disputat.

Auxentius, hic fuit magister Eluidij hęretici, & qualis magister, talis discipulus: & quia dogma Arrianum anathematizare noluit, à sanctis patribus in concilio Ariminensi condemnatus est. De sancto Martino legitur, cum ipse Mediolani sibi monasterium statuisset, ibi eum Auxentius autor & princeps Arrianorum grauissime infectatus est, multisq; infectum iniurijs de ciuitate extirpauit. Contra Auxentium scripsit Hilarius libellum elegātem, & sanctus Filiaster Mediolani gregem dominicum ab Auxentio episcopo Arriano sanctissimi Ambro. prædecessore uiriliter defensauit, & post Auxentij secta Ambrosio surrogato, etiam omnis Italia ad rectam fidē cōuertitur.

BAlaamitæ, à Balaam ariolo, & scdm glo. Apoca.2. sunt hæretici qui docent terrenos principes, qualiter subuertant & decipiant animas uidentes deum. Et Num.24. Concilium Balaam patet per effectū, uidens enim Iudæos promptos ad luxuriam, consuluit Balach, ut pulchras mulieres adduceret, & poneret corā filijs Israel, quaz pulchritudine capti, ruerēt in amplexus eaz, & seducti comederent de sacrificijs Beelphegor. Et scdm Alber. in dicto loco Apo. Quidā erāt in eccl'ia Pergami tpe sancti Iohā. qui docebāt fornicari, & edere de sacrificijs idolorz. Et Hier. aduersus Luciferianos, qui eo tempore apud Pergamenos crediderūt, qui disciplinā tenebant Balaam. Et sic Apocalypsis.2. Habeo aduersus te pauca. Glossa: si corrigaris, aliās multa sunt quod ha-

bes illic tenentes doctrinam Balaam, & illos pateris & parcis, & non expellis & cætera. Balaam enim dicitur ua nus populus, & est hæreticus qui docet Balach, qui inter pretatur elidēs: per quem intelligit princeps opprimēs suos, & docet fornicari & edere, id est, peccatum luxurię & gulæ, quasi non essent peccata.

Bayra hæreticus, de secta Iacobitarū, hic instinctu diaboli, sociat⁹ fuit cum alijs quibusdam hęreticis Mahome to, nam Mahometus idiota & illiteratus fuit, & cum eo mansit usq; ad mortem, & eum in diuersis erroribus instruxit. De hoc scribit frater Richar. de Florentia Ordinis Prædi. in lib. qui dicitur cōfutatio legis Mahometi cæ in c. de Alcorani institu.

Barbas episcopus Arrianus, Anno. 505. cum quendam baptizaret, dicens: Baptizat te Barbas in nomine patris per filium, in spiritusancto, aqua euanuit & nusq; comparuit. Quo miraculo permotus, qui baptismum expecta bat, cōfestim ad ueram & catholicā fidē trāsijt, ut dicitur in. 9. lib. supplementi chroni. &. 12. lib. trip. hist. Eo tēpore Barbas Arrianor⁹ episcopus defunctus cōsulatu Theodosij & Valentiniani. 3. die. 24. Iunij, in cuius locum Sabbatius ordinatur.

Bagnolenses, alias Baiolenses, concordant in multis erroribus cum Albaneñ. licet in paucis discordent, ut patuit supra in Albigenſibus. Idem refert Anto. Flo. in sum. pte. 4. ti. 11. c. 7.

Balatius dux Aegypti, homo Arrianę iniquitatis studiosissimus fautor, adeo dei ecclesiam persequebatur, ut animo uesano uirgines monachosq; nudatos, uerberaret in publico. Ad eum sanctus Antonius literas scripsit, quarum ista sententia est: Video iram dei uenientem super te, desine persequi Christianos, ne te ira occupet, quæ proximum tibi iam minatur interitum. Legit infelix epistolam & irrisit, atq; in eam expuens, proiecit in terram, portatores afficiens iniurijs Antonio talia nuntiari præcepit: Quoniam cura tibi tantopere monacho

rum est, etiam ad te mei uigoris trāsiliet disciplina. Sed cōfestim minatorem oppressit supplicium, & post quinque dies os effrenatum, ultio diuina compescuit. Egredi tur cum Nesterio præfecto Alexandriæ, uehuntur equis mansuetissimis. Cum pariter equi luderent, mitior quo Nesterius uehebatur, morsu repentino Balatium decussit in terram, femora eius lacerauit & corrōsit. Relatus ad ciuitatem, post tertiam diem moritur, secundum q̄d prædixit sanctus Antonius, Ex prima parte uitaspa. & Athañ. in uita sancti Anto.

Bartholomeus Ianouesij de insula Minorica oriūdus, tempore Vrbani. 5. libellum edidit in quo posuit istas hæreses de Antichristo, præfixerat enim tempus aduentus Antichristi, in quo per totum mundum sui discipuli apparerent. s. in die Pentecostes de Anno domini. 1360. Item quod Christiani habentes usum liberi arbi. qui peruerterentur per Antichristum, sic starent immobiliter in erroribus Antichristi, quod nunquam conuerti possunt ad fidem Christi, & character quem eis faceret Antichristus in fronte uel in manu, deberet habere tantam efficaciam in animabus eorum, quōd sic semper manerēt in erroribus illius, & sic certitudinaliter damnarentur, & igne misso de cælo corporaliter morerentur, & quod pueri paruuli Christianorum, & etiam Iudæi, Saraceni, & infideles, tam paruuli qnàm adulti per Antichristum peruersi, post mortem Antichristi omnes conuerterenē ad fidem Christi, sed non aliquis adultus peruersus de Christianis: & finaliter tota ecclesia dei esset de conuersis Iudæorum & cæterorum infidelium. Libellus fuit igni traditus Bartholomeo pœnitente, & errores publice abiurante.

Bardesanistę uel Bardesanitę, à Bardesano qui in doctrina Christi prius extitisse perhibetur insignis, sed postea quamuis per omnia in Valentini hæresim lapsus est, addens de suo, ut Fato ascriberet conuersationes homi-

num, ut dicit Augustinus in .2. lib. de hær. & scd'm Euse. de temporibus, à Tatiano Bardesanes alterius hæreseos princeps efficitur, Anno. 175. sub Marco Antonio & Aniceto Papa. Hieronymus in de uiris illustribus, Bardesanes in Mesopotamia clarus habitus est, q primũ Valẽtini sectator, deinde confutatus nouã hæresim ipse condidit.

Brachitæ, Isti fuerũt de secta Manichæorũ ponentium duo prima principia cõtraria, q nominãt. C. de hær.

¶ Basilidiani, à Basilide appellati, qui inter reliquas blasphemias Christum passum abnegauit, ut dicit Isido. Hieronymus secundo libro contra Iouinianum dicit: Basilides magister luxuriæ & turpissimorum amplexuum & cætera. Hic fuit uir acutissimus &. 23. uolumina à se cõfecta, post se reliquit. Hunc Alexandria ortum produxit, de quo prima quæstiõe primo cap. Martion & Basilides non habent euangelium, quia nõ habent spiritũsanctum. de q̃ Euse. lib. 4. c. 5. & Agrippa Castorius libꝝ conscripsit cõfutationem Basilidis ualidissimam cõtinentẽ, per quem ẏ sutia ac calliditas uiri ad decipiendum nimis apta detegit. Docuit quoq; fidem negandam persecutionis tpibus. Et glo. sup p̃fationem in euange. Lucæ, dicit: Vt Basilides & Apelles, & q sub nomine Thomæ uel Matthiæ, & aliorũ apl'orũ, falsa scripserunt. Et sic secundum Bedam, Lucas ea causa maxime scripsit euangelium, ne pseudeuangelistis esset facultas prædicandi, qui sub nomine Christi apostolorum'q; eius conati sunt sectas perfidię inducere. Ignatius ad Tral'. Fugite Basilidem & totam collectionem indignitatis ipsius. Augustinus in libro de hære. Basilides in hoc distabat à Simonianis qd' 365. cælos esse dicebat: mundum istum uel hominem, nõ credunt à deo factum, sed à 365. cælo: amatoria carmina studiosissime discunt: à Iudæis non credunt Christum crucifixum, sed Simonem Cyrenæum, qui angariatus sustulit crucem eius. Et Hieronymus in libro Amos: Omnipotentem deum portentoso nomine appellat, & dicit eum in solis circulo cõtineri. Idem aduersus Luciferian.

Basilides summum deum Abraxas cum trecentis sexagintaquinque editionibus commentatus est. Item Abraxas est deus fictitius Basilidis ex numeri supputatione. Cyprianus in primo epistolarum libro Basilides episcopatu depositus Romam frustra rediit.

¶Berillus in Arabia episcopus, cum aliquanto tempore rexisset ecclesiam, in hæresim ad extremum lapsus est, qui asserit CHRISTVM ante Mariam non fuisse, scilicet, quo ad deitatem, ut dicit Antoninus. 1. par spec. hist. ti. septimo, sed ab Origin. per epistolas correptus, gratias egit, & Eusebi. libro sexto cap. 26. ita errorem Berilli ab ecclesia depulit Origi. ut emendaret non perderet erroris autorem.

¶Bedricus autor Orebitarum hæreticorum, Stamicensis natione Morauus bellis assiduus, qui spreta religione Christiana, calcato; pontificio iure, uxorem publice duxit, & illa mortua, alteram ex Polonia superduxit, ex qua filios suæ nequitiæ sectatores sustulit, ut dicit Aeneas Syl. de orig Bohe. ca. 47. Hæretici sunt, qui male sentiunt de incar. Christi, lacerantes ecclesiam, & catholicam fidem fraudulenter corrumpentes.

¶Blascus, iste lapsus in hæresim, socius criminis fuit cum Florino contra ueritatem catholicam: Vulpecula ista ganniuit, sed obstructum est os eius per Apollinarem Hieropolitem uirum eruditissimum. Contra enim hæreticos finiri nõ debet nisi doctus & perfectus, ne scãdalizet alios superatus ipse.

Begardi uel Beguini, Anno. 1341. sub Iohanne uicesimosecundo Papa, & Lodouico quarto capitio demisso incedunt, faciem semper cooperiunt, laute bibunt & cõedunt, conuiuia quærunt, consortium mulierum non respuunt, in ecclesia sedent in terra, uultu uerso ad parietem, oculos ad cælum non eleuant, isti maligni homines procurante satore malorum operum has hæreses asseruerũt, quæ ponunt in Clem. ad nostr; de hæ. Vnus er-

ror est, quod homo in præsenti uita tantum & talē gradum perfectionis potest acquirere, ut reddatur impeccabilis, & amplius in gratia proficere ualeat. Secundus, q̄ ieiunare uel orare non oportet hominem, postq̄ gradū ultimum perfectionis fuerit assecutus. Tertius, quod illi qui sunt in prædicto statu perfectionis & spiritu libertatis, nō sunt humanæ subiecti obedientiæ, ubi inqt, Frāc. de Sarabellis, ex hoc sequeretur quod aliqui essent Acephali, quod est contra illud. 93. dist. Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius episcopi disciplina & prouidentia gubernātur, tales enim Acephalos, id est, sine capite, prisca cōsuetudo nuncupauit. Et in fra in. 4. lib. cōtra Lutez. ꝓbabit, qd̄ obedire Papæ est de salutis necessitate. Quartus error, quod homo potest finalem beatitudinem, secundum gradum perfectionis, in præsenti uita cōsequi, sicut eam in uita obtinebit beata. Quintus, quod quælibet intellectualis natura seipsa naturaliter est beata: quodq̄ anima nō indiget lumine gloriæ ipsam eleuante ad uidendum deum, & eo beate fruendum. Sextus, quod se in actibus exercere uirtutum est hominis imperfecti, & anima licentiat à se uirtutes. Septimus, quod mulierum osculum cum ad hoc natura nō inclinet, est mortale, actus autē carnalis cum ad hoc natura inclinet, peccatum nō est, maxime cum tentatur exercens. Octauus, quod in eleuatione corporis Christi nō debent assurgere, nec eidem reuerētiam exhibere. Dicit hic Io. de Imola: Nota prælatum potissime papam debere attendere circa augmentum fidei catholicæ, & extirpatiōe hæreticoꝝ, & diœcesanos debere sollicitos esse in partibus illis in quibus hęretici, potissime Beguini & Beginæ sunt. Contra Begardoꝝ errores Alpharus in. 2. li. de planctu ecclesiæ.

Berengarius Turonensis, de eucharistia praue sentiebat, contra quem ex præcepto Leonis Papæ in concilio Toletano Lanfrancus doctor disputauit, & eum eloquētissimo sermone confudit, & errorem reuocauit, ut dici

tur de cõse. disti. 2. cap. ego Berengarius. Ideo inter hæreticos nõ ponit, quia postea non fuit relapsus: sed quia doctrina eius fuit hæretica. Hic Lanfrancus sub Leone. 9. in synodo Vercellensi se purgauit ab errore Berengarij. Hinc est notandum, quod reuertentes ab hæresi, debent primo confiteri errorem suum coram episcopo uel alio inquisitore. Secundo debent hæresim abiurare, & forma iuramenti ponitur in dicto. capit. Tertio debent dignam satisfactionem exhibere, in cap. ad abolendam. libro sexto de hær. Anno. 1064. sub Henrico. 2. & Stephano nono.

Bizochi, hi sunt qui & Fratricelli, secundum Io. 22. in extraua. quæ incipit: Sancta Ro. & uiris ecclesia.

Bohemi uel Bohemistæ, qui sequuntur errores Valdẽsium, hi per Io. Hus sunt corrupti diuersis hæresibus. Teutones per circuitum habitantes, alios Philisteos, alios Idumæos, Moabitas q; uocabant, Bohemiam terram promissionis esse dicebant. Vnde uniuersitas Pragen. quã Carolus. IIII. erexit, translata est: nam dicit Aeneas Syl. 25. cap. de origine Bohemorum: Magistri & discipuli, Teutonici generis iureiurando adacti, una die supra duo millia secuti, apud Lipsiam Misnæ ciuitatem, dierum trium itinere à Praga distantem, uniuersale studium erexere. Bohemis suæ scholæ gubernatio libere patuit: quorum princeps est habitus Iohannes Hus, qui ubi satis fidei comparatum sibi existimauit, uenenum quod iampridem occulte conceperat, palam euomuit. De hoc infra.

Bonosiani, à Bonosio quodam episcopo exorti proditur, qui Christum dei filium adoptiuum, & non naturalem & proprium asserunt, hoc reprobatur Iohannis 14. & extra de celebra. miss. ca. in quadam. Quidam dixerunt, sed errauerunt, Christum non fuisse uerum deum, sed adoptiuum, ut miseri Arriani. Glossa. Bonosiani. Dicit Astexanus in quarto libro ti. 5. quod Monosolitæ à Monoso autore hæresis eorum, isti ut puto sunt

& qui dicuntur Monosiaci, de conse. distinctione secunda cap. hi uero hæretici. Sed quidam libri habent Bonosiaci: isti non credebant CHRISTVM esse filium dei naturalem. Item in eodem capit. Isti spiritum sanctū peruerso sensu esse quendam paruum hominem montanum credunt. Et prima quæstione primo capi. quidam, in fine dicitur. Gregorius uocat Bonosij ordinationem damnationem: huius hæresis doctrinam habent Circumcellionenses.

¶Buganrius de monte Falcone, autor eorum hæreticorum in partibus Catalonię, qui ausi sunt dogmatizare, quod omnia de genere bonorum quæ fienda sunt, sunt fienda puro amore, & non ex alia causa, nec spe mercedis æternæ. Tandem iste error fuit condemnatus publice & solenniter per Sancirium Trachonensem archiepiscopum, Ordinis fratrum Minorum, & per patrē Nicolaum Roselli inquisitorem, Ordinis Prædicatorū, postea Cardinalem.

¶Borboritę, secundum Augustinum, uel Borboreani, de hær. uocantur quasi cœnosi, propt nimiam turpitudinem, quā in suis mysterijs exercere dicunt: & nōnulli uocant eos Gnosticos, alij Castadogos. Dicunt quoq; bonū deum & malum deum in suis habere dogmatibus: cæteros eoz errores, uide in Gnosticis.

¶Bononatus in partibus Cataloniæ in uilla Franca dē penādes primicerius & hæresiarcha quāpluriū Begardorum, qui prius abiurauerat, postea traditus fuerat ut impotens seculari curiæ, & iam ex uno latere assatus fuerat & finxit se pœnitere. Iste cum suis complicibus cōposuerūt hæreses Begardoz, & tandē per dñm Ferrarium de Apulia episcopum Barginonensem & fratrem Guilhelmum Costa inquisitorem fuit eorum congregatio condemnata, & domus eorum habitationis in uilla Franca diruta, & dictus frater Bononatus, ut relapsus & impœnitens fuit traditus curiæ seculari & igni bus consumptus.

¶Bulgari inter Vngariam & Græciã constituti Christiani effecti sunt: multis annis sub obedientia Romani Pontificis, & fuerunt Christianorum propugnatores cõtra Turcam. Et Nicolaus Papa primus in ea gente tantum profecit, ut pulso Phorino hæretico, qui se illi genti insinuauerat, ut rex tradito regno maiori ex filijs habitum susciperet monachalem. Ad quorum consultationem idem Nicolaus respondit, ut dicitur distinctione 28. capit. consultationi. Verum cum imperatoribus oriẽtis communicarunt propter locorum confinia, cœperũt in ritus Græcorum degenerare, in quibus permanent usque hodie: de quibus scribit Blondus Romanus, antiquitatis scrutator.

CAiani proinde sunt appellati, quoniam Cain adorant, dicentes eum fortissimę esse uirtutis: similiter & Iudam traditorem aliquid diuinum putant esse, & scelus eius beneficium reputant. Vel dicuntur Caioni à Caiono Alexandriæ episcopo, & asserũt Iudam p̃sciisse quantum esset generi humano Christi passio profutura ad occidendum Iudæis, propterea tradidisset illos etiam, quoniã schisma faciẽtes in populo primo dei, terra dehiscẽte, perierunt Chore, Dathan & Abirom, & Sodomitas colere perhibentur: blasphemant legem & deum legis autorem, carnisq; resurrectionem negant. Augustinus de hæresibus. Isti nimia mentis caligine excęcati sunt, ut hominem damnatum & fratricidã adorent, quem deus maledixit, prima Iohannis tertio: Diligatis alterutrum, non sicut Cain, qui ex maligno erat, & occidit fratrem suum.

¶Castadogi, de his quære in Borboritis.

¶Catharistæ, hi sunt Manichęi. sic appellati, id est, purgatores, de carnibus non uescuntur, tanquam de mortuis uel occisis fugerit diuina substantia: oua non sumunt, quasi & cum ipsa franguntur expirent: uinum non bibunt, dicentes: fel esse principum tenebrarum, cum uescuntur uuis,

Caponius eps fuit, sed postea deprauatus errore Arrij, inquit enim: Non perfecte & integre nouit filius patrē, neq; enim perfecte uidere potest. Creatura em est, & factura filius: & omnia alia docuit quæ & Arrius, lib. 1. tripar. histo. ca. 23.

Campates, sic enim eos uocat Hiero. in epistola cōtra Luciferian. Hi concordāt cum Circumcellionibus & Donatistis, qui Romæ dicuntur Montenses, de his quære in suis locis.

Campenses cum Tarsensibus hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt quàm ut autoritate communionis uestrę tres hypostases cum antiquo sensu prædicent, secundum Hieronymū ad Damasum in epistola, quæ incipit: Quoniam uetusto. & concurrūt cum Arrianis. Campe sonat fluxus: & Ptolemęus Campas Ciliciæ partem facit, ni fallor, eam quę inflexo littore Issici sinus deflectit ad Syriā.

Cathari aliàs Catharæ uel Catherij, ex munditia ita se nominauerunt, gloriantes de suis meritis. Isidorus Leuitici. 13. Lepra alba notat hæreticos, qui se mundos appellant, uel qui de falsis uirtutibus gloriantur. Negant pœnitentibus ueniam peccatorum, contra illud Ezec. 18. In quacunq; hora &c. & l. di. ponderet. de mortiferis criminibus pœnitentiam negat, & tamen in honore permansit. Aug. Superbissime & odiosissime sic se nomināt, pœnitentiam negant, Nouatum hæreticum sequētes, nam & Manichæi Catharistæ appellantur, quasi purgatores. Viduas si sumpserint tanquam adulteras damnant. Mundiores se cæteris prædicant: qui nomē suum si cognoscere uellent, mundanos se potius quàm mundos uocarent 24. q. 3. quidam. De quibus b. Thomas in tract. contra impug. re. c. 6. sic dicit: Hic error Vigilantij, qui cōcilium de paupertate euangelica ausus est destruere, omnino p successiones errātium usq; ad hodierna tempora peruenit, qui & in hæreticis quibusdam qui Cathari nominantur, permānsit. Catharorum tres sunt sectæ principaliores, ut suprà in Albigē. Guido in libro hæresum: Cathari male

acquisita non restituunt, nec implorant auxilium beatę uirginis, nec sanctorum, aut angelorꝝ.

¶Cataphryges uel Cataphrygij, his prouincia Phrygiæ nomẽ dedit, quia ibi extiterunt autores eorum, Mõtanus & cæteri, & Prisca & Maximilla fuerunt prophetissæ Montani, Anno. 174. tempore Commodi imperatoris & Soteri Papæ. Et Montanus fuit tanquam paracletus, qui aduentu spiritussancti non in Apostolos, sed in se traditum fuisse, contra. 1. quæstio. 1. ut euidenter ostenderet dominus à spiritusancto quẽ donauit fidelibus dimitti peccata, nõ meritis hominum, & ergo de cõse. dist. 4. ca. hi uero hæretici, dicitur: qui in trinitatis nomine nõ baptizantur, sicut sunt Bonosiani & Cataphrygi, qa & illi Christum dominum nõ credunt, & spiritumsanctũ peruerso sensu esse quendam paruum hominem montanum credũt. Sic. 1. quæst. 1. si qui cõfugerint ad ecclesiam catholicã de Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos omnino debere. Cataphryges secundas nuptias pro fornicationibus habent. Sacramenta perhibentur funesta habere, nam de infantis anniculi sanguine, quem de toto eius corpore minutis compunctionum uulneribus extorquent, quo eucharistiam suam conficere perhibẽtur, miscentes eum farinæ, panemq; inde facientes: qui puer si fuerit mortuus, habetur apud eos pro martyre: si autẽ uixerit, pro magno sacerdote habetur, ut dicit Augusti. & sicut dicit glossa super illud Osee. 8. Væ eis quoniam recesserunt à me. Raro hæreticus diligit castitatem, & qui se amare simulat sicut Cataphrygæ ore uenenato mel ꝓmittit, sed turpe est dicere, quæ in occulto facit. Dicunt etiam quod mulier potest habere sacros ordines, quod reprobat beatus Thomas in postil. ad Titum. 3. Contra istos scripsit Apollinaris Hierapolites, & Melciades Papa cõtra Cataphrygas uolumen pręcipuum conscripsit, & Rhodon genere Asianus in scripturis eruditus aduersus eos insigne opus fecit, & Apollonius Ecclesiasticꝰ scriptor aduersus eos libellũ edidit, in quo prophetias eorꝝ

esse falsas cõuincit, ut dicit Euſ. li. 7. cap. 19.

Catilina Arrianus, de quo Hiero ad Riparium de hæresibus expugnandis: Scias, inquit, in hanc prouinciam nullis humanis auxilijs, sed proprie Christi sentẽtia pulsum esse, non solũ de urbe, sed de Palęstinæ quoq; finibus Catilinã. ſ. ad Arriũ Alexandrinũ presbyterꝝ. Nos q̃que dolere plurimũ, q̃ cum Lentulo multi coniurationis socij remanserunt. Ita Hiero. uocat socios Arrij, q illius dogma defendebant, qui in Ioppe remorantur.

Carpocratiani à Carpocrate quodam uocantur, qui Christum dixit hominem fuisse tm, contra illud. 23. diſti. q ẽpus. Qui erat in diuinitate dei patris filius, deus uerꝰ, & uerus homo ex matre. Et dixit de utroq; fuisse progenitum, quod reprobatur. 27. quæstione. 2. capi. inuẽta est habens in utero à beato Ioseph, qui licet eam non contingeret. Quare dicit Ignatius in epistola ad Antiochenses: Quicunq; purum hominem dicit esse Christum, maledictus (secundum dictum prophetę) non in deũ fidens, sed in hominem tantum. Propterea & infructuosus est, quemadmodum thamariscus, quæ est in deserto. Scribit Irenæus coęuum tempore & moribus Saturnini & Basilidis hæreticorum Carpocratem superstitionis alterius, qui Gnostici appellantur, uocabulo à scientia cõficto autoris: de quo sic dicit Euseb. quarto libro cap. 5. qui sane præstigia Simonis magi, nõ ut ille clam, sed publice ac palam tradebat, & uelut pro summis atq; optimis studijs laudem professam ac publicam de nefarijs artibus à deceptis auditorib. requirebat, & magicas artes in luce publica perorabat. Hic Carpocrates (secundum Augustinum) docebat omnem operationem & admirationem peccati, nec aliter euadi & pertransiri principatus & potestates quibus hæc placent, ut possint ad cælum superius peruenire. Resurrectionẽ corporis simul cũ lege abijciebat. Dicit glossa. Leuit. decimotertio: In corpore lepram gerit, qui ecclesiæ derrahit sicut Carpocratiani, q̃ negant resurrectionem carnis. Negant mundum à deo

factum, sed nescio à quibus spiritibus mundum factum: Sectæ ipsius fuisse traditur socia quædã Marcellina, q̃ co lebat imagines Iesu & Pauli & Homeri & Pythagoræ adorando, incensumq; ponẽdo.

Cælestiani, à Cælestio qui fuit Pelagianꝰ, Anno. 404. sub Arcadio & Innocentio primo, qui damnauit ad instãtiam concilij Africani hæresim Pelagiañ. De quo Augusti. in libro de perfectione iustitiæ ad Eutropium & Paulum eꝑos, idem sentit sicut Pelagius, nam Cælestius Pelagium magistrum est secutus, ut sectatores eius Cælestiani nuncupantur secundum Augustinum in de hære. Qui enim alienam doctrinam sequitur, alienos diligit. Et Augusti. de fide cat. cum Cælestinus atq; Pelagius in Ephesina synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur autores? Et Cælestius rationibus sophisticis nitebatur probare nullum hominem peccare si uellet, omnes esse iustos si uellent, & q; homo ad perfectum statum potest peruenire si uellet. Et Augustin. soluit. 16. argumenta eius in lib. de perfe. iustitiæ. Hiero. in epistola ad Alipium, & Augustinũ, gratulatur Augustino q; eius opera hæresis Cælestiana oppressa est. Sed dicit glo. Osee. 5. Hæretici sæpe sophismatibus & arte diabolica opprimunt ecclesiam, qui non mũditiam uerę fidei, sed sordes sequuntur mendacij, traditi diabolo, & angelis eius, uidentur sibi calumniam pati, & in se esse fractam iudicij uirtutem. Et hic Cælestius secundum Gennadium, anteq̃ Pelagij dogma incurreret, imo adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de monasterio epistolas tres.

Cecilianus, de quo inꝰ alia dicit Augustinus, si modo conueniret Cecilianus de his quæ inferuntur ei, etiam post mortem illum anathematizo. Item si uera sunt quæ Ceciliano obiecta sunt, & nobis aliquando possent monstrari, ipsam mortuum anathematizaremus. De hoc. 24. quæstione. 2. c. sane.

Cleobulus uel Cleobius, unde & Cleobiani, unus

de primis hæreticis, unitatem fratrum scindentibus, de quo sic scribit Ignatius in epistola ad Tral'. Fugite ipsius nequissimi diaboli nepotes Theodotum & Cleobulũ, qui generant fructum mortiferum, de quo si quis gustauerit, morietur æterna morte. De quo Eusebi. libro. 4. cap. 8. Vnde hi fuerunt primi. 7. hæretici: Theobutes, Symon, Cleobius, Dositheus, Gortheus, Masbutheus, & Menander.

Cerdoniani à cerdone mago & hæretico Martionis nuncupati, Anno. 1044. sub Antonio Pio & Thelesphoro, qui duo asserunt contraria principia, hos secundum Isido. sequuntur Martionistæ: dicunt enim Christum nõ esse natum ex fœmina, nec habuisse carnem, nec uere mortuum, uel quicquam passum, sed simulasse passionẽ. Duos deos ponunt, quidam eorum bonum & malum. Resurrectionem mortuorum negant, spernunt etiam testamentum uetus secundum Augustinum: & Irenæus in tertio libro aduersus hæreses dicit: Cerdo à sectatoribus Simonis impietatis suæ occasionibus sumptis, Romam uenit sub Igino, ibi docuit, quod is qui à lege & prophetis prædicatus est deus, non esse potest ipse pater domini nostri Iesu Christi, quia ille quidem notus est, hic aũt ignotus est: ille iustus, hic autem bonus. Cui succedens Martion Ponticus absque reuerentia ulla blasphemans, auxit autoris insaniam. De hoc Eu. 4. lib. c. 80.

Cherintiani secundum Isid. à Cherintho quodam nũcupati, Anno 84. tempore Cleti & Domitiani imperatoris, isti circuncisionem obseruant, contra illud ad Gala. Si circuncidimini, Christus nihil uobis prodest. & extra de bapti. cap. maiores: cum baptisma successerit circuncisioni, absit ut in illam damnatam hæresim incidamus, quæ perperam affirmabat legem cum euangelio & circuncisionem cum baptismo seruandam. Mille annos post resurrectionem in uoluptate carnis prædicãt, quod reprobatur Marci duodecimo: Non nubent neq; nubentur. De isto Cherintho dicit Beda super epistolam

Iohannis, narrat enim de illo, scilicet, Iohanne auditor eius sanctissimus uir & martyr fortissimus Polycarpus Smyrneorum antistes, quod tempore quodam cum apd Ephesum balnea lauandi gratia fuisset ingressus, et uidisset ibi Cherinthum exire, cõtinuo discessit non lotꝰ, di. Fugiamus hinc, ne balnea ipsa nos corrumpant, in quibus est Cherinthus inimicus ueritatis. Quo egresso, balneum cecidit, & hæreticum cum suis oppressit. de hoc 24. quæstione primo cap. omnis qui. Hic hæresiarcha turpulosus & libidinosus totus, à quo dicta est hæresis Cherinthiana, hic dicit legalia obseruanda, & Caius in disp. suorum dialo. dicit: Cherinthus per reuelatiões quasdã quas uelut à magno Apostolo conscriptas, ut & per angelos reuelatas putaret, talia quædam portenta nobis inducere nititur, post resurrectionem terrenum futurũ esse regnum Christi, in quo Hierusalem & homines in carne iterum concupiscentijs & uitijs subiectam conuersationem habituros: contra fidem quoque scripturarũ mille annos designat. Dicunt etiam mundum ab angelis esse factũ, Iesum tantummodo fuisse hominem, nec resurrexisse, sed resurrecturum. Et hi etiam dicuntur Merinthiani à Merintho, ut dicit Augustinus & Rupertus Tutiensis super illud Apocalyp. Ego sum alpha, & o: qd enim illic offenderet Cherinthum uel Ebionem uel Arium, aut alium quemlibet diuinitatis CHRISTI inimicum hæreticum? Hæreticus quoque quilibet eiusmodi concederet, & confiteretur, sed eundem esse deum deo patri coæqualem sine initio cum patre & in patre manẽtem non confiteretur, recte ergo dixisse non contẽtus, addit istud quod summum est in quo fides Christiana cõsistat, uelut supremo gradu de CHRISTI diuinitate, similiter æque ut de patre sentiens sicut & dignum est, & dicens in persona eius, ut uidelicet maiori tonitruo qui contradicunt illæ ranæ loquaces conterantur, ego sum alpha & o, hæc uero dicens, siue dicentem illum, inferens patri coæquat; sic etiam uerbum antiquum quod

erat, In prin. erat uer. &c. est contra Cherinthũ alios q; Antichristos, qui negare incipiebãt ante Mariam fuisse Christum.

Chiliastæ, hi sunt Cherinthiani. 24. quæstio, 3. quidã. nisi q hic est appellatio Græca, & obseruant eosdem errores sicut Cherinthiani, chile enim Grece mille Latine dicit, & dicit Helinandus quod Papias Hieropolitanus in Asia episcopus, fuit autor hæreticorum qui dicunt Chiliastæ, id ẽ, millenarij, qui dicit mille annos. Iudaicã edi disse deuterosim, id est, nouitatem. Qui post resurrectionem aiunt in carne dominum cum sanctis regnaturũ & sanctos epulaturos cum Christo corporaliter. Dicũt q; in mille annorum regno mulierem instaurandam esse, & eandem esse quæ prius habuit uirum.

Cynici olim fuerunt philosophi carnales & bestiales, dicentes licere commisceri fœminis instar canum, modo huiusmodi prurientes auribus introierũt dominationẽ spernentes & maiestatem blasphemantes, de quibus. 1. Pet. 2. Multi sequentur eorum luxurias. Hi sunt Valdẽses & consimiles, de quibus dicetur in locis suis. Cynici secũdum Papiam, hæretici, dicti ab immunditia, contra humanam enim uerecundiam in propatulo cum uxoribus coibant, ut canes.

Circũcelliones dicuntur, eo quod agrestes sint, quos scotopicos uocãt, qui Bonosianorum doctrinam habẽt. Hi amore martyrij seipsos perimunt, ut uiolẽter de hac uita discedentes martyres nominentur: contra illud. 23. quæstione quinto, si non licet. Profecto enim qui seip̃m occidit, homicida est. Item capit. tu dixisti. & capi. non est nostrum, de quibus etiam c. Circumcelliones illas clericos partis Donati & capit. ubi scribit Augustinus ad Marcellianum comitem de Donatistis captis. Augustin. in de hære. Circũcelliones genus hominum agreste & famosissimę audaciæ, nõ solum in alios immania facinora perpetrando, sed nec sibi eadem insania & feritate parcẽdo, sed per mortes uarias maxime præcipitiorũ & aqua-

rum & ignium seipsos necare consueuerunt, & in istum furorem alios quos potuerunt sexus utriusq; seducere, ut occidantur ab alijs, mortem nisi facerent comminantes. Possidonius de uita Augu. dicit aliquoties eius uias armati ijdem Circũcelliones contra famulum dei Augustinum obsiderunt, sed hi itineris errore seducti, eum inuenire non potuerunt.

Choite, à Choita hæretico, qui fuit de numero eorum qui euangelia laniauerunt secundum Hieronymũ, contra Lucife.

Constantius, Constantini filius, Constantis frater ab Arrio tractus est in hæresim Arrianam, ut quosdam in deo gradus crederet. Hic secundum Hieronymum in uita Hilarionis heremitæ rex Arrianorum in exilium deportauit Dracontium & Philonem episcopos. Et Orosius libro. 7. Constãtius dum Constantem fratrem bello insectatur incauta petulantia periculis sese offerens, à ducibus eius occisus est. Et Hieronymus ad Heliodorum epitaphio Nepotiani, Cõstantius Arrianæ fautor hæreseos dum contra inimicum paratur & concitus fertur ad pugnam, in Mopsi uiculo moriens magno dolore, hosti reliquit imperium.

Colorbosus secutus est Menendrianos & Marcum, de quibus infra, à quo dicuntur Colorbosij hæretici. Hic eñ uitam omnium hominum & generationum in septem sideribus affirmat, ut dicit Aug. de hæ.

Crispinus Donatista, in Calamensi ciuitate & regione episcopus fuit, ut dicit Possidonius, contra quem Augustinus trino cõflictu disputauit, ita Crispinus proconsulari & libellari sententia est pronuntiatus hæreticus: Et p̃ ceptum est, nullo ,prsus loco hæreticos Donatistas esse debere, & sic multũ creuit sancta ecclesia.

Concordenses, uel secundum alios Cozorenses, quære supra in Albanensibus.

Colitiani, à quodã Colitio nominati sunt, aut secũdũ Isido, Colintiani à quodam Colinto, uel secundum Au-

gustinum dicuntur Coluthiani, à quodam Colutho, qui dicunt deum non facere mala, contra illud quod scriptũ est Isa. 37. Ego deus creans mala. Et hoc intelligẽt de malis pœnæ, sicut dicitur Amos. 3. Si est malũ in ciuitate qđ deus nõ fecerit. Vel deus creat mala. i. nociua, ut uenenũ, lupos, araneas, & similia, quæ magis nocent quàm prosunt, ut dicit Aug. quãuis Coluthiani & Floratini inter se contraria dicunt, tamen ambo diuinis alloquijs resistebant. Creat enim deus mala, pœnas iustissimas irrogãdo, quod Coluthus non uidebat, non autem malas creãdo naturas atq; substantias, inquantum sunt naturæ atq; substantiæ, ubi Florinus errauit.

Constans nepos Eraclij imperator, regnans in Græcia & non Romæ, anno. 660. tempore Theodorici primi papæ, hic Constans fuit pessimus in omnibus, & crudelis contra catholicos, & hæreticus de Acephalitarum secta. Qui quadam uice de Neapoli ueniens Romam, pulcherrima ædificia & palatia, ob inuidiam ciuium Romanorum destruxit, & in Tiberim proiecit, & multas plateas ciuitatis fecit desolatas.

Constantinus quintus imperator, pessimus hæreticus fuit, qui dæmonijs immolabat, ecclesiam dei longo tempore afflixit, nec euasit impunitatẽ. Nam completo mysterio iniquitatis præfinitæ, horribiliter clamans: igni sum inextinguibili traditus, spiritum exhalauit, insensatis imperatoribus suæ uesaniæ relinquens exemplũ. Sigibertus: Constantinus imperator, filius Leonis quinti, Constantinopoli synodum trecentorũ triginta episcoporum congregauit, in quo edicto permulgato de imaginibus dei & sanctorũ deponendis, ecclesiam dei nimis scandalizat, & contra orthodoxos tyrannizat: Hæc ille. Et beatus Martinus papa ob catholicam fidem ab eodẽ de ecclesia raptus, ac perductus Constantinopolim, in exilio uitam finiuit.

Cosmi, horũ hæresis concurrit cũ Marcellianis, q̃ fuerũt dãnati in scđa synodo uniuersali Cõstãtinopolitana.

Copti sunt Christiani, sed hæretici, in partibus Indiæ hincinde habitantes, & utuntur in ecclesijs quodam libro fabuloso, qui dicitur secreta Petri: & in missis legũt euangelium Nicodemi.

Chorizantium secta transiuit anno. 1373.

Cresconius grammaticus Donatista, contra quẽ Aug⁹ quatuor lib. scripsit, in quibus Cresconium in multis reprehendit, maxime in hoc q̃ Petulianũ defendit, qui negat q̃ Christus sit Christiani origo, radix & caput.

Adosi⁹ unus de principibus Messalaniorum, qui inter cætera dicunt diuinũ cibum nec prodesse, nec lædere, de quo dominus dixit: Qui comedit carnem meam, & bibit sanguinẽ meum, uiuet in ęternum, de hoc. 7. lib. hist. tri. ca. 11.

Dactilorinchitæ, de his in Pattolorinchitis.

Dauid de Dinanto, cuius error fuit q̃ deus est materia prima. contra hoc b. Thomas. 1. contra gen. ca. 17. & prima parte q 3. art. 8. q̃ impossibile est deum aliquo modo in compositionem alicuius uenire. Dicit enim Dion. c. 2. de diui. no. quod nec q̃ tactus est eius .s. dei, nec quædã ad partes cõmiscendi cõio. Et dicit Cæsarius. 5. dist. dial'. qd⁹ libri magistri Dauid perpetuo damnati sunt & exusti. De alijs erroribus supra in Almarico.

Decarthitæ, Manichæi fuerunt, & de eis diuus imperator facit mentionem. C. de hære. Nota q̃ Manichæi totũ uirus euomentes contra honorẽ creatoris oim machinati sunt, & propagines suas longe late q̃ extenderũt, pro quorum extirpatione ecclesia multos agones subijt.

Desiderius hæresiarcha, de quo b. Tho. contra impugnãtes rel'. c. 6. Desiderius hæresiarcha Lõgobardus, nostri tpis edidit quendã tractatũ cõtra catholicã ueritatẽ, in quo inter cætera condẽnat statũ eoꝝ, qui relictis oĩbus egere uolunt cũ Christo, hic paupertatẽ totaliter cõdemnat, & q̃ non sit licitũ sua oia pro Christo relinquere, nisi talẽ religionẽ intret, quę possessiones habeat, uel nisi talis sit q̃ de labore manuum uiuere intendat.

Deuterus hæreticus Arrianus episcopus, dum in Constãtinopoli. ut dicit Sigibertus in sua chronica, Barbam quendam baptizaret, & male distinguens trinitatem, dicẽs. Baptizo te Barba in nomine patris per filium in spiritusancto. aqua disparuit.

Dimophilus Arrianus fuit, nec dogma Arrianorũ anathematizare uolens, idcirco in concilio Ariminensi damnatus est tempore Constãtĩ imperatoris. De quo etiã 2. lib. hist. trip. ca. 22. & li. 9. ca. 10.

Dioscorus olim episcopus Alexandrinus, anno domini. 444. sub Martiano principe & Leone primo, q dixit unam naturã esse uerbi dei & carnis. Peccat igit in fide, qui est defensor hereticorum. 24. q. 1. c. 2. Et huius sectam & subsceleratæ cohortis ponit Johannes Damascenus li. 3. ca. 3. dicẽs: Dioscorus & Seuerus, & eorum scelerata cohors. Vnde sancti patres apud Chalcedonem cõgregati. Dioscorum damnarunt, non tantum de hæresi, sed etiã quia ausus fuit sanctum Leonem papam excommunicare maiorem se, ut dicitur dist. 21. c. intantum. & dist. 13. ca. canones sunt secuti, & 24. q. 2. ca. sane exiitunt etiam qui eidem Dioscoro. & C. de hære. l. quicunq; Apollinaris facinorosissimam sectam. Eutiches & Dioscorus communicatores permanserunt usq; ad mortem eius. Contra Dioscorum scripsit Hilarius librum unum ad præfectum Salutium. Et Theodorus episcopus Syrię ciuitatis dicta fortia contra eundem fecit.

Diodorus, de quo Damascenus lib. 3. c. 3. dicit: Deo odibilis Nestorius & Diodorus, & igne dignus Theodorus, & eorum dæmoniaca cõuentio: & cum alijs Arrianis posuit in Christo unionem personalem in una dũtaxat natura. s. humana: & Christum negauit uerũ esse deum. Vbi nota, q dixerunt Christum tm̃ fuisse hoiem, & ipm ad diuinã propemodũ dignitatẽ ob gratiæ abundãtiam operumq; excellentiã esse euectũ, & proinde deũ in scripturis appellatum, quasi nõ natura deus esset, sed gloria tm̃ honore nois. Vnde quidam eorũ dixit, nõ inuideo Chri-

sto facto deo, hoc & ego fieri possum si uolo. De hoc habet Gregorius. 18. libro moralium. Et dicit Hilarius: Hic enim uerus & proprius est filius: origine, nō adoptione: ueritate, non nuncupatione: natiuitate, non creatione.

Discalciati, isti non intrant sancta loca, nec locum orationis, nisi sint discalciati: moti ex illo uerbo quod dominus dixit ad Mosen Exodi. 3. Solue calciamētum de pedibus tuis. Et illum modum tenent Saraceni, quādo intrāt Mesquitas eorum nudis & lotis pedibus, ut adorent perfidum Mahometum diebus singulis, certis horis, ut dicitur in Cle. Cedit quidem de Iudæis & Saracenis &c̄. De his sic scribit Augustinus de hære. Est alia hæresis, nudis pedibus semper ambulātium, in eo quod dominus dixit ad Mosen: Solue &c̄. Et quod propheta Isaias nudis pedibus iussus fuit ambulare. Isaiæ. 20. Calciamenta tua tolle de pedibus tuis.

Donatisti uel Donatiani uel Donatiui, à Donato quodam Afro nuncupati sunt, anno. 334. sub Constantio imperatore & Iulio. 1. papa. Qui Donatus de Numidia ueniens, penè totam Africam sua persuasione decepit, asserēs minorem patre filium, & minorem filio spm̄sanctum, & rebaptizauit catholicos. 24. q. 3. quidam. & C. de hære. Iste error uocat rebaptizantium, contra illud de conse. dist. 4. c. eos, non licet fieri rebapti[illegible]ationes. & c. 1. rebaptizare. Et talis punit capite. C. ne [illegible]ctum baptisma reiteret li. 1. Vnde Donatistæ & Manichæi totam ferè Africam cū suis erroribus corruperant, & imperitos deceperant: & sanctum Augustinum fatigabant, propter quod multos libros contra illos scripsit: Et Donatistæ erant magni in scientia seculari, erant maiores in munditia, in potentia erāt maximi, & in diabolica ꝟsutia, & diuersi fuerūt alumni Donati. Vnde Donatus apd Carthaginē Donatistaꝝ eps, dicebat ꝙ ueꝝ baptisma nisi in sua cōione dari non poterat. & 23. q. 4. c. displicet, de isto Don. dicit, ꝙ cū esset captus à Christianis, obiecit Aug. ꝙ nemo debet capi, ex quo dedit deus homini liberꝝ arbitrium. Hi uocant Ro-

næ montenſes: ad hanc hæreſim pertinent Circũcellio nes, hi dicuntur etiam Parmenianiſtæ. Et Cyprian. Carthagineñ epiſcopus cõtra Donatum & Nouatianum diuerſos tractatus & epiſtolas fecit. Vnde Donatiſtæ ex ambitione & inuidia inſurgentes contra Cæcilianum, contra quem non prævaluerunt, quaſi totã Africam ſuis deceptionibus ſeparauerunt ab unitate eccleſiæ catholicę, ſchiſma facientes, & mendoſe Cæciliano crimina impoſuerunt, quæ probare nequeuntes, a iudicibus falſarij reprobati ſchiſma pertinaciter in hæreſim uerterunt. Et Leo papa in epiſtola ad imperatorem Conſtantinũ: Donatiſtæ in ſola Græcia orthodoxam eccleſiam iactabãt. Item Hierony. in li. de uiris illuſtri. Extant Donati ad ſuam hæreſim pertinentia multa opuſcula, eſt liber de ſpiritu ſancto Arriano dogmati congruens, ſed ut dicit Hilarius in epiſtola ad Donatum diaconũ: Vbi quæſo ſunt commenta Donati, reuera amodo non comparent.

Doſitheus, unde & Doſithani hæretici, unus fuit de adulterinis & primis corruptoribus fidei, qui & connumeratur inter primos pſeudapoſtolos. Hierony. contra Luciferi. Doſitheus Samaritanoꝝ princeps, ꝓphetas repudiauit. Tertullianus, Doſitheus primus auſus eſt prophetas quaſi non in ſpiritu ſancto locutos repudiare.

Dulcinus Nouarienſ[illegible]empore Clementis quinti, & Henrici ſeptimi impera[illegible]oris, anno 1034. ueterꝝ & nouorum erroꝝ inuentor. E[illegible] Clemens quintus miſit inquiſitores ordinis Prædicatoꝝ contra eum, & crux prædicata eſt & indulgentiæ datæ, & exercitus miſſus eſt cũ apoſtolico legato, qui ipſum & ſuos complices in alpibus poſitos partim & inedia & frigore, & partim in armis oppreſſit, & Dulcinus capitur, & cum Margareta uxore ſua hæretica & complicibus combuſti fuerunt, prius tamen mẽbratim conciſi: & epiſcopus Parmenſis & frater Manfredus ordinis Prædicatoꝝ inqſitor, duas epiſtolas Dulcini hæreticales condẽnauerunt. Verum hæc peſtis oñino deleri non potuit, ſed in tridẽtinis mõtibus, ubi Dul

tinus ſuæ hæreſis initiũ dedit, manſerũt aliæq; eius reliquię, & tales uocant Dulcini uel Dulciniſtæ. Hi ad ſex mi lia utriuſq; ſexus ſub ſpecie charitatis ſimul habitare do cuerunt, & in montibus habitãtes in oẽm luxuriã, plabe bant, quæ peſtis duob. annis multos impugnauit, & ipſius Dulcini ſcelera & pœnas in inferno meritas dãtes, cõtemporaneus eius in ſuo tract. de inferno meminit. Et ſi lud Oſeæ. 4. intelligi põt de iſta ſecta immundiſſima: qm̃ ipi cũ meretricib. cõuerſabãt, & cũ effœriatis ſacrificabãt. Hæretici em̃ clãdeſtinis conuẽticulis coeũt, ut errori ſuo reuerentiã, quã ex rõne non ualent, præbeant ex occultatione. Et Hiero. ſuper illud Oſeę. 6. In domo Iſrael uidi horrendũ, dicit: In domo hæreticoꝝ uidẽ horrendũ cũ magiſtris fornicãtib. ppls ſeductus pariter ſordidatur.

Durandus de Vualdach in partibus Arragoniæ, tpe Io hã. xxij. cũ quodã ſuo cõplice dogmatizauit hæreſes certas, & q̃ matrimoniũ nõ eſt, niſi occultũ meretriceũ. Tãdem præſente dño Iacobo rege Arroganũ eius hæreſes fuerunt dãnatæ per eꝑm Gerundẽſem & Arnuldũ Burgeñ. inquiſitorẽ, & ipſi ut impœnitentes fuerũt cõbuſti.

EBionitæ uel Ebionæ uel Ebiones uel Ebionei dicti ab Ebione, anno. 84. ſub Domitiano Cæſare & Cleto papa, dicũt Paulũ apoſtatã legis, & Chriſtũ tm̃ per profectum ſolũ uiꝝ iuſtum putant. i. Chriſtũ tm̃modo hoiem dicunt, & tenent euãgeliũ ut legem carnaliter, & obſeruant circunciſionẽ & cætera legalia. De his fit mentio in legẽda S. Philippi, qui illã hæreſim in Aſia extinxit. Et Ignatiꝰ ad Trallianos: Fugite illos hominis diabolici cultores Ebionitas, quos maledictos Ieremias propheta aſſeruit: Maledictus qui confidit in homine. ſ. tantũ, & à deo recedit cor eius. cap. 17. Et huic hæreſi Epiphanius Samſeos & Elceſeos ita copulat, ut ſub eodẽ numero tanq̃ una ſit hæreſis ponat, aliquid tñ intereſſe ſignificans. Hiero. in de eccleſiaſticis ſcriptoribus: Iohãnes nouiſſimus omnium ſcripſit euangeliũ, rogatus ab Aſię epiſcopis, maxime contra Ebionitarum dogma, tunc cõ

surgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse: unde etiam compulsus est diuinam edicere natiuitatem. Et Hieronymus super Isai. 1. simul arat in boue & asino: Ebion dignus, p humilitate sensus paupertate nominis, qui sic recipit euangelium, ut Iudaicarum superstitionũ qui in umbra & imagine præcesserunt, ceremonias non relinquat. Et idem in libro in Isaiam: Iudaici erroris hæredes Ebionitæ, qui pro humilitate sensus nomẽ pauperum susceperunt, omnesq; mille annorum delicias præstolãtes, & equos & quadrigas & lectos &c. sic intelligũt ut scripta sunt.

Elpidius hæreticus, de quo sic Hiero. ad Ctesiphontẽ aduersus Pelagianos: In Hispania Agape mulier Elpidiũ uirũ cæcum cæca duxit in foueam, successorẽq; sui Priscilianum habuit Zoroastris magi studiosissimũ, & ex magorũ, cui iuncta Galla non gẽte, sed noie, germanam huc illucq; currentem alterius & uicinæ hæresis reliquit hæredem. De peste aũt Agapetarũ quõ introiuit ecclesias, habet idem Hieron. ad Eustochium de cust. uirg. De hoc supra in Agapetis.

Echibos sophista Constantinopolitanus, de quo dicit in. 6. li. hist. tripar. ca. 28. plurimi quidem non recta mente Christianum habentes nomen, quippe pecunias & honorem præsentem & felicitatem ueræ fidei præponentes, ad sacrificiorum sce. era descenderũt, quorũ unus fuit Echibos. Is enim mores imperatorũ sequens sub Constãtio feruẽtissimum se finxerat Christianũ. Sub Iuliano celeriter paganus effectus est. Et rursus post Iulianum uolebat esse Christianus, prosternẽs se ante ianuas ecclesiæ pronum, magna uoce clamabat: Cõculcate me sal insensatum. Dicitur aũt hæreticus sal infatuatum, quod proiectum est foras, & conculcat ab hominibus: quo quid uilius & magis contemptum?

Eriani, hi sunt Arriani, de quibus supra.

Etius diaconus ordinatus à Leontio Antiochenę eccle siæ præsule, Arrianus fuit: quõ aũt à diaconatu depositus

est,& ab ecclesia factus extraneus,& excõicatus in synodo Constantinopolitana,uide in.5.li.hist.tri.ca.42.

Eligius hæreticus apud Cameracum,astutus,timẽs cõburi à fratribus prædicatoꝝ,se obsessum fingit,& ad sanctum Gangericum ligat in hasta ab amicis, ut omnes homines reputarẽt eum furiosum. Quidã clericus obsessus, diuina manu solutus,colligens in nocte circa hæreticum ligatum stramina,& ignem de lampade sumens, incẽdit cumulum straminum. Hæreticus clamat, custodes expergefacti,ignem extinguere nitebant: sed clericus arrepto gladio omes abegit, hæreticus combustus est, diuino iudicio exacto,Clericus à dæmone liberatur. Nota hic malitiam dæmonis,hic prodit maleficum,& infrà defendit hæreticum Guidonem de Lacha. Augu.1.de ciuitate dei, capi.1. Multi in eam scilicet ecclesiam, tantis tamq; multis beneficijs redemptoris exardescunt ignibus odiorũ, ingrati sunt,ut hodie contra eam linguas mouerent,nisi ferrum hostile fugientes in sacratis eius locis uitam,de qua superbiunt,inuenirent. De hoc Eligio in.2.lib.Apũ uersus finem.

Elchesaitæ,uel secundum Epiphanium Elcesai, & Augustinus Elcesæos & Samseos,à quodam pseudopropheta dicit esse deceptos,qui uocabatur Elci, ex cuius genere duas mulieres tanquam deas ab eis perhibet adoratas. Et hi de scripturis sanctis refutãt, & utuntur testimonijs de nouo & ueteri testamento quibus uolunt,& apostolũ Paulum ex integro respuunt,& asserunt, quod in persecutionibus siquis negauerit fidem, nihil criminis habeat pro eo,is qui fixus est in corde suo, talia si ore negauerit pro necessitate,corde tamen in fide permaneat. Sed dicit August. super psal.118. Pactum dei non obseruauerit,qui persecutionem non tolerantes,à testimonijs dei negando declinauerunt. Et libellum quendã circunferunt, quẽ dicunt de cælo lapsum,cuius ẏba si quis audierit,remissionem accipiet peccatorum,aliam præter illam quã Christus dedit.

¶Euagrius Ponticus Hiperbarita hæretica scripsit, ut patet in libro suo ad uirgines. Item ad monachos & ad uirginem, cuius nomen nigredinis testatur, in quo perfidię tenebras exarauit, & in alijs libris, ut scribit Hieronymus contra Lucife.

Eraclitę, ab Eraclio exorti, monachos tantum recipiunt, coniugia respuunt, regna cælorum paruulos habere non credunt secundum Isid. &.24.quæstione.3.quidã. Eraclitæ in primo articulo peccant, quia deus non est acceptor personarum. In secundo similiter, quia coniunctio matrimonialis est iuris naturalis. In tertio peccant contra illud Euãgelij: Dimittite paruulos ad me uenire.

Elpulius senex hæreticus, dixit nullam utilitatem ex sancto baptismate baptizatis accidere, sed solam orationem studiosam inhabitantem dæmonem effugare. Dicebat insuper unumquemq; nascentium à progenitore suo sicut naturam, sic etiam dęmonum trahere famulatum, & expulsis per illam orationem studiosam spiritum sanctum aduenire, & sensibiliter & uisibiliter suam designare pœnitentiam. Atq; corpus passionibus motum cuiusli bet eripere, & animam à mala uoluntate penitus liberari, ita ut nequaquã de cætero egeat neq; ieiunio macerante corpus, neq; doctrina refrenante & progredi doctrina libenter edocente. Non autem solum qui hoc impetrauerit corporis exultationibus liberat, sed apte etiam futura prouidet, & sanctam trinitatem oculis cernit. Hũc autem Flauianus laudabilis præsul Antiochenus fœtidissimum effodiens fontem & eius pocula cũctis examinanda producens. Infelicissime ait seni, uetustissime dierum malorum, increpauit te os tuum, & non ego, labia enim tua testantur aduersum te. Hæc septimo libro histo.trip.cap.undecimo.

¶Elcusius Cyzici, qui præerat ecclesiæ Macedonianorum, & cum eo triginta sex eiusdem sequaces q cum imperator Theodosius & episcopi partis eius numero centum quinquaginta laborarent ut unirentur ecclesiæ. At illi

eius monitâ apertaq; conuitia paruipendentes, elegerũt sequi potius Arrianam pestem, quàm consubstantialem dicere trinitatem. Hæc fatentes de Constãtinopoli sunt egressi, & scribebant alterutris, ne quis eorum in Niceni concilij dogmate consentiret. Ex. 9. lib. tripar. hist. ca. 12. dist. 45. ca. Cum beatus Salomon. Hinc etiã Apl'us magũ illum corporali cæcitate damnauit. Item. 23. quæ. 8. cap. 1. Pauli constantiam, qui Elimam magum uijs domini resistentem æterna scueritate damnauit.

Elimas à fide relapsus, effectus maleficus ut Simon magus. Est enim binomius, dicit Bariesu. i. filius Iesu, & sic secundum Bedam corrupte legitur Bariehu. Dicit Elimas, quod interpretatur dei mei mensura uel census: sic enim faciebat se uocari, ut crederetur nuntius dei. Et aduersabatur Paulo, quia Sergius Paulus proconsul, qui conuersus fuit ad prædicationẽ Pauli, & eũ audire & uerbũ dei desiderabat. Act. 13. Sed Elimas resistebat quærens auertere proconsulem à fide. Paulus autem repletus spũsancto, intuens in eum, dixit: O plene omni dolo & omni fallacia, fili diaboli, inimice oñis iustitiæ, non desinis subuertere uias domini rectas: & ecce nũc manus domini super te, & eris cæcus, & non uidens solem usq; ad tempus. Et confestim cecidit in eum caligo & tenebrę. De. 45. dist. c. Cum b. Paulus illum magum corporali cæcitate damnauit. 23. q. 4. c. quod Christus. Sic Paulus dum à suo contemptu pia admonitione & multimoda commẽdatione sui, Corinthios magum illum Elimam qui credituros à fide retrahebat, cæcitate percussit, ut cæteri perterriti, prædicationem eius non impedirent, sed in Christum credentes, animæ cæcitatem effugerent. Et glossa .1. Petri .3. Vtilius fuit Tobiæ percuti cæcitate sine culpa, ut probaretur eius patiẽtia, quàm Elimæ mago, qui pro perfidia percussus à creditorum dementatione remouet, & æternæ ultioni præparat. Postea autem recepto uisu, obstinatus permansit. Et Barnabæ apl'o ualde restitit in Cypro.

Emeritus in Cæsarienſi Mauritaniæ ciuitate episco-

pus, præcipuus sectæ Donatistarũ disponsor. quem occasiõne quadam uenerabilis memoriæ Aug⁹ reperiens cum aliis episcopis sedis aplicæ disputatione superauit, gesta apud Carthaginem continent inter episcopos confecta, de hoc Possidonius in uita b. Augustini.

Enchidiæ, hi hęretici nolunt manib. laborare, & sunt complices Turilupinorum: de quibus infrà. & Aug⁹ in libro de hære. dicũtur Enchitæ, opinari monachis non licere sustentandæ uitæ suæ causa aliquid operari, atq; ita seipsos monachos profiteri, ut omnino ab operibus uacent. Idẽ refert Cyprianus in opere suo de hære. Damas. in libro primarum hæresum: Enchitæ dicunt. q̃ neq; baptisma perficit hominẽ, neq; diuinorũ mysteriorũ assumptio purificat animam, sed sola apud eos exercita diuina oratio.

Eluidiani, ab Eluidio Auxentij discipulo nuncupati, uel Heluidiani cum aspiratione: contra quem Eluidium Hiero. lib. scripsit, qui docuit quod beata uirgo post partum non mansit uirgo, sed fuit per Ioseph corrupta. Et b. Thomas. 3. parte. q. 28. art. 3. absq; omni dubio detestandus est error Eluidij, qui dicere præsumpsit, matrẽ Christi post partum à Ioseph esse carnaliter cognitã, & alios filios genuisse: quod reprobat. 27. q. 2. genuit. & de ỹ bono sig. ca. Ioseph. Quære suprà in Antidicomaritis. Hoc em̃ Christi perfectioni derogat, & iniuriã facit spiritui sancto, cuius sacrariũ fuit uterus uirginalis, derogat dignitati & sanctitati matris dei, & ipsi Ioseph tanta præsumptio imputaretur, derogat quoq; illi quod Ezec. 42. dicitur: Porta hæc clausa erit & non aperiet, & uir non trãsibit per eam, quoniam dñs de⁹ Israel ingressus est per eã. Aug⁹ in lib. de hæret. Mirum istos prætermissos Eluidij nomine Antidicomaritas Epiphanius appellauit.

Euphrata episcopus Colonien. sed insania Arrij infectus, nec oues eum sequebantur: quem ab episcopatu deposuerunt. 14. epi, uidelicet Maximinus Treuereñ. Valẽ-

tinus Arelatẽ. Donatianus Cabellonor, Seuerinus Senonensis, Optatianus Cercassinus, Iessis Nimitini, Victor Vangionum. i. Vuormacien. Valerianus Altisiodorensis, Simplicius Augustodinensis, Amandus Argẽtoracensiũ, Iustinianus Rauracor. i. Basiliẽ. Eulogius Ameganor, Seruatius Tungerẽ. Discolius Remor, qui una sententia dixerũt: qa Euphrata ausus est Iesum Christũ negare deum esse, ideo non esse dignum episcopatu, sed deponendũ, & in locum eius instituerunt sanctũ Seuerinum Burdegal'. doctorem uitæ & hæreticor malleum. Nemo em magis ecclesiasticus est q̃ qui nunq̃ hęreticus fuit ſm Hieron. ad Theophilum. &. 1. q. 1. c. ferẽ. Vulnerato pastore, quis curãdis ouibus adhibet medicinã, aut quõ ppl'm orationis iaculo tueatur, qui iaculis hostium sese feriẽdum exponit, aut qualem fructũ de se producturus est, cui graui peste radix infecta? Hæc acta sunt. 12. Mañ.

Eudoxius Arrianus, quo suadẽte Gothi Arriani facti sunt 8. li. hist. tri. ca. 13. qui & sua peste Germaniciam corrupit, fuit em eps Germanicæ, quæ est ciuitas Syrię, & ut dicit uenerabilis Beda. 4. lib. de gestis Anglor. ca. 18. post concilium Nicenum cõgregata fuit in Anglia synodus, quæ glorioſe approbauit & acceptauit condemnationẽ hęresum Arrñ, Macedonñ & Eudoxñ. Hic nota q ſm Hieron. 23. eps Antiochiæ post Paulinũ Eustathius ordinat eps, quo in exilium ob fidẽ truso, usq; in præsentẽ diẽ Arriani ecclesiam occuparũt, Eulabius, Eupharnius, Placillus, Stephanus, Leontius, Eudoxius, Meletius, Euzoicus, Dorotheus, rursus Meletius, quor idcirco tpa nõ digessi, eo qd' hostes potius Christi q̃ episcopos iudicem. Item Eudoxiani uel Arriani, id est, qui contra spm̃sanctum pugnant, damnantur in secũda synodo uniuersali Constantinopolitan. Hic Eudoxius nauem suam mergebat, non regebat.

Euphenitæ, hi hñt unã & eandem sectam & hæresim, ſm Epiphanium, cum Psallianis, quære infrà.

Eucratici dicti, qui çarnem abominantur, anno, 175.

ſub M. Antonio imperatore & Aniceto papa, & à Taciano, Eucrates, Bardeſanes, alterius hæreſeos princeps notus efficitur, & concordant cum Tacianis. &. C. de hære. appellantur Eucratiſtæ. Euſe. Cæſa. lib. 4. Muſani fertur libellus multa elegãtia ſcriptus ad quoſdam fratres, qui declinauerunt ad hæreſim Eucratiſtarum nuper exortã, cuius autorẽ extitiſſe Tacianum ſermo aſſerit, uel dicuntur ſecundum Aug. Eucratitæ.

Euſonius eps lepra Arriana infectus, dixit ꝙ filius nõ eſt ſimilis patri ſcãm ſubſtantiam, neq; uerus eſt, neq; uera eius ſapientia, neq; ueꝝ naturaꝝ patris uerbum eſt. 1. li. hiſt. tri. c. 13. Hunc Alexander Mag. eps priuauerat diaconatu. 2. li. hiſt. tri. c. 48.

Euticius dogmatizauit ꝙ alius hõ moriꝫ, & alius reſurget: & quod inuiſibile & impalpabile corpus futuꝝ ſit, contra illud Iob. 19. Quem uiſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius. In quo expreſſe indicat ueritatem reſurrectionis, & prauorum facta redargu it. Vide in glo. dicti ca. Iob.

Euticiani uel Euticetæ ſiue Euticianiſtæ. C. de hære. l. quæcunq;. uel Euticiuſtæ. I. Arriani. dicti ab Euticete Cõſtantinopol. abbate, qui Chriſtum poſt humanam aſſumptionem negauit exiſtere de duabus naturis, ſed in eo ſolam diuinam aſſeruit eſſe naturã, de quo dicit Beda in homilia ſuper Marcum. ca. 8. In hac lectione conſiderãda eſt in uno eodemq; redẽptore noſtro diſtincta operatio diuinitatis & humanitatis, atq; Euticetis error, qui unã tãtum in Chriſto operationẽ dogmatizare præſumpſit, procul à Chriſtianis finibus expellendus. Et Boetius in li. de duabus naturis eandẽ hæreſim reprobat, & quarta ſynodus Chalcedonen. ſub Martiano principe Euticetem prędamnauit diſt. 15. canones. Et Marcellus martyr Anticyranus eps multa aduerſus Euticetẽ Grẽcum ſcripſit uoluꝫmina, & Proſper eps Aquitanicus diuerſas epl'as, & contra eundem Gennadius. 6. libros ſcripſit. Anno. 444. ſub Martiano imper. & Leone. 1. Mochumus Meſopotamius

50

eruditus, erat tamē uersutior Fortunato, qui ad ciuitatē Hipponēsem accessit, & ibi suos disseminauerat errores, sed Augustinus biduo in ecclesia pñti populo disputauit & eum conuicit, & duos libros contra eum scripsit. Hic Felix dixit quod Manichęus fuerit apostolus Christi, de promissiōe spiritussancti multum errauit, & dixit terrā deo coæternam.

apud Antiochiam presbyter scripsit aduersus Euticetē egregiū librum. Et. C. de episcopis & clericis. l. Quoniam: Aboleatur Euticetis damnosa memoria, Fabiani aūt laudabilis recordatio releuetur.

Eunomiani ab Eunomio dialectico Aetij discipulo, q sophismatibus cōtra deum locutus est, inquiens: Deus de substantia sua nihil nouit amplius q̄ nos. Dissimilem patri asseruit filium, & filio spūsanctum, hic impietatis cumulo auxit Aetij blasphemias, multa cōtra fidem nostrā scripsit, & disputādo legis sectatoribus suis dedit, uir aio callidus, anima & corpore leprosus, de quo Euse. li. 4. & in hist. tri. li. 5. cōtra quē disputat magister sen. in. 1. dist. 6, & Aug⁹. 16. de tri. & dicit de hęre. q̄ adeo bonis fuit moribus inimicus, ut asseueraret q̄d nihil cuiq̄ obesset quorūlibet perpetratio ac perseuerantia pc̄ō, si huius quę ab illo dicebaē fidei particeps esset, cōtra quē Basilius elaborauit insignes lib. & similiter Gregorius Nisenus frater b. Basilij, similiter & Gregorius Nazian. duos lib. scripsit. Eunomiani dicunt etiam Anomiani. i. sine lege, & condēnati sunt in scda synodo uniuersali Costātinopol.

Faustus Manichęus fuit, de Christo asseruit quod nasci non potuerit nec mori, & contēdit dicere Christo ex uirgine natiuitatē nullam, & mortē eius in cruce falsam fuisse, contra quem Aug⁹. 33. libros scripsit, & oīa opera eius sunt apocrypha. di. 15. sctā Romana. Faustus iste maximus hęresiarcha, qui legem ueterē & ꝓphetas blasphemauerat, & deum ueteris testamēti malū esse dicebat, & fuit Afer.

Felix Manichæus, quamuis esset artibus liberalibus in eruditus, erat tamē uersutior Fortunato, qui ad ciuitatē Hipponēsem accessit, & ibi suos disseminauerat errores, sed Augustinus biduo in ecclesia pūti populo disputauit & eum conuicit, & duos libros contra eum scripsit. Hic Felix dixit quod Manichęus fuerit apostolus Christi, de promissiōe spiritussancti multum errauit, & dixit terrā deo coæternam.

Felicianus Arrianus, contra quem disputauit Aug⁹, & lib. contra eũ scripsit, asseruit ꝙ magis rationibus q̃ scripturæ testimonijs in fidei disciplina agendũ sit, & negauit homousion. i. consubstantialitatẽ patris & filij, & qđ filius non sit patri coæternus, & ꝙ sit creatura. Et Aug⁹ argumenta eius tangit & soluit in decem & octo ca.

Feliciana hæresis, à quodam Felice autore, quæ condemnatur anno. 784. sub Constãtino. VI. & Adriano. I. Hæc hæresis dixit, Christũ esse filiũ dei adoptiuũ, sed ut dicit Amb. li. de incar. adoptiuũ filiũ non dicimus filiũ esse natura, sed eũ dicimus natura esse filium, qui uere est filiꝰ, sed Christꝰ uerus & naturalis dei ẽ filius. Mat. 16. & 1. Io. ult. Et prædicta hæresis posuit in Christo duas hypostases, de hoc b. Tho. 3. parte q. 23. ar. 4. Ista hęresis nitebat ab ecclesia auferre sanctoꝝ imagines, & in cõcilio Francfordensi in Mogono fuit damnata, in quo concilio legati sedis apl'icæ præsidentes fuerũt, Theophylactus & Stephanus episcopi.

Flaccitas Arrianus & blasphemus, multa opera impietatis & iniustitiæ dogmatizauit: similiter & Step. & Leontius. 5. li. hist. tri. c. 32.

Flagellantium hæresis fuit circa tps concilij Lugd. in Italia ortũ habuit, & in Almaniam & Galliam progressa fuit, q se nodosis flagellis, in qbus aculei inserti erãt, flagellabãt ad ostentationem, ex qua secta multi graues errores pullulabãt in plerisq; locis, circa fidẽ & sacramẽta ecclesiæ: quæ postremo in parte igne & gladio exterminata fuit. Dicit Io. Gerson in tract. contra sectam illorum: Taliter se flagellantes non curãt de sacramento cõfessionis & pniæ sacramentalis, dicentes ꝙ hæc flagellatio potior est ad delendũ pctã, q̃ quęcunq; confessio, imo æquiparãt uel præponunt martyrio, qm̃ facimus, inquiunt, ultro fundẽdo sanguinẽ proprium, qđ ab alijs martyres pati cogebant. Dicit autor Vuandaliæ li. 8. secta flagellantium uehemẽter increuit per prouincias, incertũ qno autore primũ instituta, nisi illo qui cæteris non uigi

lantibus tradit euangelio superseminasse zizania. Homines isti rudes erant, cruces in ueste p̄ferebāt, ad urbes gregatim ibant tristes & mœsti, liuientes ex crebris ictibus scapulas prætulere, neminē rogabāt aliqd, oblata spōte sumebant. His tñ religionis signis uitia tegebant & alebant occulte. Aliqñ à duob. fratrib. ord. prædi. interpellati, qd nemine mittēti docere & p̄dicare p̄sumerent: indignati in eos inuehunt, & cū alius sua fuga uix cōsuleret, uelocissimus fretus pedibus, alium lapidibus obruerunt iuxta Mosam.

Quinquaginta articuli Hæreticorum de secta flagellantium, ex .4. lib. de consolatione eccl'iæ.

Primus articulus est, Quod secta crucifratrum, qui ad .40 annos uel circa, semetipsos flagellando, cū cantu per mūdum transiuerūt, originem habuit ex quibusdam literis quas angeli sancti Romæ super altare beati Petri de cælo portauerunt.

Secundus, q̄ ante .40. annos, cum seipsos flagellando crucifratres transiuerūt, deus papam Romanū & alios episcopos cæteros q̄; prælatos & sacerdotes, ne deinceps populo in spiritualibus præessent, licēciauit, & omni autoritate ligandi & soluendi, aut quascūq; eos consecrandi, eosdem simpliciter priuauit.

Tertius, q̄ sicut in expulsione negotiatorū de templo, p̄pter sacerdotū malitiā Christus repudiauit & abiecit sacerdotium Iudaicum: ita in transitu crucifratrum propē presbyterorū nequitiam deus licentiauit & abiecit sacerdotium euangelicum.

Quart⁹, q̄ post trāsitū crucifratrū ecclesię, & cœmiteria, aqua, sal, cineres, oleū, & crisma, ac cætera hmōi sacramē talia debuerunt & debent, p̄ non sacramentalibus haberi, quia per nullū sacerdotem potuerunt consecrari.

Quintus, Post transitū crucifratrū ecclesiæ materiales fuerunt, & sunt non nisi congeries lapidū publicæ domus pc̄tōrū, & speluncæ latronum.

Sextus, Sacerdotes, baptismum aquæ, & aliorum sex

ſacramentorum legem prædicando, docentes, ſunt ſeipſos cũ populo eiſdẽ credente ſpiritualiter occidẽtes.
Septimus, ꝙ claua mortificationis eſt aſperſorium aquę benedictæ, & ſcintillæ infernales ſunt aſperſę cum ipſo eiuſdem aquæ guttæ.
Octauus, ꝙ tota diuini officij in eccleſia decantatio non debet ſanctius qd reputari q̃ canum ululatio.
Nonus, in tranſitu crucifratrum lex baptiſmi aquæ deponebatur à deo, lex baptiſmi proprij ſanguinis inſtituebatur.
Decimus, Quando Chriſtus in Cana Galileæ circa finem nuptialis cõuiuij aquam albam in uinum rubeum mutauit, deſignauit, ꝙ circa finẽ mundi baptiſmus aquæ in baptiſmum ſanguinis mutari deberet.
Vndecimus, ꝙ ſicut uinum rubeum præ omni uino prius poſito cõuiuantibus magis placuit & commendabat, Ita noua lex baptiſmi ſanguinis p̃ cunctis ante datis legibus adeo gratiſſima acceptabit.
Duodecimus, ꝙ poſt tranſitum crucifratrꝫ nemo potuit ſaluari, & uerus exiſtere Chriſtianus, niſi in ꝓprio ſanguine cũ flagello de corpore ſuo excuſſo baptizaretur, & flagellatoꝫ eſſet conſectaneus.
Tertiuſdecimus, ꝙ ſacramentum confirmationis ꝓ nullo & pro truſa debet reputari, quia nõ chriſmati Iudæi ita bene barbas habent & animas ſicut illi qui ſe à ſacerdotibus faciunt conſecrari.
Quartuſdecimus, ꝙ ſacraꝫ ordinum ſacramentum una cum ſacerdotio & ſacerdotibus eſt à deo ſimplicit abiectum & contemptum.
Quintuſdecimus, ꝙ deũ & corpus Chriſti non continet ſub ſe realiter altaris ſacramentum.
Sextuſdecimus, ꝙ ſi hoc eſſet ueꝫ, ꝙ in ſacramento eſſet ueraciter Chriſtus, deus diu eſſet deuoratus, etiam ſi eſſet mons ingens magnus.
Decimuſſeptimus, ꝙ ſacerdotum auaritia totum ſic ſibi ſubſtrauit mundum, ꝙ tam care uendunt hominibus pa

nem tantillum cuiusmodi est hostia, pro qua ad minus uolunt habere denarium.

Hic deficit decimusoctauus articulus.

Decimusnonus, quod si Christus est ueraciter in altaris sacramento, tunc Iuda traditore, qui eundem Christum dedit pro triginta argenteis, sacerdotes moderni peiores existũt, q Christũ ꝑ uno denario uendunt.

Vigesimus, Altaris sacramentum non est nisi kuckuck sacerdotum.

Vigesimusprimus, quod ad mortalium peccatorum remissionem non oportet quod quis sacerdoti facit confessionem.

Vigesimussecundus: Qui sacerdoti cõfitetur, nõ plus mũ dicie acquirit, q̃ qui sui lutoso se allidit.

Vigesimustertius, ꝙ omnia peccata, quantumcunq; interiorib⁹ enormia, tollit sola propriꝝ corporis flagellatio spontanea.

Vigesimusquartus, ꝙ oẽs indulgẽtiæ sunt penitus nulę, a q̃cunq; datæ, & cum sacerdotio reprobatæ.

Vigesimusquintus, quod benedictiones sacerdotum & cęteræ solennitates ecclesiæ, sacramentum matrimoniꝝ nõ extollũt & dignificant, sed magis ipsum deprimunt & deturpant.

Vigesimussextus, q̃d magis confert infirmantiũ saluti in corpore recenẽ flagellato mori, quã integra olei libra ꝑ sacerdotem in extrema unctiõe perfundi.

Vigesimusquintus, quod uestis nuptialis, quæ se indutã dignificat superni regis conuiuio, est cutis recenter uulnerata cum flagello.

Vigesimusoctauus, quod post inceptam flagellatorum legem nemo beatitudinem cæli intrat, nisi quẽ spontanea flagellatio usq; ad eruptionẽ sanguinis uulnerauit.

Vigesimusnonus, quod post inchoationem sectæ flagellatorum nullus more Romanæ ecclesiæ septem sacramẽta percipere potuit, qui in ipsorum perceptione mortaliter non peccaret.

Trigesimus, ꝙd loco prædictoꝝ septem sacramentorū in ista ultima lege flagellatoꝝ omni Christiano populo instituta est sola ꝓpriꝝ corporis, in memoriam passionis Christi, spontanea flagellatio.

Trigesimusprimus: Postquam flagellatores per mundū primo transiuerūt, nulli homines passioni Christi grati & uere Christiani fuerunt, nisi qui in flagellatorum secta extiterunt.

Trigesimussecundus, ꝙd sacerdos & leuita, qui Christum inter Hierusalem & Hiericho à ludæis uulneratū nō cōpatientes transierunt, sunt moderni presbyteri, & credētes ipsis ꝓpꝛi, passionibus Christi ingrati.

Trigesimustertius, ꝙd samaritanus, qui eundem Christū uulneratū iumento imposuit, & duos denarios pro eiusdem cura protulit, est secta flagellatoꝝ, quæ iā sola Christum passum in humeris ꝓpriꝝ portat, & cum denario dominicæ orationis & obseruantiæ decem mandatorū curat debite & honorat.

Tricesimusquartus, ꝙd Antichristus diu regnauit & regnat, & ꝙtidie imminet dies iudicij, qa Elias & Enoch iam in mūdo apparuerunt, & diu sunt mortui.

Tricesimusquintus, ꝙd Antichristus, q diu iam regnauit, sunt ꝑlati, presbyteri, q Antichristi sunt & dicunt, qa secta flagellatoꝝ infestant & persequuntur.

Tricesimussextus, ꝙd Elias iam mortuus est, qui fuit quidam Begardus, qui ad. 48. annos propter hæresim cōbustus est in Erffordia.

Tricesimusseptimus, ꝙd Enoch, qui iam de seculo diu migrauit, fuit Conradus smet, qui hæreses supradictas primus in Thuringia publicauit.

Tricesimusoctauus, ꝙd deus in principio omnium hominum animas simul creauit, & cum primo homine in paradisum collocauit.

Tricesimusnonus, quod quotiescunq; fœtus humanus in utero matris animat, anima de paradiso per angelū adducitur & fœtui inspiratur.

Quadragesimus, quod cum Begardus supradictus & Cõradus smet etiã præfatus in maternis uisceribus existentes animari debuerũt, angeli de paradiso uenientes, unĩ Eliæ, alteri Enoch animã infuderũt, & sic Elias unus ueraciter extitit, & Enoch realiter alter fuit.

Quadragesimus primus, quod in die nouissimo non unũ per Christum, sed septem uel octo per diuersos iudices sedebuntur iudicia.

Quadragesimus secundus, q̃d ultimum iudiciũ in die nouissimo non sedebit Christus, sed Conradus smet flagellatorum hæresiarcha.

Quadragesimus tertius, quod quamuis omnia iuramenta qualitercunque fiant sint peccata mortalia, eligibilius tamen est flagellatores coram inquisitoribus iurare, & multa committere periuria, quàm se & sectam prodere: quia possunt iuramenta & periuria postmodum cum flagello expiare.

Quadragesimus quartus, q̃d post hanc uitam non est alĩ quod animæ purgatorium, quare defunctos non iuuãt suffragia uiuorum.

Quadragesimus quintus, q̃d exeqæ & uigiliæ defunctorũ ad nihil aliud ualẽt, nisi qd' sunt aliquale solatiũ uiuorũ, & quod replent marsupia clericorum.

Quadragesimus sextus, quod crucem Christi & imagines gloriosæ uirginis aliorúmque sanctorum nullus debet adorare, quia in ipsorum adoratione committitur idololatria.

Quadragesimus septimus, q̃d solum omnes dies natiuitatis dominicæ Christi, Assumptionis uirginis gloriosæ sunt celebrandæ secrete & studiose.

Quadragesimus octauus, q̃d nulla quæ per sacerdotes mãdantur sunt obseruanda ieiunia, sed solum uigilia natiuitatis, & assumptionis uirginis gloriosę, & cuiuslibet sextæ feriæ in anno uenientis.

Quadragesimus nonus, Dies natiuitatis Christi super die ueneris si ueniat, cũ ieiunio sextæ feriæ nõ dispensat.

Quinq̃gesimus, quod existentes in prædicta noua flagellatorum secta sacerdotes uenerantur, & ecclesiæ sacramenta percipiunt, eorundem mandatis obtemperant, & oblationes & iura soluunt in ieiunijs quatuor temporum, & aliis fidelibus conformant, & sanctorum imagines & festa colunt, solum propter hoc ne ab hominibus notentur, & postmodum de hoc pœnitentes flagello se percutiunt.

Florinus in urbe Romana gradu presbyterij collapsus una cum Blasco socio criminis & furoris, plurimos de ecclesia in suum barathrum deducebant, noua aduersus ueritatem figmenta machinantes, ut dicit Eus. quinto libro cap. 15. sed Apollinaris Hierapolites contra hanc hæresim scutum ualidissimum protulit. Ab isto appellantur Floriani secundum Augustinum, qui dicunt deum creasse mala, cõtra quod scriptum est Genesis primo, fecit deus omnia bona, creasse scilicet, effectiue, nedũ permissiue. Et dicunt deum esse causam mali, contra illud Iohann. 1. Sine ipso factum est nihil, id est, pctm̃. Et aduersant Coletianis.

Fotiniani, à Fotino diacono Thessalonicen. uel à Fotiniano Gallograecię Smyrnæ episcopo nuncupati, q Ebionitarum susciatans hæresim, Christum ex Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. 24. quæstione tertio, quidam. Hic à Valentiniano imperatore expulsus fuit Anno. 374. & moritur in Galatia. Et dicit beatus Thocõtra gen. cap. 4. Quidam peruersi homines huius doctrinæ ueritatem suo sensu metiri p̃sumentes, de filio uarias & uanas opiniones conceperũt, opinãtes Iesum Christum purum hominem esse, & ex Maria uirgine initium sumpsisse, sed per beatæ uitæ meritũ diuinitatis honorẽ præ cæteris fuisse adeptum. Hanc positionem primo adinuenerunt quidam antiqui hæretici, Cherinthus & Ebion, quã postea Paulus Samosetanus instaurauit, & postea à Fotino est confirmata, ut qui hæc dogmatizent, Fotiniani nuncupentur. Et quinto libro hist. trip. cap. 5. Foti

nus dicebat, deus quidem omnipotens, unus qui proprio uerbo condidit uniuersa, ante secula natiuitatem & exi stentiam filij dicere fugiebat, sed ex Maria natum dicebat Christum: cuius dogma in concilio Smyrno damnatum est, & sic dicti Glo. super illud Hieremiæ. 17. Maledictus homo qui confidit in homine. Maledictus ergo Paulus Samosetanus & Fotinus, qui quamuis sanctum & cunctis uirtutibus excelsum, Christum tamen prædicant hominem, contra illud ad Gal. primo: Non ab hominibus, neq; p hominē, sed p Iesum Christū. Et idem habet de Fotino dist. 19. c. Anastasius. Audentius scripsit contra Fotinianos librum, ut recitat Gennadius presbyter Massiliensis in de ecclesiasti. scriptoribus. Hic Fotinus, secundum Cyprianum, symbolum Apostolorum infideliter explanauit, ut audientes ad argumentum sui dogmatis traheret.

Fortunatianus, natione Afer Aquilegieñ. episcopus imperante Cōstantino, breui & rustico sermone in euāgelia scripsit commentarios. Et in hoc habetur detestabilis quod Liberium Rom. urbis cpm pro fide in exiliū pergentē primus sollicitauit ac fregit, & ad subscriptionem hæreseos compulit. Hæc Hieronymus in de uiris illust. De hoc Fortunatiano habet Cyprianus in lib. Epistolarum. 1. epist. 7.

Fratricelli, de quibus in extraua. Iohann. 22. qui incipit: Sancta Romana. Nonnulli, inquit, profanæ multitudinis uiri, qui uulgariter Fratricelli seu Fratres de paupere uita, Bisochi siue Beguini, uel aliis nominibus nuncupantur in partibus Italiæ, necnon in insula Siciliensi &c. qui contra canones habitum nouę religionis sumpserunt, & infra. Et quia in errorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptus proprios patrum diffinitionibus anteponunt, ipsorum quamplurimi sicut fide digna relatione percepimus, à ueritate catholicæ fidei deuiantes, ecclesiastica sacramēta despiciūt, ac alios errores studēt multipliciter seminare & cætera. De quorum etiam er-

roribus in extraua. Io. 22. quorundam, & in alia, quia inter nonnullos: & Antonino. 4. parte ti. 11. cap. 7. Nec ostẽderũt aliud miraculum nisi incinerationem corporum. Et in. 8. libro Saxoniæ: Fratricelli uisionem animarum sanctarum dicebant differri usq; ad nouissimum diẽ, cũ prævaleat veritas dicente Christo ad Iatronem: Hodie mecum eris in para. Et in abditis locis eorum tale fiebat scelus, ut uocatæ & de industria seductæ speciosiores q̃q; uiduæ uel uirgines cum in antris noctu venirent sacerdotes, et eius sectæ clerici, clausæ diuinas laudes ad comparandam fidem ex Christiano ritu cantabant. Quibus noctæ media finitis, sacerdotes alta admonebant uocebinos debere masculum & fœminam, spiritu inuocato sancto in copulam carnalem commisceri. Quibus dictis luminibus extinctis, quilibet proximam mulierem prosternebat sibi, & si ex tali coitu mulier cõcepisset, infans genitus in spelũcam deferebatur, & per singulas manus trahebat tamdiu totiensq; baiulandus quousq; animam exhalabat. Isq; in cuius manibus expirabat, maximus põtifex creatus habebatur. Et alia nefanda, ergo bene dicit glossa. Osee septimo: Hæreticus est uę æternum, qui recedunt à creatore, & ululant in conciliabulis suis, quæ cubilia appellantur quasi ferarum lustra, quibus libidini & stupris uacant. Et quicquid dicunt, putant se in laudes dei dicere. Vlulatus est luporum & canum insanientium sonitus. Et secundum Eusebi. de temporibus: Bonifacius octauus hæresim eorũ qui se Fratricellos dicebant damnauit & ubiq; persecutus est.

Fortunatus, à quo Fortuniani, de quibus. C. de hæret. Hic Fortunatus erat presbyter Manichæorum, qui apud Hipponem longo tempore fuit conuersatus, & multos ibi deceperat, & in magna ibi erat fama, contra quem in dicta erat solennis disputatio inter ipsum & Augustinũ, fuit autem quæstio: Vnde sit malum. Augustinus dicebat quod malum in homine fuit ortum ex proprio libero uoluntatis arbitrio. Fortunatus autem dicebat, natu

ram mali deo esse coeternam, cum ergo ibi longa disputatio fieret, & ibi consul & notarij essent, disputatio non fuit illa die diffinita. Sequente autem die conuenerant, & Fortunatus publice est cōfusus, & sic à ciuitate Hippo nensi discessit, & Augustinus cōtra eum librum scripsit. Et Augustinus de Fortunato sermone quinto ad fratres in eremo dicit: Quoniam Fortunatum aduersarium ad partes occulte uelut lupum peruenisse iam sentio, ideo compulsus reuersus sum ad uos cupiens illum uidere & cum eo pariter disputare, & illum conculcare, deo auxiliante, qui totis uiribus dissipare conatur, & iugulare filios quos peperi in uisceribus charitatis. Orate & nolite deficere, ut Fortunatum Manichæorum presbyterum sicut publice sanctæ Christianæ fidei insidiatur, ita & nos cum suis, dei gratia coadiuuante, publice eum superare possemus.

Friges sunt Montanistæ uel Prisillianistæ. C. de hær. de quibus dicit Eusebi. libro quinto capit. 17. si qui forte inuenti fuerint cum eis de hær. Frigum, secernant se ab eis, & respuant eorū societatem, spiritui Montani & Maximillæ acquiescendum putant.

Fulgentius Donatista, duo principia & duo baptismata posuit: & quod reis & peccatoribus sacramentum baptismi nihil conferat, dicente Salomone: Fons uitæ in manibus iusti. Quos errores ponit Augustinus in libro contra eundem.

GAbaonitæ uel Gaionitæ appellati, à Gaio, qui tēporibus Iustiniani principis per ppr'i peruersi electionem uno die electi sunt epi. Hi errores Eutycetis & Dioscori sequētes, Chalcedonense concilium respuunt. Ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quam Theodotiani corruptam, Gaionitæ incorruptam contendunt: & dixerunt quod Christus est compositus ex natura diuina & humana, igit semp est immortalis, habens corpus incorruptibile, qd reprobat beatus Tho. quodlibe. 4. quæst. 1. ar. 8. Gaionitis non enim solum cor-

ruptione putrefactionis posuerunt corpus Christi incor
ruptibile, quod fides catholica tenet, ſm illud psal. Non
dabis sanctum tuum uidere corruptionẽ. Sed etiã corru-
ptione quæ pertinet ad corruptionẽ mortis, quod est im
pium, ut dicit Damascenus in. 3. c. 18. & hoc ante resurre-
ctionem. Nam si indissolubile, nõ consubstantiale nobis,
sed opinione & non ueritate facta sunt, quæ facta testat
euãgelium famem, sitim, clauorum fixuras, lateris aper-
tionem & mortẽ: si autem opinione facta sunt, fraus igit
est & decptio dispensationis mysterium, & opinione, &
non ueritate factus est homo: & opinione igit & nõ ue-
ritate saluati sumus, sed hic facessant, & qui talia dicunt
salutis expertes fiant: Hæc ille. Et ista hæresis damnata ẽ
in sexta synodo.

Galderus Seguarienſis, aliâs Geraldus Seguerelli de
Parma, famosissimus hæreticus, condemnatus & con-
crematus fuit in ciuitate Parmensi in Italia, per episco-
pum eiusdem loci, & per patrem Manfredum ordinis
prædicatorum inquisitorem, tempore Bonifacij octaui,
huius discipulus fuit Dulcinus, de quo suprà.

Gaudẽtius Donatistarum episcopus, qui contra Aug.
duas scripsit epistolas, propter quod Aug. fecit duos li. cõ
tra eum, in quibus ad insanias suas sufficiẽter respondit,
cõtra illum & alios Donatistas missus fuit quidam tribu-
nus executor imperialium iussionum ad concremãdum
Donatistas.

Galla non gente sed nomine, maga fuit & hæretica,
adiuuans Priscillianum hæreticum, & ſm Hiero. ad Cte-
siphontẽ aduersus Pelagiañ. Priscillianus cui iuncta Gal
la germanam huc illucq; currentẽ alterius & uicinæ hæ
resis reliquit hæredem &c.

Galatæ Græci sunt, quos sanctus Augustinus li. 3. de ciuit.
dei ca. 21. uocat Gallogræcos, prouinciæ Asię minoris, hi
fuerũt filij Gallorum, qui usq; ad Græciam processerũt,
& ibi remanserunt. De quibus Iustinus lib. 14. multa scri-
psit, qui Galatę ad fidem fuerunt conuersi per S. Paulum

apostolum, sed post discessum eius tentati sunt à falsis prophetis, ut in legem circuncisionis uerterentur, ad ꝙs Paulus scribit, dic. O insen. Galatæ, quis uos fascinauit non obedire ueritati &c. quasi diceret: O ueri stulti Galatę, quibus res usque adeo absurda persuaderi potuerit, ut cum Iudæos ab onere legis liberaret euangelij fides, uos liberi nati, ultro daretis uos in seruitutem? Quis fuit ille qui uestræ inuidens felicitati, qua hactenus frueba mini per liberratem euangelicam fascino uos læsit & isiam incantauit dementiam, ut ueluti Christo diffisi ad frigidæ legis præsidia confugiatis? Vbi nunc illa præclara fidutia, qua per mortem Christi sperabatis perfectam iustitiam ac salutem absq; legis auxilijs? Vnde Hieronymus super Amos .2. Qui ita ingreditur ecclesiam, ut legem seruet cum euangelio, cum patre Iudæo ingreditur ad puellam, id est, circuncisionem, & alias legis observantias, ita & pater Iudæus & imitator Christianus una fornicatione contaminantur, Christum putantes insufficientem. Ad Galatas quinto: Si circuncidimini, Christus nihil uobis prodest. Quemadmodum enim per baptismum toti dicamur Christo, ita qui circunciditur, totus dedicatur legi.

Gauisus episcopus, sed Arrianus, quem Alexander Constantinopol. cum cæteris excommunicauit, primo libro histo. trip. capit. decimotertio: Hieronymus aduersus Lucife. dicit: Cum igitur episcopus in ecclesia constituatur ut populum coerceat ab errore, quantus erit error in populo cum errat ipse qui doceat, prohdolor Antichristi discipulus Christi ecclesiam gubernat, si quippe ut uis Arrianorum episcopus hostis CHRISTI sit infatuatum sal: Sit lucerna sine igniculo, sit oculus sine pupilla, nempe eo perueniet ut salire non possit, qui sal ipse non habeat, non illuminet cæcus, non accendat extinctus.

Gazari, de quibus. C. de hære .l. Gazaros Patarenos &c.

Perpetua damnamus infamia, diffidamus atq; bănimus.

& in cœna domini Romæ excommunicantur. De his extra de hære. cap. ſicut ait beatus Leo. Quia in partibus Tholoſanis hæreticorum, quos alij Gazaros, alij Patarenos, & alij alijs nominibus uocant, inualuit damnanda peruerſitas &c. Et Hierony. ſuper. 47. Iſaiæ, Gazarenos aruſpices appellat.

Gaius, Germinius, iſti duo hæretici in caudis colligati in errore Arrij, cum ſuis condemnati ſunt in concilio Ariminenſi tempore Conſtantij imperatoris, quinto libro hiſto. trip. cap. 22.

Georgiani, à ſancto Georgio ſic uocantur, quē in ſuis prælijs contra paganos præcipuum habentes aduocatū & ſigniferum, cum honore ueneranē, quocunq; tendūt in turmis ſimul incedunt, & habēt uexillū cum imagine bti Georgij depictum, & ſunt Chriſtiani uicini ciuitati Mechæ, ubi habetur corpus Mahometi Saracenorum ꝓphetæ, & habent archiepiſcopum qui eſt in monte Sina in clauſtro ſanctæ Catharinæ, cui obediunt per omnia ut nos domino Papæ, errores Græcoꝝ ſequunt in ſacramentis & alijs, clerici eorum rotundas habent coronas, laici uero quadratas, nobiles eorū mulieres more Amazonum armis in prælijs utuntur, in officijs & ſcripturis lingua Græca utuntur, aliàs Chaldaica.

Georgius Laodiciæ eps Arrianus ab Alexandro ciuitatis Alexandrinæ pontifice damnatus eſt, & ob ſua facinora depoſitus, & conſilium ſanctum decreuit nō eſſe epm, nec communionem cum fidelibus mereri, libro. 4°. hiſto. tripar. cap. 23.

Gilbertus cognomento Porritanus Pictauorum epiſcopus, in ſacris literis plurimum exercitatus, ſed ſublimiora ſe ſcrutatus ad inſipientiam ſibi. Siquidem de ſancte trinitatis unitate & diuinitatis ſimplicitate, non ſimpliciter ſentiens, nec fideliter ſcribens diſcipulis ſuis, panes proponebat abſconditos, furtiuas propinabat aq̄s, & cum ſuper hoc inualeſceret ſcandalum, uocatus eſt ad mediū & libꝝ tradere iuſſus eſt, & in cōcilio Remēſi co-

ram Eugenio Papa Bernardus biduana disputatione cõ uicit. De hoc in Porritanis.

Gnoitæ & Tritoitæ, à Theodotianis exorti sunt, & ab ignorantia dei dicti sunt, quia à peruersitate à qua sunt exorti, adiiciunt id quod CHRISTI diuinitas igno ret quæ sunt scripta futura de die & hora nouissima. nec recordantes Christi personam nesciam loqui in Isaia, dies iudicij in corde meo: Hæc Isido. & .25. distinctione qualis, & secunda quæstione primo: Deus omnipotens cum sit sapientia patris.

Gnostici propter excellentiam scientiæ suæ, se ita appellare uoluerunt, quorum patriarcha fuit Basilides secundum Hieronymum in de uiris illustri. Mortuus in quam est Basilides, à quo Gnostici in Alexandria, temporibus Adriani. Animam naturam dei esse dicunt, qõ reprobatur. 32. quæstione secundo, Moses: ubi dicitur, contemplentur facturam Adæ, in Adam enim exemplum est datum, ut ex eo intelligimus, quia iam formatum corpus accepit animam, nam poterat deus limo terræ admiscere, & sic formare corpus. Et bonum & malum deum, suis dogmatibus ponunt. contra hoc dici tur de conse. distin. tertia capit. omnes. Pater & filius & spiritussanctus unus eiusdemq; substantiæ inseparabili æqualitate diuinam insinuant unitatem. Hi omnibus alijs sunt uaniores & deturpiores, denicq; cum ab alijs per diuersas terrarum partes aliter & aliter nuncupentur, nonnulli eos Borboritos uocant, aliqui eos Nicolaitis exortos putant secundum Augustinum in de hære. & dixerunt q; diuinitas sit trinitas, & damnantur in synodo prima Bracarensi.

Gordæus, unde Gordini, uel Gortheus unde gorthæi, unus fuit de septem hæreticis, quos recitat Eusebius libro quarto capit. decimooctauo, quorum tamen unusquisque diuersis corruptionibus fidei seorsum schisma componens, propriam sectam & proprios habuit sectatores.

Gothi Arriani effecti sunt, tempore Valentis imperatoris, qui Histrum transeuntes, pacem cum Valente fecerunt.. Tunc præses Eudoxius suggessit imperatori ut ei Gothi communicarent, dudum enim diuine, sancte radijs imbuti apostolicis dogmatibus pascebantur. Communio, inquit, unius dogmatis firmiorem facit pacem, inferens certamen esse uerborum non differentiam dogmatum, quamobrem Gothi maiorẽ patrem filio dicũt, libro.8.histo.tri.c.13.

Græci in primitiua ecclesia famosi & celebres fuerunt in fide, præclaras ciuitates & insignes ecclesias & doctores per multa tempora sub ecclesiastica obedientia posse derunt, duræ tamen ceruicis semper fuerũt arrogantes, & usq; hodie sanctæ Roma. ecclesiæ rebelles, sacrorũ suorum conciliorum determinationibus atq; decretis minime obtemperantes, summum Ponti. Christi uicarium omnesq; nos Latinos tenent excommunicatos, sacramẽtũ confirmatiõis paruulis suis mox post baptismũ cõferunt, per simplices sacerdotes, cõtra ecclesiæ determinationem in fermento cõficiunt, aquã in missa uino nõ cõ miscent, sacramentis nostris nullã reuerentiam faciunt, purgatoriũ negant, & q; spirituscanctus à patre & non à filio procedat, & quod sancti non uadunt ad paradisum usq; ad diem iudicij, qd impugnat b. Tho. 4. ptra gen. Et aliqui eoꝝ dicunt Suriani, aliqui Nestoriani &c. Hier. 2. lib. contra Ioui. Vniuersus pene error de Chaldæo, & Syro & Græco sermone processerat. Pius Papa in epistola ad Mahumetem: Græci à Romanæ ecclesiæ unitate aberrant, cum tu Constantinopolim inuasisti, neque adhuc de spiritusancto, neq; de purgatorio igne cõsona recte fidei consentientes.

Gronius falsarius & hæreticus, miserabilis æmulus Hieronymi, libro anuli nomen inscripsit, in quo error de impeccantia, & sub nomine Xisti martyris urbis Roma. episcopi, cum sit Sexti Pythagorici gentilissimi, in quo libro nulla Christi, nulla spirituscancti, nulla propheta-

rum, nulla apostolorũ fit mentio, ut dicit Hieronymus super.22.Hieremiæ.

Godeschalcus hæreticus, ut dicit Sigibertus in chronica sua, à Rabano archiepiscopo Magũtino rõnabiliter, ut multis uisum est, conuincitur, sed tamen in suo perse uerat errore, anno.849.Cum enim quis stulta obstinatione sectæ aut hæresi adhæserit errore, quem semel concepit semper sectari, nullatenus cessat, & hæc est conditio hæreticorum.

Girouagi uidentur habitu monachi, sed sunt hypocritæ, hæreticalia seminantes, sub nulla regula obedientiæ uiuentes, & hi apud Aegyptios dicti sunt Sarabaitæ. Et istos reprobat Alpharus in de planctu ecclesiæ libro secundo:

Gondissaluus in Hispania in diœcesi Conxensi, tempore Innocen. sexti quendam librum hæreticalem dictauit cuius scriptor fuit Nicolaus de Calabria, dæmone ei uisibiliter apparente & docente, hunc librum uirginalẽ uocauerunt, quem librum Nicolaus Emerici Ordin. Prædi. & uicarius episcopi Barchinonensis condemnauerunt, & dictum scriptorem iudicialiter combusserunt. Vide in Nicolao de Calabria.

Guilhermus, de quo in.2.libro uĩs boni cap.47. quodam nostro tẽpore in urbe Antuerpiẽ Brabantiæ Guilhermus Cornelius nomine, hic in hypocrisi & simulatione diutius conuersatus, præbendæ beneficium quasi sub prætextu perfectæ paupertatis dimisit, & tamen luxuriæ totus erat deditus. Dicebat autem, sicut rubiginem igne, sic omne peccatũ paupertate consumi, & ante dei oculos annullari, meliorem esse publicam meretricem pauperẽ, q̃ sit aliquis castus perfectissime continẽs, dum tñ aliqd in sui retineat subsidium. Et propter hoc omnis prorsus religiosus esset damnatus. Quod autem dicebat pauperi luxuriam non esse pctm̃, maxima erat blasphemia, quasi esse uellet & iustissime deus illis quibus præcipit: Non misereberis in iudicio pauperis. De isto autem

certissima relatiõe didicimus, q̃ cum defuncto eo atq; in ecclesia beatæ uirginis cum honore sepulto, quidam die tertia eandem ecclesiam introisset, uidit corporalib. oculis sepulchr̃ dicti Guilhermi uacuum & apertum, mani festissima significatione præsagiens futuræ damnationis euentum. Nam post annos quatuor cognita, reprobata nequissimæ hæresis illius malitia per uenerabilem patrem Nicolaum Cameraceñ episcopum cadauer eius de sepulchro quasi stips inutilis secundum Isai. loquentẽ de Nabuch. proiectum est & cõbustum.

Guido hæresiarcha & schismaticus, facta eius damnantur extra de schisma. cap. primo: Hic successit Octauiano iniuste in cathedra & Paschalis uocatus fuit, & post mortem istorum duorum, Alexand. restitutus est, ut dicit Ber. glossator.

Guido de Lacha, in hist. Ordinis nostri legit, quod in eẽpatu Brixieñ erat quidam, q̃ in sanctitate uidebatur alter Iohannes bapti. & quasi omnes de illa prouincia curebant ad eum & credebant eum sanctũ, qui tamen erat hæreticus. Mortuus & honorifice sepultus. Post tempus aliquod inqsitor per testes fideles inuenit quod fuit hæreticus, & de consilio eẽi & aliorum prudentum sententiatum est, quod eius ossa cõburerentur. Astante igit̃ populo, ossa eius proiecta sunt ad ignem, & statim dæmones eleuarunt ossa de igne, & tenebant ossa suspensa in aere, nõ tamen uidebantur dæmones. Populares igitur cœperunt clamare: Moriatur eps cum istis fratribus, qui uoluerũt cõburere scm̃ dei ex inuidia, ecce quomodo de us nõ uult. Episcopus timuit, fratres cõfortauerũt eum, di. Domine nos sumus hic pro defensione fidei, præparetis uos ad missam, quia ostendet nobis dñs aliquod miraculũ ne fides periclitetur. Missa fuit Sal. sancta pa. & eleuato corpore Christi, dæmones in aere clamauerunt: O Guido de Lacha, nos defendimus te quãtum potuimus, sed modo non plus possumus, quia adest maior nobis. Et statim ceciderunt ossa in ignem & cõbusta sunt, & fi-

des glorificata est. Hic perpendit dolus diaboli. In isto cæ su dæmones hæreticũ defunctum defendunt, ut plures animas decipiant.

HElladius unus de episcopis orientalibus fauentibus Arrio, & uerbum patris negauit, inæqualitatem in trinitate posuit & alios errores, de quibus primo libro histo. tripar.

Helonitæ, isti sacramenta legalia simul cum euangelio dicebant esse seruanda, de quibus Tho. 4. contra gen. cap. 57. huiusmodi error quasi contraria implicat, dũ seruant euãgelicalia sacramenta, profitẽtur incarnationẽ & alia Christi mysteria iam esse perfecta: dum uero sacramenta legalia seruant, profitentur esse uentura.

Henricus genere Francus et Tholosanus, hæreticus sub uestimentis ouium lupus rapax, sed ad domini designationem à fructibus eius cognoscimus illum, ut scribit sanctus Bernardus ad Hildephonsum comitem sancti Aegidij: Basilicæ sine plebibus, plebes sine sacerdotibus, & sine CHRISTO deinde Christiani. Ecclesiæ synagogæ reputãtur sanctuarium dei, sanctum esse negatur, sacramenta non sacra censentur, dies festiui festiuis frustrantur solennijs. Moriuntur homines in peccatis suis nõ sacra communione muniti, paruulis Christianorum Christi intercluditur uita, dũ baptismi negatur gratia. Ad uocem unius hæretici siluerunt in eo omnes prophe ticæ & apostolicæ uoces. Homo apostata est, qui relicto religionis habitu, nam monachus extitit, ad spurcitias carnis & seculi, tanquam canis ad suum uomitum est reuersus, præ confusione habitare inter notos non sustinẽs, ob magnitudinem criminis factus gyrouagus & profugus super terram. Et cum mendicare cœpisset, posuit in sumptu euangelium, euangelizabat ut manducaret, turpis lusor nocte cum meretricibus, inuentus est prædicator insignis. De Lausana exiuit, de Cenomannis, de Pictaui & Burdegali expulsus, nec patet ei uspiam reuersionis aditus.

Hezelinus, de quo frater Tho. Brabantinus. 2. li. de bo no ut'ca .3. Tempore quo terra Albigẽsium purgari debuit ab hæresibus, crux septies prædicata fuit contra diuersos. Septimo autem contra Hezelinum nobilem Italiæ, & eius complices, qui condemnatus & publicus hæreticus, fidem catholicam grauiter infectatus est.

Hermas princeps Messalaniorum & eorum errores ibi reperies, & ab hoc Herma uel Hermia deriuati sunt Hermiani. Istis Litarius prẽsul Melitienſis eccleſię, & Amphilochius famoſiſſimus Licitomenſis antiſtes, uiriliter restiterunt, oues Chriſti de medio luporum eripientes. Ex. 7. li. hiſt. tri. c. 11.

Hermogeniani, ab Hermogene uocati, qui materiam non naturam introducens, deo non naturæ eam compararuit. Matremq; elementoꝝ deam asserui, quos Apoſtolus improbat ad Gal'. 4. elemẽtis seruientes, ut dicit Iſid. & notatur C. de hære. & Aug⁹ in li. de hære. Hermogeniani fuerunt in Africa, idem sentientes cũ Patrepaſſianis, & abiecti fuerunt ab eccleſia catholica. Contra hæresim Hermogenis Theophilus. VI. Antiochenus eps ſcripſit librum unum, ut dicit Hieron. de uiris illuſt. Et. 2. Timo. 1. Scis q̃ auersi sunt à me omnes qui in Aſia sunt, ex quibus est Philetus & Hermogenes. Et in eodẽ loco dicit b. Thomas q̃ hi duo conuersi sunt per sanctum Iacobum.

Heracleonitæ uel Heraclitæ ab Heracleone. Duo asserunt principia, unũ ex altero, & ex his duobus alia plurima. Feruntur aũt suos morientes nouo modo, quasi redimere per oleum, balsamũ & aquam, & inuocatiões quas Hebraicis uerbis dicunt super capita eorum, ſm Aug. de hære. quorum autor ibidẽ nuncupatur Herarcha. Vel dicuntur Heraclitæ, quorum autor fuit Heraclius: hi resurrectionem carnis negant, & quod sacramẽtum extremæ unctionis nõ sit à deo inſtitutũ, monachos & monachas & coniugia non habentes, in cõmunionem recipiũt, cõtra illud Act. In omni gente quæ facit iuſtitiã. Ad regnũ cælorum non pertinere paruulos dicunt, quia non sunt

eis merita ulla certaminis, quo uitia superent, qđ damnatur extra de bap. c. maiores.

Hermannus Ryssuick anno. 1512. ad perpetuum carcerem fuit condemnatus per F. Iohānem Ommaten, sacræ theologiæ ꝓfessorem ordi. prædic. & inquisitorē. Et isti sunt art. hęreticales eiusdem principaliores, propē quos iam pœnitens perpetuo carceri adiudicatus fuit. Primus ꝙ mundus fuit ab æterno, & nō incepit per creationem fabricatam à stulto Moyse, ut dicit biblia indistincta. Secūdus, deus nunq̄ creauit angelos siue bonos siue malos, quia hoc nullibi legitur in nostra scriptura. nec est infernus, ut nostri æstimant. Item post hanc uitam nulla erit uita particularis, ut mortuo Socrate, morit anima eius, sicut cum corpore incepit. Item doctissimus Aristotel. & eius cōmentator Auerrois, fuerunt ueritati propinquissimi. Item Christus fuit stultus & simplex phantasticus, & seductor simplicium hominum. Et ego dico ꝙ ille Christus damnauit uniuersum mūdum & neminem saluauit. Quot enim homines interfecti sunt propter ipsum & suum euangelium fatuum. Item quod omnia quæ Christus gessit humano generi & rationi rectæ sunt contraria. Item Christū filium dei omnipotentissimi aperte nego. Et Mosen legē à deo uisibiliter & facialiter suscepisse recuso. Item fides nostra fabulosa est, ut ꝓbat nostra fatua scriptura & ficta biblia, & euāgelium delyrum. Item euāgelium nostrum falsum est, quia qui potest creare mundum sine incarnatione, & eum potuit saluare sine incarnatione. Oēs istos articulos & consimiles confessus est proprio ore, & sana mēte coram inquisitore & notario, & testibus, addens: Ego Christianus natus, sed iā nō sum Christianus, quia illi stultissimi sunt. Idem Hermānus anno. 1512. postq̄ euaserat carceres priores, multos lib. hæreticales cōscripsit, ꝙs in iudicio constitutus corā duobus causæ notarijs, & toto auditorio suos & manu sua cōscriptos cognouit. In libris istis compertæ fuere multæ hæreses, propter quas post maturas deliberationes desuper

habitas, iudicio doctissimorũ uirorũ inuẽtꝰ fuit relapsus, & tãdem pro tali condẽnatus per F. Iacobũ de Hochstraten sacræ theol'. doctorem & inquisitorem ordi. præd. & dñm Iacobum Ruysch utriusq; iuris doct. & decanũ Hagensem, à reuerendiss. dño epo Traiectẽ. in causa illa iudicem delegatum. Hi sua diffinitiua sententia reliquerũt præfatum Hermannũ magnificis iudicibus de solẽnissima illa altiori curia Hollandiæ & Selandiæ, illic constitorialiter pñtib. Qui ex quo de toto ꝓcessu inqsitoris &c. summariã (q curia illa in similibꝰ tenacissime obseruat) & sufficientẽ acceperant cognitionẽ, maturo habito cõcilio sua executoriali sententia iudicarũt eundẽ Hermã. ante solis occasum in cineres resoluẽdum: Non solũ ipse cõbustus est, sed & libri eius cum eo. Iosue. 7. dicit: Cũcta quæ illius erant, igne consumpta sunt. Et glo. Leui. 10. in principio: Hæretici, qui alienũ ignẽ. s. prauę doctrinæ in ecclesia accendunt, igne diuinæ ultionis absumunt.

Hermannus Italus, autor fuit hæresis Fratricellorũ, cuius corpus apud Ferrariã sepultũ iam. 20. annis, & qui ꝓ sancto colebat, exhumari & exuri fecit Bonifa. viij. habita de hmõi diligenti inquisitione. Nec tñ propter hoc hęresis ipsa exterminari potuit, & ob id hominis illius sectæ dicebãt Bonifaciũ nec quenq; illius successorẽ, & præsertim Iohan. XXII. iure & ordine creatum esse pontificem. Vnde & clã conuẽticulis initis, summis pontificibus aduersari cœperũt, quanq; magis luxurię & libidinis blãdimenta sequi uiderent, q; iuris pontificij quatere fundamẽta. Hic nota q Augꝰ diuersas epl'as scripsit, q optet hęreticos etiã post mortem anathematizare, talẽ em̃ ecclesiasticã traditionem alij epi seruauerũt, sed & R.o. sancta ecclesia quosdã epos post mortẽ anathematizauit, licet in uita sua accusati non essent. Sic factum est de hoc Herman. & de hoc. 24. q. 2. sanè proferẽt.

Hermophilus, de quo sic dicit Euse. lib. 5. c. 29. Hermophili exemplaria nõ conueniunt cũ Apollonicis, sed ne ipsa quidẽ sibiipsis concordãt, si priora cũ posterioribus

conferas, semper enim emendant quibus semper displi-cent, quod emendant, sed noua quædam perquirũt, cum eis quæ in usu sunt, uidebanť aduersa, quid aũt temeritatis habeat istud admissum arbitror ignorare: aut eñ nõ credunt diuino spũ scriptas esse scripturas, & sunt infideles: aut semetipsos arbitranť sapientiores esse spũsancto, & quid aliud indicãt per hoc, nisi quia à dæmone agunť?

Hiricius, hic sancta euangelia falsificauit, & illa euangelia quæ ipse confinxit, iudicata sunt cauenda. dist. 15. sancta Romana.

Hymenæus, hic fuit apostata, repellens à se fidẽ, & circa fidẽ naufragauit, factus hæreticus & alios seduxit. Vulpes eñ magnam caudam habent, & hæretici multos trahunt secum in perditionem, & hunc Hymenæum Apłus tradidit satanæ. 1. ad Timot. 1. & eius hæresis ponť. 2. ad Timo. 2. quia à ueritate fidei decidit, dicens resurrectionem iam factam esse, & sic negat futuram resur. De hoc Tho. 4. contra gen. c. 79. & dicit Polycarpus ad Phiľ. qui dixerit neq; resurrectionem, neq; iudicium esse, hic primogenitus satanę est. Esitius Leuit. 10. Paulus Hymeneũ punit & Alexandrum, aliena docẽtes, ne exẽplo suo alijs p̃beant cãm mortis. Apostatare neq; est, mortale est, merito ergo arguẽdi sunt hæretici, qui relictis q̃ ab apłis audierunt, noua inducebant, & per hoc fraternę charitatis fœdera dissipabant. Cyrillus Alexandrinus lib. 11. in euãgelium Iohãnis: Reuelat pater sanctis filium suum, Qui cum ueritas sit, nõ dimittit satanam ad adulterinum sensum fidelium mentem impellere, cui diuersis temporib. Hymenæus & Alexander adhęrentes, naufragio fidei ueritatis doctrinam perdiderunt.

Hieronymus de Praga hæresiarcha, de quo in de origi. Bohem. c. 18. hic & Io. Husś fuerunt uocati ad concilium Constantieñ. Sigismundo imperatore suadẽte. Hi fuerũt cæteris regni Bohemiæ doctiores, & hęresum principes habebantur. Iohannes ætate maior habitus, doctrina ac facundia superior Hieronymus. Rogati à patribus

conciliꝫ fuerunt, ne plus ſapere quàm eccleſia uellẽt, ſed ſaperẽt ad ſobrietatem, peregrinas opiniones relinquerent, ingenia ſua quæ erant nobiliſſima, Vuiclefitaꝝ inſania ne fœdarẽt, & ut inuentiones ſuas uꝰi concilio ſubmitterent. Steterunt in propoſito pertinaces Bohemoꝝ animi, neq; uicti rationibus uinci uoluerunt, ſe ueraces ſancti euangeliꝫ æmulatores, Chriſti diſcipulos eſſe, Ro. eccleſiam cæteraſq; per orbem diſperſas, longe à traditionibus apoſtoloꝝ abiiſſe. Primores magni ſynodi, ubi pertinaciã & immutabiles animos perditoꝝ hoĩm aĩaduerterent, membra eccleſię putrida, quæ ſanari nõ poterãt, ne reliquũ corpus inficerent, reſecãda cenſuerũt. Lata in conſeſſu patrum aduerſus contumaces ſententia creman dos eſſe, qui doctrinam eccleſiæ reſpuerent. Prior igiẽ Iohãnes combuſtus eſt, Hieronymus diu poſtea in uinculis habitꝰ: cum reſipiſcere nollet, pari ſupplicio affectus, ſub Sigiſmundo imperatore anno. 1416.

Hirena imperatrix puerſa & peſſima hæretica, uxor Leonis imperatoris quarti, quã Conſtãtinus. VI. filius eiꝰ amouit à regno, ut ſuis negotiꝭs fœmineis intẽderet. Ipa eñ ad tꝑs cũ filio regnauit. Amota à regimine, odio in filium cõcepto, filium & filios filiꝫ exoculauit. Hinc Græci eam carceri monachali manciparunt.

Honoricus quintus Vuandaloꝝ rex Zenonis principis tẽporibus regnauit, qui perfidia Arrianoꝝ deprauatus, trecentos eꝑos cepit, & eoꝝ eccleſiis clauſis, in Sardinia exulare coegit. Hæretici olim perſuaſerunt principib. ut catholicæ eccleſiæ defenſores in exiliũ pellerent, ut deſolatam plebem facilius ſeducerent.

Huſſitę, à Io. Huſſs appellati ſunt, ſub Vuenceſlao rege Bohemiæ. Sic eoꝝ inſania ortum habuit, ut ſcribit Pius II. in de ori. Bohem. c. 37. Quidã nobilis Bohemus ex domo quam putridi piſcis uocant, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem, libros Io. Vuiclef inuenit, & ſecum tanquam theſauꝝ patrię ſuę intulit, & hoc uirus fœtidum tanꝫ putridũ piſcem in ſuos ciues euomuit, & poſt receſſum Teu

tonicoꝝ de Praga ad Lipſig, Iohannes Huſſs de libris Io. Vuicleff multa attulit in medium, aſſerens in eis omnem ueritatem contineri. Et ſic ad eũ traxit multos, qui cœperunt latrare in ſacerdotes, & ab eccleſia catholica receſſerunt, & impiam Vualdenſium ſectã atq; inſaniam amplexi ſunt. Huius peſtiferæ factionis iampridẽ damnata dogmata ſunt. Romanum præſulem reliquis epis parẽ eſſe, in ſacerdotes nullũ diſcrimen: presbyteros non dignitatẽ ſed uitæ meritum efficere potiorem. Purgatorium ignẽ nullibi inueniri. Mendicantiũ religiones malos dæmones inueniſſe. Itẽ quod Paulus nunq̃ fuit membrũ diaboli, licet fecerit quoſdam actus actibus eccleſiæ malignantium ſimiles. Itẽ duæ naturę diuinitas & humanitas ſunt unus Chriſtus. Itẽ quod condẽnatio .45. art. Io. Vuicleff p doctores facta, eſt irrõnabilis & iniqua. Et ſummarie Iohãnes de Turrecre. in ſi. 4. li. ſummę de eccleſia ponit. 30. articulos Io. Huſſs, qui fuerunt condẽnati in concilio Cõſtantien. quęre aliꝰ infrà in Vualdenſib. Et ab iſto Io. infecti ſunt penè oẽs Bohemi, & qualiter ſit combuſtus, dictũ eſt in Hieron. de Praga. Et Andreas de Broda doctor Pragen. tpe concilij Conſtantien ſcripſit contra .4. artí. Huſſitaꝝ, ꝙs practicauerũt Io. Huſſs & Hier. in Bohemia. Itẽ fecit tractatũ de uenerabili ſacram. corporis Chriſti, ubi probat qđ non liceat ppl'm laicalẽ cõicare ſub utraq; ſpecie, & ſoluit motiua Huſſitaꝝ.

IBa hæreticus, cuius epiſtola damnaꝫ in quinta ſynodo Conſtãtinopol'. quam ſcripſit ad Marim Perſam, quæ denegat dñi uerbum de ſancta genitrice ſemp uirgine incarnatum hominem factum: dicit autem purũ hominem ex ea natum eſſe, quem templum uocat tanq̃ alio exiſtente deo uerbo & alio homine. Sanctum Cyrillum reprehẽdit, & hæreticum uocat, & uituperat Epheſinam ſanctam primam ſynodum, tanq̃ ſine iudicio & rẽ quiſitione Neſtorium deponentem.

Iacobellus, ex Miſna expulſus, ad Bohemiam aſylum hęreticorum fugiens, quia Vualdenſi lepra infectus fuit.

Hic cum Io. euang. legisset, quia dominicū corpus sub duplici specie, panis uinicq; sumebat, publice ppm commonere cœpit, ne deinceps communionem calicis negligerent. Cōsenserunt hæretici omnes. Remedia inquirūt Iohannes. 23. papa plenam remissionem peccatoꝝ indulsit his, qui ad tuendam ecclesiam arma induerent. Recitabatur in ecclesia Pragen. decretum pont. Quod cum quidā sordidæ artis audissent, Iohannem papam antichristum esse magna uoce clamauerunt, qui crucē contra Christianos decerneret. Et mirū est, q aliqui uolētes literati æstimari, sequentes hæreses Iacobelli, ubi non est doctrina, non fama doctoris, nec uitæ sanctitas, non miraculū, dimittūt Aug. Ambro. & totā ecclesiam Christi, cum oībus uniuersitatibus & doctoribus.

Iacobitæ siue Iacobini, à quodā magistro suo Iacobo, cuiusdam Alexādrini patriarchæ quondam discipulo appellati, & ab eodem uarijs infecti erroribus & seducti. Hi ante multos annos à Dioscoro quondam Cōstantinopo. patriarcha fuerunt excōicati, & ab ecclesia Græcoꝝ, quę tunc obediuit Ro. eccl'iæ, sequestrati. Hi se dicūt esse Christianos. à b. Mat. apl'o ad fidem primitus cōuersos, sed inimico supseminā te zizania sua in medio tritici, in hæresim sunt prolapsi, paruulos suos circuncidunt per adusti onem in fronte uel in genis, putant expiari à pcō originali, occasione illius Iohānis quod de Christo dicebat: Ipse uos baptizabit in spiritusancto & igne. Exponētes hoc solum ad literam. Vnam tm in Christo naturam tenent. Paruulos adhuc ad hubera pendētes, sub utraq; specie cōicant sicut & Græci, & spēale habent idioma. Itē hi nō credunt sanctā trinitatem, sed unitatē, in cuius signū ante se faciunt signum crucis cum uno digito: & horum presbyteri, diaconi, subdiaconi stāt simul in altari, & sm ritum eorū simul recipiunt cōionem: & hoc ideo faciūt, quia tres reges simul dño in p̄sepio munera obtulerūt.

Iacobus Prepositi Luterianus, qui primo solennē fecit reuocationem in maiori ecclesia Bruxellensi coram ma-

xima hominum multitudine, sacra Imperiali M. illic resi
dente cū sua curia, in hūc modū: Ego frater Iacobus Præ-
positi, religiosus ordinis heremitarū S. Aug. anathemati
zo oēm hæresim, & præcipue eā de qua diffamatus sum,
quam F. Martinus Luter in suis lib. & ad pp̄lm sermonib.
his temporibus docuit & tenuit: propter quā à sede ap̄lica
tanq̄ hæreticus cum sua doctrina damnatus est, maxīe
quo ad arti. in literis ap̄licis expressos. Consentio etiā de
Ro. ecclesia in oibus quæ ad Christianam religionē spe-
ctant, & confiteor quæcūq; sedes ap̄lica confiteť. Insuper
sentio & teneo præfatū Martinū cū sua doctrina rite &
legitime à dicta sede condemnatū, eius libros, tractatus,
uel sermones, tam editos q̄ edendos recte uetitos legi, uł
teneri, ac incendio tradi mādatos. Specialiter aūt repro-
bo quosdam articulos, quorum aliquos publice prædica-
ui, alios priuatim & fallaciter expressi, cæteros apud me
sensi iuxta formam quæ sequitur: Tantum tria eccleſiæ
sacramēta. ſ. baptisma, pœnitētia, & eucharistia, expressa
in scriptura sacra sunt diuinit⁹ instituta: reliqua aūt qua-
tuor humanitus per eccleſiam. Non est indulgentijs cō
fidendū. Papa indulgentias dare non potest. Indulgē-
tiæ non sunt efficaces. Nulla merita sanctorum applica
ri possunt. Omnia opera sanctorum peccata sunt, &
egent misericordia ignoscente & remittēte. Nullus est
eccl'iæ thesaurus præter Christi merita, quæ dūtaxat per
ip̄m Christū unicuiq; ſm suā fidē applicanť. Luter⁹ cū sua
doctrina nō est legitime per sedē ap̄licam condēnatus.
Liberū arbitrium actuū suorum interiorū non est cā effe
ctiua, sed duntaxat receptiua, & ut dūtaxat se habeat ad
ea passiue. Omne opus liberi arb. quantūcunq; bonum,
peccatum est, egens dei misericordia ignoscēte & remit-
tente. Quicquid agit hō ante iustificantē gratiā, pctm.
Vnica refectio, & à certis cibarijs abstinentia, tēpore ieiu
nij, irrationabiliter præcipiuntur, & contra scripturā.
Christiani sunt liberi ab huiusmodi ieiuniorum obser-
uantia, nec ipsa facit ad obseruantiam legis dei. Dubi-

um est an homo se uoto obligare possit ad supradictum ieiunium. Papa uel ecclesia non uult nec potest subditos sub pœna peccati mortalis obligare, ad hunc sensum, q̃d homo transgrediens præceptum hominis, peccet mortaliter. Superiores non tenentur subditos obligare sub pœna peccati mortalis. Subditus sui superioris præceptū transgrediens ex ignorantia supina uel passione, seclusō scandalo, non peccat. Papa de iure diuino nō est caput ecclesiæ. Petrus solo iure humano factus est primus & supremus inter apostolos. Et idem censendum est de quolibet Petri successore. In omni foro tam exteriori q̃ interiori omnes epi sunt æquales.

Concilium rite congregatum præcise tantum decidere potest quantum sacra scriptura expresse continet. Cō cupiscentia quæ in baptizato relinquitur, est peccatum proprie dictum, contra hoc: Non concupisces. Caro tali concupiscentia infecta ad omne opus liberi arbitrij concurrit, unde quodlibet opus humanum peccatum efficitur. Idem censendum est de martyrio Petri & aliorū sanctorum operibus.

Omnes laici sunt sacerdotes. Qui manet in pctō mortali, non manet in baptismo, sacerdotio, episcopatu, uł papatu. Displicentia de peccatis admissis, non est uia ad gratiam iustificātem, sed ecōtra, gratia est uia ad ipsam displicentiam. Dolor de uno peccato sine dolore omnium, est peccatum. Omnes igitur & singulos supra dictos articu. reprobo & reuoco & condemno, quorum quidē articulorum aliqui sunt notorie hæretici, & à sanctis patribus reprobati, quidam uero scandalosi, alij uero piarū aurium & simplicium mentium seductiui. Et omnes uerę unitati catholicæ obuiantes. Profiteor aūt hęc omnia pure & sine conditione, ex animo syncero, plene & de ueritate instructus, & iuro per sanctam trinitatem. Hic Iacobus postea relapsus fuit, fratres quoq; illius conuentus uinculis & custodijs sunt mācipati. Cōuētus q̃q; eorū Antuerpieñ. ex mādato Adriani sexti fuditꝰ ē deletus.

Iacobus Iusti, erat principalis inter Begardos, qui in Valentia erant, qui dogmatizauerunt hæreses Begardorum, addentes quod condemnati religiosi & laici pro dictis hæresibus tam per dominum Clementem in curia, q̃ per inquisitores in alijs partibus erant beati & in cælis martyres Christi, & tandem hæreses eorum fuerunt Valentiæ damnatæ per F. Nico. Roselli inquisitorẽ, & postea Cardinalem ordi. nostri, & per eꝑm Hugonem de Souelleto. Et tres iã mortui. s. Guilhelmus Giliberti, & Bartholomeus Fusti, & quidam alius fuerunt excõmunicati, & ut impœnitentes condemnati, & Iacobus Iusti extitit immuratus, & ibi mortuus.

Iacobus Syrus, & alij Syrorum in hoc errauerũt, sicut dicitur in li. de eccl'. dogm̃. quod esse duas animas in uno homine scribũt, unam animalem, qua animat corpus, & immixta sit sanguini, & alteram spiritualem, quæ rationi ministret. Sed nos dicimus unam & eãdem esse animã in homine, quæ & corpus sua societate uiuificat, & quæ seipam sua ratione disponit.

Idroparastæ, hi cũ suis complicibus ad nequitiam Manichæi peruenerunt, de quibus. C. de hære.

Iohannes eps Hierosolymitanus suspectus erat, quod Origenis & Arrianorum dogmatibus esset infect⁹, & sic S. Hieronymus ab eius cõmunione se abstinebat. Sed cõgregato concilio apud Antiochiam, efflagitatus est ut se purgaret de infamia hæreseos, stultum enim est frustra infamiam sustinere. Sed ipse magis auxit suspicionẽ malæ conscietiæ. Hunc Hieronymus in epla contra errores eiusdem Io. prouocat, ut aut aperte hæresim profiteatur aut Christianismum. Hic fastidiosus antistes tanquam solus sapiens, & solus nobilis, conseruos suos, laicos, diaconos, & presbyteros redemptos sanguine Christi, rugata fronte, & obliquis oculis contempsit. Et idem ad eundẽ: Habes papã Epiphanium, qui te à parte missis literis hæreticum uocat, & accusauit te quod Arrianus esses, & hoc per totam epistolam queritur, quod Origenis dogmatũ

sequaris errores, & quosdã habeas huius hęreseos socios.

Iohannes alius, de quo in. 10. libro Vuandaliæ ca. 37. sic habetur: Praga infelix domicilium hæreticorum, in seuersis manibus cruentissimo bello laborarũt in urbe ueteri, pro magna tamen parte habitauere Teutonici, uiri fideles & catholici, qui magnis sunt odijs hæreticos nouæ ciuitatis insectati. Frater quidam ordinis Heremitarũ Augustinensium, feruebat noua hæresi, declamator ad populum eximius, qui libera uoce in urbe etiam ueteri ausus est hęresim suam disseminare. Non passi consulares improbissimum hominem capiũt, & cum quibusdam sectatoribus suis in tenebras condũt, nunq̃ rediturum. Impij nanq; hæretici in tenebris conticescent ab arroganti eorum & uesana prędicatione. Digni quidem illi carere luce, & pari carcerem tenebrarum, Sapieñ. 18.

Iohannes de Struma schismaticus, qui Guidoni Cremensi successit in cathedra uocatus Calixtus, quem Alexander tertius cum alijs excommunicauit, & mala morte perijt, ut dicit Iohannes And. extra de schism. Huic Iohanni succesit Lando cardinalis, qui innominatus fuit, & excommunicatus ab Alexandro, & etiam male obijt. & dicta decretalis de duobus solum mentionem facit.

Iohannes de Iamduno, fuit eiusdem sectæ cum Marsilio de Padua, & eorum errores damnant in extraua. Io. XXII. quæ incipit: Licet intra doctrinam apostoli. Error primus, quod id quod legitur in Matt. euangelio de statere ex ore piscis sumpto &c̃ quod hoc Christus non fecit ex liberalitate, sed coactus necessitate. Secundus, q̃ apostolus Petrus non plus fuit caput ecclesiæ, quàm qui libet apostolorum aliorum &c̃. quære in Marsilio.

Iohannes de Zischa hæreticorum Hussitarum capitaneus, hic fuit nobilis genere, parũper in curia regis à puericia nutritus, uno carens oculo, quem pugnans amisit. Sic cæcorum exercitus, cæcum sequitur ducem. Et Bohemi semper Zischa ductore, redeunt uictores, angelum de cælo missum in homine loqui arbitrãtur, diu præfuit

ordinibus bellorum. Infectus Hussitarum ueneno, rapinarum auidus, in ecclesia dei sæuit, imagines crucifixi p fregit, Carthusieñ. apud Pragam fugauit, & eorum monasterium destruxit. Peste tactus expirauit. Ferunt illum cum ægrotaret interroganti ubi sepeliri uellet, iussisse cadaueri suo pellem adimi, carnes uolucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoq; duce belligerari, arrepturosq; fugam hostes quàmprimum eius tympani sonitum audierint. Hi qui sub duce Zischa lusco militabant, insigne calicis in uexillo portabant, nam hic error eos tenebat, ut contenderent in utraq; specie communicandum.

Iohannes Huss, quære suprà in Hussitis & in Bohemiis, & in Hieronymo de Praga.

Iohannes Vuicleff, quære in Vuicleffitis. Hic Iohānes Anglicus fuit, cuius pestifero dogmate coaluit omnis error Bohemorum perniciosissimus. Iste hæreticus fautor regis Anglorum Eduardi, tutus euasit dum uiueret incendium. Mortuus autē cum regnaret Richardus, extimulatur & condemnatis erroribus, iam tunc concrematur.

Iohannes Antiochenus Arrianus, huius auxilio fultus Mahometus, Alcoranum composuit, in quo leges suas tradidit Saracenis, falsa quibusdam ueris immiscēdo, asserensq; Christum ad cælos eleuatum, sed nō occisum, contra quod dicit Polycarpus ad Philip. Qui non confitetur mysterium crucis, ex diabolo est.

Iohannes philosophus, qui transtulit libros Dionysii, & eius liber quem fecit de eucharistia, damnatus est in cō cilio Vercellensium: & Alber. super illud Matthæi decimo: Confiteor tibi & cætera: Iohannes Scotus qui multa protulit & cætera. ibi notant eum, & non est Scotus ordinis Minor.

Iohannes de Poliaco, magister Parrhisiensis, uarios

errores seminauit circa audientiam cõfessionum. qui damnantur per Io. XXII. in extraua. Vas electionis. Primus q confessi fratribus habentibus licentiam generalẽ audiendi confessionem, tenentur eadem peccata quæ cõfessi fuerunt, iterũ confiteri proprio sacerdoti. Secundus q stante statuto omnis utriusq; R.o. pontifex non potest facere quod parochiani non teneant omnia peccata in anno proprio sacerdoti confiteri, imò nec deus possit facere, quia ut dixit, implicat contradictionem. Tertius q papa non potest dare gñalem ptãtem audiendi confessionem, imò nec deus, sed confessus habenti gñalem licentiam, tenet confiteri proprio sacerdoti, quẽ uocat parochialem curatum. Isti art. sunt falsi, erronei, & à sana doctrina deuij, & autoritate apostolica damnati.

Iohannes Roatius hæreticus pessimus, ut scribit Aeneas Syluius, nobili loco natus, ingenio malo, mente pessima, non longe à montibus Cuthnis intra syluas castellum ædificauit, uocauitq; montem Sion, asserens ex eo loco ueritatem aliquando exituram, quæ gentem Bohemicam libertati donet. Vicinis infestus prædas agitat instantibus nonnullis Baronibus, quibus pax noxia, bellum salubre uidebat. Itinera quæq; insecura infesta reddit. Sigismundus imperator castrum eius obsideri iubet. Capitur castrum & ipse Roatius cum latronibus in uinculis ducti omnes Pragam, suspendio uitam finiere furcarum, quibus damnati pœnas dederunt, triplex durior fuit & sublimior Roatius pependit: quære infrà in Medio hæretico.

Iohannes alius, de quo sic dicit Aeneas Syluius in de orig. Bohe. Per idem fermè tempus surrexit & alius pseudosacerdos apud Pragam Iohannes quidam ex ordine Præmonstratensium, impius monachus, & ad omne scelus audax. Qui cum prædicaret ad sanctum Stephanum in Piscina, neque bene sapere uideret, inde amotus, monasterium Carmelitarum inuasit, & cum hæretici insultũ facerent cõtra cõsules ciuitatis, & septem ex eis ex al-

tissimis fenestris in forum præcipitati essent, dirum spectaculum præbuere, stante in foro Io. monacho, & sacrũ Christi corpus sanguinario populo ostentãte.

Iohannes de Rockseſana, de quo sic dicit Aeneas Syl. Oppidum Pragensis ecclesiæ cui Rockseſana est nomen, ex hoc loco puer obscuris parẽtibus, censuq; tenuissimo natus Iohannes nomine, Pragam uenit, mendicatuq; uictum quærens, grammaticam & dialecticam didicit, audi tor Iacobelli fuit, presbyter ordinatus, uerbum dei prædicare Pragensibus cœpit, & pseudo eorum apostolus factus est, in concilio Basilieñ. inter alia detestabatur imagines in ecclesiis, & q̃ laici sub utraq; specie communicare debent. Contra quem disputauit Iohãnes de Ragusio patriarcha ordi. prædica. Addidit q̃ ecclesia solum est ex prædestinatis, & in gratia existentibus: & quod mali nõ sunt de ecclesia, & in ista pertinacia, in saluo cõductu, recessit à concilio cum alijs Bohemis, & mente superba, & opinione sua inflatus, dietim peior & uenenosior effectus, & monachos dæmones nouos uocabat, & quod his studium est nos eiicere à ueritate. Et Iohan. de Capistrano ordi. Miñ. scripsit epistolas ad Iohannem istum Hussitarum defensorem in Praga tyrannizantem.

Iohannes de Vuesalia superiore, doctor theologiæ, prædicans secularis in diuersis locis, Bohemis communicans, condemnatus fuit, & eius libri combusti fuerunt Maguntiæ sub Frederico imperatore tertio, per patrem Gerardum de Elthen inquisitorem, & patrem Iacobum Sprenger, doctores sacræ paginæ, ordinis prædicatorũ, conuentus Colonienſis, & per alios deputatos propter istos errores, quos proprio ore confessus est in iudicio.

Primus error, quod spiritussanctus procedit à filio, nõ habeť expresse in sacra scriptura. Secundus, quod Christi ecclesia potest errare, & errauit, nec tanta est autoritas eius ut errare non possit. Tertius, quod hic uersiculus in symbolo Athanasii, sicut anima rationalis & caro & cætera, falsus est. Quartus, quod concilia generalia

non sunt in spiritu sancto congregata. Quintus, quod omnes homines tenentur non obedire sanctionibus cõciliorum. Sextus, quod pontifex Romanus papa scilicet legitime institutus, non sit uicarius Christi. Septimus, quod apostoli & eorum successores prelati ecclesiæ non habent à Christo autoritatem condẽdi canones seu leges. Nonus, quod non licet prælatis in tẽpore nouæ legis consilia post Iesum data statuere pro præceptis, ut faciant iugum Christi amarum, & onus euãgelĩ graue: & ita damnat quascunque religiones & regulas per sanctos patres institutas, & à sede apostolica approbatas. Decimus, quod omnes presbyteri & episcopi sunt pares, & quod potentia diuitiarum & paupertatis, humilitas, uel inferiorem uel sublimiorem episcopum facit. Vndecimus, quod unus episcopus sit super alios, & papa super omnes, factum est, non in Christo, sed hominum electione. Item quod nulli Christiani, quãtumcunq; docti, habuerũt autoritatẽ exponendi uerba Christi, nec etiã tota ecclesia. Item confessus est nullum esse pctm̃ originale, & quod paruuli recenter nati, aut etiã concepti, non contrahunt originale, nec credendũ est Aug. hoc asserẽti. Itẽ q̃ nulla est rõnabilis cã motiua ad instituendũ legẽ continentiæ clericor̃. Itẽ q̃ Christus nullũ instituit ieiunium quadragesimale, nec ieiunio suo. 40. diebꝫ dedit exemplum ieiunandi: & q̃ hõ non tenet famẽ sustinere in ieiunio, quia abbreuiaret uitã suam. Aqua bñdicta nullam habeat aliam uirtutem uel efficaciã, q̃ aqua non bñdicta. In tract. suo de indul. ecclesiæ scripsit, q̃ thesaurus meritor̃ sanctor̃ nõ possit per papam distribui, nec etiã pẽsatio pœnar̃ pro peccatis debitar̃ posset fieri per pœnas Christi: & q̃ indulgentiæ sint piæ fraudes fidelium. Item prædicauit publice in ser. de passione Christi: Crucifixerunt eum, quis scit an funiculis ipsum alligauerũt, an clauis crucifixerunt.

Imaginum hæresis orta fuit circa tẽpora Gregorij. 2. anno. 714. tales auferre uoluerunt imagines sanctorum,

quæ sunt libri laicorum, quasi idololatriæ cultum. Moti fuerunt instinctu Saracenorum. Contra hanc hæresim septima synodus celebrata fuit in Constantinopoli. Et sanctus Gregorius Seruium episcopum redarguit, q̃ sanctorum imagines inconsiderato zelo fregit. de cõse. dist. 3. ca. perlatum. Nam quod legẽtibus scriptura, hoc & idiotis præstat pictura cernentibus, in ipsa ignorantes uident quid sequi debeant, in ipsa legunt qui literas nesciunt. &c. uenerabiles Christiani uenerantur sanctorum imagines in memoriam sanctorum, & recordationem primitiuorum olim factorum. i. rerum gestarum. Item Gregorius secundus anno primo in concilio in urbe celebrato, imaginum sanctorum uenerationem approbat, & contradictores excommunicauit. Et hæresis execrantium imagines sanctorum in ecclesia, dicentium illas nõ colendas, damnatur in septima synodo Nicena.

Indiani de dominio presbyteri Iohannis, qui Christianos se profitentur, & per beatum Thomam apostolum ad fidem Christi conuersos: sed ab erroribus prauis non sunt alieni, circuncisionem recipiunt, adurunt paruulos suos in frontibus suis calamo ferreo, in modũ crucis. In fermento conficiunt, sub utraq; spẽ cõicant. Nota q̃d in partibus Indiæ diuersi Christiani sunt hęretici, uidelicet Copti, Ifini, Mandepoli, de quibus quære in locis suis.

Insabbatati hæretici, sunt Vualdẽses, & quoddam scutum in sotulari uel sabbate superiore parte habent, qui perfecti inter eos sunt, illud in signum deferũt, à quo Insabbatati dicti sunt. Et iuramentũ in omni casu respuũt: nullam orationem nisi pater noster admittũt, omne humanũ iudicium subterfugiũt: carnes omni die comedũt, libidini totaliter se exponunt. Q̃n sedent ad mensam, p̃ hunc modum benedicãt: Qui benedixit quinq; hordeaceos panes & duos pisces in deserto discipulis suis, benedicat hanc mensam nobis. Et q̃n surgunt, illud Apoc. dicunt: Benedictio & claritas, sapientia & gratiarum actio & uirtus & fortitudo deo nostro in secula seculorum.

Ioachim abbatis hæresis fuit anno. 1172. sub Frederico primo & Alexandro tertio, quod essentia generat essentiã, sicut deus generat deum, & sic dicitur extra de sum. trin. damnamus & reprobamus libellum seu tractatum quem abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombar. de unitate seu essentia trinitatis, appellans eum hæreticum & insanum. Et infra: Si quis igitur sententiam uel doctrinam præfati Ioachim defendere uel approbare præsumpserit, tanquam hæreticus euitetur. Verum postea fuit paratus se corrigi, & sic quamuis non sit hæreticus, tamen dicta eius sunt hæreticalia. Ille enim dicitur pertinaciter inhærere hæresi qui nõ est paratus corrigi ad mandatum superioris. Deus autem acceptat conuersionem hæreticorum dicente propheta: Conuertimini qui corruistis per falsitatem, tollite uerba dei & cõfessionis & dicite deo, auser iniquitatem quæ uersatur in corde nostro, & accipe bonam conuersionem. Et glossa Leui. 17. Quisquis hæretica prauitate per dei gratiã mundat⁹ fuerit, necesse est, ut ad ecclesiam ueniat, coloremq; dei uerum aliis similem ostendat.

Iouinianistæ, à quodã Iouiniano monacho dicti, nullas nuptiarum & uirginum esse distantias asserentes. Et Hieronymus duos libros contra Iouinianum scripsit, & ut refert in. 1. præceptor meus Gregorius Nazianzenus uirginitatem & nuptias differens Græcis uersibus explicauit. Et secundum Augustinum in de hære. Hi oia pctã sua sicut stoici philosophi paria esse dicebãt. Et Iouinianus uirginitatem Mariæ destruebat, dicens eam pariendo fuisse corruptam. Cito tamẽ hęc hęresis oppressa est, nec usq; ad deceptionem aliquorum sacerdotum peruenire potuit. Et dixit quod babtizati non possunt tentari à diabolo. Beatus Thom. in tra. contra detrahentes rel. c. 6. dicit: Sciendum est hæreticum quendam fuisse Romę, antiquis temporibus, Iouinianum nomine, qui in hunc errorem lapsus est, ut diceret omnium baptizatorum, q̃ suum baptisma seruauerunt, unam in regno cælorũ esse

remunerationem, ex quo intantum processit, ut diceret uirgines, uiduas, & maritatas, quæ semel in Christo fuerunt lotæ, si non discrepent cæteris operibus, eiusdem meriti esse, & quod inter abstinentiam ciborum & perceptionem eorum cum gratiarũ actione, nulla esset differentia, matrimonium per hoc uirginitati adequans, in quo consilium de uirginitate seruanda euacuabat. Vnde positio ista pro hæresi dãnata est, ut dicit Aug. & Tho. 3. contra gen. cap. 37.

Isini sunt hæretici in India, sectam per se habentes, & pro maiori parte degunt in Aegypto sub dominio Soldani. Et quando eorum infantes baptizantur, presbyteri extunc in frontibus scindunt crucem cum ferro candido & acuto.

Itatius episcopus Priscillianista, de quo in quarto lib. dial. Seueri de uita sancti Martini, dum synodus apud Treuerim celebraretur per Maximum imperatorem, cõsilijs sacerdotum corruptum, quod. s. imperator ex episcoporum sententia decreuerat armatos ad Hispanias mittere contra Priscillianã. hæreticos, ad inquirẽdum & perdendum eos, ad quorum communionem Martinus noluit ire, sed postea necessitate compulsus, non spiritu, ad horam communionem iniit, satius æstimans ad horam cedere, quàm his non consulere, quorum ceruicibus gladius imminebat, nec communionem illam sub scriptione firmare uoluit. Altera die Martinus de Treueri recessit, mœstus, ingemiscens se ad horam noxiæ communioni fuisse permixtum. Astitit ei angelus: Merito, inquit, compungeris, repara uirtutem ne iam non periculum gloriæ, sed salutis incurras. Itaq; ab illo tempore satis cauit illa Itatianæ partis communione permisceri. Itatius & Vrsatius episcopi accusatores Priscilliani, secũdum Sigibertum, communione ecclesiæ priuãtur ab episcopis, nefas esse dicentibus cuiuscunq; modi hominem episcoporum accusatione necari, & maxime imperatores, & aliquibus episcopis Itatium & Vrsatium defenden

tibus. Et hac de causa S. Martinus à Maximo molestatur, qa nolebat cõmunicare Itatianis, uix tñ obtinuit ut Priscilliani stæ nõ occiderent. Hinc dicuntur Itatiani hæretici. De Itatio quære in Priscilliano.

Iudas Iscarioth primus hæreticus & apostata. Hiero. super Matthæũ: Miser Iudas ea infidelitate qua dñm tradidit, putabat signa quæ uiderat facere saluatorem, nõ maiestate diuina, sed facta magicis artibus. Et primo lib. hi. tri. c. 13. Contristamur de eoꝝ hæreticorum perditione, & maxime qa ipsi aliqñ q̃ eccl'iæ sunt audierũt, & ab eis prorsus exilierũt, nõ tñ hoc admiramur, hoc em̃ Hymenæus & Phyletꝰ passi sunt, & ante eos Iudas cũ esset secutus saluatorẽ, postea proditor factus est apostata, & iste periit sicut & alter Iudas, de quo Actuum. 5. Extitit Iudas Galilæus in diebus professionis, & auertit populũ post se, & ipse periit: & omnes quotquot consenserunt ei, dispersi sunt. Apostasia notat discessum à fide, & totaliter hominem separat à deo. Iohan. 6. Multi discipulorũ eius abierunt retro. De hoc Iuda scripsit sanctus Maximus Taurinus.

Iudæi quamuis non proprie sint hæretici, quia in iure cañ. distincta est rubri. de Iudæis à rub. de hæret. tamẽ ut dicit Thomas, 2. 2. quæstion. 9. articu. quinto, in fide litas Iudæorum potest dici hæresis, inquantum renitũtur fidei Christianæ susceptæ in figura, quia susceperunt figuram fidei euangelij in ueteri lege, quam male interpretantes corrumpunt. Et Augustinus in sermo. aduersus quinque hæreses, Iudæos inter hæreticos ponit. Et Origen. in Homil'. super Matthæum, loquẽs de falsis prophetis per quos multi in perditionem abominabilẽ abierunt dicit, qui primo in Iudæa apparuerunt & cætera: Et Iudæorum hæreses sunt, quia nouum testamẽ. respuunt, articulos fidei nisi creationis non credunt. Christũ dicunt fuisse purum hominem & prophetam fallacem, & Messiam in lege promissum uenturum expectantes. Hinc est quod Papa punit Iudæos si contra legem faci-

unt in moralibus, quæ immutabilia perseuerant, & si cõtra legem suam hæreses docerent. Hac ratiõe moti Gregorius nonus & Innocentius quartus, mandauerunt cõburi librum quem Iudæi uocant Talmud, in quo multę hæreses continentur. Isidor. octauo libro etymo. de hęresib. Iudæorum, aliqui dicuntur Sadducæi, Morbonæi, Meristæi &c.

Iulius episcopus tempore Constantini Magni, discipulus fuit Arrij, & eius dogmatum insectator, anathematizat⁹ cum magna cohorte episcoporum Arrianorum, per Alexandrinum Constantinopol. Inæqualitatẽ diuinitatis posuit, alij eius errores scripti sunt primo libro histori. tripar. cap. 13.

Iulianus Pelagianus, circa annum . 399. sub Arcadio imperatore & Innocentio primo, contra quem præsertim & cõtra alios Pelagian. Augustinus scripsit hypognosticon continentem sex libros speciales, infra in Pelagio. Hic Iulianus episcopus Campanus, uir acris ingenij, in diuinis scripturis doctus, prius quàm impietatem Pelagij in se aperiret, clarus in doctoribus ecclesię fuit, postea uero hæresim Pelagij defendere nisus, scripsit aduersus Augustinum impugnatorem eius lib. quatuor. Hic Iulianus eelemosynis tempore famis & angustiæ indigentibus omnibus erogatis, multos miserationis nobilium, præcipue religiosorum alliciens hæresi suæ sociauit. Moritur Constantino filio Valentiniani regnante, secundum Gennadium.

Iulianus apostata, anno. 353. sub Liberio Papa, monachus fuit & magnę religionis simulator, & secũdum Iohan. Beleth in summa de offi. ecclesiæ, fur fuit & sceleratissimus à pueritia in arte magica instructus, sublimatus ad imperium, factus est apostata, signum crucis ubiq; destruxit, Christianorum persecutor, defuncto Constantio, Cæsar appellatus est, episcopos Arrianos de exilio reuocauit, paganis fauit, clericis infidiabatur, martyres fecit, Christianos Galilæos appellauit, contra

quem Basilius scripsit libros fortissimos. Similiter contra eundem scripsit Gregorius Nazian. Et tam diuinam q̃ humanam Christianis interdixit philam. De quo sic dicit Gotfridus Viterb. in chro. sua,

Clericus imperiũ suscepit apostata Romæ,
Cui Iulianus erat baptismatis ordine nomen.
Ille scelus patriæ prauus ubiq; fouet.

De morte eius uide in sexto libro histori. tripar. & post mortem eius exultantes clamabant Christiani: Maxime fatue ubi sunt tua uaticinia, uicit deus & Christus eius. Sanctus Iulianus, cognomento Saba, angelicam uitam in terra ducens, ista prædixit ministris eius, ferus sacræ uineæ deuastator, pœnas exactus est uastationis suæ, iacet'q; mortuus terroribus minis'q; frustratus. Et sophista Iuliani dixit cuidã Christiano: Quid putas nũc facit fabri filius? At ille: Sepulchrum parat Iuliano. Gotfridus ubi sup.

O Nazarene uicisti magne minorem,
Ecce triumphanti proprium tibi trado cruorem.
Sic miser interijt, & tetra regna fouens.

Et quia gladio Iulianus Christianos ad occidendum persequebatur, lancea sancti martyris Mercurij perijt. Iuste quidem, quod Pigmenium presbyterum qui eum à puero nutriuit sacris literis, in Tiberim Romę, p Christi fide necauit.

Iustina imperatrix Arriana, persecutrix catholicorum, & præcipue persequebatur sanctum Ambrosium anno. 364. tempore Valentiniani imperatoris & Damasi Papæ. Vide in uita sancti Ambrosij: De ista Iustina dicitur undecimo libro ec. hist. quod fuit mater Valentiniani imperatoris, Arrianæ hæreseos alumna, & conturbare cœpit ecclesiarũ statum, & cõminari sacerdotib. exilia, nisi reuocarent decreta cõcilij Arimineñ.

LAmperiani, hi se iactabant esse apostolicos & de ordine apostolorũ, & quod omnia uota quæcũq; etiam uitari deberent, prorsus tolli affirmabãt.

Et hoꝝ fundamẽtum ſanctoꝝ patrum obſeruãtioni eſt cõtrarium, & cum Iohan. Vicleff concurrunt.

Lamperiani, ſecundum Damaſcenum in libro centum hæreſum, à Lamperio quodam appellati. Qui negligentibus in idipſum & ſimul uiuere, & in cœnobiis cõuerſari concedunt, unicuiq; qualem uoluerit approbare conuerſationem, & pertranſire, hanc quam præelegerit formam induere. Non enim ex neceſſitate facere aliquid Chriſtianum, quoniam ſcriptum eſt: Voluntarie ſacrificabo tibi. Et ut aiunt qdam & naturalibus paſſionib. dare locũ ipſis uelut natura ſic expetenti.

Lentitius, hic hæreticus fecit libros quos eccleſia uitãdos ,phibuit, di. 15. Sancta Romana.

Leoniſtæ, à Leone quarto impatore Conſtantini hæretici filio dicunt, ſecũdum quoſdam: qui Leo coronam cuiuſdam eccleſiæ abſtulit, & capiti ſuo impoſuit, & correptus febri, ſpũm mox exhalauit, de quibus. C. de hæ. l. Gazaros, damnant perpetua infamia &c. Leoniſtæ in pte coincidunt cum Catharis, contra quos ſcripſit F. Rainerus Ordinis Præd.

Libanius in Antiochia pædagogus adoleſcẽtium habitabat, famoſiſſ. ſophiſta & impius, expectãs Iuliani uictoriam. Interrogauit pædagogum, quaſi noſtram derelendo religionem: Nunc, inquit, fabri filius quid putas agit? At ille, quod poſt paululum contigit, completus gratia diuina prędixit: O ſophiſta, creator omnium, quem tu fabri filium nominaſti, locellum ſepulturæ Iuliano componit. Poſt paucos enim dies, mors illius erronei annuntiatur, & in locello poſitus eſt. Hic Libanius lamentationis librum Iuliano conſcripſit, in quo meminit librorum quos contra Chriſtianos ediderat Iulianus. Hic callidus memoria Iuliani librorum Chriſtianam lacerat religionem.

Licinius ſub Conſtantino imperatore fuit, cum prius ſectator dogmatis Chriſtiani, uoluntate mutata in paganitatem cõuerſus, perſecutor eccleſiæ & ſacerdotũ,

& nouis erat Christianis infensus. 1. lib. hi. tri. c. 8.

Liberius anno. 353. tempore Constantij, primo catho licus fuit, & feruide contra Arrianos processit, & à Cõstantio mittitur in exilium, & Felix in Papam ordinatur, qui amplius Arrianos expugnauit, adeo ut Arriani Cõstantium rogarent ut Liberius restitueretur, tanquã eis magis fauorabilis. Et sic Liberius fuit reuocatus & Felix deiectus: sed quia Liberius Arrianis fauebat, ideo Felix cum catholicis eum admonitum & contumacem tanquam hæreticum de ecclesia eiecerunt, & Felix fuit reassumptus. Hieronymus: Liberius tedio uictus exilij, & in hæretica prauitate subscribens, Romam quasi uictor intrauerat.

Lucilla Africana, Donati hæretici adiutrix, cuius opibus Donatus per Africam, ut infelices quosq; fœtentib. pollueret aquis, adiutus est, & sic duplex sexus utrunq; supplantat. Hæc Hie. ad Ctesiphontem aduersus Pelagi.

Lucius episcopus orientalis, sectator prauitatis Arrianæ, dixit quod filius suam substantiam non nouit sicut est, propter nos enim factus est, ut nos per eum tanquã per instrumentum crearet deus, & nequaquam substitisset, nisi nos deus facere uoluisset. Et omnia docuit quę Caponius & alter quidam Arrius, ut habetur primo libro histo. tripar. cap. 13. Rubertus Tuitien. super Apoca. dicit: Mirabilis Petrus Alexandrinus, tragœdias illorũ temporum deplorans dicit: Lucius quasi successor mihi expulso deiectus, lupi neqtiam & actus habere festinans, diabolicæ impietatis socius, indiuisus armiger, amarissimus & minister eius, collecta multitudine populoꝝ presbyteros atq; diaconos decẽ & nouẽ numero comprehendens tanq; captos in q̃dam crimine, & Romanoꝝ inimicos legib⁹ coartabat, quorum corpora insepulta relicta sunt. De hoc libro. 7. hist. tripar. cap. 40. Ruffinus dicit eo tpe Lucius Arrianæ partis epũs, post fugas ciuium & exilium post cędes & tormenta flammasq;, quibus innumeros condemnauit, ad monasteria furoris sui arma, con-

uertit, uastat eremum, & bella quiescentibus inducit, tria millia simul uel amplius uiros per totam eremum dispersos aggredi trāsmittit armatam manum. Et illi ecōtra gladijs obiectabant ceruices, & nihil aliud dicebant nisi amice ad quid ueniſti?

Luciferiani, à Lucifero Smyrnæ episcopo orti, qui epi scopos catholi. qui instante persecutione perfidiæ Arrianorum consentientes erant, & postea correcti in cathedram redire elegerunt damnantes, quod prius crediderunt, siue quod credidisse dissimulauerunt, quos ecclesia catholica materno recepit sinu, tanquam Petrum post fletum negationis. Hanc illi matris charitatem superbæ accipientes eos recipere nolentes, ab ecclesiæ communi one recesserunt, & cum ipso Lucifero autore, qui mane oriebatur, cadere meruerunt. Et 24. quæstione. 1. aduocauit, ubi dicit ex uerbis Ambro. Lucifer se à nostra cōmunione diuiserat, quanq̄ pro fide exulasset & fidei suæ reliquisset hæredes, non putauit tamen. s. Satyrus fidem esse in schismate. De hoc Eusebius libro. 10. c. 29. Dicunt etiam deum in Luciferi deiectione peccasse, quod impugnat Thomas primo contra gen. capit. 96. Dixit etiam Lucifer, quod laicus ueniēs ab Arrianis debet recipi pœnitens, non autem clericus pœnitens, quasi laici & clerici non haberent unum Christum. De hoc Lucifero fecit librum Hierony. qui dicitur altercatio Luciferiani & orthodoxi Et glo. Leui. 13. Luciferiani dicunt animā de carnis substantia propagatam.

¶Luteriani, à quodam Martino Luter nuncupati, & hic est debitus ordo, quia post Luciferianos subsequuntur Luteriani, nam Luter cum lucifero de luto fæcis paratus est cum suis satellitibus suscitare sopitas hæreses. De Luterianis in quarto libro specialiter & finaliter differendum est, & isti exorti sunt tempore Maximiliani imperatoris & Leonis decimi Papæ. Ex multis erroribus Luteri, istos paucos extraxi, uidelicet: Recens est inuentio sacramentoꝝ. Sacramentū ordinis eccl'ia Christi

ignorat. Omnes Christiani habent eandem potestatem in uerbo & sacramẽto quocunq;. Omnes Christiani sunt sacerdotes. Confirmatio & extrema unctio, nõ sunt sacramẽta à Christo instituta. Manifestus est error missam applicare seu offerre pro peccatis, pro satisfactionibus, pro defunctis &c̃. Negare laicis utranq; speciem est impium & tyrannicum. Credo firmiter panem esse corpus Christi. Matrimonium non est sacramentum diuinitus institutum. Suadendum ut uota omnia tollantur aut uitentur. Christus nunq̃ peccatores coegit timore ad pœnitentiam. Confessio quæ nunc agitur occulte in aurẽ, nullo potest diuino iure probari. Quilibet sacerdos debet absoluere à pœna & culpa, aut peccat. Iustus in omni opere bono peccat. Scriptura diuina prorsus tota nihil habet de purgatorio &c̃.

MAhometus gñe Arabs pseudopropheta, Christianorum atrocissimus inimicus, inter hæreticos ponitur: illud enim quod in principio per Arrium seductor diabolus non potuit perficere, hoc per Mahometum adimpleuit: omne Arrianorum uenenum quod diabolus in alijs sparsim disseminauit, in Mahometum comprehensum euomuit. Hic mercator fuit uilissimus, princeps latronum, nuntius satanæ, præcursor antichristi, complementum totius falsitatis, & hæresum. Hic cũ Sabellio negat trinitatem, cũ Arrio & Eunomio supponit Christum esse creaturam: deum Christum dicere, ridiculum putat: cum Carpocrate persuadet Christũ neq; deum, sed sanctum prophetam: cum Cerdonio affirmat impossibile esse deũ habere filium, ob hoc quod uxorem non habet: cum Manichæis Christum non fuisse crucifixum, sed alium illi similem. Negat oñia ecclesiæ mysteria, quæ ab Christi passione efficaciam habẽt cum Donatistis, dicit dæmones saluari per Alkoranum cum Origenistis: cum Antropomorphitis communicant, qui deũ corporalem asserunt, ultimam felicitatem ponit in uoluptatibus cum Cherintho, circuncisionem admittit cũ

Ebionitis, & sic de alijs erroribus quos ponit F. Richar. Ordinis Prædicatorꝫ, in li. qui dicitur confutatio legis Mahometicæ, & Pius. 2. in epistola ad Mahometem Turcoꝝ principem, & ut dicit Gabriel de Bareleta Ordinis Prædi. Mahometus permittit sectatoribus suis quod asinis & porcis conuenit, quod etiam reprobat Auicenna eiusdem sectæ. 9. Meta. Et error Mahometi incepit anno 621. sub Bonifacio quinto: & Eraclio imperatore. Alber. super illud Apoca. 2. Permittitis mulierem Iezabelis &c. dicit quod ista Iezabel fuit quædam mulier sic uocata in illa ecclesia quæ fuit uxor epi, & per hanc introducta hæresis Mahometi, sicut illa Iezabel introduxit Baal inter filios Israel, & sicut illa præcepit interfici prophetas domini, sic lex illa præcepit quod interficerent q prædicaret illam. Et Io. de Turrecrem. fecit trac. cõtra Mahometum, similiter F. Georgius de Vngaria Ord. nostri fecit librum de ritibus Turcorum, continentem. 23. capit. Romæ habetur super Mineruam.

Macharius episcopus Antiochenus, qui primus autor & inuẽtor fuit huius hæresis, quod in Christo esset dũtaxat una uoluntas & operatio, qui in sexta synodo Constantinopol. cum suis complicibus damnatus fuit. disti. 16. prima autem.

Macedoniaci anno. 373. sub Liberio & Constantio, à Macedonio epo Constantinopo. dicti sunt, negantes deum esse spiritumsanctũ, & q spiritussanctus est minister patris & filij, & alij errores eoꝝ, & tormenta, quæ Macedonius exercuerat in orthodoxos, ponuntur. 10. lib. hist. tripar. ca. 31. & secunda synodus sub Theodosio seniore in Constantinopoli congregata Macedonium condẽnauit. dist. 15. cap. canones, & prima quæstione primo cap. eos illi, scilicet, Macedoniani, creaturam & seruum dei patris & filij spiritumsanctũ delirando fatentur. de cõse. di. 4. cap. hi uero, isti spiritumsanctum paruulum hominem montanũ credunt. De hoc Aug. in hæ. & Hiero. sup Osee. 9. qui iactat se nosse deum & non spiritũscm, regiẽ

non à deo, sed à dæmonio in diuersas partes circunfertur, dicens dei filium creaturam, spiritum sanctum negans esse deum, illi uenerunt dies uisitationis & retributionis. Contra Macedonianos, Faustus episcopus librum conspicuum fecit.

Marcellus Ancyræ Galatiæ episcopus purum hominẽ sicut Paulus Samosetanus præsumpsit dominum Christum. Hoc cognoscentes episcopi in Hierosolymis cõgregati, eum comperientes Samosetani dogmate maculatum, librum suum incendio tradere iusserunt, ab episcopatu quoq; eum deposuerunt, in cuius locũ Basilium in Ancyram dixerunt. 3. lib. hi. tri. c. 9. Hinc appellati sunt Marcelliani. C. de hæ.

Mãmoluci, qui relicto dogmate Christiano, ad Saracenos & Mahometistas migrãt, nostram legem iniquam asserentes, Turcorum initiantur sacrilegijs, & qui trinitatem prædicabant, nunc detestantur, homines ambitiosi, quibus nullus erat locus in lege nostra, & à nobis eiecti tanquam uilia mancipia, de luce auersi ad mammonam, quærentes ditari à Turcis. & ut dicitur. C. de apostatis. l. hi qui sanctam fidem perdiderunt, & baptisma hæretica superstitione profanauerunt, à consortio omnium sequestrati sunt, & idem de transeuntib. ad Iudæos, de hæ. li. 6. con. Christianos. & in Cle. de Iu. & Sar. dicit: Cedit in offensam diuini nominis & opprobriũ fi dei Christianæ, cum Christianis habitãt Saraceni. & idẽ determinat Gregorius. 11. in extra. Admodum dolenter audiuimus & nar. &c. & dicit Alexan. de Ales, q̃ ille qui osculatur sepulchrum Mahometi, uel aliquid facit ad eius uenerationem sicut alij infideles, & ita profitetur & credit, est apostata & hęreticus & excõmunicatus, & nõ potest absolui nisi à Papa.

Magici seu Necromantici, uel dæmonum inuocatores idem sunt, & secundum Nico. Emerici sic cognoscuntur, habent eñ ut communius ex uisione, aut apparitione, uel collocutione malorum spũum, toruum uisum &

obliquum, ponuntq; se ad diuinandum de futuris, quæ dependent ex mera dei uoluntate, & frequenter sunt astrologi uel alchimistæ: & quando non possunt pertingere ad finem quem intendunt, quærunt dæmoniorum auxilium. Et dicit Io. Gerson in de examine doctrinarū: Theologizat aliquando dæmon, ut ait Climachus, & addit: Nam homo arrogans seipsum ducem sui constituens, non indiget dæmone tentāte, quia est factus sibiipsi dæmon. Et Gerson de distinctione uisionum: Verarum à falsis dicit plerunq; cadunt magici in insaniam, & uultus oculorum q; horrorem terrificum patiuntur. Vnde dæmones inuocare, est apostasia à fide & hæresis, hoc tenēt in secūdo sen. Alber. Petrus de Tar. Guido de Carmelo, & in iure. Io. monachi & idem Barthol. Raimundus extra de hæret. accusatus libro sexto, & similiter Lap. & secundum Dominicum Geminianum consilio suo. 54. si coniuratio dæmoni facta ad malum, credens ipsum habere à se potestatem operandi aliquid principaliter, tūc puto hoc sapere manifestam hæresim, quia tribuit potestatem dei dæmonio. De hoc Deuteronomij. 13. Et episcopi eorumq; ministri omnib⁹ modis laborare studeāt, ut pernicios am & à Zabulo inuentam sortilegam & magicam artem ex suis parochijs penitus eradicent, ut dicitur. 26. quæst. 5. episcopi.

Manes Persa, anno. 266. sub Claudio Quintilio & Dionysio Papa, à quo Manichæi, uir callidus & diabolicus, moribus & uita barbarus, & prius Vrbicus uocabatur, & se Christum profiteri ausus est, duo suis sequacibus principia esse affirmabat. Vnum boni & lucis, Alterum mali & tenebrarum, testamentum uetus respuens, nouum recipiens. Et Guilhelmus Altisi. in secundo, dicit cōtra oēm hæresim quæ non recipit uetus testamentum, est illa autoritas domini in euangel. habent Mosen & prophetas, audiant illos. De isto Persa facit mentionem Augusti. in libro. 90. quæstionum, & Leo Papa, & Eusebius libro 7. c. 28. dicit quo tpe Manes quidam, secundum nomē insa

niēs, & instinctu dæmonis agitatus, inuisam & execrabi lem hominibus hæresim docet, tam acer ingenio ut insanie uel dæmone adimpleri uideretur, nunc Christi se gererē formam conābatur ostendere, nunc ipsum paracletum se esse prædicabat, duodecim discipulos eligēdo ad prædicandum mittebat.

Manichei uel Manantes, phantasmatum somniatores à Manete secundū Hiero. anno. 264. regnante Probo imperatore, insana Manichæorum hæresis exorta est. Dicit Aug. de hæ. In Græcia discipuli eius nomē insaniæ quasi doctiores, & eoipso mendaciores uitātes, geminata n Mannichæum quasi manna fundentem pro Manichæo id est, insano, appellauerunt. Item Titus Bostrenus ep̄s, sub Iuliano & Iouiniano principibus, fortes cōtra Manichæos scripsit libros. Et Io. de Turrecrem̄. ad mandatum Pī secundi collegit tractatum quinquaginta ueritatū, contra. 50. errores Manichæorum. Et Manichæi coniugium detestantur di. 30. ca. illud autem. Et Hier. Impīssimum Manichæum nominare pollutio est. Et secundum eundem super Iohelem: Ieiunia Manichæor deo nō placent. Vnde Manichæus uanitate Luciferi seductus, adeo delirauit, ut se spūscm̄ à deo missum assereret. Hic duas naturas introduxit, id est, bonam & malā. Et Manichæi animas ex deo quasi ex aliq̄ fonte manare asserunt. Dicūt nihil in nobis positum esse. Negāt liberū arbitrium, nec posse iuuare ad salutem, cōtra illud apostoli: Gratia eius in me uacua nō fuit. Ponunt summum malū q̄d est principium omniū malor, & q̄ oīa corporalia creata sunt à deo tenebrar, & q̄d deus est q̄dam lux corporea, & anima dixerunt partē illius lucis corpori alligatā, & q̄d dæmones sunt naturaliter mali, & phantasiā esse dicūt, quod dicit Iesum Christū fœmineo posse nasci utero: Nō em̄ dignum est, inquit, q̄d tanta maiestas p sordes & squalores fœminæ transisse credatur. Alias hæreses, uide in tabula Petri de Pergamo circa opera beati Thom. Et pro p̄ Manichæos S. Petrus ordinis nostri martyrizatus est.

& Manichæi multiplicati fuerunt qui ſanctum Aug. mul
tum fatigabant, contra quos ſcripſit Augu. lib. & Syriti-
us Papa Manichæos in urbe inuenit, quos exilio damna
uit, & contra Manichæum ſcripſit Archilochus Meſopo
tamiæ epiſcopus, & Vlricus de Argentina in .2. libro tra.
2. Stultiſſima eſt hæreſis Manichæorum, quæ dicit aliud
eſſe principium corruptibilium, aliud incorruptibiliũ,
omnes enim philoſophi præſupponebant eadẽ eſſe prin
cipia utrorumq;. Multo autem inconuenientius dicunt
duo eſſe principia, boni & mali, quia malum non eſt exi
ſtens, nec in exiſtentibus, ut dicit Dioñ. & priuatio &
non ens incidunt præter intentionem agentis. Et ſecun
dum Thomaſinum ordinis noſtri, Manichæi damnant
Iohan. baptiſt. quia in Chriſtum non credidit, eo quod
miſit duos diſcipulos cum eſſet in uinculis, dicens: Tu qs
es? Si, inquiunt, bonus fuiſſet, in Chriſtum utiq; credi-
diſſet. Et ergo de celebrati. miſſa. in quadam dicitur.
Alij non fuiſſe Chriſtum uerum hominẽ, ſed phantaſti-
cum, ut impij Manichæi, & damnantur in prima ſyno-
do Bracarenſi.

Marrani dudum in certis locis regnorum Hiſpania-
rum fuerunt in multis articulis iudaizantes, cõtra quos
ex commiſſione Chriſtianiſſ. regis Hiſpaniarum Ferdi-
nandi & cõthoralis ſuæ Eliſabeth, tempore Alexã. ſexti,
infiniti labores facti ſunt per patres Ordinis noſtri, &
facta fuit inquiſitio ſolenniſſima qualis nunquam antea
fuit, & diſperſi & perſecuti ſunt filij Belial. Gloſſa. C.
de Apoſtatis l. Hi qui reprobantur, illi qui poſt bapti-
ſmum ſuſceptum uolunt perſeuerare in priſtina ſuperſti
tione, prophanant ſanctum baptiſma, quod eſt contra
illos qui uulgo dicuntur Marrani.

De his ſcribitur tertio libro Regum, Hiſpaniarum
Ferdinandus catholicus & Elizabeth Hiſpaniam purga-
gauerunt omni ſuperſtitiõe, exactis inde omnibus Iude
is, & his Iudæoꝝ ritib. imbuti noictenus Chriſtiani, uul
go Marrani dicuntur, q̃rum magna uis erat.

Maronitæ, à quodam magistro suo hæretico, nomine Maron, qui unam duntaxat in Christo uoluntatem asserebat & operationem. Hanc imitati hæresim Maronitæ per quingentos annos à consortio fidelium fuerunt exclusi, & Chaldaica uel Saracenica lingua utuntur. Tandem diuina inspiratione redeũtes ad cor, & se erasse cõfitentes, hæresi abiurata in manus Emerici Antiocheni patriarchę Rom. ecclesiæ obedientia facta sunt adnumerati, & ad unitatem fidei reuersi, unde eorũ patriarcha generali interfuit concilio Romæ sub Innocentio tertio celebrato.

Martiniani hæretici, nostris temporibus orti à quodã Martino Luter: qui recte à Marte deo belli diabolini appellationem traxit, nõ à Martino uiro dei, qui ab hæreticis à multis locis legiẽ expulsus. Et tamen profani erroris templa destruxit, cui & digne Arrianoꝝ subiacuit feritas. Hi Martiniani sunt qui & Luteriani, quære in locis suis, & signanter in .4. libro.

Maronini hęretici, habentes p se sectã inter alios Christianos & Saracenos dispersi, & pro maiori parte habẽt se ad modum Nestorianorum, sed non circuncidũtur, & quæcunq; agunt uel agere incipiunt, semper dicunt: In nomine dei & trium beatorum regum. Pius secundus in epistola ad Mahometẽ: Pauciſſimi sub tuo impio Christiani sunt qui ad ueritatem ambulent euãgelij, omnes aliquo errore sunt imbuti, quamuis CHRISTVM colant Maronæi, Armeni, Iacobitæ & alia quædã nomina.

Marcus hæreticus, de quo Eusebius quarto libro capi. 1.5.&.8. & Irenæus in libro contra hære. Hic fuit artibus magicis imbutus, & baptizauit hæretice homines: In nomine ignoti patris omnium, & in ueritate omnium matre, & in eo qui descendit in Iesum. Quiddam tale etiam ipse de Eonibus, sicut Valentinus affirmans. Hinc dicuntur Marcitæ. Augustinus in libro de hæret. Marcus negat resurrectionem carnis, & Christum non uere, sed putatiue passum asserit. Duo principia cõtraria

opinatur. Hieronymus ad Theodoram in epitaphio Lucinij: Refert Irenæus apostolorum tempore & Papiæ auditoris Iohannis euangel. discipulus episcopus Lugd. quod Marcus quidam de Basilidis gnostici stirpe descendens, primum ad Gallias uenerit, & eas partes per quas Rhodanus & Garumna fluunt sua doctrina maculauerit, maximeq; nobiles fœminas, quædam in occulto mysteria repromittens, hoc errore seduxerit magicis artibus.

Martyriani secundum Epiphaniũ tenent eandem hæresim cum Pfallianis: Quære ibidem.

Martioniſtæ, uel Martionitę, anno. 148. sub Antonio Pio & Igino Papa, de quibus Isido. à Martio Pontio stoico philosopho, qui Cerdonis dogma secutus, alterum bonum, alterum iustum deum asseruit, tanquam duo principia creationis & bonitatis: Et quod est deus qui nõ punit, & est bonus deus: Alius qui punit, ut deus iustus. Idẽ sentit Valentinus, & hoc reprobat Thomas tertio contra gentil. de quo sic dicit Beda, Polycarpus Martioni cum aliquando occurrit, & dicente sibi: Agnoſce nos. Respondit quia agnosco primogenitum satanę. Hic Polycarpus Romam ueniẽs, ubi plurimos credẽtium Martionis & Valentiniani persuasione deceptos reduxit ad fidem, secundum Hieronymum de illustribus uiris. Contra Martionem Philippus Creteñ. librum scripsit, similiter Modestus & Irenæus & Hippolytus episcopus Africanus, & Epiphanius dicit eum tria principia asseruisse, bonum, iustum, prauum. Et dicit Gregorius Turonensis primo libro historia. quod sub Antonini imperio hæresis Martionita exurrexit. Et Rhodon Assianus aduersus Martionem opus fecit. Et glossa Isaiæ quadragesimoquarto: Confundetur Martion duos deos intelligens, unum bonum, alterum iniustum, unum uisibilium, alterum inuisibilium conditorem. Quorũ primus lucem faciat: Secundus tenebras, Ille pacem, ille malum, cum utrunq; pro diuersitate meritorũ, unus deus idemq;

condiderit. &.1.q.1.Martion & Basilides, & cæteræ hæreticorum pestes non habent euangelium, quia non habẽt spiritum sanctum. & Martion doctus fuit, ut infrà dicetur in Valentino. Glo. Ezec.8. Nõ ignoramus Martionem & alios hæreticos, qui uetus laniant testamentum, contempto creatore &c. Et Hieronymus ad Ctesiphontem aduersus Pelagi. Martion Romam præmisit mulierem, quæ decipiendos sibi animos præpararet. Glo. Exodi.4. Martion & Valentinus & omnes contra creatorem disputantes, uaria loquũtur: frequenter tamen audimus, ut contradicamus, sed non recipimus, quia illorum os diabolus aperit. Dignetur dominus aperire os nostrum, ut possimus contradicentem reficere, & obdurare os quod diabolus aperit. Et Hierony. in prologo ad Titum: Licet non sint digni fide qui fidem primam irritam fecerunt, Martionem loquor & Basilidem, qui uetus laniant testamentum, tamẽ eos ex parte aliqua ferremus, si saltem in nouo continerent manus, & non auderent Christi euangelistas & apostolos uiolare. Nunc uero & euãgelia eius dissipauerunt, & apostolorum epistolas suas fecerunt, & de cæteris epistolis quicquid cõtrarium suo dogmati uiderent, eraserunt: & epistolam ad Timo. ad Hebræ. & ad Titum, repudiandas crediderunt. Et ſm eundem super. 7 li. c. 18. in Isaia: Martionistæ cum recipiant prouidentiã, accusant creatorẽ, & asserũt eum in plerisq; operibus errasse, & non ita fecisse sicut facere debuerat. Sic Iustinus phũs pro religione Christi multum laborauit, & contra Martionem insignia uolumina scripsit, similiter & Theophilus Antiochenus librum contra eum composuit, & Sabbatius Gallicanæ ecclesiæ episcopus composuit librũ de fide aduersus Martionem & Valentinum eius autorẽ, & Hieronymus super ecclesiasten. 8. Martion & Valentinus melioris se esse dicunt naturæ, q̃ conditor est.

Marinus à Thracia uocatus ab Arrianis, quem multi sequebanẽ, dicentes patrem esse patrem etiam filio non existente, uocabanẽ enim isti Pateriani, eo quod quidam

Theotistis Syrus gñe Pſatira, id eſt, duplicia uendẽs, hãe propoſitionem ualde defenderit, hoſcꝫ ſecutus eſt Selenaas Gothorum epiſcopus, & hæc dicta eſt hæreſis Pſatirinoꝝ, ex .9. li. hiſt. tri. c. 40.

Macrianus, de quo Euſebi. lib. 7. ca. 21. & de eodem Dionyſi⁹, quod regnante Galieno, eccleſiæ dei in pace duraruntꝫ & mediis eius temporibus, Macrianus uelut nubes quædam tenebroſa eſt orta, ſubito regni eius obſcurauerat lucem. Quo rurſus ad uitam æſtiuæ nubis abolito Galienus nomen (ut ipſe ait) ex ueteri uniuerſo mũdo. i. claro lumen effulſit.

Marſilius Paduanus incidit in diuerſas hæreſes, quas Iohannes. XXII. damnauit. Et dixit quod papa poteſt iudicari ab imperatore: & quod presbyteri tantam habẽt poteſtatem ſicut epiſcopi, nedum quãtam papa: & quod imperator ſuccedit papæ uacante eccleſia: & quod eccleſia & clerici non poſſunt habere proprium: & quod poſt CHRIſtum aſcendentem, non manſit in terra eius uicarius generalis papa, & ſic CHRIſtus dimiſit eccleſiã ſine uicario. Hos errores reprobat Alpharus. 1. lib. de planctu eccleſiæ ar. 68.

Mathematici, de quibus. C. de eodem ti. & uocanꝫ planetariꝫ. 26. q. 3. c. illic. & hos Chriſtiana & uera pietas expellit & damnat ſm Aug. 4. li. confeſſi. & glo. Michęæ. 3. Hæretici ſunt pſeudoprophetæ, non miſſi à deo. O hæretici qui mẽtimini uos habere prophetiam, & imitamini eccleſiam dei, ubi eſtimatis uiſionẽ, ubi erit nox? Et glo. Iſaiæ. 56. Oẽs qui eccleſiam deſerunt, tradentes ſe ſpiritibus erroris, & doctrinis dæmonioꝝ, nihil ad deum pertinere credẽtes, ſed ſtellarum curſu, uel uarietate fortunæ oia gubernari: hi tradentꝫ eternis ſupplicijs, ut nullꝰ eoꝝ poſſit euadere. Et Macharius monachus in urbe Ro. ſcripſit aduerſus mathematicos librum, in quo labore orientalium quæſiuit ſolatia ſcripturaꝝ ſm Gennadium.

Maximinus Arrianoꝝ epiſcopus. Hic aſſerebat patrẽ potentiorem eſſe filio, eo quod filium genuit deum crea

torem, filius autem non genuit, dicebatq; patrem potuisse gignere non filium. Contra quem Augustinus fecit tres libros. Et contra eundem disputat magister sen. in. 1 dist. 7. Et Cerealis natione Afer, catholicæ fidei Castellensis episcopus scripsit contra Maximinum librum uiginti capitulorum.

Maximianistæ, primo fuerunt Donatistæ, sed postea à Donatistis discrepare cœperũt, propter quod Donatistæ schismaticos eos appellabant. Contra quos scripsit Augº libꝝ utilissimum.

Maximus Donatista fuit, sed postea conuersus fuit ad fidem: ex laico in episcopũ est promotus. De quo sic scribit Leo papa in epistola ad Mauros: Episcopus Maximũ ex laico reprehensibiliter licet ordinatum, tamen si Donatista iam nõ est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus est, ab episcopali quã quoquo modo adeptus est, nõ repellimus dignitate, ita ut ipo libello ad nos directo catholicum se esse manifestet.

Maximilla cõcurrit cum Montano, anno. 174. sub Cõmodo principe & Sotere papa. Cõtra quam scribit Melciades, teste Hieronymo. ista fuit mulier insano spũ repleta. Et dicit Eusebius. 5. lib. c. 16. Sancti epi Zoticus de Cumana & Iulianus de Apamea aggressi cohibere spm, qui loquebatur in Maximilla, iusserunt Temossonem obdurare os eius, & excludere uocem falsi & erratici spũs. quod & factum est, & coarguens falsam fuisse Maximillæ prophetiã, quæ bella q̃plurima imminere prædixerat. Mortua est mulier ista, & nusquam prorsum uel priuatim, ut publice bellum aliquod exortum est, sed Christianis per dei misericordiam pax iugis & firma perduraverat. Et idem scribit Apollonius scriptor ecclesiasticus. Et Maximilla & Prisca fuerunt prophetissæ Montani, ut infrà in Quintilianis. Idem Hieronymus in epistola contra Pelagianos.

Matthias Bohemus, Orphanorum capitaneus Hussita, in concilio Basilieñ an. 1433. inter alia in laudem Io. Huss

combusti inuectiue dixit: Io. Huss felicis recordationis, in honore habet, cui⁹ festum celebrat, quod reprobat in Vlrico de Morauia: Qui em̃ hæreticos defendit, hæresiarcha censendus est.24.q.ult.qui alio⁹.

Maiorinus Donatista, à Donato ordinat⁹ in episcopũ Carthagiñ.factionis & sectæ Donati, cui Maiorino alius Donatus successit, qui eloquentia sua sic confirmauit hãc hæresim, ut multi existiment propter ipsum potius Donatistas uocari. Isti Donatistæ Romę uocant Montenses, quibus hinc ex Africa solẽt ep̃m emittere, aut hinc illuc ep̃i eorum pergere: si fortè eum ibi ordinare placuisset, ut dicit Aug⁹ in de hære.

Marcellina hęretica, hęc colebat imagines Iesu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ adorãdo, incensum q̃ ponẽdo: hæc fuit socia ipsius Carpocratis, à qua sua secta tradita dicit fuisse ſm Aug.

Medius sacerdos hæreticus, de quo in origine Bohem. ca.12. Hic erat sacerdos Hussitar⁹ ucsaniæ particeps, qui sacramenta ministrauit hæreticis in castro Io. Roatiñ. Adductus fuit ad Pragam, & ibi furcar⁹ quibus damnati pœnas dederunt, triplex differẽtia fuit: sublimior Roatius pẽdebat, imam tenuere latrones circiter nonaginta: media sacerdotem arripuit nomine Medium, atq; ita Medius in medio furcarum damnatam animam deuotam q̃ sathanæ tradidit.

Melchisedeciani uocati, pro eo quod Melchisedec sacerdotem deum non hominem fuisse, sed uirtutẽ dei esse arbitrant.24.q.3.quidem. Idẽ tenet Aug. de hære.

Melitius ep̃s unius ciuitatis Aegyptiorum anno.367. qui in persecutiõe fide negata sacrificaueraṫ, & sic depositus est & damnatus: multos habuit sequaces, & hereſiarcha factus est eorum. Hic cum suis defendebat Arrium, & ab eo in Aegypto Melitiani uocantur: & ab ecclesia fuerunt segregati.1.li.hist.tri.c.18. & ſm Aug. Hi nolũt orare uel operari cum conuersis.i.cum eis qui in persecutione ceciderũt, schisma fecerũt. Nũc aũt Arrianis dicunt eẽ

coniuncti. Hieron. ad Damasum: Meletium respuo, qui Christi non est, antichristi est.

Menas episcopus, prius catholicus, postea currebat cũ Arrianis, uerum ỹbum patris in diuinis negauit, & oĩa quæ Arrius magister iniquitatis, ut dicit. 1. hist. tri. c. 10.

Metangi nominati ideo tale nomen acceperunt, quia tangios græce uas dicit latine: asserebant enim esse in patre filium tanquam uas minus infra uas maius. Vel dicuntur Metangismonitę, & sic quasi duo corpora carnaliter opinantur, ita ut filius in patrem intret quasi uas minus in uas maius: contra Athanasium in symb. nec maius nec minus.

Menandriani, à Menandro Magno discipulo Simonis magi nuncupati, qui mundum à deo nõ creatum, sed ab angelis factum asserunt, ut dicit Isid. & Aug⁹ in de hære. & Euse. 3. li. dicit, quod ipse fuit Samaritanus, qui ueniẽs Antiochiam, quãplurimos per artem magicã decepit, CHR. Istum negans, sed ipsum mũdi saluatorem destinatum asseruit, incredibilia composuit figmenta, & tandẽ uno scelere pariter interĩt. Et dicit Ignatius in epistola ad Tralĺ. Fugite Menandrum, & totã collectionem malignitatis eius.

Messalanĩ, quos orantes uocant, & alia appellatione dicunt Anthyatistæ. i. sacrificatores, isti tamen hæretici cuiusdam dæmonis operationem expectant, & hanc sanctiſpiritus præsentiam arbitrantur, & uenerabile sacramentum respuunt. Huius hæresis principes fuerunt Dadosius, Sebas, Hermas &c. quęre in locis suis. Ex. 7. li. hist. tri. c. 11. &. C. de hære.

Mitialistæ apud Latinos sic appellati sunt, qui & Cherinthiani dicunt ſm Isid. &. 24. q. 3. quidam. Ideo sic dicũtur ſm Aug. quia mille annos post resurrectionem in terreno regno CHR. Isti ſm carnalis uentris & libidinis appetitum futuros fabulant. De ĩjs Augustinus. 22. libro de ciuitate dei ca. 11.

Miletus, de hoc Hiero. super epistolam ad Titum: Licet

homen hæreseos Mileti non dicatur à Paulo, tamen opé ra nominant Act.29.quando Paulus loquebat ad presbyteros ecclesiæ: Ego scio quoniam uenient post recessum meum lupi rapa. &c.

Minophantis Ephesius Arrianus, post obitū Arrij tpe Constātini, cū multis alijs epis, qui instar luporū in ecclesias ingressi sunt, anathematizatus est: nulla enim conuē tio lucis ad tenebras. Ex.4.li.hist.tri.c.24.

Monothelitæ dicti sunt hæretici, quia tantum unam in Christo uoluntatem & actionem posuerunt, nec duas quæ duabus respondeat naturis, ipso uoluntates naturales & actiones. Hanc hæresim Io.Damas.3.lib.ca.14.latissime redarguit.&.1.q.13.conuenientibus. Tharasius archiepiscopus Constantinopol. dixit plures eorum qui in sexta synodo conuenerunt à Sergio, Pyrrho, Paulo, Petro, ordinati sunt, qui & fuerunt principes hęreseos Monoscelitarum, de his quære in Bonosianis. De conse. dist. 3.c.ab antiqua. Et.16.dist.c.habeo. Sancta synodus sexta sub Constantino imperatore damnauit Monoscelitas.

Montenses siue Campares, hi coincidunt cum Circumcellionibus & Donatistis. Sic enim nominat eos Hieron y.contra Luciferia.qui dicuntur Christi, non à dño Iesu Christo, sed à quoꝺ alio nuncupati: & scito nō ecclesiam Christi, sed antichristi esse synagogam.

Montani uel Montanistæ.C.de hereti. dicti, qui anno 170.tempore Commodi iuperatoris & Soteri papæ, in tē pore persecutionis in montibus latuerūt, qui occasione se à catholicæ ecclesiæ corpore diuiserunt. Glo. Isaiæ.65. Hæretici in specubus dormiunt, qui lumen spūssancti relinquentes, & cœnaculum in quo apostoli ỹ sabantur, in tenebris diaboli commorant. Dicti sunt etiam à Montano, qui ut dicit b. Thomas.3.contra gen.c.154. dicebat, ꝓphetas tanꝝ arreptitios non intellexisse quę loquebant, & conueniebant in cauda & in fine æternæ damnationis cum Priscilla. Contra quos arguit in de ueritate beatus Thomas q.12.ca.4. Et Montanus natione Phrygius,

paracletum se nominauit, ex eo etiam Cataphrygæ hæretici prouenere. Contra Montanum, ut dicit Hieronymus, Melciades doctissimus librum scripsit. De eo in. 5. li. hist. eccle. c. 16. Et opuscula Mōtani, Priscillæ & Maximillæ apocrypha sunt. distin. 15. sancta. & Serapion episcopus apud Africam, fidei confessione insignis, scripsit epistolam ad Carinum & Pontum de hæresi Montani. Apollonius quoque uir disertissimus aduersus eum uolumen edidit, in quo asserit Montanū & insanos uates eius periisse suspendio. Et Hieronymus secundo libro contra Iouinianum: Montanus & Nouatus dixerunt, quod qui semel peccarunt, per pœnitentiam non possunt renouari: quod reprobat de pœnitētia, dist. 2. c. si enim. per diuersa exempla ueteris & noui testamenti, quæ hic prætereo. Dicit quoq; Hieronymus in epistola. ad Ctesiphontem: Montanus immundi spiritus prædicator, multas ecclesias per Priscam & Maximillam nobiles & opulentas fœminas primum auro corrupit, deinde hæresi polluit.

Molonaristæ, isti cōicant cum Marcellianis, & damnati sunt in secunda synodo Constantinopolitana.

Masbutheus, unde Masbuthei hæretici sunt appellati, & fuit unus primus de septem primis hæreticis, de quibus scribit Euse. 4. li. hist. eccle.

NAzarei uel Nazorei dicti, quia dominū Christū qui à uico Nazareus est appellatus, filium dei licet confiteant, oia tñ ueteris legis custodiunt, q̄ Christiani per apostolicam traditionē nō reseruare carnaliter, sed spūaliter intelligere didicerunt ſm Aug. Nouum testamentū respuētes. uetus recipiunt: & coincidūt cum Helonitis in parte. de quibus Tho. 4. contra gen. ca. 57. & dicunt q̄ fides Christi sine operibus legis non sufficit ad salutem, de hoc Tho. opusculo. 3.

Narcisus Nerodiadis Ciliciæ, quam nunc Hermopolim uocant, episcopus post mortem Arrij, in eadem perfidia permansit: & propter crimina ei illata, generali de

creto ſanctum concilium ab epiſcopatu depoſuit, & à fidelium cõione. 4. li. hiſt. tri. c. 24. & aplicis dogmatib, reſiſtebat, Arrium defendendo. 2. li. Euſeb. cap. 5.

Neotiani uel Neotitiani, à quodã Neoto, qui fuit magiſter Sabellĩ, anno. 260. qui Chriſtũ dicebant eundẽ eſſe & patrem & ſpm̃ ſanctũ. ipſamq; trinitatẽ in officio: nominibus, & non in perſonis accipiunt, contra dicit de cõſe. diſt. 3. c. fi. q̃is pater filium genuerit, & ideo filius nõ ſit qui pater eſt, filiusq; à patre ſit genitus, & ideo pater non ſit qui filius &c. Vnde & Patripaſſiani uocant, qa patrẽ paſſum dicunt, ſm Iſid. & Aug. in de hære.

Neſtoriani uel Neſtorini uł Neſtorani, à Neſtorio Cõſtantinopolitano epo nũcupati, anno. 424. ſub Theodoſio & Celeſtino, qui beatam uirginẽ non dei, ſed hois tãtummodo matrem aſſeruit, ut aliam perſonã carnis, aliã faceret deitatis, nec unum Chriſtum in uerbo dei & carne credidit, ſed ſeparatum atq; ſeiunctum alterum filium dei, alterum filium hominis prædicauit, & negat Mariã theotocos. i. dei genitricẽ, ſed Chriſtotocon. i. Chriſti genitricem, & tertia ſynodus Epheſina ducẽtorum epiſcoporum ſub iuniore Theodoſio Auguſto, & ſub Celeſtino papa primo hunc Neſtorium iuſto anathemate condemnauit, oſtendens in CHRIſto manere duas naturas, & unam domini noſtri Ieſu CHRISTI perſonam. diſt. 15 c. canones. & q Maria theotocos appelleť. Et Boetius in de duabus naturis ſcribit cõtra eũ, & ſimiliter Theodorus epus Ancyranus, ut dicit Gennadius: ſiłr cõtra eũ ſcripſit ſeptẽ libros de incarn. dñi Caſſianus presbyter, & itẽ Atticus Conſtantinopolitanus epus. tpe Arcadij imperatoris, & Io. Antiochenus presbyter. &. C. de hæret. l. damnato portẽtuoſæ ſuperſtitionis autore Neſtorio, Nora cõgrui nominis eius inurať. i. imponať gregalibus. i. his qui eum ſequũtur, ne appellatione Chriſtianorum abutanť. Item dixit q natura humana & Chriſti ſe habebat ad uerbum ſicut templum quoddã, de hoc. 4. li. cõtra gẽ. Et cõficiunt Neſtoriani in pane fermẽtato, & ſub utraq;

ſpecie communicant ſacramentum euchariſtiæ paruulis & adultis: Hi peſſimi hæretici à multis doct. uel prædicatoribus ab eorum hæreſi nunquã potuerunt nec adhuc poſſunt reuocari. Omnibus Chriſtianis in partibus orienta. ſunt exoſi & deſpecti, & eorum hæreſis eſt dilata per diuerſa regna.

Nepos epiſcopus erat in partibus Aegypti, Iudaico intellectu de futuris promiſſionibus ſentiebat, easq; corporaliter exhibendas docebat, & mille annis in deliciis corporalibus in hac terra ſanctos regnaturos cum Chriſto, huiusq; ſui dogmatis probamenta ſumptis ex reuelatione Io. teſtimoniis conabatur aſſerere, de quibus etiam libellos edidit interpretationes huiuſmodi continẽtes. Ideo Dioñ. Alexandrinus de repromiſſionibus ſcribens, ad hunc Nepotem ſtilum ſuæ intentionis conuertit. Euſebius libro. 7. cap. 22. Hinc Nepotiani tam turpis ſectæ imitatores uocati ſunt de quibus Rupertus Tuitiẽſis ſuper Apocalyp. 1. c.

Nicolaus de Calabria oriundus, ſed in Hiſpania conuerſatus tempore Innocẽtij .6. Cuius primus error erat quod quidam magnus hæreſiarcha uocatus Gondiſſaluus de epiſcopatu Coxenſi oriundus erat dei filius in cælis æternaliter genitus, licet uideretur patrem & matrẽ in terris habuiſſe. Secundus error, quod talis Gondiſſaluus nunquam moreretur, ſed uiueret in æternum. Tertius, quod ſpirituſſanctus deberet futuris temporibus incarnari, & tunc ipſe Gondiſſaluus totum mundum conuerteret. Quartus, quod in die iudicij Gondiſſaluus oraret pro omnibus mortuis in peccato mortali & damnatis in inferno, & eius precibus liberarẽtur & ſaluarent. Quintus, quod in homine ſunt tria: Anima quam formauerat deus pater: Corpus q̃d formauit deus filius: & ſpiritus quem creauit ſpirituſſanctus, adducẽs illud: Formauerat deus hominem &c. Iſtæ hæreſes damnatę ſunt ſolenniter Barchinone per F. Nicola. Emerici & Arnoldum epm Barchinonenſem.

Nicolaus Galecus episcop. presbyter Bohemus Thaborita & baccalaureus artium, unus de legatis Bohemorum ad concilium Basilien. Hic Io. & Hieronymum Cõstantiæ combustos, doctores catholicos affirmauit. Et q̃ doctrina Vuicleff fuerit Pragæ examinata & uera catholica q̃ inuenta. Et dixit quod tempore nouę legis, nullus in iudicio sit occidendus, inquantum possibile sit, ad parcendum sanguini humano, quia nouum testamẽtum nõ dictat. Cõtra istum arguit in concilio Aegidius Calerñ, doctor theologiæ, decanus Cameracẽsis. Hęc ex actis cõcilij Basilieñ.

Nicolaitæ aliâs Nicolaitani dicti à Nicolao diacono ecclesię Hierosolymorum, qui cum Stephano & cæteris cõstitutus est à beato Petro Act. 6. Hic propter pulchritudinem relinquens uxorem, ut qui uellet, ea uteretur. Contra illud. 32. q. Quos deus coniunxit, homo non separet. Et uersa est in stuprum talis consuetudo, ut inuicem coniugia commutarentur. Quos Iohannes Apocaly. 2. improbat, dicens: Hoc habes quod odisti facta Nicolaitarũ, quæ & ego odi. Dixerunt enim, q̃ omnia deberẽt esse cõmunia inter Christianos, & finalem beatitudinem posuerũt uoluptatẽ à Nicol'. corruptore, ppriæ carnis. De illo multa alia narrat Aug⁹ in de hære. & Clemens Alexandrinus in. 3. lib. stromatum, quæ sunt opera uarie contexta, de eo scribit: Hic uxorem habuit, & post ascensionẽ domini cum increparetur ab apostolis tanquam de zelo typiæ iniuria, productam in medio uxorem suam, si quis eam uellet habere permisit. Ignatius in epistola ad Tral. Fugite illos immundissimos Nicolaitas amatores libidinis, malos calumniatores: nam talis fuit apostolor̃ minister Nicolaus. Et Hieron. in epl'a de Fabiano Lapso: Iste Nicolaus diaconus, ita immundus quod etiam in præsepe domini nefas perpetrauit. Rubertus abbas Tuitiensis super Apocal. Nicolaitæ portant uasa domini, nihilominus incontinentes sunt, non uolentes legitimum habere coniugium, utpote legibus ecclesiasticis interdictum,

ĩmõ & in deterius prorumpunt, mutãtes connubia quoties uolunt: & qui nullum habent thorum licitum, dum sic euagantur, nullum confidunt rupisse coniugij uinculum. Fornicãtur aũt cum illis, & initiantur Beelphegor, quæcunq; exemplo taliũ ad incesta uel adulteria audaciores fiunt. Hiero. ad Ctesip. Nicolaus Antioc. oĩum immunditiarum repertor, choros duxit fœmineos.

Nyctages, à somno nuncupati, q̃ uigilias noctis respuant, superstitionẽ esse dicentes iura temerari diuina, quę noctem ad requiem tribuũt, ut dicit Isid. Contra hoc est illud psal. Media nocte surgebam &c̃. & idẽ extra de celebrat. c. 1. Mat. 27. Vigilate. & dicit Hieron. in epła ad Furiã de uiduitate seruanda: Ardentes diaboli sagittæ, ieiuniorum & uigiliarum frigore restringendi sunt.

Nouatiani. uel nouatianistæ, anno. 244. tempore Fabiani papę, & Philippi imperatoris & Decij, & ſm Euse. de temporibus anno. 255. sub Cornelio papa & Decio imperatore, à Nouato Ro. urbis presbytero exorti, qui aduersus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus inuadere hæresim instituit. 7. q. 1. ca. factus. &c. seq. Nouatianus. Defuncto enim papa Fabiano, electus est Cornelius fere ab oĩbus Cardinalibus, postea Nouatianus à paucis est electus & intrusus, qui cœpit Corneliũ molestare, & catholicos eps deponere. Sic dicit Cyprianus in epła sua, q̃ Nouatianus est papa profanus, malus, & nullus, adulter, atq; extraneus eps. Et noluit apostatas recipere, rebaptizans baptizatos, & in hoc cõuenit cum Donato, contra illud. 1. q. 7. cõuenientib. ubi dixit Basilius episcopus Ancyræ, qui ab hæresi reuertunt ad orthodoxam fidem, & traditionẽ catholicæ ecclesiæ, scripto negare debent hæresim suam, & confiteri catholicam fidem. Contra secundum errorem scribit Tho. 4. contra gen. c. 7. &. 3. parte q. 66. ar. 9. & Euse. 6. lib. in multis ca. de Nouato mentionẽ facit: Hic lapsis spem uenię negauit, q̃ de pctis quæ hõ cõmittit post baptismum ueniam consequi non potest. Et Dion. eps Alexandrinus ait: Nouatus Ro. ecclesię presby

ter, elatione quadã tumidus, spem penitus salutis eis adimebat, etiã si digne pœnituissent, ex quo & princeps hæreseos extitit Nouatianorum, qui ab ecclesia separati, superbo nomine Catharos, id est, mundos se appellabant. Ob quam rem concilium sacerdotale celeberrimum. 60. episcoporum, contra eum tempore Decij in urbe Ro. celebratum est, ibiq; statutum est à papa Cornelio, Nouatum cum suis ab ecclesia alienum esse. &. 1. q. 1. c. Pauliani stæ. dicitur Nouatiani eisdem nominibus tremendis baptizant. Et cõtra Nouatianos scripsit Martianus epũs apũ Barchinonam, & Euseb. episcopus Emissenus & Fetitius episcopus grande compilauit uolumen. Nota, pro solutiõne unius argumẽti de Cypriano: qui, ut dicit magister in. 4. distinctio. 5. dicit ab hæreticis non posse tradi baptismum, & eos esse rebaptizandos cum ueniunt ad ecclesiam, qui ab illis dicuntur baptizati. Ad hoc dicit Bonauẽtura, quod Cyprianus hoc non dixit asserendo uel defendendo, sed opinando, ideo non fuit hæreticus sicut Nouatus, quia non erat in ecclesia determinatum. Præterea zelus fidei & detestatio hæreticorum, quæ multum uigebat in eo, faciebant ipsum ex humana infirmitate excedere, ideo uenialiter credendum est peccasse. Venialia autem secantur falce martyrij. Et glo. ord. Iohelis. 2. Nouatus & quidam alij hæretici, dicunt hominem post peccatum non posse per pœnitẽtiam reformari in pristinum statum: hic error planè destruit, cũ dominus intantũ recepit pœnitẽtes, ut uocet ppũm suũ: Et asserat nõ cõfundendos, & se in medio eorũ habitaturũ, & eos nullũ alium habituros dominum. Glo. Leui. 13. In corpore lepram gerit, qui ecclesię detrahit sicut Nouatiani, qui nuptias damnant, & peccantibus auferunt pœnitentiam.

Octauianus filius Iohãnis maledicti, contra papã Alexãdrum schisma mouit & fouit, uocatus fuit uictor & hæresiarcha, & uixit annis nouẽ & mensibus septẽ. Et facta eius damnant extra de schis. ca. 1. Cui successit Guido: de illo Octauiano dicit gloss. super uerbo

schismate. extra de elect. c. quia. qui contra Alex. erat, & Aquilegien. patriarcha tunc schismaticus erat. Et sm Hieron. super epist. ad Gal. Nullū schisma est, nisi sibi aliquam confingat, ut recte ab ecclesia recessisse uideat.

Olipius Arrianus eps apud Carthaginem, qui cum in balneis sanctissimā trinitatē blasphemaret, trib⁹ igneis fulminibus ab angelo uisibiliter missis, miserabiliter decidit, & eius cadauer penitus exustum est, ut refert Iacobus Philippi ordi. heremitaꝝ. 9. lib. supplementi chron. & hoc anno domini. 505.

Ophitæ à colubro nominati sunt: coluber enim græce ophis dicitur. Colunt enim serpētem, dicentes ipsum in paradiso induxisse ueritatis cognitionem uel maledictionem, sed male dicunt: quia de pœ. dist. 1. dicit, Serpēs decepit me & manducaui. Hunc colubrum Christum arbitrant: habent etiam ueꝝ colubrū, quem nutriunt & uenerant: qui & incantante sacerdote, egredit de spelūca, & oblationes eorum lambit, & ascendit super altare innixum speluncæ, & post hoc deuoluens se circa oblationes, regredit ad spelunca, & ita confringunt oblationes in eucharistiam, quasi à serpente Christo, ut illi putant, sanctificatas. Tradunt huius serpentis cultum à Nicolaitis ad istos deductū. Sed dist. 63. c. quia sancta, dicit: q⁹ Ezechias fregit serpētem æneū, ideo quia ipse populus colere & uenerari eum cœperat, ideo destruxit. De Ophitis C. de hære. & Hiero. aduersus Lucife. Ophitæ sunt de his qui euangelia laniarunt.

Orphani, notat Io. Nider in. 3. li. formī. q⁹ erant tres principales sectæ hæreticoꝝ in Bohemia, uidelicet Pragen. q⁹ tolerabiliores erāt: Orphanoꝝ & Thaboritaꝝ, qui pessimi erāt, incendebāt ecclias & monasteria. Nihil de imaginib⁹ sanctoꝝ & ornamētis ecclīaꝝ tenebāt, oīa destruxerunt tanq illicita. Sacerdotes & religiosos gladio occiderūt: cū chrismate & sancto oleo calceos suoꝝ pedū inunxerunt. Tanta cæcitate sunt percussi, ut una secta aliā inuaderet, & uictrix uictā occideret, hæreticus hæreticū.

Sub utraq; ſpecie cõicabant ſine prævia ſacramẽtali confeſſione, & ſuam perfidiã armis defendebant. De his Orphanis in de origi. Bo. c. 48. dicit: Hi poſt Ziſſam ſe à Thaboritis ſeparauerunt, inter quos potior hæreticus Procopius eſt habitus: & ideo ſic uocant: qa Ziſſa mortuo ingens mœror inuaſit exercitum, quaſi eſſent orphani, duce mortuo, quẽ putabant inuincibilẽ. Thaboritæ itaq; in duos exercit⁹ diuiſi ſunt, alij uetus nomẽ retinuere, alijs Orphanoꝝ, ob mortem ducis inditũ nomẽ. Hi Orphani Moraviam uicinasq; regiones aſſiduis incurſibus infeſtabant. Q̃ uis hæretici inter ſe diſcordes, tñ concordes contra Iudam pugnabant, & propter deceptorum prædam quidã inter ſe diſcordant; de una hæreſi duas faciunt. De quadam extirpatione Orphanoꝝ & Thaboritaꝝ recitat Pius. II. de orig. Bo. c. 55. q̃ Mainardus catholic⁹ & nobil⁹, quoddam bellum prætendebat agere, & ad eam rem neceſſarios fore eos putabat, qui ſub Procopijs militaſſent, & omnes qui ſtipendia facere uellent in horrea ſeſe ꝓxima reciperent. Cauerẽt ne rudes inexpertosq; belli ſecũ admitterent. Introierunt in horrea pleraq; Orphanoꝝ & Thaboritarum milia homines nigri ad ſolem & uentum indurati, aſpectu tetri atq; horribiles, & qui circa fumum in caſtris uixiſſent aquilinis oculis, impexo crine, corporibus proceris, membris hiſpidis, cute adeo dura, ut ferrum quaſi lorica repulſura uidereẽ. Clauſa ſunt cõfeſtim horrea, & ignis immiſſus horreis, q̃ fęx illa & colluuies hoim ignominioſum agmen, poſt multa quæ patrauerat ſcelera, exuſta, contemptæ demum religionis pœnas dedit.

Orantes hæretici, orti ſunt tpe Valentiniani imperatoris: hi coincidunt cum Meſſalanois. De his & eoꝝ principibus, uide ſuprà in Meſſalaneis. Sed uerã cauſam huius hæreſis ſm Aug. & Epiphaniũ, quære infrà in Pſallianis. De quibus dñs prędixit Matt. 12. Qui deuorant domos uiduæ pro obtentu prolixæ orationis.

Orebitæ, de his ſcribit Aeneas Syluius de origine Bo.

ca.43.dicens: Fuit & alia in Bohemia hæreticorum factio fratrum Orebitarum appellata, quæ territorium Græcę se uicinas q̃ gentes magnis affecit cladibus, pestifera atque immanis, neque Thaboritarum crudelitate ulla ex parte inferior. Aduersus quam Martinus quintus pontifex maximus nominatim crucem decreuit, neq; tamen in plures annos extirpari potuit. Huius sectæ homines quoties sacerdotes nostros intercepere, aut igne crematuerunt, aut nudos rigente hyeme super glaciem colligatos dimisere, quos parui momenti existimarunt, desectis uirilibus abire permiserunt.

Origenarij uel Origenistæ, ab Origene autore exorti sunt anno fermè.224. tempore Macri Antonij quarti, & Vrbani papæ.1. Alexãdriæ, dicens: quod non possit uidere filius patrem, animas quoq; in mundi principio peccasse dicunt, & pro diuersitate peccatorum è cælis usque ad terram diuersa corpora quasi uincula meruisse, eaque causa factum mundum. Item dicit Origenes, quod uerbũ dei nõ ẽ deus essentialiter, sed participatiue, & q̃ spũssanctus est creatura facta p̃ uerbũ dei, & q̃ aïa Christi cũ alijs spũalib⁹ creaturis fuit creata ante corpora, & q̃ btitudo terminabit, & q̃ pœna dęmonũ & alioꝝ dãnatoꝝ terminabit. Io. Dama. li.2.c.1. Quo igit̃ pacto tũc mille annoꝝ restitutionis Origenistaꝝ numerabit̃ tempus? Et Hiero. in ep̃la aduersus blasphemias Vigilan. Origenes hæreticus quid ad me, qui illum in plerisq; hæreticũ non nego. Et idem ad Auitum: Vbi ea quæ in libris periarchon Origenis contra fidem catholicam sunt pandit, quia absona dixit de filij & spũssancti inæqualitate, & quod dęmones possunt saluari in fine, quia habẽt liberum arbitrium, & quod homines pro magnitudine stultitiæ possunt cõuerti in bruta, potius in aquis eligẽtes uiuere quã in pœnis. Ignẽ & tormenta gehennæ non ponit in supplicijs, sed in cõscientia peccatorum &c. Et idem ad Pammachium & Occanum de erroribus Origenis. Venenata sunt illius dogmata, aliena à scripturis sanctis: & si mihi creditis,

Origenistes nunq; fui, putant me suum esse symmystē.i. secretariū, & reprehendit illos qui dicūt quod libri Origenis sint uitiati per hæreticos, sed quod Orig. per se errauit. ergo di.15. sancta Ro. dicit: Origenis nonulla opuscula, quæ uir b. Hiero. nō repudiat, legenda suscipimus, reliqua aūt omnia cum autore suo dicimus esse renuēda. Tho. 1. parte q. 34. Origenes fuit fons Arrianorū. Idem dicit Hiero. & Epiphanius. Origeniani illius Origenis qui & Adamantij, qui corporū resurrectionem negant, Christum & spm̄sanctum creaturā dicunt, paradisum & celos & alia non credunt esse ſm literam, sed in allegoria. Et glo. Iere. 13. Manichæus dicebat, quod quidā angeli passi sunt pro redemptiōe dæmonum, & post iudicium portas inferni claudi, & nullum ibi puniri, q̄d Origenes sentire uidetur, quod friuolum est. Et Methodius cōtra Origenē scripsit, & Haymo recitat errores eius. Et post mortem Origenes damnat in quinta synodo Constantiñ.

FINIS SECVNDI LIBRI.

LIBER TERTIVS,

qui est superioris catalogi appendix.

IN multiplicatione impiorum multiplicabūtur scelera, & ruinas eorum iusti uidebunt, Prouerb. 29. Liquide patet in libris Machab. ubi multiplicatis impijs ad ritum gentilium declinauit populus, & in noua lege scelerati hæretici indies iniquitatis funiculos extēdunt. Lappæ enim & tribuli & infelix lolium, & steriles dominant aucnæ: sed iusti doctores dum hæreticorū argumēta, quib⁹ sua scelera defendere nituntſ, ecclesiastica disciplina redarguūt, eorū ruinas & exterminia uidebūt, & sic in multitudine iustorū lętabit uulgus, tūc em̄ clarior & gl'iosior eccl'ia remanere so-

let. Isaiæ. 27. In die illa uinea cantabit ei, ego dominus qui conſeruo eã. Extirpatis enim erroribꝰ, ueritas agno ſcitur, & agnita feruentius cuſtoditur. Dum enim arator uomeris ſciſſione camporum ſentes eruit, terra acceptа ſemina in ſegetem producit. Maximo itaq; opitulante deo, lector amantiſſime, themati noſtro ſatisfeci, trecentas uulpes capiendo, quæ agro Dominico & uineæ domini ſabaoth incendia intulerunt, ſed in terra qua Samſon uulpes cepit, uulpes abundãt, & in eccleſia militante homines uulpini in peius proficiunt. Extendi itaque rete noſtrum & alios hæreticos ultra. 300. apprehendi hoc ordine, ut in capite libri primo occurrat Porphirius maledictus & perditioni deditus, cuius doctrina eſt falſa, uita iniuſta, mors quoq; nefanda.

POrphirius philoſophꝰ Athen. Origenis laudator, amicus imperatoris Iuliani, eiusq; ſectæ, nominis Chriſtiani acerrimus perſecutor & hoſtis, multas blatterationes contra orthodoxam fidem ingeſſit: Libros Iuliani alijs operibus præpoſuit, uitam ſummi philoſophorum Socratis lacerauit. Hic in Cæſarea Palæſtinæ à quibuſdam Chriſtianis cæſus, iracũdiam non ferẽs, Chriſtianitatem deſeruit. Et eum Euſebius Pamphili redarguit, & dicit in quarto libro de euangel. præparatione, quod Porphirius maxime dæmonibus amicus fuit, & multa noſtris temporibus aduerſus nos conſcripſit mendoſiſſime, & omnium deorum & dæmonum falſitatem defendiſſe uidetur. Item librum de abſtinentia à carnibus conſcripſit, & ſceleſtiſſimam brutorum etiam animalium cędem, & dæmonibus duntaxat eſſe ſacrificandum. Et ſeptimo libro hiſto. tripar. cap. 2. nec intellexit de quibus affirmauit, & dæmonibus magnam malitiam naturaliter dixit ineſſe in epiſtola ad Anebriotem, ut recitat beatus Thomas. 3. contra gen. & teſte Euſebi. 6. libro c. 17. multos li. contra Chriſtianos fecit. & Ruffinus Aquilegieñ. in ſecundo libro ad Apromanum dicit Porphiriũ damnatũ. Et glo. ſuper illud Iohelis. 2. Effundam

ſpiritum meum, dicit: Quidam dicunt apoſtolicæ eſſe cõ ſuetudinis, ut quicquid utile audientibus & non repugnare præſentibus de teſtimonijs alterius temporis cõ firment, non ut audientium abutantur ſimplicitate & imperitia, ſicut mentitur Porphirius. Et Iſai.3. dicit glo. Caueamus ne ſimus exactores in populum, ne iuxta impium Porphiriũ matronæ & mulieres ſint noſter ſenatus quæ dominentur in eccleſijs, & de ſacerdotali gradu fauor iudicet fœminarum. Et C. de hære. l. damnato. Porphiriani à Porphirio nuncupantur, ut cuius ſcelus ſunt in deſerendo deum imitati, eius uocabulum iure ui deantur ſortiti. Methodius aduerſus Porphirium ſcripſit libros luculentos. Item Apollinaris Laodicen. Syrię epiſcopus, 30. lib. cõtra Porphiriũ reliquit, & Ammonius Alexa. uſq; ad extremam uitam perſeuerauit cõtra Porphirium, q eum falſo accuſat quod ex Chriſtiano ethnicus fuerit factus. Glo. ſuper illud Prouerbiorum. 2. Impij de terra perdentur, qui. ſ. ad eccleſiam dei uidebantur p tinere, auferuntur iuſto dei iudicio eccleſiæ, ut Porphirius. Porphirius à Porphirione aue immunda, & in lege Leuit. 11. Comedi prohibita, dicitur: Serpentes enim cõedit. Et Hieronymus in prologo in Hierem. Porphirius calumniam inſtruit eccleſiæ, ſuam oſtendens imperitiam, dum euangeliſtam Matthæum arguere nititur falſitatis.

Paterniani à Paterno nuncupati, qui inferiores corporis partes à diabolo factas opinantur, & ut dicit Auguſtinus: omnium ex illis partibus flagitiorum licentiam tribuentes impuriſſime: hos etiam Venuſtianos quidam uocant, & contrarium habetur Gen. primo, & de conſe. di. 5. cap. naſci. dicitur: Noli deſpicere bonitatem figuli, id eſt, dei, qui te plaſmauit & fecit. De hac hæreſi memi nit Cyprianus in expoſitione ſymboli apoſtolor.

Parmenianiſtæ, qui & Donatiſtę, & contra epiſtolam Parmeniani Auguſtinus tres libros ſcripſit, & idem in ſerm. dominicæ. 1. poſt octauã Paſchæ: Superbia Donati

fecit sibi partem subsequentem, cum Parmenianus illius confirmauit errorē, nam iste Parmenianus epūs Donat. apud Cart. erat successor Donati.

Parmenianus scripsit epistolam ad Tyconium Donatistam, quod ecclesia non sit in toto orbe diffusa, & quod in communione sacramentorum mali contaminant bonos, & quod à solis sanctis hominibus accipienda sunt sacramenta.

Patripassiani, qui patrem passum dicunt, secundum Isid. & concordant cum Neotianis. August. in. 2. ser. dominicæ post festum trin. Sabelliani, id est, Patripassiani, dicunt, unus est deus pater & filius, quoniam qui pater, ipse & filius: Nam si aliter dixerimus, diceremur multi colæ. Cyprianus in expositione symboli apostolorū: Cō fiat apud nos additos duos sermones, scilicet inuisibili & impassibili hæreseos causa. Sabellij illius profecto, quæ à nostris Patripassiana appellatur, id est, quæ patrem ipm uel ex uirgine natum dicit, & uisibilem factum uel passum affirmat in carne. Patripassiani enim quæ filio attribuimus, patri ascribunt.

Passagerij uel Passageni. Patareni uel Paterini. Isti hæretici Romæ in cœna domini excommunicantur, & similiter extra de hæret. capit. excommunicamus. Greg. nonus eosdē excōmunicat, & tenēt sectas Catharorū uel Catherorū. Et dicit ibidem Iohannes And. quod forte isti sic nominati sunt à nominibus adinuentium istas sectas. Et ex concilio Lateranensi, quia in partibus Thoiosanis hæreticorum, quos alij Patarenos, alij Gazaros, & alijs alijs nominibus uocant, inualuit damnata puersitas, & hos & defensores & receptores eorum anathemati decreuimus subiacere. Patareni hæretici dixerunt hominem in statu coniugali non posse saluari, sicut & Taciani & Martiani, contra quos dicitur prima ad Timotheum quarto, quod in nouissimis temporibus discedent quidam à fide: attendentes doctrinis dæmo-

niorũ in hypocrisi loquentium mendacium, prohibenti um nubere &c.

Papianistæ, isti sunt de secta Manichæorũ, ponentium duo principia cõtraria, qui nominant C. de hær.

Pattalorinchitæ, intantum silentio student, ut naribus & labijs suis digitum apponant, ne & ipsam tatiturnitatem uoce prærripiant, quando tacẽdum sibi esse arbitrantur. Vnde etiam illis est nomẽ inditum quod palus. Cur autem per palum digitum significare maluerint, à quibus hoc nomen compositum est nescio, & possent utiq; dactylorinchitæ multo euidentius appellari, ut dicit Augustinus de hære.

Patritiani, à Patritio nuncupati, & sunt distincti à Paternianis, & substantiam carnis humanæ non à deo, sed à diabolo conditam dicunt, eamq; sic fugiendam & detestandam dicunt, ut quidam eorum prohibeantur, etiam morte sibi illata carne carere uoluisse. Hæc Augustinus ut supra. Idẽ dicit Philaster. Hæc hæresis repugnat ueritati incarnationis dominicæ, quia si caro esset opus conditum à diabolo, nunquam filius dei assumpsisset carnem humanam.

Praxiani, à Praxea, quos alij uocant Sabellianos, eadem sentientes cum Sabellianis & Hermogenianis, in Africa fuisse dicuntur, nec tantum istę plures sectæ sunt, sed unius sectæ plura nomina ex his nominibꝰ, qui in ea maxime uiguerunt, ut dicit Aug. ut sup.

Pauliani uel Paulianistæ C. de hæret. uel Paulonitæ, fuerunt anno. 265. sub Dionysio Papa, & Valeriano & Galieno, à Paulo Samosetano exorti sunt. Hic Paulus fuit episcopus ab orthodoxa fide turpiter discedens, quæ re supra in Fotiniano, hic suscitauit hæresim Artemonis, & negauit dei filium de cælo descendisse, & dixit non fuisse Christum semper, sed à Maria sumpsisse initium, contra illud Michee quinto: Ex te egredieꝫ qui sit dominator in Isrl. & egressus eius ab initio à diebus æternitatis: Et fuit de Antiochia, cuius doctrina per-

uersa, surrexit contra pietatem ecclesiasticam: Et Christum purum hominem confirmauit, idq; antiquitus ab ipsis etiam apostolis traditum fuisse mentitur, ut dicit Eusebius.5.libro.cap.27. ideo synodali omnium episcoporum iudicio ab ecclesia pulsus est, ut dicitur quinto libro histor.tripar.cap.4. Et contra hunc Paulum.s.Melchion Antioc. fortissime disputauit, & Dion. Alexand. urbis episcopus contra eundem insignem epistolam scripsit.prima quæstione primo capit.Paulianistæ. In nomine patris & filij & spiritussancti minime baptizant.Glo. quia dicebant non semper fuisse Christum, &c. siquis cõfugerit ad ecclesiam de Paulianistis & Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos omnino debere: In istius Pauli locum Antiochenæ ecclesiæ.16. ordinatur episcopus Dominus secundum Hiero.

Paulini, isti hær. ponunt distincti à Paulianis.C.de hę. & sunt Manichæi Hier.ad Dama. Paulinum ignoro, qui Christi non est, Antichristi est.

Papias Hieropolitanus in Asia episcopus, fuit autor hæreticorum Millcariorum, ut dicit Helinandus in sua chronica, de hoc quære sup.in Chiliastis. Et Hieron.y. de uiris illust. Hic dicitur mille annorum, Iudaicam deuterosim edidisse, quem secuti sunt Irenæus, Apollinaris & cætera, qui post resurrectionem aiunt in carne cum sanctis dominum regnaturę.

Pauperes de Lugdu. uel Insabbatati nuncupantur Valdenses, horum hæresis incepit anno.1218.sub Ludouico quarto, & in cœna domini excommunicantur. & extra de hære.capit.excommunicamus. & Anton.4.parte titu. 11.cap.septimo, & Nicolaus Emerici in libro inquisi. ponunt eorum hæreses, & dicunt quod in nullo casu licet iurare, etiam dicendo ueritatem. Nõ licet iudicem occidere, etiam malefactorem. Itemq; quod bonus non potest saluari tenendo fidem Rom.ecclesiæ. Et quod malus sacerdos non potest consecrare, & quod ecclesia defecit tempore Syluestri. Itẽ quod ipsi non sunt subiecti

Rom̃ pon. nec aliis prælatis, nec tenent̃ eis obedire, & q̃ indulgentiæ nõ sunt alicuius ualoris. Item q̃ nullus põt cõsecrare nisi sit de secta eor̃, & q̃ in sacramento altaris panis non transubstantiat̃ in uerũ corpus CHRISTI, si sacerdos sit malus, & q̃ oñis uir & mulier de secta eorum est sacerdos, negant purgatorium, & q̃d missę, elemosyuæ, orationes, & suffragia ꝑ defunctis nihil ꝑsunt, negant miracula sanctor̃, & q̃ sancti in cælo non exaudiunt orationes nostras, nec pro eorum reuerentia festa debẽt celebrari, & nullã orationem admittũt nisi pater noster. Vnde Valdo autor eor̃ Lugd. ciuis, cum diues ad modum haberetur, opibus relictis & pauperibus erogatis, diabolica quadam suasione ductus euangelicam paupertatem omnimode obseruare studuit. Vtiq; cum idiota esset, quosdam uulgares libros cum quibusdam sancto rum dictis sibi conscribi fecit, quos non sane intelligens suo inflatus spiritu prædicando apostolorum officium sibi usurpauit. Congregatis itaq; multis discipulis, pessimos errores seminare cœpit, prælatos & clerum aspernando, monitus aũt respondit, obedire deo oportet magis quàm hominibus. Et cum obduratus persisteret uelut hæreticissimus & contumax, anathematis uinculo innodatus, patria propellitur. Quæ res facta est in laqueum magnum & scandalum magnum simplicibus, adhuc in multis locis hæc fatuitas uiget. Hic attende quod olim fides catholica per potentes principes, per argutos phõs, per subtiles hæreticos fuit impugnata, dieb. autẽ istis per uilissimos idiotas & laicos pauperrimos tribulabatur.

Pepusitæ aliâs Pepusiani, isti sunt Montanistæ uel Phryges. C. de hære. & dicit Augusti. de hære. quod dicunt Quintillæ et Priscillæ in eadem ciuitate Pepuza CHRISTVM in specie fœminæ reuelatum, et quod Pepusiani à loco quodam nominati sunt, quam ciuitatem desertam dicit Epiphanius. Hanc autem isti diuinum aliquid esse arbitrantes, Hierusalem uocant, tantum dan-

tes mulieribus principatum, ut sacerdotio quoq; apud eos honorentur, quære infra in Quintil'. Beatus Thomas tertia parte, quæstione. 74. à princip. Cataphrygæ & Peputiani, de infantis sanguinem, quem de toto corpore eius ex minutis uulneribus punctionum extorquent, quasi eucharistiam conficere perhibent, miscẽdo eum farinæ, panemq; inde facientes.

Petrus Dresensis de oppido Misnæ super Sitium, attulit nouam pestem Bohemis, ut dicit Aeneas Syl. cap. 35. de ori. Bohe. Hic Valdensi lepra infectus, patria pulsus, uelut hæreticorum asylum Pragam repetit, puerorum que docendorum curam suscepit. Hic sua persuasione introduxit ritum communionis sub utraque specie quo ad laicos. Et Iacobellus quidam Misnensis, ex uetustis sanctorum doctorum, sancti Dionysij & Cypriani codicibus communionem calicis laudatam inuenit, & dicto Petro hæretici consenserunt.

Petrus de Anglia, patria profugus, magister artium, Hussita, unus de legatis Bohemorum ad concilium Basilien. inter cætera, dicta Vicleff saluanda esse ait, solis elenchis in disputatione confidens. Sed ut dicit Hieronymus ad Theophilum Alexandrinum: Fides pura & aperta confessio, non quærit strophas & argumenta uerborum. Contra hunc Petrum frater Iohannes de Turrecremata Cardinal'. scripsit tractatum de efficacia aquæ benedictæ.

Petrus de Luna probatur esse hæreticus, schismaticus, temerarius, scãdalosus, sacrilegus, notorie & publice erasse contra cathol'. & euangelicam ueritatem super potestate & autoritate ecclesiæ. Et Io. Gerson fecit duos libros, in quibus articuli generales & speciales dicti Petri ponuntur, & uipera nuncupatur.

Petrus quidam hæreticus & alius Petrus, ex quibus unus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit, ut dicitur distinctione decimaquinta: Sancta Romana.

Hunc Petrum Alexandrinum similiter & Agatium Cõstãtinopolitanum ob hæresim eutichianam Simplicius Papa damnauit, & hic Petrus in locum Pauli hæretici Constantinopoli sufficitur, cuius quidem literę Romam missę sunt, duas operationes & uoluntates in Christo negantes.

Petrus Constantinopol. ex Africa Romam ueniens, qui fidem suam priscam libello in clero lecto damnauerat, permissus est à Theodoro Papa primo sacramenta in populo erogare, & cathedra ei posita iuxta altare iussus est sedere, honorante eum ut regię ciuitatis ep̃m: sed quia rediit ad hæresim, damnatus est ipse. Hæc ex libro actorum summoꝝ pon.

Petrus Gnapheus posuit in diuinis quatuor personas. Dicit enim Io. Damas. libro tertio cap. 10 hanc additionem in trisagio ab insano uanæq; sentienti Petro Gnapheo factam diffinimus blasphemiam esse, ut quartam inducentem personam, & ad patrem ponentem dei filium, patris subsistentem uirtutem, & ad patrem eum qui crucifixus est ut alium existentem præter fortem deum aut passibilem factum, trinitatem glorificantem, & cum filio patrem & spm̃sanctum crucifigẽtem, facessant hæc blasphemiæ ascriptitiæ nugæ.

Petrus Iohannis diœcesis Biranensis in postilla sua super Apocalypsim, & super Matthæum, posuit multas hæreses, quæ postea autoritate Papæ & consilio multorum magistrorum in Theolog. sunt solenniter in curia Romana cõdemnantę. Ipse enim per Babylonem meretricem magnam, intelligit uniuersalẽ ecclesiã Rom. militantem, quam uocat ecclesiam carnalem & bestiam & synagogam satanæ. Per mysticum Antichristum, intelligit Papam, & quod omnes abbates quinti temporis cõueniunt in quintũ caput bestiæ, quæ est diabol9 ac Antichristus & congregatio malorꝝ, & sic de alijs hęresibus quas ponit Nico. Emerici in lib. inqsitioñ. Et de manda to Clementis sexti Petrus Iohannis exhumatus fuit, &

hæreticus post mortem declaratus, & ossa eius cõbusta.

Petrus Abailardus, pretium redemptionis euacuauit, & ab Innocentio.II. damnatur tempore Lotarij secundi anno.1134. Et dixit q̃ deus nõ potest facere nisi quæ facit propter ordinem iustitię & sapientiæ eius, uel quia agit ex necessitate naturæ. Deum non esse dixit autorem oim bonoꝝ: & q̃ deus non uidet per essentiam à beatis: & q̃ in deo sit compositio: & q̃ aliquid præter deum sit æternum: & q̃ aliquid sit quod non est creator nec creatura: & q̃ angeli aliquid creent, & sic de alijs erroribus q̃s ponit F. Petrus de Pergamo in tabula circa opa b. Thom. q̃s errores idem Tho. in diuersis locis reprobat. Hic Petrus impugnatus à sancto Berñ. & responsurus de iustitia, ueritus audientiã sedis apl̃icæ appellauit: & sic euadens nõ multum post Cabilone obijt. Et Ansel. Cantuarien. eps contra eundẽ epl̃am scripsit, quæ incipit: Dominis & patribus & fratrib. oĩb. catholi. &c. Contra eiusdẽ hæreses S. Berñ. scripsit librum ad Innocen. papam. Et dicit Bernardus: Hõ est magnus in oculis suis de fide contra fidẽ disputans, scrutator maiestatis, hæresum fabricator.

Petrus Olerij in ciuitate Barchinona de Maioricis oriundus, cum quibusdam complicibus, uidelicet Durando Gundensi, Guilhelmo Gilberti, & Valentino, tpe. Io. 22. posuit multas hæreses. Et tandem Barchinonę per F. Bernardum de Podio inquisitotem, cum episcopo Barchin. istæ hęreses fuerunt condemnatæ, & ipse condemnatus.

Petulianus Donatista Constantien. episcopus, qui dixit quod intra Donatistas clauditur ecclesia, & quod ecclesia perijt de cætero mundo, & in parte Donati in sola Africa remansit: & scripsit librum de communi baptismo, & multa falsa posuerat: & quod Iudas & alij similes qui se pro peccato interimunt, debeant martyres reputari, eo quod puniunt in se quod dolẽt commisisse, q̃d reprobat Aug⁹ in libro contra Petul'. de hoc. 24. q. 5. tu dixisti. Laqueo traditor perijt, laqueum talibus dereliquit, hoc ad nos omino non pertinet, q̃ sibi collũ ligauerũt.

Contra ipsum scripsit Augustinus libro de unico bap. & contra epistolam Petuliani scripsit tres li. & ad longum loquitur de pertinaci latratu hæreticorum Afrorum cõtra uniuersalem ecclesiam. Alij errores ponuntur. 1. q. 1. c. dñs. s. q mali sacerdotes non cõferant uera sacramẽta, & q immunditia malorũ obest bonis. Itẽ: Petulantius hæreticus uidebat sibi ipsi tam sanctus esse, ut orationẽ plebis pro se non necessariam iudicaret.

Prædestinati hæretici, orti sunt sub Honorio imperatore & Zozimo Papa circa annum domini. 414. Et dicũt nihil prodesse ad uitam quod sancti uirtuose agunt. Sigibertus: Prædestinatorum hæresis hoc tempore cœpit serpere, qui ideo Prædestinati uocãtur, quia de prædestinatione & diuina gratia disputantes, asserebant quod nec pie uiuentibus prosit bonorum operum labor, si à deo ad mortem prædestinati fuetint, nec impijs obsit q improbe uiuant, si à deo prædestinati fuerint ad uitã. Quæ assertio & bonos à bonis auocabat, & malos ad mala prouocabat.

Pelagius & Cęlestius & Iulian⁹ anno. 399. sub Arcadio imperatore & Anastasio Papa. Ab his pessima hæresis Pelagiana orta est. Hieronymus dicit quod Pelagius Brito post Arrium successit, & in oriente in Syria Palæstinæ Pelagius à quibusdam catholicis ad temporalia uel episcopalia est perductus, & monachus existens è Roma in Angliam proficiscens, insulam illam omnẽ execrabili infecit errore. Dicit enim hominem sine gratia posse mereri dei gloriam, & iustificationis nostræ initium ex nobis esse. Hic solus fuit inimicus gratiæ. 23. quæstione quarto: Nabucho. Cum in bonis uoluntas sic intelligenda, non est sine gratia, in malis autem uoluntas intelligenda est sine gratia. Hi etiam dicuntur Cælestiani. Augustinus in primo libro retract. noui hæretici Pelagiani, liberum sic asserunt uoluntatis arbitrium, ut gratiæ dei non relinquant locum, quam secundum merita nostra dari asserunt. Et glossa super illud Ecclesiast. 29. Gra-

tiam fideiussoris ne obliuiscaris, dicit: Hæc sententia Pelagium reprehendit, qui liberum arbitrium gratiæ prę ponit, cum per solam gratiam liberentur electi. Contra Pelagium celebratum fuit Carthagine concilium ducentorum &.18. patrum, similiter in concilio Miliuitano tempore Innocen.1. damnatus est. Et Hieronymus: Pelagius seculi gladio & totius orbis autoritate est damnatus. Et contra eum Augustinus scripsit hypognosticon continẽtem sex libros. Et dicit Beda primo libro de gestis Anglorum capit. decimoseptimo, quomodo Germanus & Lupus episcopi contra illam hæresim militarunt. Et dicit Constantinus presbyter scribens ad Patientem Lugd. quod dum Germanus iret in Angliam ob hæresim confutandam, in uia tres mortuos suscitauit. Item dicunt Pelagiani uel Pelagianistæ, baptismum & orationes ecclesiæ irritas, & peccatum originale negãt. August. Pelagianorum hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio monacho exorta est. Destruunt enim orationes quas facit ecclesia siue pro infidelibus, & doctrinæ dei resistentibus, ut conuertantur ad deum, siue pro fidelibus, ut augeatur eorum fides & perseuerent in ea. Ipsum Adam dicunt etiam si non peccasset fuisse corpore moriturum, non merito culpę, sed conditione naturæ. Et Innocentius Papa primus aduersus Pelagianos scripsit decretum, quod successor eius Zozimus ampliauit, & magister in secundo sententi. distinctione 28. & similiter Gennadius sex libros scripsit.

Philumena uirgo quam Apelles hæreticus comitem suarum habuit doctrinarum. De qua sic Hieronymus super primũ capitu. ad Galatas: Eleganter in hoc loco inquit uir doctissimus Tertullianus aduersus Apellem & eius uirginem Philumenam, quam angelus quidam diabolici spiritus & peruersus impleuerat, hunc scribit esse angelum cui multo antequam Apelles nasceretur spiritussancti uaticinio sit anathema per apostolum prophetatum.

Philetus, hic negauit futuram resurrectionem corpo ralem, & omnia quæ in scripturis leguntur de resurrectione, ad resurrectionem spiritualem referre conabat, secundum quod aliqui à morte peccati resurgunt, quod reprobatur. 2. Tim. 2. profana & uaniloquia deuita, multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. Ex quibus est Hymenæus & Philetus, quia à ueritate fidei deciderunt, dicentes resurrectionem iam factam esse, & subuerterunt quorundam fidem. Hũc Philetum Apostolus tradidit satanæ. Augustin. Tantæ potestatis erat Apostol⁹, ut recedẽtes à fide solo uerbo traderet diabolo.

Psaritini, hi etiam dicuntur Pateriani, dicunt enim patrem esse etiam filio non existente: quęre supra in Ma

Ptolemęus discipulus Valentini, hæresim (rino. nouam condere cupiens, quatuor eonos, & alias quatuor asserere maluit secundum Augustinum: Ab isto dicũtur Ptolemæi hæretici.

Pneumachomachori uel Pneumachomachi C. de hæreti. hi sunt qui spiritui sancto resistunt, secundum quos aut natura, aut diuinitate diuisa & increatę consubstantiali & coæternæ trinitati, postrema quædam & creatæ & alterius substantiæ natura detur. Hi concurrunt cũ Arrianis, & damnati sunt in Nicea Bithyniæ, ut dicit in nono libro histo. tripar. decimoquarto, & dicuntur à pneuma, id est, spiritus, & thocos, id est, mater, quia spiritum sanctum ex matre ipsa processisse dicebant de filio dei. Leo Papa in epistola ad imperatorem, Pneumatomachi professionẽ spiritus sancti à symbolo abscindebant.

Picardi, anno. 1394. tempore schismatis sub Venceslao rege Ro. Hi inuenerunt hæresim Adamitarum in Bohemia, ut dicit in de ori. Bohe. capit. 41. apud Bohemos nefanda & inaudita prius emersit hæresis. Picardus quidam ex Gallia Belgica, transmisso Rheno per Germaniam in Bohemiam penetrauit, qui præstigijs q-

busdam fidem sibi concilians breui tempore, non paruam mulierum uirorumq; plebem ad se traxit, quos nudos incedere iubens, Adamitas uocauit. Et occupata insula quadã amne lusimitio cincta, filiũ dei se dixit Adam uocari, connubia eis permiscua fuere, nefas tamen iniusu Adam mulierem cognoscere, sed ut quisq; libidine incensus in aliquam exarsit, eam manu prehendit, & adiens principem in hanc inquit spiritus meus concaluit. Cui princeps respondit: Ite, crescite & multiplicamini. Aiebat cæteros homines seruos esse. se uero & qui ex eis nascerentur liberos. Ex his. 40. uiri insulam exiere, & intrantes uicinas uillas euaginatis gladijs supra ducentos agrestes interfecere, quos diaboli filios asserebant. Zissa his auditis, quamuis sceleratus, scelus tamen exhorruit, habet enim hoc natura hominũ, ut aliena magis quàm sua quisq; uitia exhorrescat, neq; summa mala diu inulta manent, ultoremq; mali malum cernere licet. Et direxit in eos exercitum, expugnataq; insula, Adamitas omnes gladio deleuit, duobus tantum reseruatis, ex quibus gentis superstitionem cognosceret. Ecce impij Picardi, ut homines traherent ad suam sectam, concedebãt peccata carnalia tanq; licita. Prætaxatus in Maximiani schismate fuit conuictus, & in concilio Bagarensi damnatus. Augustinus quarto lib. ca. 4. contra Crescentiũ grammaticum.

Porritani dicti à Gilberto Porritano, autore sex ultimorum prædicamentorum. Hi ponunt relationes diuinas non esse personas, nec esse in personis, sed eas à foris existentes diuinis personis, & quod hęc est falsa essentia trinitas. de hoc Thomas prima par. quæstion. 39. art. sexto. & quære sup. Bernard. abbas in concilio Remensi Gilbertum uicit, & ipse errorem suum in dicto concilio reuocauit, & sic hæreticus non permansit. Sæpe enim cordis oculus nube erroris obductus supernæ illustrationis lumine fit serenus, ut autor schismatis ad unitatem radicis redeat.

Prisca uel Prisćilla, anno. 164. tempore Commodi & Papæ Soteri fuit hæretica & prophetissa Montani, ut supra in Maximilla. Vnde sicut fuerunt ueræ prophetissæ, ita falsæ prophetissæ, has falsas Hebræi dicunt maleficis artibus eruditas per necromantiam, & phytonicum spiritum diuinare, qualis fuit quæ uisa est Samuelis animã suscitare, ut dicit Hieronymus super .13. cap. Ezechielis, addens: Prisca & Maximilla uaticinio mendacij fidem subuerterunt ueritatis.

Prisćillianistæ, à Prisćilliano uocati in Hispania, qui ex errore Gnosticorum & Manichæorum permixtum dogma composuit, ut dicit Isid. & quod omnia fata hominum etiam CHRISTI certis horis subiecta sunt, quod reprobat Thomas tertio contra gen. capitu. 85. Et Hieronymus ad Ctesiphontem: Prisćillianus pars Manichæi turpitudinis autor. Et dicebant isti prophetas tan quam arreptitios non intellexisse quæ loquebantur, quod diuinæ reuelationi non congruit, secundum quã mens principaliter illuminat. Iuxta illud Ecclesiastici: Doctrinam quasi antelucanum illumino omnibus, & enarrabo illam usq; ad longinquum. Hic Prisćillianus secundum Hieronymum de uiris illustribus, Abilæ episcopus factione Idatij & Itatij Treueris à Maximo tyrãno cæsus est. Sigibertus dicit: Prisćillianus in Hispania episcopus, condens hæresim sui nominis, ecclesiam perturbauit, anno .386. Hic personas trinitatis confundebat, dicens eundem esse patrem quem filium & spiritum sanctum. Carnium escas pro immundis habebat. Coniuges uiros nolentibus fœminis, fœminas à nolentibus uiris separabat. Animas eiusdem naturæ cuius deus est esse dicebat. Et mundum istum à maligno principi factũ esse dicebat, atque ab hoc principe per diuersa carnis corpora seminari, corpusq; nostrum secundum .12. signa cæli esse compositum. Super his auditus in concilijs episcoporum Romam petijt, ibiq; à sanctis Damaso & Ambrosio repudiatus, in Gallijs quoq; in synodo Burdega-

lenſi à ſancto Martino aliſq; hæreticus iudicatus. Vbi ſe damnatum intellexit, imperatorem Maximũ appellat. Ea enim tempeſtate ad hanc hæreſim Priſcillianiſtarum extirpandam concilium generale, Maximus imperator Treuerim cõuocauit. A quo Priſcillianus auditus & epiſcopatu pulſus, ab Euodio præfecto prætorij iuſſu Imperatoris perimitur, cum multis ſequacibus, ſcilicet, Eutiochia Delphidi rectoris coniuge & Latronio & cæteris, præſidentibus in hoc concilio Treuerico, domino Martino Turonenſi, Beato Ambroſio Mediolanenſi, Et ſancto Felice Treuerẽſi, archiepiſcopis, inclyto Hieronymo interprete noſtro, Auſonio oratore lepidiſſimo præceptore Gratiani impatoris. Et exijt edictũ à Maximo, ut huius ſectæ complices in Hiſpania perimerentur.

Et item Priſcillianus animam de quodam promptuario procedere uoluit, profiteri ante deum ſe pugnaturam, inſtrui odoratu angelorũ, ut dicitur in cõmonitorio Oroſij ad Auguſtinum. Priſcillianiſtæ quoque fundamentis aſtrologorum adhærentes, dicunt, quod homines nõ poſſunt euitare peccata. Auguſtinus etiam de hær. Et damnati ſunt in. 1. ſynodo Toletana autoritate Leo. &c.

Pyrrhus princeps Monoſthelitarum, quære ſupra in Monothelitis. & in ca. primo quæſtione decimatertia, conuenientibus, anno 644. Martinus primus Papa conuocata ſynodo in urbe Romana, Pyrrhum damnauit & cum eo Syrum, Sergium, Alexandrum, & Paulum hæreticos, quare Conſtantinus tertius imperator miſit in exilium Martinum papam.

Photinus hæreticus, de quo mentionem facit Aug. in libris ſuis fortiſſimis cõtra hære. ſcriptis.

Præpoſitinus negauit proprietates perſonales & notiones in diuinis, & ſicut pater uno modo ſe habet ad creaturas, ita una relatione refertur ad filium & ſpiritumſanctum, hoc refellit Thomas prima parte, quæ. 32. artic. ſecundo, & contra idem eſt præfatio Gregorij

de sancta trini. & Iohannis Damas. in tertio dicit: Differentiam personarum in tribus proprietatibus paternali & filiali & processionali recognoscimus. Et Thomas ubi supra, opinari contrarie de pertinentibus principaliter ad fidem inducit hæresim, non autem de alijs nisi determinetur quod pertineant ad fidem, multa enim nunc reputantur hæretica, quæ prius non reputabantur, ꝓpter hoc ꝙ nunc ē magis manifestū qd ex eis sequatur, & exemplificat de notionibus diuinis.

Proculus Cataphrygarum hæresi maculatus, negat epistolam, quæ scribitur ad Hebræos, esse apostoli Pauli, contra quem in urbe Romana, præsente Papa Seuerino, Gaius disertissimus disputauit, ut dicit Eusebius lib. sexto capit. decimooctauo: & Marsilius Ficinus in libro de religione Christiana capit. 22. sic habet: Ego certe reperi præcipua Numenij, Philonis, Plotini, Iamblici, Proculi, mysteria à Iohanne, Paulo, Hierotheo, Dionysio Areopagita accepta fuisse, quicquid enim de mente diuina, angelisque & cæteris, ad theologiam spectantibus, magnificum dixere, manifeste ab illis usurpauerunt uel furati sunt. Idem dicit Ambrosius. Camaldulensis. Fuit enim Proculus sectator Montani, sub Seuerino Romanæ urbis episcopo & Antonino Seueri filio.

Proclianitæ secuti sunt Seleucianos, de quibus infra, & Hermianos, de quibus supra, & addiderunt Christum non in carne uenisse, ut dicit Augustinus de hæreti. & idem Philaster.

Procopius capitaneus Thaboritarum, defensor Iohannis Rockezana, cognomento Rasus, ambasiator Bohemorum ad concilium Basilieñ. rector in spirituali bus Thaboritarum, multis uictorijs magnisq; sceleribus nobilitatus, in quem dum Basileam intraret cuncti defixere lumina, illum esse, qui toties fidelium fudisset exercitum, qui tot oppida subuertisset, tot hominū millia neci dedisset. Hic in recessu à cōcilio, ꝓ oib. Bohemis ibi

existētibus, contumaciter & superbe dixit: Cōionem calicis pro laicis habere & tenere intendimus &c.

Psalliani, quorum postremam ponit Epiphanius hæresim, quod nomen ex lingua Syra est, ab orando sic appellati: tantum enim orant, ut eis qui hoc de illis audiūt incredibile uideatur. Nam cum dominus dixerit: Oportet semper orare & non deficere. Et Apostolus: Sine intermissione orate. Quod saniſſime sic accipitur, ut nullo die intermittantur certa tempora orandi. Isti ita nimis hoc faciunt, ut hinc iudicentur inter hæreticos nominādi, quamuis eos nonnulli dicunt de purgatione animæ, nescio quam phantasticam & ridiculam fabulam narrare: Porcam scilicet cum porcellis suis uideri exire de ore hominis, quando purgatur, & in eum uisibili similiter specie ignem, qui non comburat intrare. His adiungit Epiphanius Euphemitas, Martyrianos, & Satamanos, & hos omes cum illis tanquā unam hæresim ponit. Et Augº in de hæreticis.

QVintianus Arrianus, hic ut lupº intrauit in ecclesiam Gazæ, sacra synodus nec episcopum nominandum, nec Christianum, nec quamlibet penitus cum eo habendam communionem, nec ei literas scribendas, sicut & de multis alijs decreuit sententialiter. Ex 4. lib. hist. tri. c. 24.

Quintiliani, ut dicit Augº in lib. de hæreti. à ciuitate Pepuza sunt nominati, de qua supra dictum est in Pepuzianis, faciunt & ipsi de sanguine infantis, ꝙd Cataphrygas facere suprà diximus, nam & ab eis perhibentur exorti. Et dicūt CHRIstum in eadem ciuitate specie fœminæ reuelatum. Deniq; alij hanc Pepuzam non esse ciuitatem, sed uillā dicunt fuisse Montani & prophetissæ eius Priscæ & Maximillæ, & quia ibi uixerunt, ideo locū meruisse appellari Hierusalem.

RHetoriani, à Rhetorio quodam exortam hæresim, dicit Philaster, nimium mirabilis uanitatis:

quæ recte ambulare, & uera dicere, affirmat omnes hæreticos quod ita absurdum est, ut mihi incredibile uideat, ut dicit Aug⁹ in de hære.

Rogerius caput & princeps hæreticorum Albigensium, in Carcazona ciuitate erat, qua capta à fidelibus, arcte custodiæ mancipat & trucidat.

Ruteni nunquam fuerunt obedientes ecclesiæ Rom. imò ex omni gente Christianum titulum habente, præcisa tamen ab unione ecclesiæ catholicę, in defensionem sui erroris schismatici, nulla ptinacior gente Rutenica. Negant sanctum Petrum uerum papam & Roman. sedis antistitem, idem tenent de successoribus eius: Nec quod Romana ecclesia sit caput oim aliarū ecclīarū: Nec recipiunt scripta sanctorum doctorum latinorum: Nec determinationes conciliorum generalium: Respuunt excommunicationem: Nec recipiunt sacramentum confirmatiōnis, nec extremæ unctionis: Nec purgatorium ponunt: In fermento conficiunt, & sic de alīs. Vnde dominus Io. Sacranius doctor sacræ theologiæ, Cracouiensis ecclesię canonicus in tractatu suo quem appellauit Elucidarium errorum ritus Ruteñ. ponit. 40. errores eorum.

Raymundus Lulli Catalanus de ciuitate Maioricarū laicus, multa edidit opuscula sapientia hæresim, scilicet libellum de dæmonū inuocatione, & alia in uulgari Catalonico, & doctrinam suam habuit à diabolo, licet ipse asserat quod eam habuit in quodam monte à Christo sibi apparente in forma crucifixi, quæ omnia Petrus archi episcopus Tarracensis, & F. Nico. Emerici sententialiter condemnauerūt, in quibus uoluminibus reperti sunt errores ultra quingenti. Vnus est, quod deus multas habet essentias. Item quod deus pater est antequā deus filius: & quod diuina essentia non est otiosa, sed essentiat, natura naturificat, bonitas bonificat &c. Et quod spiritussanct⁹ est conceptus de patre & filio. Item interficientes hæreticos, sunt iniurioſi & uitioſi: & quod deus quādo sibi apparuit crucifixus, contulit sibi pro huius seculi tenebris

illustrans artem istam, quæ est gñalis ad oẽm scientiam, & naturalẽ & medicinã, & ad iura, & ualet specialiter ad destruendum errores. Et hæretici sine dubio sæpe deũ si bi imaginabilr fingũt, quem intueri spiritalr nequeunt.

Reiudaizantes, sunt hæretici conuersi de Iudaismo & iterum reuersi ad Iudaismum. Sic cognoscunt, raro eccle siam intrant, locum in quo morant Iudæi intrãt, Iudæis se associant, & à Christianorum consortio se elongant, carnes porcinas non edunt, sabbata colunt diebus dñicis secrete in domo sua. Reiudaizantium pœna ponitur de conse. dist. 4. c. plerique.

SAbelliani anno. 260. sub Stephano papa & Valeriano & Galieno, & ut dicit Isid. à Noeto pullulasse dicunt, cuius discipulum perhibent fuisse Sabellium, ex cuius nomine maxime enotuerũt, unde Sabelliani uocati sunt. Philaster Brixianus dicit: Sabellius discipulus eius qui similitudinem sui doctoris Noeti secutus est. Hi unam personam patris & filij & spirituſsancti astruunt, personas confundentes, quasi de tribus unam facientes. Et contra Sabellium Athanasius fecit symbolum, & cõtra eum disputat Tho. 4. contra gen. Sicut econtra Arrius separauit naturã siue substantiam personarum. Vnde Arrius idem negat, ponit Sabellius idem. Contra quos hæreticos S. ecclesia uia media ambulat, & deum unum prædicãs, tres personas contra Sabellium asserit, & tres personas asserens deum unum contra Arrium cõfitetur. De hoc Damascenus. 1. libr. ca. 11. Vnde Sabellius fuit natione Pẽtapolitanus ex Ptolemaida ciuitate natus. Vñ Tho. 1. parte q. 31. ar. 2. multa nomina ponit quæ debent uitari in diuinis, ppter Sabelliũ & Arriũ. Et dixit Sabellius saluatorem nostrum non esse filium patris: nec primogenitũ oĩs creaturæ, simul & spũſsancti auferens intellectum.

Saccophari, hi sunt de perfidia Manichæorum, de quibus. C. de hære.

Sampsei uel Sampseitæ, sunt eiusdẽ hæresis cũ Ebio-

nitis, ſm Epiphanium, de illis quære ſuprà in Elceſaitis.

Saturniani à quodam Saturnino, qui turpitudinẽ Simoniacam in Syria confirmaſſe perhibetur, qui etiã mũdum ſolos ſeptẽ angelos, præter conſcientiã dei patris feciſſe dicebat, & fuit tpibus apl'oꝝ, & euãgelium laniauit ſm Hiero. aduerſus Lucife. Vñ dicit Euſ. 4. li. c. 5. Humani gñis deceptor antiquus poſt Menandꝝ Simonis ſucceſſorẽ, uelut quandã beſtiã bino ore ſibilãtem, binis linguis diabolica uenena uibrantẽ, Saturninum quendã Antiochiæ genitum, & Baſilidẽ Alexandria ortum produxit, quoꝝ uterq; ſuis in regionibus officinas impiæ adeo inuiſæ condidit diſciplinæ, equidem in oĩbus penè Saturnĩnũ eodẽq; Menandrũ cõmendatum eſſe ſcribit Irenæus, Baſilidemq; ſub prætextu myſticæ doctrinæ in immenſum tetendiſſe mẽtis impię cogitatũ, dũ prodigioſa fabulaꝝ figmenta ſibimet complacerent.

Saturninus Arelateñ Arrianus, huiꝰ & alioꝝ Arriano rũ pſecutione, Hilarius pulſus in Phrygiam confugerat, ubi trienniũ cõmoratus, librũ ſcripſit de religione Chriſtiana, qua de re meminit ipſe in li. de ſynodis.

Sabbatius quidã ex Iudæo Chriſtianus factus, presbyter ordinatus, nihilominus ſectæ Iudaicæ ſeruiebat, cum quo ſcelere epiſcopatũ ambiebat, & obtinuit, & nouitatẽ feſtiuitatis paſchalis ſub Valente imperatore conſtitutã, in uico Phrygiæ Pazo defendere nitebat, & Martianꝰ ordinator eius poſtea, Sabbatĩ errorem & ordinatiõis ſuæ culpam cognoſcens, cũ gemitu dicebat: Melius fuiſſe ſuſpinas poſuiſſe manus ſuas, q̃ Sabbatiũ ordinaſſe presbyterum, ut dicitur. 9. li. hiſt. tri. c. 27.

Sabbatius alius Arrianus, de quo in. 12. libro hiſto. tripartitæ capite. 4. qui ſucceſſit Barbæ Arriano epiſcopo, quære in Barba.

Sarmatius epiſcopus, poſtea effectus Arrianus, plene complexus eſt errores Arrĩ, hunc cum multis complicibus ſuis Alexander Conſtantinop. patriarcha cum ipſis Aegypti & Libyarum penè centum anathematizauit.

1.lib.hist.trip.c.13.Haymo Oseæ.1. Hæretici de deo mala sentientes ab eo repelluntur, ne sit deus pars hæreditatis eorum.

Satamani, hi habẽt unam & eandem hæresim ſm Epiphanium, cum Psallianis, quære ibidem.

Sarrabaitæ Aegyptiæ linguæ proprietate sic uocati, & ſm Bedam in Act. apost. ex Anania & Sapphira Sarrabaitarum genus exortum dicitur, qui rebus suis nequaq̃ derelictis, apostolorum districtionem se custodire simulant, de quibus dicit Peamon abbas. 18. collatione patrũ, quod istud est genus tetertimum & infidele monachorũ in uera hypocrisi constitutorum, & noxia illa plantatio rediuiua, quę per Ananiam & Sapphirã in exordio ecclesiæ pullulãs, apli Petri seueritate succisa ẽ, & ut eorũ pessima secta cõfundat, sciãt se in nullo ordine uiuere, nec in aliqua sectę uocatione: nã & ipsi semetipsos à cœnobiorũ regularũ sub obediẽtia uiuentiũ congregationib. seque strãt, ac singillatim suas curas & necessitates cõtra ecclię sanctionẽ & cõcilia gñalia, statũ & regulã sibi cõfingũt, habentes libertatẽ euagandi, pecunias acquirendi, & de crastino cogitandi, quasi inopem & mendicum deũ haberent. Augi. 21. serm. ad fratres in heremo: Sarrabaitæ angelicam faciem foris ostendunt, sed lupum corde habere nõ dubitamus, de quibus tertio nobis scripsit pater Hieronymus, quorum genus est omni affectu uitãdum. Ipsi in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitãtes, induti porcorum & boum pellibus, tantum cincti ſunibus palmarum, spinas ad calcanea portantes, ad cingulum ligatas spinas discalciati, & sanguine cruẽtati cauernas exeuntes, ad festum cœnopegiæ pergebãt Hierosolymam, & sancta sanctorum intrantes, paupertatem & abstinentiam prædicabant seruare, barbas postmodum in conspectu hominum sine redemptione euellere festinabant, & sic acquisita fama, ad lustra remeabant solitarię gaudentes & epulantes suprà tñ q̃d explicare possumus. Hos nolite obsecro imitari, quia non beatos, sed damna-

tos eos esse prædicamus.

Sebas unus de Messalaniorum principibus, & hi obseruatores somniorũ sunt, labores manuũ refugiẽtes, & sacramentum eucharistiæ contemnentes: & hi hæretici dicuntur Sebatiani. C. de hære. l. Arriani.

Secundus eps, sectæ Artianæ alumnus, fuit contemporaneus Sarmatij præfati.

Secundinus discipulus Manichæi, quem Aug⁹ non uiderat, & tamen ad Aug. epistolam scripserat, in qua hortabatur Augustinum ut ad suã sectã rediret. Contra hũc scripsit Augustinus librum, in quo eius fallacem beneuolentiam non acceptat, hortans eum ut ad catholicam fidem redeat. Hic Augustinum & catholicos cæteros errare asseuerauit: Hic dixit quod CHRIstus non est unigenitus patris ſm naturam: & quod deus est mutabilis: & qđ malum est substantia quædam: & quod carnes non sunt manducandæ &c̃.

Seras fautor & defensor Etij, qui cũ Stepha. Heliodoro & Theophilo in cõcilio Constãtinopolitano excommunicatus est: dicebat enim quoniã ea quæ hactenus deus celasset apostolis, reuelata sibi affirmaret. Et de hoc 5. lib. hist. trip. c. 42.

Sergius Arrianus, cuius auxilio Mahomet diabolicũ suum Alcoranum Saracenis composuit, librum utiq; detestabilem, anno. 595. Hic Sergius Monachus in errorem Nestorij incidẽs, in Arabiam uenit, Mahometo adhæsit, quem in utroq; testamẽto multa docuit, & multas leges quas Mahomet promulgauit.

Sergius alius, princeps Monothelitarum, quære hæresim eius ibidem cum. c. 1. q. 13. conuenientibus.

Seleuciani uel Hermiani, ab autoribus Seleuco & Hermia, qui elementorum materiam de qua est mundus, nõ à deo factam dicũt, sed deo coæternam: nec animã tribuunt deo creatori, sed creatores esse aiaꝝ angelos uolunt de igne & spũ. Malũ aũt asserũt eẽ aliqñ à deo, aliqñ à materia: negãt saluatorẽ in carne sedere ad dexterã patris,

sed eam exuisse perhibent, eamq; in sole posuisse, accipi-
ens occasionem de Psal. ubi legitur: In sole posuit taber-
culũ. Negãt etiã uisibilẽ paradisum. Baptismũ in aqua nõ
accipiũt: resurrectionem nõ putant futurã, sed quotidie
fieri in gñatione filiorũ: Hæc Philaster.

Sethiani nomen acceperunt à filio Adæ, qui uocatus
est Seth, dicentes eum esse Christum, ſm Isid. & fabulosa
& hęretica uanitate dicunt eum de superna matre natũ,
quam perhibent conuenisse cum superno patre, unde di
uinum semen aliud nasceretur tanquam filiorum dei. Hi
quoq; multa de principatib. & potestatibus uanissima fa
bulant ſm Aug. de hære.

Stephanus Antiochię Arrianus, condẽnatus cum aliis
multis epis orientalib. de quibus sic dicit. 4. li. hist. tri. ca.
24. Vos pellite procul ab oibus, nulla em̃ concordia Chri
sti ad Belial, seruate uos fratres charissimi, ut neq; scriba-
tis eis, neq; eorũ scripta recipiatis &c̃. quia non affirmãt
quia deus est Christꝰ. Iste Stephanus fuit. V. epus Arrianus
in sede Antiochena, quęre suprà in Eudoxio. Stephanus
fuit discipulus Macharij, qui cum reliquis epis pro frumẽ
to zizania in ecclesia seminauerũt, uinũ miscuerũt aquæ,
& proximo potum dederunt auersionẽ turbidã, tanq̃ lu
pi hagni simulabant mendacium.

Scopotici, isti hæretici coincidunt cum Circũcellioni-
bus, de quibus suprà.

Symmachus orator, de quo Sigibertus, hic infremuit
& furebat in Christum, qui etiam epis suis aiebat de ido
lolatria, & de repetenda ara uictoriæ, & ipse in murmur
& blasphemias cõmouit Romanos Christianitatis tẽpo
ra culpantes, felicitatem gentiũ attollentes, quorũ latrã-
tium ora iniecto eis ueritatis osse obstruxerunt, Augꝰ. in
li. de ci. dei, & Orosius in hist. sua: Prudentius quoq; lucu
lẽto metrici operis libello blasphemias Symmachi refel-
lit. Hic nota q̃ hęretici dũ ecclesiã à deo uident corripi, ꝑ
uersa ꝓdicatione intumescũt, dicẽtes se ex meritis ꝓsperari, illam digne affligi. Et sic murmurabant Romani cõ

tra Christianos, q̃ à tpibus Christianoꝝ urbs Ro. à Gothis fuit capta: Sed tñ multi pagani reperti in urbe iam capta, ſm Aug. in prin. li. de ci. dei, finxerunt ſe Christianos, & ad loca martyrꝝ & baſilicas apl̃oꝝ Christiani fugientes ſaluabanť, & ad eadē loca ficti Christiani, de quorum numero unus fuit Symmachus, fugierunt & ſaluati ſunt. Et tñ nō minus poſtmodum detraxerūt Christianis temporibus.

Symmachus Ebionius aſſeruit Chriſtum de Ioſeph & Maria natum, hominem puꝝ fuiſſe, & legē ritu Iudaico ſeruādam: & cōmentarios quoſdam Symmachus cōſcripſit, in quibus conaťe euāgelio ſm Matt. autoritatē ſuę hæreſis confirmare, ut dicit Euſe. li. 6. Hiero. in. 1. prolo. ſuper Iob. Iam Chriſti euangelio coruſcāte Iudæus Aquila, & Symmachus, & Theodotion iudaizantes hæretici ſunt recepti, q multa myſteria ſaluatoris ſubdola interp̃tatione celarunt.

Seueriani à Seuero exorti, uinum non bibunt, contra hoc dicit. 35. diſt. ab exordio. Vinum enim cum carnibus poſt diluuium dedicatum eſt. i. in uſum aſſumptum. Vet9 teſtamentum & reſurrectionem nō ſuſcipiunt, ſm Iſid. & cibos quos deus humano gñi propoſuit, damnabant. Hi oēm coitum ſpurcum putabant, & alia deliramenta affirmabant, quæ recitat Aug. in lib. de hære. cōtra quos Muſanus librum conſcripſit.

Speroniſtę, hi in bulla apl̃ica in cœna dñi excōicantur Romæ, & extra de hæ. c. excōicamus. Vel dicunť Spetroniſtæ, ſed coꝝ hæreſes nondū uidi.

Seuerus, de quo Io. Damaſcenus in. 3. cap. 3. Seuerus & Dioſcorus, & eorum ſcelerata cohors &c. Hi in CHRIſto poſuerunt unionem, non perſonalem in duabus naturis uere ſubſiſtentem, ſed tm̃ habitualem. i. ſm habitum proprietatem conditionem q̃ quandā diuinam: qua cū ſolus eſſet hō, diuina tñ aſſiſtente p quandā participationē uirtute miracula operaretur: in quinta ſynodo Cōſtantin. huiuſmodi hæretici damnati ſunt. Hic Seuerus Euticetis

hęresi robur addidit, ut testatur Irenæus doctor celebris apud Græcos. Vnde & alij Seueriani appellati sunt, qui utuntur quidem lege & prophetis & euangelijs, sed propria quadam interpretatione scripturarum sensum peruertunt, obtrectant Paulo apostolo & refutant eius epistolas, sed neq; actus apostolorum suscipiunt, ut dicitur .4. libro eccl'. hist.

Seuandriani uel Seuandiani, in hoc à Valentinianis distare dicunt quod addunt opera turpitudinis, ut dicit Augustinus ut sup.

Semiarriani quos Epiphanius dicit, qui similis essentiæ dicunt filium, tanq; non plenos Arrianos, quasi Arriani, nec similem uelint, cum hoc Eunomiani dicere celebrentur secundum Aug.

Simoniaci uel Simoniani à Simone dicti, magicæ disciplinæ perito. Hic Simon baptisma suscepit à Philippo diacono. Et ut dicit Eusebius in secundo libro hist. eccl'. caput totius prauitatis & principium omnis hæresis à Simone cepisse accepimus. Cui Petrus in actibus apostolorum maledixit, pro eo quod ab apostolis spiritussancti gratiam pecunia emere uoluisset. Hic Simon dixit creaturam non à deo esse, sed à uirtute quadam superna creatam, quod reprobat Thomas. 2. contra gent. cap. 42. & q gratia spiritussancti est uenalis, quod improbat Thom. 2. 2. quæstione. 100. artic. 1. Dixit Christum nec uenisse, nec à Iudæis quicq; pertulisse, artib. magicis multos decepit. Docebat detestandam turpitudinem indifferenter uti cum fœminis, asseruit se esse Christum. Ignatius ad Tralł. Fugite malas soboles diaboli, Simonem dico primogenitum generis ipsius. Vnde prima quæstione primo, fertur, Simoniaca hæresis est quæ prima contra dei ecclesiam diabolica supplantatiõe surrepsit, & in ipso ortu suo zelo apostolicæ ultionis percussa & damnata est prima quæstione primo cap. eos. Tolerabilior est Macedonij impia hæresis, quàm Simoniacorum. Isti enim spiritum sanctum efficiunt seruum suum. Et Hiero. contra Lucife

ri. Simõ magus & Menãder discipulus eius se dei asserue re uirtutes. Glo. Mar. 13. Multi uenient in nõie meo &c. Multi in nomine Christi uenere antichristi, quorum primus Simon magus cui auscultabant oẽs qui erant in Samaria dicentes: Hic est uirtus dei quæ uocat magna. eo q̃ multo tempore magicis artibus dementasset eos. Et Hieronymus ad Ctesip. Vrbitium: Simon magus hæresim cõdidit Helenæ meretricis adiutus auxilio. Et glo. super illud Prouer. 2. impij de terra perdent. Qui ad ecclesiã pertinere uidebant, sed auferunt de aperto iudicio ecclesiæ ut Simon.

Sinerus ſm Euseb. ponit tria principia & naturas. De hoc quære suprà in Martionistis.

Soldini uel Soldani hęretici, de regnis Godoliæ & Saba. hi in fide sunt corrupti à quodam hæretico qui dicebatur Soldinus, & sequunt ritum Græcorum, & particularem habent hæresim, & utunt literis Chaldaicis. Eorũ sacerdotes cũ auro, diaconi cum thure, & subdiaconi cũ myrrha ad celebrandum accedunt, in signum quod tres reges dicta dona domino obtulerunt.

Syri uel Syriani, à prouincia Syriæ, ad prælia apti, arcubus & sagittis utunt expedite. Hi sunt Maronitæ hæretici, de quibus suprà.

Syrus gñe Alexandrinus, arte medicus, ex phõ monachus, prius aduersus Nestorem scripsit, sed postea Timotheanum dogma fouere cœpit, denicq; ambiguus etiã sui suspendit animum à consensu Chalcedonensis decreti, nec acquiescẽdum putat filium dei duabus post incarnationem constare naturis: Hæc Gennadius.

Suriani appellati à ciuitate Sur quondam præeminenti, homies imbelles, & timidi, ad inferiores labores apti, utputa ad agriculturam, ex magna parte hæretici Græcorum institutiones & ritus in omnibus imitantur, dolosi, mendaces, furtum & rapinã quasi pro nihilo habentes, secreta Christianorum ubi possunt ad infideles proditorie deferũt, & ad Saracenos, inter quos nutriti & cõ-

mixti habitãt, & opera eoꝝ mala discunt. Hæc & similia uide in peregrinatione Bern. Breddenbach decani eccle fiæ Maguntinæ, quam conscripsit Felix Fabri Ordinis ꝓdicatorum, conuentus Vlmensis.

TAtiani à Tatiano, qui & Encratitæ dicti, quia carnes abominant, anno. 175. sub M. Antonio & Aniceto papa. Tacitus hæreticus agnoscit ſm Euseb. de temporibus. Et Tatianus in Græcia fuit doctiss. & nominatissimus q̃diu fuit Christianus. Hi nuptias damnãt, atq; omnino pares eas fornicationibus, aliisq; corruptionibus faciunt, non recipientes in suorũ numerum coniugio utentẽ, siue marẽ siue fœminã, non uescẽtes carnibꝰ prolationes quasdam fabulosas seculorum faciũt: saluti primi hominis contradicũt. De his dicit Beda in homil. super Iohan. Porro Tatiani & Martiani cæterorumq; q̃ nuptijs detrahunt, perfidia q̃ sit dãnabilis insinuat. Si em thoro immaculato & nuptijs debitis castitate celebratis culpa inesset, nequaq̃ dñs ad has ueniret, nequaquã eas signorum suorum initijs cõsecrare uoluisset. Epiphanius Tatianos & Encratitas ita discernit, ut Encratitas Tatiani schismaticos dicãt. Hiero. dicit sup Amos: Tatianꝰ Encratitaꝝ princeps, struere nitiẽ uinum asserens non bibẽdum, cum in lege sit ꝓceptum: Ne Nazarei bibent uinũ &c̃. Qui si literã sequunt in oibus, & Iudaicas fabulas ecclesiis ingerunt Christi, ergo & comam nutrire debent: & uuam passam & uiridem non comedere: q̃ si hæc non faciant, non possunt more Iudaicorum cauponum miscere aquam uino, umbras ueritati, euangelij gratiæ legis necessitatem. Ebrietatem illam intelligãt qua curis secularibus inebriatur & obruit animæ uigor. Sic Mahomet præcepit suis in Alkorano ne uinum bibãt.

Tarsenses hæretici sunt, qbus Campẽses, ut supra dictũ est, copulati sunt, ut Hiero. scribit Dam.

Tascodrugitæ Manichæorum errores insequebant, uel uocant Tascodrogi. C. de hær. l. qm. quos Manichæicus

furor detinet, quibus omne testimonium sicut & alias legitimas conuersationes sancimus esse interdictum.

Tesalitæ, Tetraditæ, hi idē sunt hæretici de secta Manichæorum. C. de hære. & c. ubi dicit: Isti & cæteri Manichæi nusquam in Romano solo conueniendi morādi q̄ habeant facultatem. Et nota ſm Isid. 8. li. etymo. quidā hæretici ex nomine suo: autores nominantur, quidā ꝙo ex causis, quas eligentes instituerunt.

Tesseradecatæ dicti, q̄ quartadecima luna pascha cum Iudæis obseruare contendunt: Nam tessera quatuor, deca decem significat: Hæc Isid. Et dicit Aug⁹: Tessereſedecaticæ, non nisi quartadecima luna mēse Martio pascha celebrant, quilibet & septem dierum occurrit dies: & si dies dominicus occurrerit, ipso die ieiunant & uigilant. Contra hoc habet de conse. dist. 3. c. celebritatem.

Tandemus, de quo Sigibertus, qui circa annum domini. 1124. erat hæreticus, & dicit, Oppidani castri Antuuerpiensis à quodam hæretico Tandemo seducti, paulatim à fide & bonis moribus desciuerunt, quia idem hæretic⁹ minimæ subtilitatis cum tamē esset laicus, sed multis etiam disertis clericis in sermone acutior, sacri ordinis ministros & episcopalem & sacerdotalem gradum nihil eē dicebat, corporis q̄ & sanguinis Christi p̄ceptiōem sumē tibus ad salutem prodesse negabat, & in pretioso habitu & uestibus deauratis incedens, triplici funiculo crinibus intortis, uerbis persuasibilibus, & conuiuiorum apparatibus suos, qui eum circiter tria milia armati sequebantur alliciebat, & per eos resistentes sibi cędibus sęuiebat: credebant ei, & reuerebantur eum intantum, ut aqua in qua corpus lauisset biberent, & pro reliquijs asportarēt, cum tamen tantæ incontinentiæ & impietatis esset, ut filias in matrum præsentia, sponsásque maritis intuentibus corrumperet: & hoc opus spirituale esse asserebat. Qui tandem post multos errores & cædes, dum nauigauit, à quodam presbytero percussus in cerebro occubuit, sed nec post eius mortem error ipsius tam facile

extirpari potuit, propter quod à clericis loci illius eccl'ia cum redditibus per manum epi Norberto ordinanda dabatur, sperãres q̃ per eius salutarem doctrinam, hæresis illa de medio tolleret. Quod & factum est, siquidem ipso p̃dicante, uiri & mulieres compuncti, corpus dominicum quod in cistis & foraminibus p̃r decem annos & amplius reposuerant attulerunt, & per eius doctrinã paulatim ad sanctam fidem resipuerunt.

Theodorus Pharanitanus episcopus hæreticus, putabat Christum phantasma esse, nec ueram carnem de uirgine assumpsisse. Et dicit Beda, q̃ scripsit põdus corporale ꝑm carnẽ nõ habuisse dominum, sed absq; pondere, & carne suprà mare ambulasse: fides aũt catholica & pondus ꝑm carnẽ eũ habuisse prædicat & onus corporeum, & cum pondere & onere corporali incedere supra aquas non infusis pedibus. Vnde Dionysius in di.no.ait: Ignoramus qualiter de uirgineis sanguinibus alia lege p̃ter naturalem formabat: & qualiter nõ infusis pedibus corporale põdus hñtibus, & naturale onus, deambulauit in humidã & instabilem substantiã. Idẽ habet glo. Mar. 6.

Theodorus Eracliæ Europæ, unus de principibus Arrianorum, post mortẽ tamẽ Arrij, quia fuit episcopus intrusus, & à sanctis patribus ab ecclesia dei præcisus est, & à communione fidelium priuatus, quia scriptum est: Cũ peruerso peruerteris, astruxit Mariam uirginẽ solũ hominem peperisse, & non deum & hominem. Item Rabanus sanctæ memoriæ eps factus Edissenæ ciuitatis, qui in sacerdotibus resplenduit, Theodor̃ Mosophenum post mortem in ecclesia anathematizauit. 24. q. 2. sane. Itẽ nota q̃ sæpius hæreses uariant nomen iuxta hæresiarchas suos, quia hæresis Theodori fuit in primitiua eccl'ia Ebionitarum, & sæpius fuit destructa, & iterũ machinatiõe diaboli resuscitata: & de alĩs sĩr̃ intelligendũ est, & fuit anno. 544. tempore Iustiniani imperatoris primi & Vigilij papæ, damnatus est cũ alĩs in quarta synodo Constãtinopol'. ut dicit. 4. li. hist. tri. ca. 24. cuius hæresim & suæ

dæmoniacę conuentionis errorem ponit Damaſ.li.3.c.3. & uocat eum deo odibilē & igne dignū. Et b. Tho. in ꝓlogo circa expoſitionē pſal. Theodorus Moſueſcenus in ue.teſt. nihil expreſſe dictum fuiſſe de Chriſto aſtruxit.

Theodoricus Arrianus, hic ut dicit Anto. parte ſpe. hi. ti. 6. c. 7. rex erat in Italia, propter quē magna tribulatio facta eſt in eccleſia, hic totam Italiā perdere uoluit & S. Iohā. papā & Symmachum patritium & Boetium, uiros præclariſſimos martyrizauit. Iſte Theodoricus rex Gothorum Rauennæ S. Iuſtinū in carcere fame deficere fecit, poſt dies. 90. ut dicit Sigibertus, ſubito defunctus, à q̄dam ſancto eremita uiſus eſt, nudus & diſcalciatus à Iohāne papa & Symmacho patritio in olla Vulcani eſſe detruſus. Idem dicit Greg. 4. dial. Principes eī mundi qui perſecuti ſunt eccleſiam, mirabili morte interierunt, & poſtmodum delata eſt poſteritas eorū, & martyrū gloria exaltata. Nam apud Rauennā feſtū Symmachi & Boetij celebratur. 27. Maij.

Theodoricus Græcus, contra quē Leontius Byzantius fecit apologiam ad accuſationes deteſtationis eius, ut dicit Damaſcenus in. 3. c. 11.

Thaboritę, de quibus. 4. c. de ori. Bohe. dicit, ꝙ Ziſſa locum Vlrici cuiuſdā ueræ fidei cultoris cepit ui, Vlricū familiam ꝙ ſuā gladio occidit, locum muro cinxit & mœnibus, ciuitati indidit nomen, nā & comites eius fratres Thaboritę appellabant, tanq̄ cum tribus apl̄is ſaluatoris Chriſti transfigurationem in monte uidiſſent, indeꝙ ſuas opiniones mutatæ eſſent, quas fidei uirtutes appellāt. Hic refugiū oīm hæreticoꝝ, hi ſunt hoīes infimę plebis, & qui non tam nouam fidem ſecuti q̄ iudicia & carceres fugiſſe uidebantur, & picturas abominant Thaborenſes. Nota quod Thabor mōs eſt in Galilæa, in quo aues cum laqueis conſueuerunt capi, ſed nūc in Thabor Bohemico capiuntur animæ hæreticorum laqueis diaboli. Ioh. Nider in for. libro. 3. Ibi ignis accenſus, nondum ad plenum extinctus eſt, ſed in Thaboritis ardet, utinam nō in mul.

tis alijs.

Theobatus quidam quia repulsam meruit ẽpatus, ipse cœpit initio perturbare omnia & corrũpere, qui & erat ex septem hæreticis, ex quibus processerunt pseudochristi & pseudapostoli, qui in diuersas partes unitatẽ scindẽtes p corruptelã doctrinę castũ ecclię cubile macularũt, & impietatẽ loquẽtes aduersus dñm & aduersus Christũ eius. 4. li. ecclesiast. hist. c. 18.

Theomas Marmoricenus unus de defensoribus Arrij, apostolicis dogmatibus resistebat. Vnde defẽsores Arrij, dictauerunt fidem suam & cõi cœtui dederunt: quæ cum recta fuisset, dirupta est & adultera fraudulenta q; pronũciata. Verum quidam eorum Arrium abdicarunt, ut dicit 2. li. hist. tri. c. 5.

Teonas episcopus, erroribus Arrij seductus, filiũ in diuinis creaturam posuit, non æqualem patri &c. Ex. 1. li. tri. hist. c. 13.

Thenisus, de quo Eus. li. 4. c. 19. Hic arrogantia elatus, apostolicæ sibi aliqd autoritatis assumens, epl'am ad oẽs ecclesias scribit, in qua docere eos conat' q multo rectius q; ipse credebant, & cohortat' oẽs ad nouas ẏborum adinuentiones accommodare aures suas. blasphemat aũt dominum & apostolos eius & sanctam ecclesiam.

Theodotus furia Mõtani infectus, ipso dæmone inspirabat, & arte diabolica, & sicut scribit Eus. 2. li. ca. 16. illũ admirabilem uel prophetiæ impiorum primogenitum Theodotum nomine, tradunt quodam tpe uisum sibi eẽ uelut in cęlos assumi, & per se credidisse spũ erroris. Quo euectus in excelsum, & inde deductus ad terrã, finẽ uitæ exitu pessimo terminasse. Hic Theodot⁹ prius Romæ ausus est dicere, purum hominem fuisse Christum, quem Victor papa de ecclesia reiecit. De quo dicit Igna. ad Tral'. Fugite ipsius nequissimi nepotes, Theodotum & Cleobulum.

Theodosiani, à Theodosio appellati fuerunt, temporibus Iustiniani principis in Alexandria per populi per-

uersi electionem, una die ordinati sunt episcopi. Et cum Caionitis in caudis uulpium sunt colligati, sed in capitibus distincti, quia Theodosiani ex duabus unam in Christo naturā asserunt, sed corruptā: Caionitæ aūt incorruptā contendūt. 24. q. 3. quidā. Hi errores Euticetis & Dioscori sequentes Chalcedoneñ concilium respuunt.

Theodotiani, à Theodotione instituti, hoiem tm̄ Christum asseuerant, quod & Theodotion propterea docuisset, quia in persecutione lapsus isto modo se casus sui deuitare putabat opprobrium, si non deum negasse, sed hominem uideretur, ut dicit Augº de hęre. De isto Theodotione quære in Aquila interprete, de quo dicit Hiero. in 2. li. cōtra Ruffinū. Miror q̄ Theodotionem hæreticū & iudaizantē legit, & quantūcunq; pc̄ōris Christiani trāslationē fastidit. Et fuit tertius diuinæ legis interpres, circiter annum. 184. tempore Heliȝ Contumacis imperatoris & Eleutherȝ papæ.

Templarȝ, horum ordo incepit sub Henrico quarto, & Gelasio secundo, anno. 1114. prius albis sunt usi mantellis, & post rubeam crucem suppositā portarunt, & beatus Bern. regulā composuit. Et in historia transmarina legitur, q̄ cum multi Christiani confluerent ad terrā sanctā, quidam latrunculi spoliabant peregrinos. Hoc uidētes quidam milites deuoti, in manū patriarchæ deuouerunt se uiā defensuros, & in principio fuerunt nisi decē, postea apud Cretas cōcilio celebrato anno. 1128. ordo eorum confirmatus est ad pugnandum contra Saracenos, ideo ex deuotione totius orbis ad eos exaltati sunt, & dicti sunt militia templi, quia in principio habitauerūt iuxta templum. De Templarȝs uaria legi: in uita Clementis quinti sic habetur: Rescitū quoq; eodem ferè tpe. 1307. Templarios olim Christi milites à nostris ad Saracenos defecisse, ob hanc rem illi interfecti sunt, qui cōprehendi potuerūt: eorūq; bona partim Rhodijs militib. qui insulā pauloañ occupauerūt, ptimq; nouis religionib. sunt attributa. Et infra: Tēplarios sustulit i maximos errores

prolapsos, Christum, scilicet, abnegantes &c. & alij arti culi hæresum eis opponebantur, quod conspuebant in crucem Christi, & quod professio eorum esset profana, & quod consecratio magistri eorum fiebat occulte, & quod propter eos terra sancta esset amissa. Et dicit Alphar, in secundo libro de plan. ec. Templarij propter eorum flagitia ab ecclesia reprobati sunt. Et subito destruuntur mirantibus uniuersis, & magister eorum comburitur Parasius, & multi eorum combusti sunt, non tamen confessi sunt illa crimina, quæ iniuste eis obiecta erãt. Sic Antoninus in tertia parte spe. ti. 21. eos uidetur excusare, & qa possessiones eorum rex Franciæ in suo regno occupauit, ideo postea multa passus in hac parte. Nihil diffinio utrum sint hæretici uel non, stetit tamen ordo eor ferme annis. 184.

Tertullianistæ uel Tertullianitæ dicti à Tertulliano presbytero Africę prouincia ciuitatis Carthagiñ. animã immortalem esse, sed corpoream prædicantes, & animas peccatorum hominum post mortem in dæmonem conuerti putantes secundum Isido. Et deum corporalibus linĩamentis figurabant, ut dicit Thomas primo contra gent. cap. 21. & dicit Augustinus: Tertulliani multa leguntur opuscula elegantissime scripta, sed paulatim defecerunt. Et transiens ad Cataphrygas, quos ante destruxerat, cœpit etiam secundas nuptias contra apostolicam doctrinam tanquam stupra damnare, & postmodum etiam ab ipsis diuisus sua conuẽticula, ppagauit, statum animæ credit per traducem propagari. Et fuit Tertullianus uicinus apostolorum temporibus Carthagiñ. secutus Montanum, & secundum Hieronymum ad Titum primo scripsit de monogamia librum hæreticum, quem Apostolo cõtraire, nemo qui Apostolum legerit ignorabit. Hieronymus de uiris illustribus in cap. de Militone Asiano: Tertullianus usq; ad mediam ætatem ꝑsbyter fuit ecclesiæ Africæ in Numidia, postea contumelia clericorum Rom. ecclesiæ ad Montani dogmata de-

lapsus est. Et di. 15. cap. sancta Roma. Opuscula Tertulliani siue Africani sunt apocrypha, & septem libros scripsit aduersus ecclesiam pro Montano. Hieronymus in epistola cõtra Elphidium, De Tertulliano quidẽ nihil amplius dico quàm ecclesiæ non fuisse.

Timotheus, Apollinaris hæretici discipulus, profanus, ineruditus. Hunc Damasus urbis Romæ pontifex cum impio eius dogmate damnauit tanquam serpentem antiquum, alienum ab ecclesia. Hic & iudicio Apostolicæ sedis præsente quoq; Petro Alexandrinæ ciuitatis episcopo cum Apollinari doctore suo damnatus est, & in die iudicij tormenta debiti supplicij sustinebit, ut dicit. 9. lib. hist. tripar. cap. 15.

Timotheus alius fuit tempore Bonifacij primi, qui dixit Christum uerum deum & hominem quidem esse, sed addidit dicendo diuinam naturam conuersam esse in humanam.

Timotheus alius, secundum Gennadium, extincto ab Alexandrinis Prothereo episcopo. Hic in locum occisi intrusus est, & quia plebs Prothereum exosum habuerat, ideo Timotheus ad habendum gratiam plebis omes quibus ille communicauerat Nestoreos esse pronuntiat, & maculam conscientiæ temeritate abluendam præsumens, scripsit ad Leonem imperatorem libellum ualde suasorium, quem prauo sensu patrum testimonijs intantum laborare conatus est, ut ad decipiendum imperatorem & suam hæresim constituendam pene Leonem urbis Romæ pontificem & Chalcedonensem synodum, ac totos occidentales episcopos illorum adminiculo Nestorianos ostenderet, sed fauente deo à Chalcedonensi concilio hostis ecclesiæ coarguitur & confutatur. Vnde & hoc in exilio iam hæresiarches dicitur & habetur. Hinc appellati sunt Timothiani hæretici, qui ita carnem uerbum factum dicunt, ut manente uerbo in sua substantia & homine in sua natura societate non commixtiõe unã filij dei redijsse personam.

Teruidus hæreticus, eodem & simili errore defecit sicut Basilides, Ebion, Paulus Samosetanus, & Bonosius, ut dicit Gelasius, ut habetur distinctione. 15. Sancta Romana.

Troianus hæreticus, de quo sanctus Hilarius in epistola ad Donatum diaconum: Vbi quæso falsitas Troiani, procacitas Fasti & cætera? Reuera ammodo non comparent.

Tritoitæ sunt uocati Tricolitæ, q̃ sicut tres personas in trinitate, ita treis deos asserunt esse contra illud quod scriptum est: Audi Israel, dñs deus tuus unus est. Quære supra in Gnoitis.

Tossepini hæretici, excommunicantur extra de hæ. c. excommunicamus. Et nullibi adhuc reperire eorum hæreses potui.

Turilupini, hi tenent omnes errores quos & Begardi, qui dixerunt non esse orandum uocaliter, sed mentaliter tantum in quadam libertate spiritus, quam dicunt non subiici præceptis diuinis. Hinc dicit Iohannes Gerson in sermone de sancto Ludouico rege Francorum, quod Turilupini dicebant de nulla re naturaliter data erubescendum esse, quemadmodum Cynici philosophi more canum, dicebant esse uiuendum palam in nuditate & exercitio membrorum pudendorum. Et idē Iohannes Gerson in de examine doctrinarum, consideratione sexta: Sicut nulla uehementior quàm luxuriosa libido, sic ad errandum falsumq̃ docendum, nulla pernicioſior, patuit in sectis Turilupinorum quorum sequaces non desunt usque, quando & ubi latere putauerint, serpunt ubilibet. Epicurei sub tunica Christi, qui in mulierculis primo deuotionem fingētes specierenus paulatim eis fidem antequam lumen & oculos tollere quærant, quatenus eas licentius ad desideria sua maligna prostituant.

VAlesij seipsos castrant, & hospites suos, hoc modo existimantes deo debere se seruire. Alia q̃q̃

hæretica docere dicuntur & turpia, sed quæ illa sint, nec ipse commemorat Epiphanius, nec usquam potui reperire, ut dicit Augustinus de hæreticis. Et Leo Papa in epistola scripta ad imperatorem Constantinum dicit, Valesij hospites suos castratos etiam ad episcopatum promouebant.

Valesij sunt similes sacerdotibus Cybeles, qui realiter in templis se castrant, plangentes factum. At is pulcherrimi iuuenis, secundum poetas, qui uotum castitatis fecit Berecynthię matri deorum omnium: & quia pactum no seruauit ex ultiõe à dea illa castratus est, de hoc Aug. secundo lib. de ci. c. 4.

Vadiani dicunt deum corporalibus liniamentis figuratum, contra hos & similes hæreticos, arguit beat⁹ Thomas primo contra gen. cap. 20. Epiphanius nominat eos schismaticos, alij autem Anthropomorphitas, quoniam deum sibi fingunt cogitatione carnali in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, quod rusticitati eorum tribuit Epiphanius, eos autem separasse se dicit à cõmunione nostra, culpando eos diuites, & pascha cum Iudę is celebrãdo. Sed dicit glo. super Amos. 2. Ossa regis Idumeæ comburit, qui de maiestate dei male sentiens deum in modum humani corporis cogitat quasi membris distentetur & uideat & audiat ut homo.

Valens imperator Arrianus, multos martyres fecit in Aegypto catholicos persequendo, & monachos ad militandum reuocauit, sub Damaso Papa. Hierony. ad Heliodorum epitaph. Nepot. Valens Gothico bello uictus est in Thracia: hic uerificatur illud Amos secundo: Tenens arcum non stabit, id est, aliquis hæreticus q frustra tendens arcum, dei sagittas sustinere non potest. Et narrat Paulus diaconus libro undecimo: Valens frater Valentiniani imperatoris egregij, ab Eudoxio Arrianæ hęresis episcopo baptizatus, in sęuissimam hæresim lapsus est. Sed teste Orosio à Gothis uulneratus, iusto dei iudicio crematus est. Et idem dicit Orosius: Valens ad

huc uiuente fratre Valentiniano in societatem imperij assumptus est, ab Eudoxio Arrianæ dogmatis assertore baptizatus. Sed malignã insectationem diu texit ne uoluptati potestatem admisceret, qui adhuc uiuentis fratris autoritate compressus est, sed eo mortuo cum etiam impie agere potuisse nõ erubescret, ilico effrenata audacia legem dedit, ut Monachi ad militandum cogerentur. Et in Aegypti solitudinibus multa sanctorũ agmina monachorũ ab eo interfecta sunt.

Valentiniani, anno. 144. sub Antonio Pio & Telesphoro Papa usq; ad Anicetum, à Valentino quodam Platonico sectatore uocati, qui æonas, id est, secula quædam in origine dei creatoris induxit, Christum quoq; de uirgine nihil corpis assumpsisse, sed p eã quasi fistulam ul' p riuum transisse asseruit, & quod uerbum dedit causam creatori quod mundum crearet. Hic sicut Martion dicit qd' est deus qui non punit, & alius qui punit, de hoc Thom. tertio con. gen. c. 140. & Polycarpus in epistola ad Phil'. Omnis qui non cõfitetur Iesum Christum in carnem uenisse, hic Antichristus est. Et posuit duos baptismos, & secula esse animalia. Hieronymus super Osee, Nullus potest hæresim struere, nisi qui ardentis ingenij est, & habet dona naturę, q̃ à deo artifice sunt creata, talis fuit Valẽtinus, talis Martion, quos doctissimos legimus. Et glo. super Malac. tertio: Ergo nunc beatos dicimus arrogantes, dicit: Possunt hæc de hæreticis referri, Martione & Valentino, & cunctis qui non recipiunt uetus testamentum contra creatorem loquuntur, & proficiũt in sua impietate, & multos socios sceleris habent. Valentinus. 30. æonas posuit, quorum principium esse profundum & silentium, quod profundum etiã patrem appellat, & Christum à patre, id est, silentio & profundo missum. Spirituale & cæleste corpus secum attulisse. De tricesimo seculo dicit diabolum genitum, & à diabolo alios natos qui fecerunt hunc mundum & ideo malitiam non arbitrio tribuit, sed naturæ mundi, id est, genere diabolico.

Carnis resurrectionem negat. Animam tãtum affirmat per Christum saluari,

Vrsatius epus Priscillianista, accusator Priscilliani, de quo supra in Itatio.

Valens, Vrsatius, Arriani, qui gloriantur & non dubitant se dicere Christianos profitentes, quoniam Christi uerbum & spiritus est uulneratus & interfectus & mortuus, quodq; cohors hæreticorum diuersas esse patris & filij & spiritussancti pronuntiat substantias, & eas esse diuersas, ut dicitur quarto libro historiæ tripar. cap. 24. Hos duos & alios plures damnauit cõcilium Arimineñ. eo quod Arrianum dogma anathematizare nolebant. Contra Vrsatium & Valentem, Athanasius Alexandrinus scripsit libꝝ, & Hilarius historiam Arimineñ. & Fereticeñ. synodi cõtinentem libꝝ scripsit.

Victorinus Pictabonensis episcopus, in sententia Milliariorꝝ ponentium iudaicas fabulas secundum Hiero. super Ezechielem.

Vrsicinus Arrianę factionis hæreticus fuit, Hieronymus ad Damasum: abfit à Roman. sede, ut iungatur cum beatitudine tua Vrsicinus & cum Ambrosio societur Auxentius.

Vitalis hæreticus, de quo Hieronymus ad Damasum: Non noui Vitalem, qui CHRISTI non est, Antichristi est.

Vlricus de Morauia presbyter & artium baccalaureus in concilio Basilieñ. 1433. inter alios errores dixit qđ Iohannes Hus fuit sanctus deuotus doctor ueritatis, & uitæ laudabilis, & per falsa testimonia condemnatus. Cõtra istum in concilio arguit Henricus Caldisen Ordinis nostri, postea magister Palatij. Sed uictus in disputatione fuit, sed contendere à uerbis non cessauit.

Venustiani, hi sunt qui alio nomine dicuntur Paterniani, & secundum Aug. in de hæret. Hæresis Venustianorum, à quibusdam Paternianorꝝ uocatur. Quære supra in Paternianis.

Vigilantius, à quo Vigilantiani, natione Gallus Larce lonẽsis eccleſiæ quæ in Hiſpania eſt presbyter. Hieronymus ad Riparium & Deſiderium presbyteros: Vigilantius ortus eſt ſubito, qui contra Chriſti ſpiritum martyrum negat ſepulchra ueneranda, damnat uigilias ſanctorum, qui potius uocaretur Dormitantius. De quo ſic beatus Thomas contra impugnantes reſ. Vigilantius qui ueritatem fidei impugnabat, pudicitiam odio habens & in conuiuio ſecularium contra ieiunia ſanctorum declarabat: Hæc ille. Vnde nulla hæreſis niſi propter gulam & uentrem ſeducens mulierculas oneratas peccatis. Et hæretici aſſumunt ſibi linguas ſuas ut cordis uenena ore pronuntient, ergo dicit Hieronymus cõtra Vigilantium: O præſcindendam linguam & in partes & fruſta lacerandam, meam iniuriam patienter tuli, impietatem contra deum ferre non ualui & cætera. Vigilantius non ſolum Iouinianum contentus fuit imitari, conſilium de uirginitate euacuans, ſed ſuperadde re auſus eſt, ut etiam conſilium de paupertate ſeruanda deſtrueret, contra illud Matt. decimonono: Si uis perfe. eſſe & cætera. Et præſumens ſupra uires ſuas homo lingua politus, non ſenſu ſcripturarum exercitatus expoſuit, prauo ingenio ſecundam Danielis uiſionem ſecundum Gennadium. Et idem ſecundum Hieronymum negauit reliquias ſanctorum, cum tamen ſecundum Auguſtinum purpurata eſt uniuerſa terra ſanguine martyrũ, & crebreſcunt ſanitates meritis martyꝝ.

Vincentius Donatiſta hæreticus, quem Chriſtiani multum perſequebantur: & Auguſtinus ſcribens contra ipſum, probat nouem rationibus & quatuor exemplis, quod iuſte perſequebantur ipſum Chriſtiani. Vnde .23. quæſtione quarto: nimium ſunt inquieti quos per ordinatas à deo poteſtates ſeculares cohiberi atque corrigi, mihi non uidetur inutile: nam de multorum iam correctione gaudemus.

Viuitarij quondam erant idololatræ, qui adhuc re-

manserunt in certis partibus aquilonaribus, & uidentur Christiani, sed sunt hæretici, sic dicti, quia illud uiuum quod eis primo occurrit qualibet die, uenerantur ut deū suum pro illa die.

Valdenses, quomodo hi ortum habuerunt, quære supra in Pauperibus de Lugduno, sed Aeneas Syluius de origin. Bohemo. capit. 35. dicit quod huius pestiferæ & iampridem damnatę factionis Valdēsium dogmata sunt ut sequitur:

Romanum præsulem reliquis epis parem esse.

Inter sacerdotes nullum discrimen.

Presbyterum non dignitatem, sed uitæ meritum efficere potiorem.

Animas è corporibus excedentes, aut in æternas euestigio pœnas mergi, aut ppetua consequi gaudia.

Purgatorium ignem nullum inueniri.

Vanum esse orare pro mortuis, & auaritiæ sacerdotalis inuentiuum.

Dei & sanctorum imagines delendas.

Aquarum, palmarūq; benedictiones irridendas.

Mendicantium religiones, malos dæmones inuenisse.

Sacerdotes pauperes esse debere, sola contentos esse eleemosyna.

Liberam cuiq; prædicationem uerbi dei patere.

Nullum capitale peccatum quantumuis maioris mali uitandi gratia tolerandum.

Qui mortal' culpę reus sit, eum neq; seculari, neq; ecclesiastica dignitate potiri, neq; parēdum ei.

Confirmationem quam chrismate pontificis inducunt, & extremam unctionem inter ecclesiæ sacramēta minime contineri.

Auricularem confessionem nugacem esse.

Sufficere sua quenquam deo in cubili suo confiteri peccata.

Baptisma fluuialis undę, nulla interiecta sacri olei mixtura recipiendum.

Cœmiteriorum inanem usum quæstus causa repertum, quacunq; tellure humana corpora nil distare.
Templum dei late patentis ipsum mundum esse.
Coartare maiestatẽ eius qui ecclesias, monasteria, oratoria q; construuũt, tãq; propitior in eis diuina bonitas inueniatur.
Sacerdotales uestes, altarium ornamenta, pallas, corporalia, calices, patenas, uasa q; huiusmodi nil habere momenti.
Sacerdotem quocunq; loco, quocũq; tpe sacrum Christi corpus conficere posse, petentibus q; ministrare.
Sufficere si ỽba sacramentalia tantum dicat.
Suffragia sanctorum in cælis cum Christo regnantium frustra impetrari, quæ iuuare non possunt.
In canonicis horis cantandis dicendis q; frustra tempus teri.
Nulla die ab opere cessandum, nisi quæ dominica nunc appellatur.
Celebritates sanctorum rursus reijciendas.
Ieiunijs quoque ab ecclesia institutis, nihil inesse meriti: Hæc ille.

¶ Alanus in primo lib. sui quadripartiti dicit: Vualdẽses dicunt orationes sanctorum non prodesse uiuis, imõ probare contendunt, q; sancti non orant pro uiuis, & illi sunt publici hæretici, qui de prouincijs Galliæ, tempore regis Henrici, qui eos cãdente claue signauit, serpebãt in Angliã. Et illis se opposuit in quadã epistola uenerabilis Hildebertus Cenomanensis.

Vualdemarius reprobus fuit & schismaticus, extra de sacra. nõ ite. c. à nobis. Quod autem fuerit schisma eius, canonistæ non exprimunt. Est autem schisma illicita diuisio per inobedientiam uniabtatæ ecclesię sanctæ. 23. q. 3. c. inter schisma.

Vuesalien. errores, positi sunt supra in Ioh. de Vuesal'.

Vuicleffitæ, à quodã Iohãne Anglico, horum insania incepit primo in Anglia, anno fermè, 1394. Et Ioh. Nider

in form. libro tertio dicit, quod uiuebat in Anglia intra. 60. annos quidam sacerdos secularis artium professor, acer ingenio & eloquentia lepidus, sed errore scriptis & uita nedum hæreticus, sed hæresiarcha, Iohannes Vuicleff dictus, qui in suis libellis in Anglica & latina doctrina noua, rempu. subuertere molitus, & articuli eius ualde occulti sunt. Hieronymus de Praga in Anglia studens, huius uenenum auide hausit, & postea Pragæ copiose effudit. Et in de origin. Bohem. cap. 35. Vir quidam genere nobilis ex domo quam putri piscis uocant, apud Oxoniam Angliæ ciuitatem studens, cum Iohannis Vuicleff libros offendisset, quibus de realibus universalibus titulus inscribitur, magnopere illis oblectatus, exemplaria secum attulit, inter quę de ciuili, de iure diuino, de ecclesia, de diuersis quæstionibus contra clerum, pleraq; uolumina ueluti pretiosum thesaurum patriæ suæ intulit, imbutus ipse Vuicleffitarum ueneno & ad nocendū paratus, tum quod erat familiæ suæ cognomen putridum piscem, fœtidum uirus in suos ciues euomuit, & Andreas de Broda doctor Pragen. natiōe Bohemus, an. 1416. scripsit con. errores Vuicleff, & Iohan. de Rachusio patriarcha Ordinis Prædicat. ostendit bullam autenticam in concilio Basilien. continentem. 40. articulos ab ecclesia damnatos, ex libris Iohannis Vuicleff tractos, & in de origin. Bohem. cap. supra. Subinco cognomento lepus, claris parentibus apud Bohemos ortus, tūc temporis Pragen. ecclesiam pontificio tenebat, concilio & animo illustris, qui orienti calamitati obuiam ire cupiens priusq; amplius debaccharetur, libros Iohan. Vuicleff ad se ferri, omnesq; doctorum uirorum consilio adhibito, publice cremari iussit, supra ducēta uolumina fuisse traduntur pulcherrime conscripta.

ARTICVLI IOHANNIS VVICLEFF condemnati in Concilio Constantien. numero .45.

Substantia panis materialis, & similiter substantia uini materialis remanēt in sacramento altaris.

Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento.

Christus nō est in eodem sacramēto identice & realiter in ꝓpria præsentia corporali.

Si eps uel sacerdos existat in pctō mortali, non ordinat, nō consecrat, nō conficit, non baptizat.

Nō est fundatū in euang. ꝙ Christus missam ordinauit.

Deus dedit obedire diabolo.

Si homo debite fuerit cōtritus, cōfessio exterior est sibi superflua & inutilis.

Si Papa sit præscitus & malus, & per cōsequēs membr̄ diaboli, nō habet ptātem super fideles ab aliq̄ sibi datam, nisi forte à Cæsare.

Post Vrbanum. 6. nō est aliqs recipiēdus in Papā, sed more Græcor̄ uiuēdum est moribus ꝓpriis.

Cōtra scripturā Ecclesiasticā est ꝙ uiri ecclesiastici habeant possessiones.

Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi sciat prius excommunicatum à deo, & qui sic excōmunicat, fit ex hoc hæreticus & excōmunicatus.

Prælatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem uel ad cōcilium regni, ipse traditor est regis & regni.

Illi qui dimittunt prædicare, siue uerbum dei audire, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores CHRISTI habebuntur.

Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei absq; autoritate sedis Apostolicæ siue episcopi catholici.

Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona tēporalia ab ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, id est, ex habitu non solum actu delinquentibus.

Populares possunt ad suum arbitriū dominos delinquentes corrigere.

Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum prælatorum ad libitum suum eas auferre.

Speciales orationes applicare uni personæ per prælatos uł religiosos, nō plus prosunt quàm generales cæteris paribus.

Conferens eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.

Si qs ingredić religionē priuatā q̄lemcunq; tam possessionatoꝝ q̄ mēdicantiū, reddić ineptior & inhabilior ad obseruationes mandatoꝝ dei.

Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituendo peccauerunt.

Religiosi uiuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana.

Fratres tenenć per labores manuum uictum acquirere, & non per mendicationem.

Omnes sunt simoniaci, q se obligant orare ꝓ alīs, eis in temporalibus subuenientibus.

Oratio præcise nulli ualet.

Omnia de necessitate absoluta eueniunt.

Confirmatio, ieiunium, clericorum ordinatio, locorum cōsecratio, reseruantur Papæ & eꝑis, propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

Vniuersitates, studia, collegia, graduationes & magisteria, in eisdem sunt uana gentilitate introducta, & tantum prosunt ecclesiæ sicut diabolus.

Excommunicatio Papæ uel cuiuscunq; prælati, non est metuenda, quia est censura Antichristi.

Peccant fundantes claustra, & ingredientes sunt uiri diaboli.

Ditare clerum, est contra regulam Christi.

Syluester Papa & Constantinus imperator, errauerunt ecclesiam dotando.

Omnes de ordine mendicantiũ ſunt hæretici, & eis dantes eleemoſynam ſunt excõmunicati.

Ingredientes religionem, aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſeruandum diuina præcepta, & p conſequens ad perueniendum ad regnum cælorꝫ, niſi apoſtatauerint ab eiſdem.

Papa cum omnibus ſuis poſſeſſiones habentibus, ſunt hęretici, eõ q̃ poſſeſſiones habent, & omnes conſentiẽtes eis. ſ. domini ſeculares & laici cæteri.

Eccleſia Ro. eſt ſynagoga ſatanæ, nec Papa eſt immediatus uicarius Chriſti & apoſtolorꝫ.

Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt à fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eas.

Impator & domini tẽporales ſunt ſeducti à diabolo ut eccleſiam ſuã dotarent de bonis temporalibus.

Electio Papæ à Cardinalibꝰ, per diabolũ eſt introducta.

Nõ eſt de neceſſitate ſalutis, credere Ro. eccleſiam eſſe ſupremã inter alias eccleſias.

Error eſſet, ſi per Rom. eccleſiã intelligat̃ ul'is eccl'ia, aut cõciliũ generale, aut p̃ quãto negaret primatũ ſummi pont. ſuper alias eccleſias particulares.

Fatuum eſt credere indulgentias Papæ & epiſcoporꝫ.

Iuramenta illicita ſunt, q̃ fiunt ad roborandũ humanos cõtractus & cõmercia ciuilia.

Auguſtinus, Benedictus, & Bernardus, damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc quod habuerunt poſſeſſiones, & inſtituerunt, & intrauerunt religiões, & ſic à Papa uſq; ad ultimũ religioſum oñes ſunt hæretici. Venerabilis pater Thomas Vualden. Carmelita in libro ſuo de ſacramentalibus longiſſimo protractu diſputat cõtra errores Vuicleffitarum.

Vuenceſlaus Linck doctor cœnobij & ſtudij Vuittenbergenſis, primus regens & prior, & olim uicarius generalis conuentuum Germaniæ eremitarum. Hic relicta conſcientia & ſyncerę fidei profeſſione ad Vuittenbergã ſe tranſtulit, aſylum uidelicet Luteranorꝫ, & ut magi

ſter erroris non apoſtolicis literis auſcultat, ſed ut filius Belial de uenenoſa radice colubri tortuoſi prodijt in regulum in mõte uiperarũ. Merito ob id uocitatur Linck, id eſt, ſiniſter, quia à dexteritate fidei declinauit & defecit, lutoſum luciferinum & mendoſum ſemen in plurimos transfundens.

Vuilhelmus de Coſta hæreticus, contra Romanam ecclesiam ſe extollens, & ſe ab ipſa ſeparans: tales eñ ſchiſmatici & hæretici dicuntur, ſecundum Hoſtien. Vnus fuit princeps Huſſitarum miſſoꝝ ad concilium Baſilien. nõ tam equeſtri dignitate quã eccleſiarum diruptione inſignis. Vnde dum uenirent trecenti equites ad Baſileam, fuit concurſus populoꝝ aduentum gentis fortiſſimę expectantium, alij hunc, alij illum digito deſignare, peregrinos habitus, non uiſa prius ueſtimenta mirari, horribiles hominũ facies, truces notare oculos, non eſſe alienum dicere ab ea hominum ſpecie facta quæ fama prodiderat, ut dicitur capitu. quadrageſimoquarto de origine Bohemorum.

Vuilhelmus aurifex (teſte Cæſario. 10. diſtinctione di alo. ſui) fuit propheta Almarici & ſuorum ſequacium, qui dicebat q̃ prælati eccleſiæ eſſent mẽbra Antichriſti, & q̃ Papa eſſet Antichriſtus & Roma Babylon, & nihil horum quæ prædixit euenerat, & cum complicibus Almarici incineratus fuit.

Vuilhelmus de ſancto amore librum ſcripſit contra Mendicantes, concludens hominem non poſſe ſaluari in tali ſtatu, & uoluit quod paupertas habitualis eſt licita, non autem actualis. Quam hæreſim reprobat Thom. opuſculo decimonono capit. 8. Hic fuit perſecutor Fratrum Prædicatorum, & Minorum. Et Alexander quartus in bulla quæ incipit: Roma. pontifex, damnat dete ſtabilem librum eius, qui incipit: Ecce uidẽtes clamabũt foris &c̃. tanquam iniquum, ſceleſtum & execrabilem, & inſtructionem & documenta in eo tradita, utpote prauа, falſa, & nefanda de fratrum noſtrorum concilio au

toritate apostolica reprobamus, & in æternum condemnamus, districte præcipientes, ut quicunq; libellum ipsum habuerit, eum intra octo dies ex quo huiusmodi nostram reprobationem & condemnationem sciuerit, prorsus in toto & in qualibet sua parte comburat & abolere procuret. Item in alia bulla quæ incipit: Ex alto fuisse & cætera, iubet etiam concremari alios eius libellos in infamiam & detractionem Fratrum Prædicatorū & Minorum & cætera. Hæc gesta sunt tempore sancti Ludouici regis Francorum Anno. 1266.

QVARTVS LIBER,

secundi & tertij librorum suppletiuus.

PROLOGVS.

MALI HOMINES ET SEDVCTORES ꝓficient in peius errantes, & in errorem mittentes. 2. Tim. 3. Hæretici ꝙs Paulus ubiq; execraſ, dicunſ per antonomasi am mali hoies, liq̃t hoc ex natura hæresis, q̃ est intolerabilis uipera, immedicabile uulnus, acutissimū tartareū uenenū. Hæretici eqdē filij adulterini, desertores Christianæ religiōis, in eccl'ia ma lignātiū exorti, ꝙs secundū Cyp. diabolus susciat, & sub ipso Christiani noīs titulo fallit incautos, & noui itineris errore decipit. Hi nō solū sunt mali in se, & intensiue hæresi pertinaciſ inhærēdo, sed & extēsiue, qa seductores alios ꝙs scorsum ducunt à uia ỹitatis: ad Ro. 16. Per dulces sermones & bñdictiones seducūt corda innocentium, quoniam proficiunt in peius. Nam hæretici, non solum efficaces sunt ad impietatem hæreses multiplicando, sed in errorem mittentes filios & nepotes gignendo, quasi ramos expandendo, sermo enim eorum ut cancer serpit. 2. ad Titum. 2. A tenebroso nempe hæreticoꝝ corde non uiuificans pietatis uerbum, sed mortificans

diaboli doctrina profluit, dolosa omino est eorꝝ lingua, & uerba oris eorꝝ quasi iacula, secūdum Cyrillum super Iohānem. Et dulcis fuit glarcis cocyti. & post se omnem hominem trahit, & ante se innumerabiles, Iob. 21. Hinc de Hieroboam, q typum hæresiarcharum gerit, dicitur Eccli. 47. Qui peccare fecit Israel, & dedit uiam peccandi Ephraim, & quæsiuit omnes nequitias. Et. 2. Pet. 2. Hi sunt fontes sine aqua, & superbia uanitatis loquentes, pelliciunt in desideriis carnis luxuriæ eos qui paululum effugiunt. Pessima autem generatio hæc, nisi resipuerit, in æternum descendet exitium. Iob. 27. de impio dicitur: Si multiplicati fuerint filij eius, in gladio erunt, & nepotes eius non saturabuntur pane. Glo. qui hæreticorum generantur prædicatione, uenturi iudicij sententia feriuntur. His alludit simile de Busyride, de quo Augustinus. 16. de ciuitate dei, capit. 12. Illo tempore uel rex uel potius tyrannus Busyris diis suis hospites suos immolabat, quem Hercules interfecit. Et Boetius secundo libro de conso. philoso. prosa sexta: Busyridem accepimus necare hospites solitū, ab Hercule hospite fuisse mactatū. Hoc modo hæresiarcha alumnos, quos sub tugurio suo receptat, spiritualiter interficiendo dæmonibus offert, sed tandem Hercules, Gigas infernalis (de quo Iob. 16. irruit in me quasi Gigas) hæresiarcham perimet. Et quoniam hæretici errant, & in errorem alios mittunt, ideo Paulus Timotheum instruit, dicens: Tu uero permane in his quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo didiceris. Et nos maneamus sub ecclesiæ obedientia, & in nostro nidulo moriamur, Iob. uicesimonono. Hæresis nanque filios dei generare non potest, secundum Cyprianum ad Pompeium. Hæc pro tanto dixerim. nam in præcedentibus libris multos hæreticos recitaui, eo fine, quo ad Romanos ultimo dicitur: Rogo uos fratres, ut obseruetis eos, qui dissensiones & offendicula, præter doctrinam quam uos didicistis, faciunt, & declinate ab illis: Sed peramplius reuoluendo codices historiales, ali-

os huius generis neq̃ homines offendi, quos sub ordine alphabetico in hoc quarto libro collocaui.

Acesius, Nouatianorum religionis episcopus, uocatur ad concilium à Constãtino Augusto. Et cum interrogaretur ab imperatore, cur non cõmunicaret orthodoxis, Ille respondit, quod nõ oporteat eos, qui post baptisma peccant, quod ad morem diuinæ scripturę pronuntiant, communicatione sacramentorũ fieri dignos, sed inuitandos quidem ad pœnitentiã, spem uero remissionis non à sacerdotib⁹, sed à deo solummodo sustinere, qui ptãtem habet peccata dimittere. Hæc cum dixisset Acesius, imperator ait: O Acesi, pone scalam, & si potes, ascende solus in cælum.

Adelbertus Gallus, & Clemens Scotus, hæretici, hypocritæ, pietatis in Gallijs hostes, plebis & auræ popularis studiosi, ingentem populi turbam ad se pelliciebãt, apl'orum se successores esse, de arcanis cælestium mysteriis uana, de hominis uita & moribus ineptissima disputabant. Sed Bonifacius archiepiscopus, tanto periculo occurrẽs, Romam ad Zachariam pontificem scripsit omnia. Qui ni episcoporum concilio rem exposuit, & sententiam doctorum hominum aduersus istam barbariem & uesaniam, ceu contra cacos aliquos, poscebat. Ibi omnium cõsensu, Adelbertus & Clemens sacerdotio priuati, execrãtur, & à communione fidelium eiciunt.

Agrippinus iterati baptismi autor, de quo scribit Vincentius Lirinen. monachus, dicens: Agrippinus Carthaginen. eps, primus omnium mortalium cõtra diuinum canonem, contra uis ecclesiæ regulã, contra consensum omnium sacerdotum, contra instituta maiorũ rebaptizãdum esse dicebat. Quæ præsumptio tm̃ mali inuexit, ut non solum hæreticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam catholicis occasionem præberet erroris. Quapropter Stephanus papa ad Africam scripsit epl'am, quod nihil innouandum est contra Romanę ecclesiæ auctoritatem.

Antharitis nefandissimus, sicut scribit Gregorius in registro Longobardoꝝ, filios in fide catholica baptizari ꝓhibuit: pro qua culpa eũ diuina maiestas extinxit. Ideo scribit Gregorius uniuersis episcopis Italiæ, ut filios in hęresi Arriana baptizatos, ad fidem catholicã conciliẽt.

Aporiꝝ ex concilio Arelatensi si ꝓpria lege utunt, & si ad ecclesiam aliqui de hac hæresi uenerint, interrogent nostræ fidei sacerdotes symbolum: si præuiderint eos in patre & filio & spũsancto baptizatos, manus eis tm̃ imponãtur, ut accipiant spm̃sanctum. Quod si interrogati non responderint hanc trinitatem, baptizent.

Armathanus, de quo in. 11. li. de q. Armenoꝝ dixit, qm̃ ille summus sacerdos erat infirmus, & somno nocturno pollutus, ita ut fuerit immundus usq; ad uesperam, Leui. 15. alius eo minor offerebat super altare incensi uespere & mane: quia hæc oblatio omitti non poterat. Vnde cõstat, quod minores sacerdotes in casu maioꝝ exercebant opera sacramentalia. Et hac uia simplex diaconus posset missas celebrare, peccata dimittere, corpus Christi confi cere. Et simplex sacerdos posset ordinare episcopum uice episcopi. Et hanc hæresim sequitur Vuicleff, quod simplex sacerdos posset supplere uices epi in ordinãdo. Sed dicit Hiero. in li. triformis interpretationis: Antistes sacerdos dictus, quod ante altare stet, primus em̃ est in ordine ecclesiæ, & supra se nullum habet, & latine dicitur, sacer dux.

Athoici hæretici (ut dicit Papias) animam dicũt perire. Sed contra hunc errorem sunt infinitę autoritates sacræ scripturæ, quæ immortalitatem animæ ꝓtestantur. Male igit etiam asserebat Arabs, qui animam cum corpore mori dixit, ut patet in Arabicis in. 2. li. De hoc b. Tho. 2. lib. contra gen. c. 79. Dicebant etiam dicti hæretici, oia pcta æqualia, contra illud Iohã. 19. qui me tradidit tibi, maius peccatum habet.

¶Bacchanalium secta, quæ olim in Italia, Hetruria, & primo Romæ celebrata fuit, etiam noctu multa uini &

epularum crapula, mulieres maribus mixtæ in abscondi to celebrare, nullo neq; sexus neq; ætatis respectu habito, ad promiscua puerorum ac patronarum stupra, atq; aliorum flagitiorum, quæ ex ipsis tanq; ex officina quadam prodibãt. Quorum sacrorum capita, Marcio Philippo & Posthumo Albino consulibus, Romæ capitali sunt supplicio affecta, ut Sabellicus scribit.

Balthasar Hiebmayer, qui iam se Fritberger nominat, nouitius hæreticus: hic negat uenerationem imagi num sanctorum, hoc beanicum argumentũ faciens: Aut præceptæ sunt imagines, & tunc ostendat scriptura: aut non sunt præceptæ, & tunc nihil ualent. De hoc Iohannes Eckius in Enchiridio.

Basilides episcopus hæresiarcha, alius ab illo Basilide ut supra in secundo libro, qui secundum Cyprianum in epistola ad Felicem presbyterum, ab episcopatu depositus est. Et quidam nomine Sabinus in locum eius ordinatus est, q; Basilides post crimina sua detecta Ro. perge bat. ut ambiret reponi se iniuste in episcopatum, de quo fuit iuste depositus, & ad superiora eius peccata etiam fabulæ & circumuentionis crimen accessit. Et Basilides & Martialis nephãdo idololatriæ libello cõtaminati sunt. Insuper Basilides adhuc præter libelli maculam, cũ in infirmitate decumberet, deum blasphemauit.

Beser, à quo appellati sunt Beseritæ, de hoc Sigibertus: Leo imperator, à quodã Beser refuga fidei seductus, contra imaginem Christi & sanctorum eius bellum indicit, eas q; ubiq; deponi, & incidi edicit: pro quo errore eum Gregorius papa scriptis multum quidem, sed in uanum redarguit.

Burgandus hæreticus, uir nephandus, de quo. 12. quæstio. 2. c. de uiro, dicit: quod cum Frontarius Burdegalensis archiepiscopus, iturus ad sanctorum Petri & Pauli limina, in quadam uilla suæ ecclesiæ celebraret diuina, & populum saluberrimis dogmatibus erudiret, Burgandus insidians ei, cum complicibus suæ malitiæ, rabie insanata

cõmotus, uenit in præfatam uillam, & sacra uasa dominici corporis, & sanctum chrisma pollutis manibus, quasi essent prophana, dæmoniaco ausu arripere p̃sumsit, & rapuit.

Calistus, de hoc in canonibus Sylueſtri papę sic habet: In primo arbitror Calistum damnari, ut nostro sermõe corroboret examen: quia secutus est ita dogma Sabellicanum, ut arbitrio suo unam personam esse trinitatis: non eñ coæquat patri filium & spm̃sanctum.

Caius Pannonius hæreticus uno spũ cum Arrio motus, anathematizatus est in synodo Nicena, quæ est trophæum aduersus omnes hæreses, præcipue contra Arrium, propter quem maxime synodus congregata est.

Caspar Hedio, archisynagogus Argentinensis, ubi sedem satanæ posuit: & in hac synagoga cancer serpit, hydra sibilat, Sinon uictor incendia iactat. In hac cathedra pestilentiæ sedent, Vuolffangus Capito, Matthæus Zeller, Simphorianus Pollio, Theobald⁹ Niger, Iohãnes Latomus, Anthonius Syrn, Martinus Hog, Martinus Butzer. Sed quia Argentinensis ecclesia plurimos catholicos & sanctos episcopos habuit, uidelicet Amandum, Iustum, Maximinum, Valẽtinum, Solarium, Arbogastum, Florentium, Rodolphum, Henricum & cæter. & si modo per Luteranos eadem ecclesia tempestates susciplat, non tamen tandem demergetur. Et si iacula hæreticorum in eam iactantur, nec perforabitur, si machinamenta præparantur. Sed pharetram suam tandem diabolus euacuabit, & hæretici de ea eiçientur. Huius Hedionis errores trahuntur ex epistola, quam scripsit ad Ryncko uiam. Mendacium loquitur contra prælatos ecclesiæ, quod scilicet prohibeant prædicare uerbum dei. Aufert omnem mendicitatem quæ fit ostiatim. Et dicit eam prohibitam in lege & euangelio. Negat sacerdotibus deberi decimas, nisi laborent in uerbo prædicando populo. Et dicit nobiles & ciues plus peccasse pro-

les ſuas inducẽdo ad religionem ſeu clericalem ſtatum, q̃ ſi mille gladijs tranfodiſſent eas, & eas inferni abyſſo tradidiſſent. Dicit pontificum concilia & patrum decreta nõ eſſe curãda uel audienda, & in fine ſubmittit ſe correctioni, poſt effuſionem ueneni, ut impleatur illud Diogenis: Poſt bellum ſuppetiæ.

Celſus, de quo Hieronymus in epiſtola ad Marcũ oratorem dicit; Scripſerunt contra nos Celſus & Porphirius. Priori Origenes, alteri Methodius, Euſebius, & Apollinaris fortiſſime reſponderunt.

Claudius, de quo Iuo Carnotenſis ad finem chronicarum ſuarũ ſcribit: Theodolpho Aurelianenſi epõ ſucceſſit in epiſcopatu Ionas uenerabilis. Hic qui contra Claudium Thaurinenſem epiſcopum hæreſiarcham libꝝ edidit de adoranda cruce: dogmatizauit eñ memoratus hæretic⁹ crucis dominicę ſignum nõ oportere adorare, q̃d niſi adhibeat frõtibus, ſiue aquis, quibus regñamur, aut chriſmati, quo uegetamur, nihil rite perficit. Sed prædictus Ionas eps ſatis lucide catholiceq̃ in illo inſigni reſpondit libello.

Clemens Scotus, iſte concurrit in hęreſi cum Adelberto, quære ſuprà. De his duobus narrat Io. Nauclerus, præpoſitus Tubingẽ. in lib. ſuo qui dicitur Chronographus Naucleri.

Creſcens Cynicus, guloſus, mortis timidus, luxurioſus, & libidinum appetentiſſimus, Chriſtiq̃ blaſphemus: hunc q̃ impugnauit Iuſtinus philoſophus ex Neapoli urbe Paleſtinæ. De hoc in uita Teleſphori papæ ſcribit Platina: Et Creſcentis ſtudio & inſidijs Iuſtinus accuſatus q̃ Chriſtianus eſſet, pro Chriſto ſanguinem fudit.

Cumani in multis errant: quidam colunt idola, quidã obſeruãt quod quicquid mane prius eis occurrerit, reputant deum, quidam confitent unum ſummum deum, ſed illum ignorant, quidam obſeruant conſuetudines & ritus græcorum.

¶Diopetres hæreſiarcha, tempore primitiuæ eccleſiæ

noua docendo primatum sibi usurpauit: erat enim eius doctrina hęretica, quod prohibebat ne cura humanitatis impenderetur fratribus peregrinis. De quo Iohan. in canonica sua. 3. Diopetres non recipit nos, propter hoc cõueniam eius opera quę fecit, uerbis malignis garriens in nos, & quasi ei ista non sufficiant, neq; ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt, phibet. & de ecclesia eijcit. Vbi dicit Beda: Diopetres erat hæresiarcha temporis illius, superbus & insolens, malens noua docendo primatum usurpare scientiæ, quàm antiquis sanctæ ecclesiæ, quæ Iohannes prædicabat, auscultare mandatis. Vnde bene Diopetres insulsus siue decor insaniēs, ut perfidiam cordis etiam nomine significet.

Dionysius quidam, de quo in lib. ecclesiasticorum dogmatum, qui fuit fons Arrij. Posuit in trinitate creatum & seruiens quid.

Dionysius Schuuartzman, id est, niger uir. ſm Ignatium enim in epistola ad Ephesios: Omnis hæreticus est nigriformis. Hic Dionysius immemor salutis animæ suæ, à uoto professionis suę apostatauit. Et Ignatius ubi supra. Hæreticus plenus est falsiloquio, immẽsuratus æneo, qa regulã Christianæ religionis reliquit. Et hic lubricus seductor uxorem duxit, in hoc quod insecutus est doctrinam Nicolaitarum. Leo papa ad Constantinum imperatorem: Nicolaitæ nuptias sacerdotibus concedebant, ꝙs Ignatius uitare docet in epistola ad Trallianos: Fugite illos immũdissimos Nicolaitas, libidinis amatores. Et sic. 2 Reg. 7. dicitur: Ista est lex Adam dñe deus. s. ut seruiamus tibi in simplicitate & puritate cordis & corporis. Hic Lutheranus lapis offensionis & petra scandali mala uerba seminat Francfordiæ Mogoni.

Elaborasii secundum Guidonem carmelitam, sequuntur Valentinianos, qui uitam & genesim, id est, generationem hominum septem sideribus affirmantes consistere, & reprobantur sicut Valentiniani.

Ethnici, ut Theophilus Alexandrinus episcopus scribit in tertio libro Paschali, idola constituunt, fabricãtes in hominum similitudinẽ idola, & inuisibilem blasphemantes deum, dum formam & membra & organa gentalia in eis esse confingunt, nunc uirum, nunc fœminam confitentes, & mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.

Euaristus autor schismatis, de quo Cyprianus epistola.8. Cepimus Euaristum de episcopo nec laicum remãsisse, cathedræ & plebis extorrem, & de ecclesia Christi exulem, per alias longe prouincias aberrare, & ipsius fidei & ueritatis naufragium factum, circa quosdam sui similes paria naufragia concitare. Et idem lib.3. epistola duodecima: Maiora uero & grauiora hæc designauit malitia, & inexplebili prauitate sua, q̃ quæ illic apud suos sp exercuit, ut scias duces & protectores schismaticos, & hæreticos lateri suo sp iunctos habuit.

Eutichius, episcopus Constantinopolitanus, circa resurrectionem corporum errauit. Dicebat em̃ corpus nostrum in illa resurrectionis gloria uento aereq; subtilius futurũ, ob eam rem tangi non posse, contra illud dominicum: Palpate & uidete &cæ. Quem sanctus Gregorius adhuc diaconus, Constantinopolim ueniens adhuc legatus, præsente Augusto disputatione conuicit, ut omnia quæ in libro suo de resurrectione cõscripserat, retractare coactus sit.

Euangelici hæretici dicti, consimili appellatione qua & Angelici & Apostolici hæretici nũcupati sunt, à Martino Lutero, qui se inaniter euangelistam nominat, quasi ecclesia catholica recipiat quintum euangelistam. Nec ipse facit opus euangelistæ, sed sub hoc sancto & nobili titulo multos fefellit. Sed.2. ad Thessalonicenses secundo dicitur: Vocauit uos per euangelium nostrum in acquisitionem gloriæ domini nostri Iesu Christi. Sed isti Euãgelici trahunt hominem in laqueum mortis æternæ. Et item euangeliorum præcepta, dum dociles credentium

mentes in terris instruũt, ad cælestia regna perducunt. Hi euangelium exaltant, quasi multis annis sub scamno latuisset, sed in ueritate sunt euangelij persecutores & destructores, dum illud operibus suis malignis dissipant, & odiorum stimulis contra charitatem & ueros Christianos incandescunt. Euangelium enim non docet schismata & diuisiones in ecclesia concitare, quia est euãgelium pacis: quomodo ergo potest dici euangelicus, qui solum fidem sine operibus euangelicis astruit, sufficere ad salutem? sic enim sequeretur, quod latrones & prædones saluarentur.

¶Fecianus tria & barbara principia introduxit, sicut & Theodosius & Manichæi duo principia posuerunt, ut dicit in lib. de ecclesiasticis dogmatibus.

Felix Nouatianus, hunc notat Cyprianus lib. 1. epist. dicens: Venerat etiam cum illo priuato hæretico quidam Felix, quem ipe extra ecclesiam in hæresi pseudoepiscopum olim cõstituerat. Sed & Iouinus & Maximus comites cum præfato hæretico adfuerunt, ob nefanda sacrificia & crimina in se prolata, sententia nouẽ collegarũ nostrorum condemnati. Et iterata quoq; à pluribus nobis anno priori in cõcilio absteti. Cum his autem quatuor iunctus Repositus, de quo infrà. Hi quinq; cum paucis ut sacrificantibus, uel male sibi conscijs Fortunatũ sibi pseudoepiscopum coaptarunt, ut criminibus in unũ cõuenientibus talis esset rector, quales hi qui reguntur.

Felicissimus Nouatianus, de quo Cyprianus, ut supra: Significasti Felicissimum, hostem Christi, non nouũ, sed iãpridẽ ob crimina sua plurima & grauissima ostẽsum, & non tm̃ mea, sed plurimorũ coepiscoporũ sententia cõdemnatum & reiectum, & à te illic esse ab ecclesia, phibitũ, & pulsum ab eccl'ia, ne schismatis & dissidij autor, nẽ stuprator uirginũ, ne matrimoniorũ depopulator atq; corruptor, adhuc spõsam Christi incorruptã, sanctã, pudicam, impudicitiæ suæ dedecore, & impudica & incesta contagione uiolaret,

Caianæ hęresis de qua sic scribit Tertullian⁹ in li. de prę scriptionibus hæreticoꝝ.
Iohannes in Apocalypsi idolothyta edentes & stupra cō mittentes iubet castigare, sunt & nunc alij Nicolaitæ, & Caiana hæresis dicitur. At in epistola eos maxime Anti christos uocat, qui Christum negarent in carne uenisse, & qui non putarent Christum esse filium dei.

¶Genistæ, hæretici Iudæorum, dicti, quia se de ge nere Abrahæ esse testantur, secundum Papiam in Ele mentario suo.

Georgius Cappadox Arrianus, de quo scribit Athana sius libro quem de fuga sua scripsit: Huius Georgij com munionem omnes declinarunt, sed hoc agnoscens ille nequissimus, ipse concitauit Sebastianum ducem Mani chęum, qui in Alexandria cum multitudine militum ar ma, gladios euaginatos, arcus, sagittasq; ferentium fa cto impetu super populum irruit, pessima gessit in ca tholicos, miserabiliter eos tormentando, & episcopos in exilium mittendo, ut si ipsi possent amputarent peni tus ueritatem.

Genethliaci, Nostram uoluntatem dei dono liberā, fato sideribusq; subijciūt, Et Christum astrorum dispo sitionibus subiacuisse contendunt, Et hoc quod dicitur Iohannis quinto: Nemo misit in illum manus, quia non dum uenerat hora eius, illa scilicet hora fatalis quam astra designauerunt suæ morti. Ex illo quoq; uerba Io hannis secundo, nondum uenit hora mea, contendunt horam à stellarum dispositione præscriptam fuisse, qua Christus diuinitatis suæ potentiam per miracula mani festare inciperet: quæ quoniam nondum uenerat, nō po tuit petitione suæ matris tunc acquiescere. Et dicunt in natiuitate eius stellam magis apparuisse, quæ sui ortus præsciuit iudicium. Et hanc ei fatalem natalitiāq; fuisse confingunt, quæ certis collata sideribus ortui eius iam pridem esset destinata. Sed hæc hæresis & impietas non est ferenda, ut ad longū deducit Gyrillus Alexandrinus

super euangelium Iohan.li.5. Quia isti linguas suas in de um exacuunt, & os suum in cælum ponunt. Quis enim æquo animo ferret, ipsius cæli & stellarum conditorem suæ facturæ legibus, quasi uinculis alligari? Et ipsum, cui data est potestas in cælo & in terra, operis sui præscripti onibus sic astringi, ut non cũ uelit, sed cum iubeant astra mortẽ pferat? Quid indignius de deo dici posset, q̃ eũ qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina uocat, ita astringi legibus astrorum & fati, ut ex ipsis pendeat determinatũ tempus, quo immensa uirtute sua miracula operatur? Deum negant omnipotẽtem, ut qui nulla possit operari nisi cõsentiẽtibus astris, maioremq; uim stellis q̃ deo ascribunt.

Giezitę sunt qui uendũt sacras res & sacerdotia & ꝓlationes, sicut ẽ error Greco⁹, qui dãnatur in Giezi, qa uendidit & pecuniã accepit, p ꝓstita sanitate ipsi Naaman curato à lepra, & ꝓpetua lepra pcussus ẽ. 4. Reg. 5. qa donũ dei pecunia existimauit possideri.

Gregorius hæreticus, ut meminit Athanasius Alexãdrinus in epistola ad episcopos Africę: Qui fuit socius impietatis Auxẽtij, qui Mediolani inuasit ecclesiam, qui nõ Arrianæ hæresis cõmunicator est, sed etiam reus est multarum malarum actionum.

Guilhelmus, cognomento Sartoris multas propositiones hæreticas posuit, & Vuicleffita fuit, q̃d scilicet oratio soli deo dirigẽda est, & orare aliquam creaturam, est committere idololatriam, & fideles dirigant orationes ad deum, nõ ratione humanitatis, sed solum sub ratione deitatis. Iste Guilhelmus dãnatus est Lugduni, anno domini. 1422. Si dicta sua essent uera, tunc Paulus apostolus fuisset idololatra, qui ait ad Rom. 16. Obsecro uos fratres per dominũ nostrum Iesum Christũ, & charitatem spiritussancti, ut solicitudinem impartiamini in orationibus pro me ad deũ, ut liberer ab infidelib. qui sunt in Iudæa.

Guilhelmus Albus presbyter, sectator Vuicleffitaꝝ, doctor, & uxoratus, coram Guilhelmo præsule Noruicẽ

si est examinatus in hæresi, & compertus dissipasse hæreditatem cuiusdam iuuenis, quę induxit circa 40. librarum Anglici nummismatis intra annum: hoc habent hęretici cum Donatistis commune, prædicare alijs paupertatē, dū diuitias colligant perditoꝝ, ipsis mendose simulantibus paupertatē. Simulatio potissime hæreticos uincit: nisi em p̄cedat quædā simulatio, nō erūt hęreses amaricantiū, nec schismata exacerbantiū. Hic Guilhelmus cōfessus est, q̄ fidelib⁹ licitū sit dñicis diebus & festis opari, & q̄ reliqæ sanctoꝝ .i. carnes & ossa hoīm mortuoꝝ nō debent à ppl'o uenerari, nec de monumēto fœtido extrahi, uel in capsa aurea uel argentea reponi, qa hoies sic faciendo nō honorāt deū & sctōs eius, sed cōmittūt idololatriā, & illa est. 22. conclusio eius inter reliquas.

Gruhenhaymerij, quidā Bohemoꝝ sic appellati, subterraneos specus sacra operaturi subeunt, inter quæ cū à sacerdote, q̄ more illud Geneseos pronuntiat, Crescite & multiplicamini & replete terrā, lumina quæ ibi habent, cōtinuo oia extinguunt, & tūc neq; ætatis ulla neq; sanguinis attēta reuerētia, p̄miscue uiri, & in quā per tenebras quisq; incidit mulierē, cognoscunt. Peracto scelere, cū in locū suum se quisq; receperit, luminaria rursus incendūtur, & sacrum peragit.

Guelffi & Gibellini, in Italia ita uocati, inter sanctam ecclesiam Christiani numero & nomine se ab unitate ecclesię diuiserunt sine causa, & contra naturam & contra fidem gladijs & telis & diuersis alijs mortis generib⁹ dei & ecclesiæ suę ultricibus in corpore & anima quotidie sc consumpserunt, in condemnationis iudicium consurgētes. Alpharus lib. 1. de planctu ecclesiæ: Hæreticus ecclesiam diuidit. Petrus Vuit: Non communico Græciæ, quia acephala est. 93. dist. Nullus. Non Armenię, quia schismatica: non Orientalibus, quia occidit eis sol. 24. q. 1. Quoniam: Non Guelffis & Gibellinis Italicis, quia eis sol in occasum est.

Hermani, uel ſm alios Hermiani ab autore, negāt sal-

uatorē in carne sedere ad dextrā patris, & in hoc concordant cum Seleucianis.

Heinricus Augustinianæ ꝓfessionis, artium magister & theologiæ lector olim cœnobij Vuittenbergensis regens secundarius, ingressus Dermarcium zizania Lutherica seminauit: & cum obganniret contra honorem uirginis Mariæ, incolæ opprobriū uirginis nō ferentes, Heinricum ut æquum erat, supplicio ignis tradiderunt. Nā te ste psalmista loquente de hæreticis: Sicut ignis qui comburit syluam, & sicut flamma cōburens montes, ita persequeris in tempestate tua.

Hilariani, à quodam Hilario, qui introduxit hæresim cōtra cantus ecclesiæ. Contra quem scripsit Augustinus, ut ipse testatur lib. 2. retractationum. c. 11. Hilarius quidā uir laicus catholicus, & nescio unde aduersus dei ministros, ut fieri assolet, irritatus, morem qui tunc apud Carthaginem esse cœperat, ut hymni ad altare dicerētur de psalmorum libro, siue ante oblationem, siue quando distribuerēt populo quod fuerat oblatum, maledica reprehensione ubicunq; poterat, lacerabat, asserens fieri non oportere. Huic respondi iubentibus fratribus &c. Et illius hæresis fuit Vuicleff, dicens quod cantationes cum uarijs ritib. in eccl'ia nō placēt deo. Sed scriptū est in oppositū: Ex ore infant. & lactent. ꝓfecisti laudē ꝓpter inimicos tuos. i. pharisæos & hæreticos Arrianos & cōsimiles.

Hieroboanitæ, dicti sunt à Hieroboan, qui gerit typū hæreticoꝝ, & qui peccare fecit Israel, Eccl. 47. Et qui, ut dicit. 3. Reg. 13. postq̄ fuit electus in regē Israel, dixit: Nolite ultra ascēdere in Hierusalem, quasi diceret, deus præsens est ubique, & ideo potestis eum hic adorare. Hinc cōsimiles hæretici exorti sunt in noua lege, scilicet Massiliani, Sagarelli, qui contēnentes ecclesias, persuadēt hominibus orare in locis non sacratis. Sed tñ regulariē credit, q̄ fidelibus suis magis est deus præsens in ecclesiis, q̄ in cæteris locis non sacratis. Augustinus. 2. lib. ad Simplicianum, exponens illud. 2. Regum. 7. Intrauit Dauid &

sedit ante dominum: dicit, Quod aũt quæris qd sit: intrã uit rex Dauid &c. Quid aliud intelligẽdum, nisi quod sedit in conspectu dñi, scilicet ubi erat arca testamenti, per quam sacratior & accommodatior quædã præsentia accipi potest. Item in Acti. apostolorũ quotidie ascendebãt ad orationis horam in templum:

Homũcionitarũ hæresis fuit, q̃ homo fuit in hoc principio, qñ dicit euangelista in principio erat uerbum &c. Quod Athanasius reprobat in li. de assumptione nois dicens: Deus dei filius ante omne omnino principium semper cum patre fuit. Sane hũc hominem nuper de Maria uirgine assumpsit. Nunquid per hominem uisibilia & in uisibilia facta sunt? quasi diceret non.

¶Iacobus Strauss, doctor Luteranus, q̃ prius Hallis apũd Oenum, & in Vuerthen apud Mogonum Luteranã & seditiosam doctrinam disseminauerat. Et nouissime ad Isenachum Thuringiæ, per cuius conciones falsas q̃ literas presbyteri & monachi & moniales expulsi sunt. Et hũc Iacobum duces Saxoniæ, & Philippus Lãtgrauus Hassię, & Erichius dux Bruynsuuicensis ceperunt, cũ esset in expeditione contra Isenacenses.

Iconoclastę hæretici, latine dicunt fractores imaginũ, de quibus Thomas & Iohannes, sacræ theologiæ magistri, ordinis prædicatorũ, scribunt de quodam lib. ex dogmatibus orthodoxæ fidei. c. Iconoclastes. Hi imaginẽ dñi nostri Iesu Christi, & inuiolatæ dñæ nostræ genitricis dei, & omnium sanctorũ imagines idola uocantes, eas fregerunt. Ideo Iconoclastæ dicunt imaginifragi: icon enim græce, latine dicit imago. Hos & eorũ principes, & cooperatores septima synodus Nicena sub secundo Constantino, & Paschasio pñs regib. & Arcadio papa, & Tarcasio patriarcha Constantinopolitano trecentis triginta patribus præfecto damnauit.

IOHANnes Oecolampadius apostata ab ordine S. Brigittę, turbulentus hæreticus, loquacitatẽ facundiam existimans, non formidat sacratissimo sacramẽto salutis no

ſtræ pignori contradicere. In cuius introitu ad memoriam reuocandum eſt id quod Apoſtolus Romæ in uinculis conſtitutus ſcribit Timotheo: O Timothee, depoſitū cuſtodi. Quid eſt depoſitum, id eſt quod tibi creditum, non quod à te inuentum: quod accepiſti, non quod excogitaſti: rem non ingenij, ſed doctrinæ: non uſurpationis priuatæ, ſed publicæ traditiōis: rem ad te perductam, nō à te prolatam, in qua non autor debes eſſe, ſed cuſtos: nō inſtitutor, ſed ſectator: non ducens, ſed ſequens. Depoſitum inquit, catholicæ fidei talentum inuiolatum illibatum'q; cuſtodi propter fures, ꝓpter inimicos hæreticos, ne dormientibus hominibus ſuperſeminent ſuper illud tritici bonū ſemen, quod ſeminauerat filius hois in agro ſuo, zizania. Audi chariſſime Paulum in alio loco loquētem de depoſito diuiniſſimi ſacramenti corporis IESV CHRISTI, inuiolabiliter cuſtodiendo uſque ad conſummatiōem ſeculi: Ego (inquit) accepi à domino quod & tradidi uobis, quoniam dominus noſter Ieſus Chriſtꝰ in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agēs fregit & dixit: Accipite & manducate, hoc enim eſt corpus meum quod pro uobis tradetur, hoc facite in meam commemorationem. Sed hic prodigioſus hæreticus ſatanico ſpiritu excitatus, pernitioſas & periculoſas hæreſes tradidit, pertinaciter negās corpus Chriſti in altari. Et in iſto ſpiritali paradiſo eccleſiæ militantis, de cinamomi & balſami ſurculis carduos ſpinas'q; ſubminiſtrat. Sed hanc hæreſim cuncto populo Chriſtiano tremendam, Oecolampadij iuxta nomen eius fatuæ lampadis oleo gratiæ, & lumine fidei uacuæ, illuminatiſſimus dominus Roffenſis epiſcopus præfocauit. Et maledictiſſimus eius liber incendio tradi debet, quemadmodum uaſa quæ fuerunt facta à Baal, combuſta ſunt foris Hieruſalem, quarto Regum uigeſimotertio. Et ſic Actuum decimonono dicitur, ut apud Epheſum ſectatores ſcilicet artis magicæ contulerunt libros, & combuſſerunt coram omnibus.

Iohannes Lachman Helbronæ ortus, eiusdem ciuitatis plebanus, singulari modestia pollens ad quinquennium, sed malitia Luterana mutauit intellectum eius, & fictio hæreticorum decepit animam eius, & in arcum praum conuersus, oues quas uitæ uerbo quondam pauit, dente lupino lacerat, honori sanctorum, & missæ sacrificio detrahens, uxorem duxit, & mixtus inter laicos eorum opera didicit, nec proprio diœcesano obedire dignatur.

Iohannes caninus medicus exterus quidem Florencommorans, Nigrimanticus, in deiparam uirginem latrans, tamẽ hæreticis dogmatibus pertinaciter inquinatus, quanquam reclamantibus multis & ciuibus, sub Antonino archiepiscopo publice concrematur.

Iohannes Pomeranus, pseudoepiscopus, cuius ordinator fuit Martinus Luterus in Vuittenberga, ubi est sedes satanæ. Hic per omnia in uita & doctrina pestifera cum Martino Lutero concordat. Vxoratus, & multarum prolium pater. Nam hæretici super glaream habitant, & immunditias carnis, in quibus inuolutantur & delectantur ut sues, dicunt esse licitas Et in psalterium, & in certas Pauli epistolas, & in euangelia dominicalia per annum currentia scripsit tenebroso sensu commentarios, ut apud sceleſtos hæreticos mos est. Et modo de ciuitate in ciuitatem propellitur.

Iohannes de Vuurden sacerdos secularis, totus Vuicleffita & Luteranus, errauit contumaciter in multis articulis fidei, maxime circa sacramenta eucharistiæ, & matrimonij, & ordinis, & extremæ unctionis, & circa confessionem. Et negans purgatorium: hic conuinctus & cõfessus iudicatus fuit per secularem potestatem iudicialiter in Haga comitis ciuitate Hollandiæ. Et in octaua natiuitatis uirginis Mariæ anno domini millesimoquingẽtesimouigesimoquinto igni traditus est.

Illiriciani hæretici, de quibus in primo libro Marij

Victorini Afri contra Arrium: Multa in diuinis mutant, & adiciunt, & sunt Arriani, licet alterius opinionis.

Iouinus Nouatianus, de hoc quære supra in Felice ex Cypriano.

Ipolytus diaconus & hæreticus, damnatur à sancta synodo, sicut dicitur in canonibus sancti Syluestri, qui Valentinianista fuit, & suo arbitrio creatorem fecit creaturam. Et cum eo damnatus & anathematizatus fuit Calyxtus, qui sua extollentia separauit trinitatem, ut supra

Iuo Carnotẽsis in chronica sua: Lipsamus (dictũ fuit. Thracẽsium prætor, sicubi in tota subdita sibi prouincia aliquid sanctarum comperit reliquiarum, cõbussit igni, uenundedit etiam omnes sanctos libros & omnia sacra uasa, & eorum pretia imperatori transmisit, multosdenique monachorum interfecit, & quorundam orthodoxorũ oculos eruit, & quorundam barbas oleo & cera perungens ad ostentationem succendit, quosdam autem exilio relegauit. Quod cum imperator didicisset, scripsit ei, taliter gratias agens: Inueni te ſm cor meum.

Lollardi & Conlollardi, & eis similes, ut hæretici uitandi sunt, ad longum probat Thomas Vualden, Anglicus ordinis carmelitani in lib. de sacramẽtalibus: Inquiunt enim Lollardi: nihil præter sacras scripturas accipimus, quicquid istis apponitur uel subtrahit̃ est blasphemum. Fuge toxicum in testa blande uerbum, sed fructũ ferens spinosum. Non enim ad reuerentiam scripturarum, ut uerba signant, hoc suggerit, sed ad suæ hæresis tegumen consulpsit. Et hoc quidem ab Arrianis principibus deriuauit. De hoc uide Augustinum in cõflictu Maximini Arrianorum presbyteri. Et dicti hæretici fuerũt discipuli impij Iohannis Vuicleff, quos sequit̃ hodie Martinus Luterus.

Lucanus quidam nomine, Martionis sectator atq; discipulus, & hic per omnia uadẽs blasphemiæ genera, eadem docet quæ Martion & Cerdo docuerunt. Hic negat animam uicturam post mortem,

Lucianistæ secundum Marium Victorinum Afrũ, primo libro contra Arrium, cum Luterianis conueniunt, licet etiam singularis sectæ sint hæretici.

Martialis hæreticus & idololatra, de quo Cyprianus primo libro epistolarum, qui præter gentilium turpia & lutulenta conuiuia in collegio diu frequentata, & filios in eodem collegio exterarum gentium more apud ꝑphana sepulchra depositos, & alienigenis consepultos, actis publice habitis apud procuratorem Ducẽtrium obtemperasse idololatriæ, & Christum negasse contestatus est. Cumq; alia multa sint & grauia delicta quibus Basilides & Martialis implicati tenentur, frustra tales sibi episcopatum usurpare conantur, cum manifestum sit huiusmodi homines nec ecclesiæ Christi posse ꝑesse, nec deo sacrificia offerre debere.

Martianus Arelatensis, de hoc dicit Cyprianus tertio libro epistola. 13. Martinus Arelatæ consistens Nouatiano se coniunxit, & à catholicæ ecclesiæ ueritate, atq; à corporis nostri & sacerdotij consensione disiunxit, tenens hæreticæ præsumptionis durissimam prauitatem, ut seruis dei pro eo dolẽtibus, & ad ecclesiam lachrymis & gemitu & dolore pulsantibus, diuinæ pietatis & bonitatis paternæ solatia & præsidia claudantur, nec ad fouẽda uulnera admittant uulnerati, sed fine spe pacis & cõmunicationis relicti ad lupoꝝ rapinam & prædam diaboli proiiciantur.

Marbonæi, etiam hæretici Iudæoꝝ, dicunt ipsum esse Christum q docuit eos in omni re sabbatizare.

Meristæ, hæretici Iudæorum, Græci, dicti, quod separent scripturas, non credentes omnibus prophetis, dicentes aliis & aliis spiritibus illos ꝑphetasse, meris enim Græce, separare est: hæc Papias.

Mosorabes, olim multi fuerunt in partibus Africæ & Hispaniæ, sic dicti, quia modos Christianorum de Arabia in multis tenebãt, & quod latini in celebrationibus missaꝝ dicunt in principio, ipsi dicunt in fine uel in me-

dio, de his uide in quadriuio nationum.

Moscouitæ, homines septentrionales, quasi efferi & satis sylueſtres schiſmatici ſunt, & toti Paulini: Nã quaſdam epiſtolas manu Pauli ſcriptas ſeſe habere gloriantur. Hi ſacerdoti unam & uirginem uxorem habere permittunt, qua mortua non licet illi aliam q̃ diu uixerit in uxorem habere unq̃.

Martinus Butzer impudicus paſſer, apoſtata ab ordine ſuo in quo ſtare non uoluit propter elationem quam primus apoſtata inuenit: Apoſtatauit quoq; à rectitudine fidei ad ſcoriam hæreticalem, & à cœlibatu ad matrimonium adulterinum, & plures apoſtatare fecit. Apoſtata enim uir inutilis, Prouerbiorum ſexto: hic damnat omnem eccleſiæ autoritatem & ceremonias & oñia bona exteriora & merita & omnia concilia, negat miſſam eſſe ſacrificium, dicit ſacerdotes deceptores animarũ, & dei blaſphematores in miſſis ſuis, uocat nos celebrantes idololatras, dicit ſtatuta Papę aduerſari dei uerbo. Et hoſtiam conſecratam non adorandam, nec crucem Chriſti, Omnia feſta reiicit, damnat uſum imaginum, ueneration nem ſanctorum, & miracula eorum deridet. Similiter & horas canonicas & multa alia, ut patet in epiſtola quam ſcripſit ad quendã principem in uernacula lingua.

Materiarij hæretici, ut dicit Tertullianus in libro contra Hermoginem, Terram illam informem & inuiſibilem, & rudem fuiſſe dicunt, hanc uero noſtram proinde formam, & cõſpectũ & cultum à deo conſecutam. Aliud ergo factã q̃ erat ea ex qua facta eſt.

Nicoſtratus, de quo Cornelius Papa ſecundo capitulo decretorum ſuorum, inuidus hoſtis antiquus ſuſcitauit nobis aduerſarium, nouercam rectæ fidei, & ſanctæ doctrinæ æmulum, qui extra eccleſiam ordinauit Nouatum, & in Africa Nicoſtratum, utroſq; hæreticos, ſicut ille erat. Hi uero conatibus quibus potuerunt multos à recta & catholica fide ſuadentes recedere fecerunt, & poſt ſe in peruerſam, & ideo odibilem doctrinam corruere

persuaserunt, de hoc Nicostrato habet Cyprianus. 2. li. epistolarum, epistola. 2.

Niceta, falsi nominis patriarcha, ut scribit uenerabilis Iuo Carnoten. hic iconas ex metallo factas quæ in patriarchatu suo erãt erasit, & imagines deposuit.

Nouatus, Nouatianus, Hi sunt duo distincti hæretici, sicut dicit Fabianus Papa in quarto capitulo decretorũ suorum: Superuenit Nouatus ex Africa, & separauit ab ecclesia Nouatianum, & alios Christi confessores, & conuertit in prauam doctrinam, à quibus uos fratres auerti te, & cauete, & ab omnibus qui alteram fidem & doctrinam tenent quàm apostoli & successores eorum tenuerunt & docuerunt. Ne (quod absit) post eos abeuntes in laqueum satanæ cadatis, & compedibus eius detineamini. Et Cyprianus octaua epistola libri secundi: Nouatus, nouarum rerum semper cupidus, auaritia inexplebilis, rapacitate furibundus, arrogantia & stupore superbi timoris inflatus, quasi hæreticus semper & perfidus omnium sacerdotum uoce damnatus, tranquillitatis aduersarius &c̃.

Optatus, erat malus catholicus & hæreticus, de quo Augustinus contra Petilianum, & secũda quæstione primo canone dominus.

¶Per hanc sententiam catholicam & ueridicam etiam uos Optati sacrificio non estis polluti, dicebat enim cum Petiliano immundiciam malorum sacerdotum mũdis obesse, omnia enim munda mũdis, prima ad Titum primo. Et loquitur Augustin. de his qui consenserunt Optato hæretico, & de his qui de manu eius acceperunt corpus domini.

Osyus Cordubensis episcopus, ut scribit Athanasius Alexãdrinus in primo libro de unita deitate trinitatis, qui cum morti esset perquam uicinus, sic in laqueum uoraginis barathri incidit, ut exciderit tãquam à corde & diceret, Quis ignoret patrem maiorem esse honore dignitate & maiestate, quasi duæ uel certæ tres essent maie

ſtates in ſingulis his perſonis patris & filij & ſpirituſſan cti quaſi tres eſſent dij in diuinis?

Petrus de Arrogonia, anno domini. 1302. natus de ciuitate Cæſarauguſta, & in eodem regno reuelationibus deceptus, uarios errores adinuenit: Quod ſcilicet, dominus Ieſus uenit in mundum ad aperiendum uias ſaluatoris, & hic ſaluator eſt ſpirituſſanctus, per quem debuit ſaluari mundus. Et quod Roma eſt Gomorra. multa ieiunia exercebat, & nudus incedebat, ſæpe expulſus fuit de monaſterijs diuerſorum ordinum, honores populorum amabat, & tamen à populo habitus fuit ut nuncius Antichriſti, Mulieres nuptas luxurioſe tentabat. Et quod dominus CHRISTVS non erat ſaluator mundi. Et quod totus mundus non eſt ſaluatus. Multa futura ſcire uoluit, & unicuique futura indicare. Errata ſcripta fecit in Pſalmis, in euãgelio, in epiſtolis, & ꝓphetijs, & ſic de alijs erroribus. Abyſſus enim Abyſſum inuocat.

Petrus Carborienſis, de quo in uita Iohannis uigeſimiſecundi, ſic dicitur: Ropertus Bauarus coronatus imperator, Petrum Carborienſem ex reatino agro oriundum pontificem creat, Iohannis uigeſimiſecundi ęmulum futurum. Hic habuit primo uxorem, qua renuente & reclamante religionem & habitum ſuſcepit, creatus igitur pſeudopontifex, Nicolaus quintus appellatus ab imperatore, ut uerus CHRISTI uicarius con ſalutatur, de quo Alpharus ordinis minorum in pri. libro de planctu eccleſiæ dicit: Petrum corbarium apoſtatam, coruinum appello, quia ut coruus de morte ſchiſmaticæ diuiſionis paſcitur, & ut coruus fur & latro in ſede Petri reſedit, & locũ dicti Iohãnis Papæ nõ timuit uſurpare. Et quẽ cũ Dathan & Abyron ſchiſmaticis, q̃s uiuos terra abſorbuit, niſi pœnituit, habere cẽſeo portionẽ. Sed abeũte in Germaniã Bauaro, Bonifacius Piſanꝰ comes Reni, gratiam Iohanni pontifici facturus, Anti-

papam Auenionem perducit, ubi in carcerē coniectus, ui tam cum morte permutauit.

Pontici sunt discipuli Marcionis hæretici, qui fuit oriundus ex Ponto, hi dicunt quod Christus habuerit carnem dum omnino non natam paruifacimus, & dicit Tertullianus in libro de carne Christi: Concedunt hi Christo carnis ueritatem sine præiudicio renuendæ natiuitatis.

Pseudapostoli, de his Guido in libro hæresum, & ponit undecim capitu. in quibus diuersos eorum errores dinumerat, unus est, quod tota autoritas collata à Christo ecclesiæ Romanæ est omnino euacuata, & iam cessauit propter malitiam prælatorum. Et quod ecclesia Romana non est ecclesia dei, sed reprobata sine fructu. Et est illa Babylon meretrix, apostatans à fide Christi, & quod ipsi non tenentur obedire Papæ, nec alicui alteri, & q̄d decimæ non debent dari sacerdotib. quia nō sunt pauperes sicut apostoli. Et quod in omni casu iuramentum est illicitum. Et quod ecclesia consecrata non plus ualet ad orandum quàm stabulum porcor. Vnde Apoca lypsis secundo dicitur: Tentasti eos qui se dicunt Apostolos, & non sunt, & inuenisti eos mendaces. Tertullianus in libro de præstitutionibus hæreticorū, Qui pseudapostoli, Nisi adulteri euangelizatores.

Philippus Melanchthon, hæreticus Luteranus, subtilis ad colores uerborum apparens, sed intus lupus rapax, qui certis principibus intoxicum suæ debacchationis infudit, unde in quadam epistola sua, intitulata Epitome renouatæ Ecclesiasticæ doctrinæ, multi errores eius ponuntur, circa obedientiam Papæ, circa ceremonias ecclesiæ, opera bona, satisfactionem, uota, decimas, & circa mandata hominum & institutionem monasteriorum.

Praxeas posuit in trinitate solitarium ex libro Ecclesiasticorum dogmatum, & Tertullianus in libro aduersus Praxeam hæreticum, Diabolus suo mendacio sub-

ornauit Praxeam. Nam iste primus ex Asia genus perueršitatis intulit Romanæ humo, duo diaboli negotia Romæ procurasse dicitur. Paracletum fugauit, & patrē crucifixit, prophetiam expulit & hæresim intulit. Fructificauerunt auenæ Praxeanæ dormientibus multis.

Photinus Pannonius ut scribit Vincentius Lirenensis Gallus. Cum Syrmitanam ecclesiam tentasse memoratur, ubi cum magno maiorum fauore in sacerdotium fuisset ascitus, & aliquando tanquam catholicus administraret subito creditam sibi plebē dei persuadere cœpit, ut deos alienos sequeret, id est errores extraneos, quos antea nesciebat. Nam erat ingenij uiribus ualens, & doctrinæ operibus excellens, & eloquio præpotens & quē antea oues quasi arietes gregis sequebantur eundem deinceps, uelut lupum fugere cœperunt. Dicit enim Photinus deum singulum esse & solitarium, & more Iudaico confitendum trinitatis plenitudinem negat. Nec ullam in uerbo, aut ullam spiritussancti putat esse personam: Christum uero hominem tātummodo solitarium esset, cui principium scribit ex Maria. Hæretici enim sunt uolatilia cæli, qui omni uento doctrinæ, huc atq; illuc sicut aues circūferuntur, & unitam iussionis uocem, atq; unam substantiæ, patris & filij & spiritussancti esse non cōfitentur, ut Athanasius Alexandrinus dicit quinto libro de unita deitate.

Priuatus Nouatianus, de hoc Cyprianus lib. 1. epistolarum: Per Felicianum significaui te frater uenisse Carthaginem, Priuatum ueterem hæreticum, in bonihesita na Colonia ante multos fere annos ob multa & grauia delicta nonaginta episcoporū sententia condemnatū, Antecessorum etiā nostrorū (q̄d & uestrā cōscientiā nō latet) Fabiani & Donati literis seueriſſime notatū.

Quatuordecimani (quos thesseradecaditas appellāt) id est, qui quartadecima luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, de his habet in synodo apud Laodiciā Phrygiæ habita.

Repositus Quoturnicensis, aliâs Saturnicensis, de secta Nouatianorũ, q secundum Cypri. lib. 1. epistolarũ, nõ tam in persecutione ipse cecidit, sed & maximam partẽ plebis suæ sacrilega persuasione deiecit.

Rebaptizatorum & Rebaptizantium hæresis orta est olim à Donatistis, sed in concilio Africano retenta est antiquitas & exposa nouitas. Sed istis diebus debacchantibus Luteranis, in certis locis altæ germaniæ, hæc pestis pullulare cœpit, sed sub illustrissimo Palatino, electore nonnulli rebaptizati ultimo supplicio exterminati sunt iuxta l. *Si Quis*. C. Ne sanctum baptisma itere tur. Et iuste quidem, quia priuam fidem irritam fecerunt, non enim reiteratur baptisma, quod in fide sanctæ trinitatis præstatur, & hoc peccatum hæresim sapit, & in contemptum dei cedit, & iniuriam sacramenti, quasi prima gratia non suffeciset. Præterea baptismus est quẽdam natiuitas, Iohannis tertio: Nisi quis renatus fuerit & cætera. Sed quis nisi semel generatur. Item in baptismo imprimitur character qui indelebiliter à deo imprimitur. Item in baptismo configuramur morti Christi & resurrectioni eiusdem, Romanorum sexto: An ignoratis quia quicunq; baptizati sumus, in morte ipsius baptizati sumus & cætera.

¶Item baptismus principaliter ordinatur ad deletionẽ peccati originalis quod semel deletũ, nõ iteraẽ, qa morbo non iterato medicina nõ debet iterari.

Richardus anglicus, Vuicleffita, imputat imaginibus CHRISTI, & sanctorum idololatriæ cultum in quodam libello pro se oblato iudici, ad defensionem huius protulit illud Sapientiæ. 13. Imago enim & opus illi adiutorium & cætera. Non erubescit loqui cum illo qui sine anima est & cætera. Sed contra est quod idololatræ idola inuocabant, ut deos uirtutem habentes, beneficium salutis dare uel uitæ, & similia, quæ sapiens ibidẽ recitat. Sed Christiani non hæc ab imaginibus postulãt, sed à Christo & sanctis apud imagines.

Rusticorum secta, anno domini.1115. incepit, originem trahens ex Luteranis. Hi in multis locis altę germaniæ malignari cœperunt in maximo numero, et in diuersis turmis contra principes, religiosos, & monachos, euellentes castra & monasteria, ecclesias spoliantes, uasa sacra dominica male tractantes, maxime calices & monstrantias & uestes sacras, nullam reuerentiam uenerabili sacramẽto exhibentes, abusi sunt uirginibus deo dicatis, missalia & libros ecclesiasticos lacerantes, non sine ultione diuina: Nam à principibus in diuersis locis mactati sunt. Et primo ab illustrissimo duce Lothoringiæ domino Antonio.

Sagarelli hæretici, de quibus habet Guido in libro hæresum, dicunt quod ecclesia consecrata non plus ualet ad orandum quàm stabulum porcorum, & melius est orare in nemoribus quàm in ecclesijs, & hos sequitur Vuicleff, inquiens: CHRISTVS uidetur parum curare de templi ædificio sumptuoso, & sic de basilicis ab hypocritis in ecclesiam introductis: Talia autem sensibilia, mundo splendentia, uidentur aperire ostia domus, & introducere in suum cubiculum inimicos: Hæc ille.

Sebaciani, hi sunt qui & Nouatiani C. de hæreticis l. Arriani.

Sebastianus Manichęus, de quo habetur. 5. lib. histo. tri. c. 3. de persecutione eius in catholicos quære supra in Georgio de Cappadocia.

Sethianus & Ophianus & Patricianus, ut dicitur in libro Ecclesiasticorum dogmatum, dicũt quod caro nostra est mala, & à malo principio. Sed nos dicimus quod est ualde bona, utpote à bono solo deo condita. Malum enim odiẽdum est. Sed nemo unq̃ carnem suam odio habuit, Ephesi. quinto.

Syluanus posuit in trinitate solitarium aut solitudinem, sicut & Pentapolitana dãnabilis illa doctrina, ex libro Ecclesiasticorum dogmatum,

Syphori sunt Manichæi, qui modo dicunt Barbaritæ, quære in Barbaritis.

¶Ticonius homo acri ingenio præditus, & huberi elo quio, Donatista fuit, de quo Aug⁹ lib.1.c.1.contra epistolam Parmeniani.

Thomas Montzer Thuringius, & si Lutero in quibusdam fuerit contrarius, seditiosus tamen fuit, excitans tumultum in principes & nobiles, & multi sequebant eius prædicationes hæreticas. Tandē castigata ciuitate Francfenhusensi, à quodam nobili cōprehensus fuit, principibusq; præsentatus, & confessus est se hmōi ludum propt uanam gloriam incepisse: &, ut utar uerbis decani uenerandi Iohannis Coclei, diris supplicijs peremptus, uti bene meruit. Assatus enim est, non sanè sicut Laurētius, sed appositus arbori, eiq; catena circumalligata, tamdiu gyrum ad ignem cucurrit, donec animam exhalaret.

¶Vbiani schismatici & hæretici, ab ecclesia & Christi uita apostatauerunt, sicut & Armeni.

Varimadus Arrianus, de quo Idatius Clarus Hispanus in libro cōtra eundem, cuius ,plogus incipit, Dudum dilectissimi fratres, in Neapoli urbe Campaniæ cōstitutus, cuiusdam Varimadi Arrianæ sectæ diaconi propositionibus mihi oblatis &c. Et infrà loquens de Arrianis, quia difficile possunt huiusmōi praui dogmatis cursu inerti, & meliora sectari, quoniam tm̄ sibi de spū auxerunt præsumptionis audaciam, ut ad unitatem fidei nunquā oīno perueniant.

Vuandali Arriani, magnas ecclesiæ & uiris catholicis diu calamitates intulerunt, diabolo in eis seuiente, qui pridem in tyrannis aduersus fidem Christi degrassantibus, tot milia sanctorum martyrum miserunt in cœlum, patientiæ omnium rerum arbitro deo: sed ut dicit in .1. lib. Vuandaliq, Honoricus rex Arrianus, pro insigni in sanctos impietatæ à deo percussus, scatet uermibus, miserabiliter expirans in octauo anno regni Vuandalorū in Africa.

Beda in de temporibus huius seculi, Effera gens Vuandalorum Halanorum ab Hispanis ad Africam transiens, omnia ferro flamma rapinis simul arraniana impietate fœdauit.

Victorinus epus, quem damnauit sancta synod⁹, ut patet in canonibus Sylueſtri Papæ, qui ignorans lunæ rationem sub arbitriꝝ sui tenacitate disrumpebat ueritatẽ. Et dicebat Pascha non uenire die suo & mense, sed decimo Kalendas Maiꝝ custodire.

Vigellius Saturnin⁹ primus Christianoꝝ persecutor, in quos gladium egit, lumina amisit, secundum Tertulliani in lib. ad Scapulam.

Victorinus sectator Praxeæ, & eius hæresim corroborauit: hic deum patrem omnipotentem, Iesum Christũ esse dixit, hunc crucifixum passumq; contendit: mortuũ præterea seipsum sibi assidere ad dexteram suam cum ꝓphana & sacrilega temeritate proponit, hæc Tertullianus in libro aduersus hæreses.

Vlricus ZVuinglius, unus de principibus Luteranorũ, sacrosanctum canonem missæ multipliciter impugnat, Romanos pontifices & Christi sacerdotes exprobrat, Et cõtra canonem missæ librum edidit, quem nominat Epicherisim. Sanctorum preces & suffragia apud deum negat. Et multos alios errores ex proprio cerebro cõfingit, ut patet in libello suo in lingua uernacula conflato. Contra hunc hæreticum copiose scripsit Hieronymus Empser, ad reuerendissimum Archiepiscopum Moguntinum. Suscitauit enim hæresim Vigilantiꝝ, qui sanctorum suffragia negat. Sed omnibus his hæreticis apd⁹ inferos damnatis ecclesia usque ad seculi consummationem cantabit: Sancta Maria ora pro nobis: Negat quoque missam esse sacrificium & oblationem. Negat lib. beati Ambrosiꝝ de sacramentis. Similiter librum Thobiæ, & Purgatorium.

Vuolffangus Fafricius Capito, doctor, sacerdos, uxoratus, de Maguntia expulsus, asylum Luteranorũ adiit,

factus unus de principib⁹ eorum. Et merito Capito dicitur, quia multas capit animas, quas tradit orco: Dānat bona opera, dicens ea à sacrilegis excogitata, & ad dei misericordiam consequendam inualida & ociosa esse: dicit populum Christianum multis annis per patrum traditiones & decreta captiuatum fuisse, modo autem in præfinito tempore iterum liberari, more Iudæorum ex Aegyptiaca seruitute. Et quod Iohannes Hus iniuste fuit condemnatus: Negat numerum sacramentorum, merita sanctorum, confessionem auricularem, satisfactionem pro peccatis. Missæ sacrificium, omnem religionis statum, omnem ecclesiæ apparatum & ceremonias, festa sanctorum. Ieiunia, præcepta, imagines sanctorum. Canticum ecclesiæ in latino: Dicit nullum doctorem cuiuscunq; linguæ hac nostra tempestate fuisse à seculo, qui aptius scripturam tractarit sicut Luterus in theutonico fecit, & usque in hodiernum diem facit. Et alia plura docet aduersantia sacræ scripturæ, ut patet in responsionibus eius ad patrem Conradum prouincialē Ordinis Sancti Augustini.

Vrbanus hæreticus, de quo sic dicit Marcellinus in decretis suis capitulo septimo, quasi trecenti patres & episcopi uno ore, uno die, eodem concilio iudicantes damnauerunt Vrbanum, Castorium & Iuuenalem presbyteros, & Caium & Innocentium diacones, qui euacuauerunt horrea, & dimiserunt areā apertam, ut intro iret immundus & comederet triticum.

Vrbicus Pontinus philosophorum documentis conatur contra fidem Christianam impugnare, cuius hæresis nouella & inaudita extitit, qui spiritum sanctum patrem aut filium facturam usurpat debere confiteri, contra quem disputat Athanasius Alexandrinus in quarto libro de unita deitate.

ADDITIO DE HAERESIBVS innominatis.

SCribitur Prouerbiorū.5.Vagi gressus eius, ubi glo. Vagi sunt gressus hæreticorum, & in tam innumera hæc pestis se fundit itinera, ut penitus quæ sint inuestigari nequeant. Et plerique hęretici ignotis no minibus hæreses submiſtrant, eoq; certas hæreses, quarum autores, aut autorum nomina non constant, prædictis annumerare studui signanter ex Augusti. ex Isido. & Phylastro & ex corpore iuris canonici, ex quib. quidā putant deum & trinum in essentia.

Alia hæresis dicit in Christo doluisse diuinitatem, cū affigeretur caro eius in cruce.

Alia dicit aquam non à deo creatam, sed semper ei fuisse coæternam.

Hæresim quandam Phylaster commemorat, quæ dicit hunc mundum post resurre. mortuorum in eodem statu in quo nunc est esse permansurum, neq; ita esse mutatum, ut sit cælum nouum & terra noua, sicut sacra scriptura promittit, Apoc.21.

Alia dicit corpus hominis non animam esse imaginē dei.

Alia dicit innumerabiles esse mundos, sicut opinati sunt quidam philosophi gentium.

Alia sceleratoꝝ animas cōuerti in dæmones dicit, & in quęq; animalia suis meritis congrua.

Alia, Descendēte ad inferos Christo, credidisse incredulos & oēs inde existimat liberatos.

Aliæ, liberationē hoim apud inferos factam Christi descensione non credunt.

Aliæ, nudis pedibus ambulant ex superstitione spernentes illos, qui incedunt calciati. Dicit Phylaster alios esse hæreticos, qui cum hominibus non sumunt escas, sed utrum cum alijs qui ciusdem sectæ non sunt, an etiam inter seipsos id faciant, nō exprimit. Dicit etiam de patre & filio recta, de spiritu aūt sancto non catholica sapere, q̄ eum opinantur esse creaturam.

Est alia quæ triformem sic asserit deum, ut quædam

pars eius sit pater, quædam filius, quædam spiritussanctus, hoc est, quod dei unius partes sunt qui istam faciũt trinitatem, ueluti ex his tribus partibus compleatur deus. Nec sit perfectus in seipso uel pater uel filius uel spiritussanctus.

Alia. Sempiterne natum non intelligens filium, putat illam natiuitatem sumpsisse à tempore initium. Et tamen uolens coæternum patri filium confiteri, apud illum fuisse antequam de illo nasceretur existimat. Hoc est semper eum fuisse, ueruntamen eum filium semper non fuisse, sed ex q̃ natus est de illo filiũ esse cœpisse.

¶Ex Decretalibus.

Errores Abbatis Ioachim & errores impij Almarici tetigi supra in locis suis.

¶Ex sexto Decretal.

Damnatur error dicentium spiritumsanctum procedere à patre & filio, ut à duobus principijs & duab. spirationibus, de summa trini. &c̃. cap. 1.

Reprobatur ibidem error antiquus Græcorum dicentium spiritumsanctum à patre & non à filio procedere contra concilium Nicenum.

¶Ex Clementiñ.

Error dicentium quod anima rationalis non est forma corporis humani per se & inmediate, reprobatur de summa trinita.

Error dicentium quod Christus non esset mortuus quando de latere eius perforato exiuit sanguis & aqua ibidem dicitur.

Error quod pueris & adultis in baptismo non confertur gratia & uirtutes.

In Clemen. de usura. Ex graui, qui pertinaciter asseuerat usuram non esse peccatum & damnabile, censendus est hæreticus.

In titulo de hæreti. ad nostram, damnant octo errores, de quibus supra in Begardis.

¶Hæreses damnatę in Extraua.

In extraua . Benedicti quæ incipit : Benedictus deus, primo damnatur error dicentium quod nullus uidit di uinam essentiã, uel est perfecte beatus ante diẽ iudicij.

Item q̃ animæ decedentes in peccato mortali, non immediate ad inferna descendunt.

Item quod non omnes homines in die iudicij ante tribunal Christi cum suis corporibus apparebunt reddituri de suis factis rationem, ut recipiant secundum ea quæ gesserunt pœnam uel præmium.

In extraua. quæ incipit, quia quorundam damnatur hæresis, quorundam dictorum de paupere uita, dicentium duas esse ecclesias. Vna carnalis quæ uiuit in delicijs, cui præest mysticus Antichristus Papa. Alia ecclesia spiritualis quæ seruat in eis . Secundo quod nullus prælatus habet potestatẽ super subditos. Tertio quod nullus apostolorum habuit cognitionem de Christo ante ascensionem . Quarto quod sacerdos existẽs in peccato mortali, non conficit eucharistiam, & multa alia fatua dicunt.

Oldrardus de laude consilio . 271. hæreticum dicit esse asserentem hominem malum non posse pœnitere in senectute, contra illud de pœn. distinct. 17. nemo desperandus est dum in hoc corpore constitutus est, quia non nunquam quod diffidentiæ ætatis differtur , maturiori consilio perficitur. Idem de eo qui diceret peccata dimitti à solo deo sine ministerio clauium scientiæ, contra q̃d habetur de pœ. dist. 1. per totum.

In extraua . Iohannis. 22. quæ incipit : Vas electio. hæresis est dicere quod confitentes fratribus habentib⁹ licentiam generalem audiendi confessiones , teneantur eadem peccata quæ confessi sunt iterum confiteri proprio sacerdoti.

FINIS QVARTI LIBRI.

LIBER QVINTVS
de Lutero & Luteranis.
PARTICVLA .I.

EMPVS ERIT CVM SAnam doctrinam non ſuſtinebũt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros pruriẽtes auribus, & à ueritate quidem auditum auertent. 2. ad Tim̃. 4. Hæretici nempe ſenſus ſuperbia, & uerborum aſtuta facundia, nouitatum amatores attrahũt, publicę fidei & ꝓfeſſioni ſua ſecretoꝝ decreta præponunt: & cũ nihil ſpirituale habeant, ſuauiorem ſe catholicis doctoribus ſcientiã iactant docere, ut .ſ. libentius audiant, quæ palam in eccleſia dei dici erudiriq; ꝓhibent, & ut ſic dulcius hauriatur eoꝝ inſipientia apud eos qui in aurib. pruritũ habent ad audiendũ quęq; uana offerunt, & ſub Chriſtiano uocabulo multas ſceleſtas hæreſes cõdunt, & nefandas fabulas & nenias, quales in theatris cantant confingunt. Tẽporibus proh dolor modernis Luterani à quodam Martino Luter, Auguſtinianæ profeſſionis nuncupati, emerſerunt quaſi luoſę ranæ de ſordido gurgite, multas ſceleratas hęreſes, inter bonum ſemen ſubſeminantes, quibus multos à ueritate auerterunt, ſecundum deſideria ſua ambulantes, ab hubertate matris eccleſię ſe ſegregarunt aiales, ſpũm dei non habentes. Non cm̃ uult ſpiritus pacis & unitatis ſub tugurio morari ſchiſmatico. Vbi aduertẽdum, quod quemadmodũ illa q̃ndam Praga metropolis Bohemiæ exaltata fuit per Carolum quartũ impatorem in uniuerſitatis fundatione, ſed nõ diu poſt de Praga facta eſt prauа, eo ꝙ Huſſitas generauit: Ita ciuitas Vuittenberg quaſi albus mons, ꝑ illuſtriſſ. principem Fridericum ducẽ Saxoniæ, Electorẽ ſacri Imperij, ſublimata fuit radio illu-

strationis uris studiis, sed cōuersum ad lumen eius in tene bras, & de Vuittenberg facta est Viperiberg, id est, uiperarum mōs, germinans Luteristas, ita ut de Luter & eius discipulis uerificetur illud Actuum. 20. Ex uobis exurgēt uiri loquentes peruersa, ut abducant discipulos post se. Qui Luter tanquam quædam luta impia dogmata antiquorum hæreticorum, à sanctis patribus sepulta, ex sepulchris fœtidis reuiuiscere cōtendit, atq; ita pocula uenenata Christicolis propinauit. Hic est alter Ahiel, de q̄ tertio Regū. 16. reædificās Hiericho, anathematizatam & maledictam hæresum & confusionum ciuitatē. Ideo q; rationabiliter in fine post omnes hæreticos de eo fit mētio, nam ipse præcipuorum hæreticorum errores in suis recollegit libris. Propheta enim docens mendacium, ipse est cauda, Isaiæ. 9.

Huius sordidissimi Luteri nequitiam, duplici odio dignam iudico, uel eo quod hæreseos uenenum aliis propinare non pertimescit, uel eo etiā q̄ sopitos errores prophana manu uentilat, & quę silentio sepeliri oportebat rediuiua defamat, sequens omnino uestigia autoris sui Cham, qui nuditatem uenerandi Noe non modo operire neglexit, uerum quoque irridendam cæteris enuntiauit, unde tantam lęsæ pietatis paternæ meruit offensam, ut etiam posteri peccati sui maledictis obligarentur.

Particula secunda quod Luter doctores Ecclesiasticos flocci pendit.

PRęnominatus Luterus est quasi alter Hismael, homo ferus, & manus eius ferme cōtra omnes. Omes inquam doctores & se doctiores detestans: & nō in epte ipse assimilatur Licophronti histrioni, de quo Aristote. in fine. 1. Elen. quod Licophron fecit proposito lyram extollere, hoc est alia instrumēta musicalia sibi p

posita spreuit, solam suam lyrā laudando. Martinus hic alios literatissimos respuit, quasi dictis eorum non sit adhibenda fides. & ꝙ suæ lyræ, id est, delyrę, male sonanti hęresi credendum sit quam ipse laudat. Merito histrioni assimilatur, quia pater eius dicitur Loder, & dominus Iohānes Cochleus uocat arma Luteri histrionica. Recte inquit Gregorius in cura pasto. c. 48. Hæreticos ad intellectum prauum, intentio praua non raperet, nisi prius superbia inflaret, dum se p̄ cæteris sapientes arbitrantur, sequi alios ad melius intellecta despiciunt, atq; ut apud imperitū uulgus scientiæ sibi nomen extorqueant, studēt summopere & ab alijs recta destruere, & sua peruersa robora re. Et Aug⁹. 7. super Genesim c. 9. Non ob aliud fiunt hæretici, nisi ꝙ scripturas catholicas non recte intelligētes, suas opiniones contra eaꝝ ueritatē pertinaciter asserūt. Sed dicit glo. sup illud Apoc. 22. Ego conseruus tuus &c. Non sunt à munere ,pphetiæ alieni, qui habent gratiam interpretandi, ut Aug⁹, Hieronymus, Ambro. Gregori. Hæc ibi. Et sic deus non relinquit ecclesiam absq; sanctis doctoribus. Vnde olim lætabatur mater nostra Hierusalem, quia rex suus dispensatorem strenuum, & ciuem fidelissimum de seruitute Babylonis sibi redemit Augustinum. Modo tristatur ecclesia militās, quia acerbissimum eius persecutorem conclusit sibi captiuitas Babylonica Luterinum. Multi quoq; & diuersi doctores contra Luteri errata scripserunt, uidelicet reuerendiss. Thomas Caietanus Cardinalis tit. sancti Sixti, magister Syluester Prierias magister Palatij, Thomas Radinus Placētinus, Ambrosius Catharinus, Hieronymus Empserus, dñs Iohannes Anglicanus epūs Roffensis, Iodocus Clichtoueus, Iacobus Hochstraten doctor & inquisitor, Dñs Io. Cochleus doctor & decanus Francfordeñ. dñs Io. Eckius doctor iuris, Iacobus Latomus Louanieñ. Illustrissi. Henricus. 8. rex Angliæ ac dñs Hiberniæ, & dñs Iohannes Fabri epi. Constantieñ. in spūalibus uicarius. Ob id ego in hoc opere non uolo Mineruam docere, nec ligna in syluam por

tare, sed duntaxat spicas post terga metentium colligere. Hoc tamē fateor, si Luterus solum in uitioꝝ reprehēsionem, prupisset, & res fidei, & sacramenta ecclesiæ, & eiusdē determinationes non ita temere inuasisset, & contra reuerentiam culminis apostolici locutus fuisset animo irreuerenti & infrunito, nemo ut rusticus balatro cō tra eū scripsisset. Cum itaq; nulla in eo subsecuta sit emēda, succidat arbor, & falsæ sententiæ & munitiones eius, in quibus ipe confidit, uastent. Finis enim locutionis sapientium esse solet, ut usq; eo dicant, quousq; aduersarijs silentium imponant: non enim se ostendere, sed praua docentes compescere cupiunt.

Particula. iij. de solenni combustione librorum Luteri.

ACharon eradicabit, Sophoniæ. 2. glo. Hoc sustinebit, quod uocabulo sustinebit: interpretatur enim Acharon eradicatio uel sterilitas, & sunt qui fructum non ferūt, sed praua doctrina plurimos eradicant, ipsi quoq; eradicabunt. Et Amos. 1. Dispergam habitatorem de Azoto. Vbi dicit Hierony. De Azoto auferē habitaror qui literā sequens, hubera habet non lacte, sed igne plena. Omnes enim chartæ uel libri hæreticorum debent concremari, ut facinorosę peruersitatis uestigia, ita combusta flammis pereant. C. de hære. l. quæcunq;. & de episcopali audientia. l. mathematicos. & istas leges & consimiles imperiales contra hæreticam prauitatem, in fidei augmentū Bonifacius approbat li. 6. de hæ. c. inqsitionis. Nouimus aūt omnes q; q̄iuste libri Luteri sunt in diuersis uniuersitatibus & ciuitatibus combusti. Præterea cum magno zelo sereniss. imperator Carolus. V. & Hispaniarum rex nuper in dieta Vangionica tradidit flammis ultricibus, instar ossium regis Idumææ execrabiles libros Luteri in sua præsentia tubis clangentibus & buccinis: sic ad sonitum tubaꝝ ceciderūt muri in Hiericho. Et Amos. 2. Morieē in sonitu Moab & in clangore tubæ.

glossa: Hæretici nisi in clangore tubæ moriunt, ut excelsis sensibus opprimant. In uoce tubę mos est uictorē redire de prælio, inquit Ruffinus Aquil. in expōne symboli. Nec prætereundum est q̄d factū est Ro. anno. 1521. duodecima lunā, hora. x. p̄m nostrū horologium, in cāpo agonis corā infinita ferme multitudine hoīm utriusq; sexꝰ, ubi erecta erat machina, ab una parte fuit depictꝰ Martinus in habitu monachi, ab altera parte fuit scriptū in tabellis: Martini Luteri hæresiarchæ doctrina hæretica declarata & reprobata: & passim libri eius fuerūt affixi, & corā hac machina prę habita fuit oratio & declaratio sententiæ per uenerabilem patrem Cyprianum ord. prędicatorū sacræ theologiæ doct. lectorē legentē in sapientia de domo uicarij papæ. Ignis quoq; cum machina cōpositus fuit, & accensus p byrros. i. familiares inferiores uicarij papæ, & sic libri cū imagine autoris adusti sunt. Isaię. 1. Erit fortitudo uestra ut fauilla stuppæ, & opus uestrum quasi scintilla, & succendet utrunq;. Et Iob. 22. Nōne succisa est erectio eoꝝ, & reliquias eoꝝ deuorauit ignis? Multa impietas in sectis hæreticoꝝ, sed his à deo subuersis, subuersa est & memoria impietatis, etiā ipa dogmata igne cremata, ut in Epheso tpe apl'oꝝ, ut dicit glo. ꝑ puer. 12. Multi nēpe sunt actꝰ hæreticoꝝ, q unitatē fidei & tramitē ueritatis nō custodiūt. & laborē uanū in libris cōponendis expendūt, q̄ꝝ doctrina plena ē rubigie erroris & negtiæ & eoꝝ cōstructio uarijs & mltis argumētis annullabit.

Partícula. IIII. hæretici sunt comburē di, contra Luterum.

SI quis in me non manserit, mittet foras sicut palmes & arescet, & colligēt eum, & in ignem mittēt & ardet. Io. 15. Augꝰ super Iohan. homil'. 27. unū ex duobus palmitibus congruit, aut uitis, aut ignis. Si in uite non est, in igne erit. Sarmenta em̄ præcisa de uite, proiiciunt ad ignem. Et recedentibus ab unitate ecclesiæ, cōminat ignis supplicium. Chrys. Duæ sunt pœnę doctoris

mali.f.excidi & in ignē mitti. Hæresis em̄ relapsa, & falsificatio literaꝝ apl̄icarū, ac uitiū cōtra naturā, crimina dānabilia & dānosa p ignē expianť. Isai.16. Dñi gentiū.i. apl̄ici uiri exciderunt, habitatores Sabama.i. hæreticos, ne ex illis hæresibus aliæ nascerenť in infinitū. Flagella eius.i. palmites usq; ad Iazer, q̄d interpretať incendiū, p̄uenerunt. Quare bene dicit Sap̄.4. Confringent rami in consummati, & fructus eoꝝ inutiles & acerbi ad manducandū, & ad nihilū apti, nisi ad cōburendum. Et circa hāc ꝟitatem errauit Luter, dicens: Hæreticos cōburi est contra ueritatē spūs. Practica tñ ecclesiæ est, ut hæretici incēdio tradanť, ut patet in Iohan. Huss & Hier. de Praga. Hæretici nanq; in cōtradictione Choræ p̄figurati sunt p̄m Thaddæū, qui uiuus descēdit ad ignē infernalē. Si em̄ diuinatores & aruspices concremādi sunt igne. C. de male. & math. q̄to magis hęretici, dño teste & p̄cipiente: Maleficos ne patiaris uiuere. Et glo. sup illud Leuit.10. Egressus ignis à dño &c. His egredit ignis à dño, nō q̄ sacrificia incēdat, qui dicať dñi gloria, sed pœnalis: utrunq; em̄ habet ecclesia, hunc ad illuminationem iustorum, illum ad pœnā impiorum. Luter incidit in errorā Lulli, qui dicit, quod interficientes hæreticos sunt iniurioſi & uitioſi. Iosue non pepercit .31. regibus, qui typum gestant hæreticorum.

Particula.V. Duo gladij imminent ceruici Luteri.

ECce duo gladij hic, Lucæ.22. Hoc uerbū de gladijs ad spūalem intelligentiam est magis referendum q̄ literalem: si em̄ humano deus eos uoluisset uti auxilio, centum non suffecissent gladij. Et sic beatus Bernardus in de considerat. ad Eugenium: Duo sunt, inquit, gladij ecclesiæ: Vnus spiritualis, alter materialis. Spiritualis ab ecclesia, materialis pro ecclesia: Ille sacerdotis manu, ille militis est extrahendus nutu sacerdotis, & ad iussum imperatoris. Velit nolit prætensus doctor

euangelicus, habet contra se duos gladios ecclesiasticos: Excommunicatio quæ est mucro spiritualis, contra eum est lata, ut patet in Bulla apostolica, anno. 1520. decimo sexto calen. Iulij Romæ data. Secundum eñ Iohannem 22. in extraua. sua. Sancta Romana, Dignum est ut adulterinas plantationes, quas non pater cælestis, sed humanæ temeritatis audacia plantat, apostolici culminis censura diuellat, nec patiatur in agro dominico peruersæ congregationis uepres excrescere, cui proprium est diuina opitulante gratia uirtutes serere, ac uitia radicitus extirpare. Edictum quoq; Augusti in condemnationem librorum autoris exñt Vuormaciæ anno currente. Aug⁹ in li. de correctione Donatistarum ostendit utile & necessarium esse, q̃ hæretici legib. imperialibus corrigant, est eñ lex delictorum coercio. ff. de legi. l. 2. & à deo ꝓpt̃ uindictã noxiorum, potestas gladij est permissa. 23. q. 4. c. quę situm. Hoc enim præsidium in ecclesia esse Christus uoluit, sciens q̃ ecclesia iam dilatata & prualenti iniquitate sine gladio materiali gubernari non potuit.

Declaratoria Cæsareæ ac catholicæ maiestatis contra Martinum Lutherum ordinatio, Gallica lingua & manu propria scripta.

OMnes scitis me à Christianiss. imperatorib⁹ Germanicæ nationis, catholicis Hispaniarum regib. archiducib. Austriæ, ducibusq; Burgundię originẽ ducere, qui omnes fidelissimi R.o. ecclesię usq; ad obitum fuerũt, ac defensores catholicæ fidei, sacrarum ceremoniarum, decretorum, institutionũ, sanctorum deniq; rituũ ad honorẽ dei, augmentum fidei, & salutẽ aiarum. Post mortem quorum cum natura iure hæreditario nobis has sanctas catholicas q̃ obseruantias (ut in eis ad eorum exemplar uiuamus & moriamur) reliquissent: nos tanq̃ uerus eorum imitator hucusq; diuino fulti adiutorio uiximus. Quapropt̃ statuimus omnia supradicta, quæ prędecessores nostri ac nos hactenus conseruauimus, specialit̃ constituta per do

minos prædecessores nostros tã in cõcilio Cõstantien. q̃ alibi esse æquum conseruare. Nam oibus euidẽter patet, solum Fratrẽ opinione sua errare, qui contra uniuersam Christianitatem tã præteritã ultra mille annos, tã præsentẽ esse uidimus, qua opinione uniuersa dicta Christianitas fuisse & esse dicit in errore. Igit in hac re oĩb⁹ meis regnis, ꝓuincijs, amicis, corpore, sanguie, uita, ac denicꝫ alia incumbere decreuimus. Nã magna nobis ꝓfecto esset ignominia, ac uobis qui ex nobili & insigni Germaniæ natione oriundi estis, qui oẽs singulari priuilegio ac p̃eminentia protectores ac defensores Christianæ fidei cõstituti sumus, & nostro tpe non solũ hæresis, sed ne suspicio hæresis, aut Christianæ religionis diminutio, negligentia nostra orta, post nos in mortalium mentibus, nostra ꝓpetua ignominia nostrorũꝫ; successorꝫ remaneat. Pertinaci itaq; audita responsione, quã heri Luterus in nostrorꝫ oĩm p̃sentia dixit, uobis declaramus, moleste animum ferre tamdiu cõtra dictum Luterꝫ, eiusq; famosam doctrinã procedẽdi causam prorogasse, ac nullo mõ decreuimus cum amplius loquẽtem audire, sed ut sit statim reductus iuxta formã sui salui conduct⁹, eiusdem tenorẽ seruantes, prohibẽtes eũ ne p̃dicet, neue plebem sua pessima doctrina cõmoueat. Nec det causam ut in plebe aliquis oriat tumultus, ac ueluti superius diximus, decreuimus ac deliberauimus contra eum procedere, sicut cõtra hæreticum uiꝫ & probatũ. Vos ut in hac re mentẽ uestram tanquã boni Christiani significetis, ac quemadmodum mihi polliciti estis. Datum Vuormaciæ manu propria, die decimonono Aprilis. An. M. D. XXI.

Carolus.

Principalis responsio Luteri.

¶Affirmauit Luterus oẽs libros fore suos, & suo noĩe & uolũtate euulgatos, nec uelle eos in æternũ reuocare.

Particula. VI. de sequacibus Luteri charitatiua admonitio.

SI quis non obedierit uerbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commiscemini cum illo ut cõfundatur. 2. ad Thessal. 3. Expedit homines pestilentes fugere. Nequitia enim hæreticorum comparata serpentibus & feris animantibus terræ, crudelior est, quia illi lædũt corpus & animam, ideo eorum sequela noxia est. Hæreticorum nanq; astutia nonnunquam non aperta frõte, sed dolose incautos decipit. Audite ergo qui sequimini Luterum cõfilium sancti Ignatij in epistola ad Philadelphienses, Tali scilicet corruptori uineę Christi ne cõmisceamini, ne simul cũ eo pereatis, nec si pater sit, nec filius, aut frater: non em̃, inquit, parcet oculus super eum: qui ergo odio habent deũ, oportet etiã uos eos odire, & sup inimicos eius tabescere. Hoc tenete, q̃d à ꝓgenitoribus uestris in his quæ fidei sunt didicistis. Ex iniquis oẽs filij qui nascunt, testes sunt nequitiæ, Sapiẽ. 4. Nolite ergo fieri hæreticorum defensores. Nã. 24. q. ult. qui aliorum, dicit: Ille qui hæreticos defendit, non solũ est hæreticus, sed hæresiarcha censendus. Et. C. de male. & math. l. culpa: Culpa similis est tam ꝓhibita discere q̃ docere: æquũ enim ut immanissima sacrilegia par pœnæ magnitudo percellat. Et Iohannes. 22. in extraua. quia quorundam mentes sic pater mendacij dicit excæcasse, dicit: Si quis damnatas hæreses deinceps scienter uerbo uel scripto defendere uel approbare præsumpserit, de fratrum nostrorum consilio decernimus tanquam hæreticus ab omnibus euidẽter habeat, ubi dicit Zenzelinus de Cassianis: Aequiparantur ista duo: uerbo aliquid proferri uel scripto, & hæc ex certa scientia, secus autem disputationis causa ad ꝟitatis indaginem, ex quo sumit argumentum q̃ excõicatus est participans sciẽter cum excommunicato, cum eo loquendo uel scribens ad excommunicatum, ita sentit Garri. extra de sen. ex. c. cõstitution. li. 6.

Sed è regione qui ueritatem sequuntur euangelicam liberabuntur sapientia catholica, ne decipula hæreticorũ decipiãtur.

Particula .VII. quod Luterus est sediciosus & schismaticus in populo dei cõtra ecclesiasticam libertatem.

INuenimus hunc hominem pestiferum & concitantem seditionẽ Act. 24. dixit Tertullus orator nomine, seniorum Iudæorum malitiose contra Pauli accusationem. Et in proposito hoc uerbum impleť in Lutero. Inuenimus hunc hominem &c. Seditio enim importat quandam contradictionem inter partes unius multitudinis, & opponitur paci & unitati multitudinis. Vnde hæretica doctrina corda perturbat, & de gente in gentẽ pergens seditionem excitat. Nõ est hic doctor à deo, nec euãgelicus doctor & magister imitator Christi doctoris pacis, qui in una ꝓpositione dicit: *Si* imperator uel princeps reuocent libertatem datã personis & rebus ecclesiasticorum, nõ potest eis resisti sine peccato & impietate. Quomodo res ecclesiarum auferent posteri, quorum ꝑdecessores illas fundauerũt. Glo. super illud Isa. 60. Aedificabunt filij peregrinoꝝ muros tuos dicit, principes gẽtium, qui per orbẽ ædificauerunt sicut Constãtinus, qui Romæ duodecim ecclesias in honore duodecim apostolorum fecit. Et multi alij qui multas cõstruxerunt ecclesias & necessaria præbuerunt. Profecto Constantinus imperator Helena mater eius, Carolus Magnus, & sanctus Henricus imperator erũt iudices eius qui eneruat immunitatem libertatis ecclesiasticæ, & suscitat & nutrit tyrãnicam impietatem, & anhelat ad ecclesiarum spoliationem. Hoc modo cœpit prædicare Iohannes Huss Baronibus & nobilibus in Bohemia. Sed miror ualde quod episcopi & ecclesiastici istis procellosis periculis nõ se opponant: uereor tamen quod multi eorum in eorum curijs Luterinos nutriant & eis adulentur, non metuentes in-

stantia eorum pericula. Est notandum quod Luter põt etiam dici à lutina, fertur enim quod sit artificialis lutinista, utinam tamen repelleret à se persuasorem seditionis & turbationis sicut Dauid cithara repellebat malum spiritum à Saul. Cui itaq; istum pacis æmulum assimilabo? Et reuera illi tympanistæ qui in Franconia, quæ Frãcia orietalis dicitur, fuit anno domini. 1476. Hic erat animalium brutorum pastor apud uiculum Niclaes husen uocatum, hic sectatores plures nactus uirus diffundere cœpit, eo pernicioſius, qui & sacerdotes & religiosos in populorum inuidiam adductos, spernentes abiectos habere cœperunt. Is uero simulatam puritatem quandam & innocentiam uitæ præponebat, edocens uitam cleri ignominiosam fore. Telonia & pedagia dominis non esse soluenda. Omnes aquas & nemora libera omnibus esse, ac nonnulla alia nefanda in populo seminans, q no uitate gaudebat. Ea sibi uirginem Mariam enarrasse prę dicabat. Vndiq; igitur gentes uotis occurrebant, diebusque festis maxime concursu hominum, longum sermonem in odium cleri deducebat. Verba enim impiorum insidiantur sanguini, Prouerbiorum duodecimo: Et hæreticus propriis instat inuẽtionibus, sed cum stultitia apparuerit per sanctos prædicatores, diuinis arguetur sententijs. Eo igitur à Rodolpho episcopo Herbipolensi missi exploratores, inde sectatorem principalem ad Herbipolim ducentes, igni tradiderunt. Post cuius mortem hæc peregrinatio uirorum & mulierum euanuit. Vtinã & eo pacto quasi ad Mithridatis literas omnes factiones & seductiones Luteri de medio raderentur, & sua rediui ua serpentina plantaria rarefacta simul morerentur, & ipse Luterus cum Hiero. in epistola ad Pammachium & Oceanum puro corde diceret, illam semper teneo fidẽ, in qua puer renatus sum.

Partícula, VIII. Luter fugillat Papam irreuerenter.

POsuit Luterus in cælum os ſuum & lingua eius trãſiuit in terra. Papatum eſſe regnũ Babylonis, & potentiã Nẽroth robuſti uenatoris appellãs, ac animo irreuerenti & infrunito dñm papam uocãs antichriſtũ, hæreticum, apoſtatam, infidelem, tyrannum, & alijs nominibus ignominioſis utendo, ꝙ minus facere non præſumeret, & in hac parte Rutenizat & Bohemizat, & peiꝰ loquiẽ ꝙ Vualdenſes, qui Ro. præſulem non antichriſtũ, ſed reliquis epiſcopis parem eſſe dicunt. Et indubie capiti eccleſiæ papę. ſ. ſanctus Bernardus in. 2. lib. ad Eugeni. oẽm honorẽ attribuit, dicens: Papa eſt ſacerdos ſiue pontifex magnus princeps eꝑorum, hęres apl'oꝝ, principatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abrahã, ordine Melchiſedec, dignitate Aaron, autoritate Moſes, iudicatu Samuel, ptãte Petrus, unctiõe Chriſtus. Et alibi: Papa ẽ frater diligẽtium deum, dux Chriſtianoꝝ, amicus ſponſi & ſponſæ paranymphus, de ordinatione plebeium paſtor, magiſter inſipiẽtium, refugium oppreſſoꝝ, pauperũ aduocatus, miſerorũ ſpes, pupillorũ tutor, iudex uiduarũ, oculus cæcoꝝ, lingua mutoꝝ, baculus ſenũ, ultor ſceleratũ, malorũ metus, bonoꝝ gloria, uirga potentium, malleus tyrannorũ, regum pater, legum moderator, ſal terræ, orbis lumẽ, ſacerdos altiſſimus, uicarius Ieſu Chriſti. Et ſummus pontifex dicit̃ non cõſummatione, ſed capacitate, non comparatione meritorum ſed miniſtroꝝ. Eſt enim ſummus inter miniſtros. Et ergo. C. de ſum. trin. l. 1. ubi dicit Imperator, Nos reddentes honorem apl'icę ſedi & dignitati ueſtrę, & nobis in uoto fuit & eſt, ut decet patrem, honorantes ueſtrã beatitudinem &c̃. Vnde papę obedire eſt de neceſſitate ſalutis: & peccatum paganitatis incurrit, qui cũ Chriſtianũ ſe aſſerit, ſedi apl'icæ obedire contẽnit. 8 1. diſt. Si qui ſunt caueant ergo ſubditi ne facile iudicent facta prẽlatorũ, contradicẽtes ordinationi dei, q illi ptãtem dedit ſicut ſcriptũ ẽ: Oĩs ptãs à dño deo. Et quęrentẽ quõ iſte Luterianus diuina myſteria pagat, an ne omittat in canone miſſæ hãc clauſulam una cũ fa-

R

mulo tuo papa nostro. Hoc sacrilegium esset, quia canon missæ totam passionem Christi repræsentat: & sicut illa fuit integra, ita uerba canonis debent integraliter pronũtiari ſm Albertum Magnũ & Gabrielem Biel, & alios expositores canonis. Si ergo nomẽ papæ proferat, sicut papa est famulus CHRISTI, & non antichristus, uel ipse orat pro antichristo, quia ipse papam antichristum nominat: sed sicut dicit Rupertus abbas Tuitien. sup Apoc. Contra Aaron pontificem Balaam ariolus, cõtra Petrũ Simon magus, contra quempiam legitimũ Ro. ecclesiæ antistitem, nonnunquam adulter quilibet introducitur ad maledicendum, hæretici facies catholicorum nõ erubescunt sacerdotum, quorum tamen dignitas uenerãda est. Nec tyrãni sunt qui in communi republica iure principant, sed omnis superbus hæreticus iuxta modum suũ tyrannidem exercet, & nisi ipe in corde tumeret, praua asserere non certaret.

Particula. IX. Romanis iniuriatur, & Bohemis adulatur.

Væ qui dicitis bonũ malũ, & malũ bonũ, ponentes amaꝛ. i. falsum i dulce, & dulce. i. ueꝛ in amaꝛ. Isa. 5. Et ſm trãslationem Aquilæ, uæ qui dicitis malo bonus es, & bono, malꝰ es. Nã puer. 17. Qui iustificat impiũ, & qui cõdemnat iustũ, abominabilis est uterq; apud deum, quia fecit contra iustitiam. Pariformiter Luterus malos. ſ. Bohemos bonos dicit, quos tanq̃ hæreticos Roma singl'is annis execrat. Et bonos. ſ. Romanos, malos & hæreticos noĩat, dicens in sua captiuitate Babylonica non Bohemi nec Græci sunt hæretici & schismatici noiandi, sed uos Romani estis hæretici & impñ schismatici. Contra illud quod dicit Apostolus ad Romanos 1. Omnibus qui sunt Romæ dilectis dei & uocatis sanctis, Et infrã: Gratias ago deo meo quia fides uestra annuntiatur in uniuerso mundo. Ambrosius: Multis ꝓficit fides Romanoꝝ. Roma eñ cõis oĩm est patria. ff. ad municipa

les.I.Roma: itez dicit Amb.in li.de excef.fris.c.7.Ro.ec clesia cõis est omnibus catholicis ,pculdubio ut caput.Di xit etiam Laurentius Pludericus Neapolitanus in breuia rio decreti.24.q.1.c.memor.q Romana ecclesia nullã hę resim fouet,sed hæreses destruit,& sunt ẏba Sixti papæ: Memor sum sub illius nomine ecclesiæ præsidere , cuius confessio à domino Iesu Christo glorificata est. Et Euse bius papa,in sede apostolica extra maculã semper est ca tholica seruata religio. Et nullis hæresibus Romana suc cumbit ecclesia, non timet errare qui tenet fidem quam Romana tenet ecclesia: Imò omnes quæstiones fidei ad eam proferẽdæ sunt & terminãdæ.A Romana aũt eccle sia deficit Bohemia & Græcia, iugũ obedientiæ excussit: qui aũt iam in eam damnatam hęresim labit,eius damna tionis se participem facit .Ad hoc est bonus textus.24.q. 1.c.Achatius.Non est factus inuẽtor noui erroris,sed ue teris imitator,atq ideo non erit necessarium, ut aduer sum eum noua sententia prodiret, sed antiqua tantum modo renouaretur.Martinus nõ noster,sed Bohemicus, antiquas stipulas combustas reuiuiscere conatur, sed nõ sic impij non sic,nam uerba tua nõ ad salutem animaꝝ, sed ad usum tuæ nequitiæ contra catholicos litigãdo cõ uertis. Duo sunt gña locutionis.s.puersa laudare, & re cta uituperare. Et quid ad Romanos quod Greci & Bohe mi perierunt?

Particula.X.Decreta,decretales leges, theologiam scholasticam,doctrinam Aristotelicam audet supplantare.

TVlerunt spicas.Iob.24. hic secundũ glossam de hæ reticis exponitur,qui in eoꝝ mente patrũ senten tias destruunt,quæ per spicas significant, quia dũ per figurã eloquia ,pferunt ab eis tegmẽ literæ quasi ari staꝝ paleas subtrahimus,ut medulla spũs reficiamur.Lu ter9 eñ summoꝝ pontificũ decreta hęreticissima uocat,

dicit q̄ꝫ: Statuit leges papa, ſibi ſtatuat, mea ſalua libertate, uel occulte ſurrepta, non etiã, inquiens, formida Ro. ep̄i uniuerſa decreta, q̄ ſimul & decretales, q̄bus in ſcholis & iudicijs utimur, combuſſit. Et ſic in Luteranis illud Iob. 24. impletur: Alij terminos tranſtulerunt, quia here tici conſtitutiones patrum p̄uaricando tranſcendũt. De legibus quoq; imperialibus quę ſacros canones plerunq; imitantur, dicit hoc, ſcio nullã rẽ legibus feliciter adminiſtrari. Si enim prudẽs fuerit magiſtratus ductu naturę, omnia felicius adminiſtrabit quã legibus. Attendite domini Facultiſtæ, quot et quãtas occaſiões q̄rit ad eneruã dũ oẽs uniuerſitates. Vniuerſitas nãq; ẽ quaſi monoteſſarõ, hoc eſt unũ ex quatuor: corpus enim heterogeniũ eſt ex quatuor facultatib⁹, tanq̄ partibus integralibus cõpactũ. Ab hoc corpore aufert facultatẽ iuridicam, & ſcãm eũ nõ forẽt amodo doctores, nec in iure pontificio neq; impatorio. Corrodit q̄q; doctores theologię, q̄rum quoſdam Ro. eccleſia ad catalogũ ſanctorũ poſuit. Ariſtotelẽ iubar philoſophorũ peſſundat, dicẽs: Philoſophia Ariſtotelis de uirtute morali, de obiecto, de actu elicito talis ẽ, quæ nec in populo doceri poſſit, nec eſt ſcripturæ intelligentiæ utilis, quia continet duntaxat portenta uerborum, non niſi ad contentiones uerborũ conficta, ita quãtum trahi poteſt ex ſuis erroribus, non relinqueretur in aliqua uniuerſitate niſi facultas medicinalis, de qua non meminit. Fortaſſis ex hac radice hoc puto eũ feciſſe, quia in interiori homine ſauciatus eſt, eóque pharmacia indiget, ſed dicit Iſaias: Ego non ſum medicus, ſcilicet ad curandum hæreticum, niſi deus eum corde contritum, & ad ueritatis uiam reductum ſanare uelit. Sed quid dicemus ad hęc omnia? qui enim decretalibus cõtradicit, uel eas non recipit, catholicam & apoſtolicam fidem credere non probatur, diſtin. 20. c. de libellis: ſic ſcribit Leo papa epiſcopus Britanniæ, & Damaſus papa: Violatores canonum uoluntarie grauiter à ſanctis patribus iudicãtur à ſpiritu ſancto (cuius dono dicati ſunt) damnantur, quo-

niam blasphemari spiritum sanctum nõ incõgrue uidentur.25.quæst.1.c.uiolatores. Sed si ipse negat ius commune, à quo genus humanum regitur, retineat ipse ius profanum. De quo Isai.65. Ius profanum in uasis eorum, qui dicunt recede à nobis. Glo. ius profanum in uasis eorum .i. in hæreticorum libris arte hæretica cõditum est. Et in tantam amentiam ueniunt, ut qui ipsis nõ fuerit similis, quasi perditum detestẽtur. Insuper hæretici sensum sanctorum patrũ spernunt, & errores nouos quasi ludos uarios propter fauorem humanum, & terrenũ lucrum fingunt, errantes & in errorem alios mittentes, ut inexcusabiles sint cum iudicabit deus occulta cordium, & hæretici qui à sanctæ ecclesiæ gremio extranei exiστunt, constitutiones sanctorũ patrum ꝑuaricãtur, & imperitos ad se peruersis ꝑsuasionibus trahunt, & doctrinis pestiferis ad interficiendum nutriunt. Si leges debent tolli ſm eũ, ubi ergo manebunt legum conditores? Quõ stabit illud Prouer.8. Per me reges regnãt, & legũ cõditores iusta decernũt. Vesaniã suã in Aristotelem parũper pondero, cũ scientia non habet inimicũ nisi ignorantẽ, nihilominus ſm Henricũ de Gandauo in.1.parte: Auditor theologiæ debet esse instructus in sciẽtijs secularib. ex ipsis em̃ ingenium acuit, & facilius arcana penetrant ſm Aug. de quãtitate animę, & error magistrorũ secularium cognoscit & declinat. Et ſm Ambro. super Lucã, legimus alia non ut teneamus, sed ut repudiemus & facilius ex creaturarũ cognitione ad diuinorum cognitionem eleuemur.

Particula .XI. opera Dionysij & Thomæ Aquinatis carpit & declinat Luterinus.

NE despicias narrationem presbyterorum sapientium, & in prouerbijs eorum conuersare, ab ipsis em̃ disces sapientiam & doctrinam intellectus, Eccl.8. Arrogantes aũt hæretici multa inepta loquũtur, & in locutione sua semper incipere studẽt, quasi suspensos auditores faciãt, qui nouum audire aliquid expe-

stent. Luterus aũt cuius doctrina in lutrinam quasi latrinã proiecta naso rũcato subsannat opera Dionysii Areopagitæ discipuli sancti Pauli episcopi Athenienſiũ, Francorum apostoli martyris inclyti, inter alia subdole euomens, q̃ nihil firmæ sit & solidæ eruditionis in li. de cælesti hierar. sed oĩa meditata in illo libro sunt somnijs similia. In theologia mystica perniciosissimus est, Platonizans magis q̃ Christianizans. In ecclesiastica uero theologia ludit allegorijs, quod est otiosorum hominũ studium: Hæc ille. Sed ꝓfecto propriũ est arrogantis hæretici, ut cum rectum uel parum senserit, inde eleuet, ut quasi doctior reuerentiam à melioribus exigat, hinc & clara pompositate addit: Mihi non fuerit operosum meliorem hierarchiam scribere q̃ Dionysii sit. Fortè iste altius raptus fuit in cælũ q̃ sanctus Paulus, à quo Dionysius (cui ipse iniuriam & irreuerentiam facit) ista didicit. Esto q̃ meliorẽ scribere hierarchiam possit, quid prodest tñ hæretico isti habere tãtæ sciẽtiæ diuitias, cũ unitatẽ fidei in ea decernere nequiret, quõ meliorẽ faceret hierarchiam qui optimam negat? quõ allegorias satius conscriberet q allegorias deridet, asserẽs eas esse hominum otiosorum studium? Quomodo saluabitur Apostolus ad Gal. 4. Hæc per allegoriam sunt dicta? Autor nempe sacræ scripturæ deus est, in cuius ptãte est ut non solum uoces ad significãdum accõmodet, quod etiã hõ potest facere, sed etiam res ipsas. Ideo cum in omnibus scientijs uoces significẽt, hoc propriũ habet scientia theologica, ut res ipsæ significatę per uoces etiã aliquid significẽt. Cæterꝫ nõ otiosi erant doctores solennes, qui libros Dionysii, & trãstulerũt & exposuerũt, sicut Lynconiensis, Marsilius Ficinus, Alanus, Gillibertus, Ambrosius orator, Hugo, Albertus, Thomas, & Iohannes phũs in prologo trãslationis Dionysii ad Carolum imperatorẽ inquit: Nec uelut nos otiosos inertiæ somnoq; sopitos, perpessi estis dormire, nedum Hesperijs solummodo apicibus studium impendamus, ad purissimos copiosissimosq; Graim latices recur-

rere, hauſtumq; inde ſumere nõ ualeremus. Detrahit q̃q; beato Thomę de Aquino, cuius ſcientia credit fuiſſe eidẽ inſpirata, & ex mentis raptu & orationis merito impetrata, qui & ab apoſtolis Petro & Paulo circa Iſaiam fuit inſtructus. Quoniam & apud Neapolim uocẽ audiuit de imagine crucifixi: Thoma bene ſcripſiſti de me, quã recipies à me mercedẽ? Qui reſpondit: Dñe non niſi te. Sed dicitur. 24. q. 3. Quid aũt iniquius eſt q̃ impia ſapere, & ſapientioribus doctoribus non credere? Hinc doctores errorum reddunt, quia catholicis tractatoribus aduerſant, nec unq̃ ueritatis diſcipuli fuerunt. Nos aũt doctrinã ſanctorũ patrũ nõ debemus declinare, & nouellas doctrinas nõ ſapiẽtes cudere. Caueamus hæreticorũ inſidias, & deũ timentibus conciliemur, & uiã iuſtitiæ & ỹitatis non deſeramus. Nã Ecci ubi ſuprã: Nõ te prætereat narratio ſenioꝝ, ipſi eñ didicerũt à patribus ſuis. Hæretici aũt cum uera mala contra bonos non inueniunt, fingunt quæ re darguant, ut cõtra doctos docti uideant, & contra doctores ueritatis uentoſa ỹba „pferunt, & ſpñ in naribus habẽtes, ſtulto iudicio ſolos ſe ſapientes putant.

Particula. XII. Stolide Luter alumnos congregauit, quos in fide nõ generauit.

PErdix clamauit, congregauit quæ non peperit, fecit diuitias nõ cũ iudicio, in medio annoꝝ eius derelinquent eũ, in nouiſſimis ſuis erit inſipiẽs. Ierc. 17. Qm̃ Luter nunc iniquitatis myſterium operat multos ſupplantando ut p̃miſſum uerbum „pheticum aſſumere cogar. Secundum eñ diuinos tractatores hoc ip̃m ỹbum ad hæreticos referendum eſt, quos propheta perdici inſipienti auiculę comparat. Perdix ſm Iſidoꝝ à uoce nomẽ habet, & ſm Albertum à perdendo dicitur. Nam ſm Plinium & reꝝ naturalium ſcrutatores perdix huius naturæ fraudulẽtę eſt, ut oua alterius perdicis ſurripiat, ut ea ſubtracta incubet & foueat. Eo modo ſm Auguſt. contra

Fausti contentiosus hæreticus ut perdix contentiosum animal clamat & congregat quæ non peperit. hæreticus nanq; aliena rapit dum sanctæ ecclesiæ filios callidæ deceptionis clamore decipiens ad se trahit, & dicit glossa super illud Ecclesiastici. 11. Sicut perdix ducitur in caueam. Qui prudentes existimantur sæpe uersutia hæreticorum capiuntur. Sicut enim uenter plenus male digestum cibum fœtide eructat, ita hæreticorum commoda fraudulenter, producunt dolosa consilia, ut quoscunq; possint in caueam erroris & laqueum deceptionis præcipitent. Quanta quæso mala audiuimus & uidimus ex predici loquacissimo perditissimũ loquor Lutere: quod em homines in utroq; statu sub hæresibus suis congregauit quasi forent diuitiæ suæ, liquido procul dubio cõstat in diuersis oppidis Teutoniæ, quę hactenꝰ fuit Theotonia, id est, deifica natio. Hæc omnia fecit noster perdix. Perdicem etenim naturales pugnacem dicunt & immundũ ut palma sit uictoris polluisse uictum. In quo intellige diabolum. Origenes: perdix, id est, diabolus clamãdo per hæreticos, creaturas quas non generauit congregat & alienas facit suas, scilicet, simplices fidelium laqueo hæreticæ factionis impedit, sed Luterianista fecit diuitias nõ cum iudicio discretionis, quia si discretus fuisset, iudicium dei utiq; timuisset, sed iustitiam dei, qua omnia sub lege sunt, in corde habuisset. Ideo dicitur Abacuk. 2. Væ qui multiplicat. Non sua, usq; quo aggerat contra se densum lutum. Luterus in domo congregatum fœtorem exhalat, sic hæreses cum multiplicantur & hæretici aggerunt, non suos mortis fœtorem generant. Cæterum perdici fraus sua fructum non habet, imò suum laborem perdit. Cum enim pulli per perdicem foti & adulti audiũt uocem proprię genitricis naturali quodam affectu matrem putatiuam quæ eas fouerat derelinquunt, & ad illã quæ eos genuit remittuntur secundum Isido. & Ambrosium: Hoc modo hæretici incassum frequentius laborant, dum per eos decepti per dei gratiam & sanctorum

doctorum prædicationem ad unam fidem & pœnitentiam redeunt Iohan .10. Oues meæ uocem meam audiunt & sequuntur me. Mercenarios autem fugiunt. Sic fit ut in medio dierum hæreticorum diuitiæ non suæ eos relinquant & ad pastorem qui eos redemit remittantur & sic uisa eorum insipientia hæretici finaliter deficiēt. 2. Tim. 2. Non enim semper ueritati resistent quemadmodū nec Iamnes & Mambres resistebant Mosi in tertio signo qñ eorum insipientia fuit manifestata & dixerunt digitus dei hic est. Spumet igitur Luterus uesanias suas & ut rana Aesopi infletur contra fidelium quietem intimam, tādem tñ inepta sua doctrina ut malꝰ nauis in uertice mōtis relinquetur, quia quod à spiritu sancto non est, dissoluetur, & secundum Euangelistam, Omnis plantatio quā non plantauit pater meus cælestis eradicabitur. Et Hieronymus super illud Isa. 10. & erit terrori profugus & reliquiæ ligni saltus eius præ paucitate dinumerabit. Hoc inquit ad hæreticos referri potest, quod postquam Ecclesiastica doctrina illuxerit, & omnes eorum decipulæ patuerint, tunc ad tantam deuenient solitudinem de sal tu & infructuosis arboribꝰ ut innumerabili eorum multitudini quam hæretica prauitate deceperant uix pauci resideant, qui eorum sequantur errorem. Concludo igitur cum Hieronymo, super locum thematis. Perdix iste diabolus per principes hæreticorum & si clamauerit & congregauerit quæ non peperit, & deceptorum multitudinem congregarit quæ postea demittet eum ut oim iudicio stultissimus comprobetur. Nam. 2. Petri. 2. de hæreticis scribitur. Audaces sibi placentes, id est, de se magnam sapientiam æstimantes quod est argumentum insipientiæ, hinc figurate dicitur ibidem, & Numeri. 22. Subiugale mutum animal in hominis uoce loquens prohibuit prophetæ insipientiam. Hieronymus super Hieremiam decimo: ad tempus, cum electi quoq; manifesti fiant & probati sunt, cum autem uisitatio dei uenerit & oculos eius stulta prospexerit omnia conticescūt.

Sed sapientiam contra diabolicum perdicem quasi gallū cōgregat sub alis, & q̄si aquila pullos prouocat ad uolandum ad cælum.

Particula. xiij. Quod obseruatio operum ceremonialium legis non est meritoria nec charitas requirit ea.

QVid tentatis deum imponere iugum sup ceruices discipulorū q̄d nec nos nec patres nostri portare potuimus inquit sanctus Petrus Actuū. 15. Nonnulli enim de Iudæis Christiani, sed adhuc iudaizantes descendentes de Iudæa docebant fratres, quia nisi circūcidemini secundum morem Mosi non poteſtis salui fieri Et ita docebant seruari omnia legalia. Circūcisio em̄ est, pteſtatio uniuersæ legis obseruandæ, ad Galatas. 5. Cum istis iudaizantibus concurrit Martinus, quando in una sua propositione dicit, licet opera legis quæcunq̄ fieri, si ea requirit fraterna charitas modo non lege cogente, quo casu licet mō circuncidi, sine periculo & cum multo merito. Ecce quō serpēs lubricus, & Proteus ipse Luterus in uarias se mutat portenta hæreticaliū formarum. Nunc cū Helonitis mō cū Nazaræis hæreticis, nunc conuincitur pseudochristianus & hæreticus, tunc iudaizator, & q̄uis ista suis in locis sint reprobata, alia tamē adducam argumenta contra eandem hæresim. Dicitur enim Trenorum secundo: Prophetæ tui uiderunt falsa & stulta, uiderunt tibi assumptiones falas & erectiones, pseudomagistri nanq̄ absq̄ tēperamento charitatis simplicium corda cōuertunt dolosis cōfictiōibus falsa docētes, causa erroris aut socordię & iactantiæ. Quomō enim sine periculo opera legis & circuncisiōis contingere possint, cū p gratiā dñi nostri Iesu Christi credimus saluari: gratuitum em̄ donū dei dat sine operibus legis, cū ad perfectum neminē duxit lex, ad Hebræ. 7. Et quo pacto charitas opera legis requirat quæ cum peccato mortali fiare non pōt, cū opera legis sunt mortua nō hñtia uim

aliquam: et mortifera, quia licite sine peccato obseruari non possūt. Ad Hebræ.8. Dicēdo nouum testamentū, ueterauit priꝰ: quod aūt antiquatur et senescit prope interitū est, et ita in his operibus nullū reperiē meritum. Et quō dies et nox, ueritas et umbra, bona opera et peccatum, onus leue & graue, Christus & Iudæus commiscēri queant, scriptum enim est Deuteronomij. 22. Non arabis simul in boue & asino .i. nō recipies euangeliū qđ in boue exprimitur, & in asino .i. in Iudæorum obseruantia q̄ asino propter pōderis grauitatem assimilat. Porro oīe q̄ impedit profectū & fructū q̄ ,puenit ex Christi redemptione pc̄m & sine merito, sic Apostolus ad Gala.5. loquitur de circumcisione, si circuncidemini Christus nihil uobis proderit. Et Damascenus in quarto: Veniente ueritate inutilis est typus & umbra, quare superfluum est circuncidi & contrariū sancto baptismati. Et ita Actum.15. unanimi diffinitione cōclusum est circuncisionē non esse obseruandam. Et quomodo inquit Apostolus ad Galatas quarto: Conuertimini rursus ad egena & infirma elementa. Glossa. Rursus dicit ut ostendat quod nō distat modo lex post Christum, ab antiqua idololatria, quæ nunquam sine peccato fieri potest. Sunt igitur opera legis infirma elementa, quia non possunt à peccato mundare iuxta conscientiam, ad Hebræos.9. Et hæc infirmitas prouenit ex eo quod sunt egena in se non continetia gratiam. Concludo igitur cum Apostolo, si data esset lex quæ posset iustificare, Christus gratis mortuus esset. Recedat ergo à pijs auribus Luteri theologia, imò stultilogia, & Iudæorum obseruantijs non communicemus cum Ebionitis, Nazareis & Cherintianis & Luterianis hæreticis.

Particula .xiij. quod non est recens sacramentorum inuentio.

QVænā doctrina hæc noua? Marci primo, dicebāt & inter se quærebant, qui mirabantur de miracu

lo quòd fecerat Christus in eiectione ſpũs immundi, & præſtupore de poteſtate huius facti inquiſitionem fecerãt. Noua enim eſt hæc doctrina, quia & mirabilis & cõfortata & non potero ad eam, ſecundum Pſalm̃. Sed reuera de quolibet ſchiſmatiarcha nouam cudente hæreſim inquiri poteſt: Quęnam doctrina hæc noua quæ in auribus noſtris ſonat? Hæc quidem doctrina mala, quia profana, dũ aliquid in ea deprehenditur fidei contrarium & coinquinatum, ſicut enim nouum uinum quanq̃ ſit dulce, multas tamen intermixtas habet feces, ſic & nouis adinuentionibus hæreticorũ feculentum ſchiſmatiçe uanitatis adiungit, & hi ſunt qui ueteribus hæreſibus iungũt nouas, & ꝓpter hoc apl'us. 1. ad Tim̃. 6. ait Profanas uocũ nouitates deuita, & ad Hebræ. 13. Doctrinis uarijs & peregrinis nolite abduci. Talia em̃ noua ſunt quæ ſi noxa à nocendo à ſatana procurata. Diabolus em̃ ſemper nouitate gaudet, ut dicat glo. Eccleſi. Nemo enim facile noua introducere debet, unde ſtatuta antiqua remoueant diſt. 30. c. Hæc. Vnde ex hæreticorũ nouitatib. fidei ſplẽdor obtenebreſcit, ſpeciei celſitudo tabeſcit. Amoris flamma refrigeſcit. Et turbida ꝓcella in eccleſia ſucreſcit. Iſta dixiſſe uolui propter quendam articulũ Martini in quo infrunite dicit recens eſt ſacramentorum inuentio ubi tenebras pro luce producit, ſi profecto locutionem comparatam feciſſet ſacramenta nouæ legis ad antiqua legalia conferendi palliationem aliquotiens habuiſſet. Nouum enim dicitur id quod eſt ad antiquum Iſaiæ quadrageſimotertio: Ne memineris priorũ & antiqua ne intueamini, ecce ego facio noua, ſed ipſe abſolute hanc pronuntiat recens eſt ſacramentorum inuentio. O incauta locutio quaſi ab homine ſacramenta de nouo forent inſtituta. Et non immediate à Chriſto. Ex uerbis: Nempe inordinate prolatis incurritur hæreſis ſecundum Hieronymum, & hæc eſt præſumptuoſa ac impia blaſphemia & ueritatis doloſa immutatio. Non ſi deliter in ſacramentorum iniuriam garrula, ſed ad gu-

bernatorem ecclesiæ, & sacramentorum institutorem recurramus, illum sedulo excitemus, qui non seruit, imperat uentis ut omnia sedet, portum salutis indulgeat, hostē ecclesiæ manifestum comprimat, quæ ecclesiastico rum sacramentorum autori derogat qui & sui erroris cæcitate inuolutus ecclesiæ calumniā infert. Sed trā seamus ad propositionis palęstrā & suppono qđ apostoli & eorum successores sunt uicarij Christi quantum ad regimen ecclesiæ constituti per fidem & fidei sacramēta. Et sicut non licet eis nec toti ecclesiæ aut concilio generali constituere aliam ecclesiam ita non licet eis tradere aliā fidem: Nec instituere alia sacramenta, nec ea mutare, nec in eis q̄ ad substantialia dispēsari. Sed per sacramenta quæ de latere Christi pendentis in cruce fluxerūt ecclesia debet esse fabricata. Vnde & Iohā. .19. dicitur. Vnus militum latus eius aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Aperuit, inquit. Euan. latus eius ut illuc q̄dammodo uitæ hostium panderetur, unde sacramenta ecclesiæ emanauerūt, sine quibus ad uitam nō intratur. Sic em̄ homo descendens de Hierusalem in Hiericho uulneratus à latronibus ad stabulum reducitur à samaritano qui uulnerato appropians, uulnerū alligamenta adhibuit, dū contra originalis peccati & actualis uulnera sacramentorū remedia, samaritanus instituit. Ille enim instituere dicitur, qui illi robur & uirtutē tribuit, sicut etiā de legū institutorib. dicit. Virtus aūt sacramētor̄ & collator est Christ⁹ & ipse solus sacramentorū est instituitor quēadmodū etiam deus dedit populo Hebraico sacramenta legalia certo tempore currentia & solum illū populū obligantia. Et finaliter eccl'ia inuentores nouitatum & errorum dijudicādo respuit eos q̄ inter ꝓ̄os patres numerare cōtemnit.

Particula. XV. Quod sacramentum eucharistiæ non ministratur laicis sub utraq; specie.

Sic nos existimet homo, ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum dei. 1. Corin. 3. Ministri ecclesiæ deo cooperantur sacramenta populo ministrãdo mediatores inter deum & populum quibus dispensatio credita est. Et licet sacramẽta instituere & mutare non possint quo ad substantialia: quia hoc est de iure diuino, tamen eorũ ministratio & dispensatio eis credita est, quia hoc est de iure humano. Christus autẽ quo ordine & modo sacramẽtum eucharistiæ fidelibus foret ministrãdum uel sub una specie, uel duplici Apostolis & eorũ successoribus reliquit ordinandum. Et in primitiua ecclesia nõ generaliter, sed in certis ecclesijs fideles laici sub utraq; specie sumebant. Hoc tunc paucitas fideliũ ad mittebat deuotione cõcurrente cum religiosa cautela, & propter uicinitatem dominicæ passiõis maior uiguit deuotio in populo Christiano, & sic sumentes sub uisibili signo & specie appropriata sanguini feruẽtiores erãt, & ad sanguinem effundendũ pro fide paratiores. Ad Philippenses primo: Vobis datum est non solum ut in eum credatis, sed etiam pro illo patiamini. Cessante autem tyrannorum persecutione ecclesia instructa periculis & scandalis ex communione populi sub utraq; specie prouenientibus, concilia generalia celebrare cœpit, ritum antiquum commutando, ut uidelicet sub specie panis tãtum hoc sacramentum laicis daretur. Hinc impie dicit Luterus, Ego conabor ostendere omnes esse impios qui utriusq; speciei communionem laicis denegant. Et iterum negare laicis utranque speciem est impium & tyrannicum. Hæretici enim securi omnia se superare putant, sed sicut umbraculum custodis transeunte tempore destruitur, ita congeries hæreticorum mox euanescit: & quia ista assertio temeraria est, & ad solum proũcienda ut ab hominibus conculcetur. Denegatur itaq; communio sub utraque specie laicis ob euitatiõem magnorum periculorum quæ contingere possent in distillatione sanguinis, propter multitudinem sese circa al-

tare premẽtium, et item generale cõcilium præcepit ut sacerdos eucharistiam semper habeat paratã propter infirmos, ne sine cõmunione moriant, de conse. distinctione. 2. presbyter. Ibi nõ præcepit sanguinẽ seruari: quia opus esset cautela, ane effundatur, aut in hyeme congelet tur, aut in acetum conuertatur. Ex effusione enim sanguinis sequeretur nota irreuerẽtię, et Canones pœnitentias iniungunt sacerdotibus negligentibus circa effusionem sanguinis. De conse. distinctio. 2. Si ergo fuisset necessaria cõmunicatio sub utraq; specie quoad laicos, utique canon posuisset pœnitentias graues ipsis lacis circa effusionem sanguinis. Præterea credebant quidã simplices q̃d in altera specie totũ Christũ non reciperent, ideo ut hic error à cordibus fideliũ tolleretur, ecclesia ordinauit, ut laici sub specie panis communicarent. Christus em̃ totus sub utraq; specie cõtinet, & sub q̃libet specie & sub qualibet particula utriusq; speciei. Qui ergo sub specie panis communicat, totum Christum sumit & cum corpore sanguinem recipit, non enim est corpus animarum & uiuum sine sanguine. Bonauentura enim in quarto distinctio. 11. quæstione secunda: miraculum adducit de eo, cui exiuit sanguis ab hostia, quia non credebat, quod esset sanguis sub specie panis. Sic sæpe legimus de Iudæis qui hostiam consecratam malitiose perforauerunt & sanguis inde stillabat. Sacerdos quoq; in die parasceues, quando non consecrat corpus domini, sub specie panis tantum sumit. Similiter in ueteri lege de libaminibus nihil habuerunt offerentes, sed soli sacerdotes, per quod significabatur potus huius sacramenti, & cum dicitur Iohannis sexto: Nisi bibentis & cætera. Non nominat speciem uini sed sanguinem. Virtus nanque huius sacramenti non dependit à speciebus illis uisibilibus, sed à rebus contentis sub speciebus. Et CHRISTVS quinque millia hominum satiauit in deserto, & non legitur de potu, & similiter de manna & de pane Eliæ, quæ omnia figurabant eucharis-

ſtiam. Nec poteſt aliquis doctorum aſſignari à quingẽtis annis, qui teneat ꝙ cõmunio ſub utraq; ſpecie ſit laicis ne ceſſaria. Hoc tamen eſt notandum, ꝙ ad cõſecrandum requiritur utriuſq; ſpeciei integritas, ita quod ſacerdos offerens ſacrificium non debet cõſecrare corpus, niſi etiã cõſecret ſanguinẽ. In ultima cœna Chriſtus apl'os ordinãs ſacerdotes dixit: hoc facite in meam commemorationẽ, id eſt, ſub utraq; ſpecie conficite, & non dixit, ſub utraq; ſpecie aliis date: perfectio enim ſigni hoc exigit, quia in hoc repræſentat dominica paſſio, in qua ſanguis Chriſti à corpore fuit ſeparatus, & in hoc impletur oblatio Melchiſedec. Et in lege Moſi ſacerdotes ſanguinẽ offerebãt, non autem laici. Et uerbũ Apoſtoli. 1. ad Cor. 9. hunc modum communicandi ſub utraq; ſpecie non præcepit, ſed permiſit: & factũ Chriſti in cœna narrauit, & præceptũ non dedit, ſicut in ſimili dicitur: Soluite templum hoc &c̃. Et alibi: Quod facis fac citius. Hoc eſt uerbum pmittentis, non præcipientis uel cõſulentis. In ſcriptura ſancta multa uerba imperatiui modi, non ponunt imperatiue uel imperanter, ſicut illud. 3. Regũ. 22. Egredere & fac ita. Et Iohan. 13. Quod facis fac citius. Sed hæreticus quæ non intelligit in ſcripturis, ut libet interpretat.

Particula. XVI. quod pugnandum eſt aduerſus Turcas.

SI non pugnauerimus aduerſus gentes pro animab. noſtris & iuſtificationibus noſtris, citius pdent nos à terra. 1. Macha. 1. His ỽbis contrariari uidetur una propõ Luteriana, quæ dicit: Præliare aduerſus Turcas, ẽ repugnare deo uiſitãti iniquitates noſtras per illos. Vbi nota, quod in caſu à deo permittente fit, ut exigentibus peccatis noſtris in uirga ferrea à deo uiſitemur & flagellemur in noſtram correptionem per infideles, ſicut legimus hoc factum fuiſſe per Hunos & Gothos & Vuandalos, ut Attila diceret ſe flagellum dei. Sed ex hoc inferre non debet, quod præliare aduerſus Turcas ſit repugnare

deo &c. nam hoc repugnat gestis ueteris testamenti, sacris canonibus, & nouæ legis historijs. Pugnauit enim Israel orante Mose contra Amalechitas, q figurabant Turcas sicut & cæteræ nationes illius temporis. Amalechitæ enim interpretãtur gentes brutæ, & ibi designãtur Turcæ brutaliter & spurcissime uiuẽtes. Itemq; sol retinuit cursum suum, ne uictoris Iosue retineret triũphũ à cæde pessimorũ regum. Madianitarũ munitissima castra dissipauit Gedeon. Ammonitarum numerosum exercitum superauit Iepte. Superbissimos Philistæos humiliauit Sãson, Dauid Goliã. Cananæos exterminauit Delbora, Iudas Machabæus nationes gentiũ, multa sunt hmõi in ueteri lege. Sed beatus Tho. 1. 2. q. 104. ar. 2. populus Iudæorum ad hoc electus erat à deo quod ex eo Christus nasceretur, & ideo oportuit totum illius populi statum esse ꝓpheticum & figuralem: & iudicialia illi populo tradita sunt figuralia, sicut bella & gesta illius populi exponũtur mystice. Arma enim & uictoriæ antiquorum patrũ, sunt nobis in exemplum bellorum pro ecclesia patria: unde sicut tunc pugnatum fuit contra incircumcisos, ita in noua lege contra infideles, & præcipue contra Saracenos. Idem repugnat sacris canonibus. Saracenos enim debemus persequi, qui Christianos persequuntur, et ex urbibus et propꝛijs sedibus pellunt. 23. quæstio, octaua c. dispar, et ibidem canone omni timore et terrore depositio contra inimicos sanctæ fidei, et aduersarios omniũ religionũ agere uiriliter studete. Nouit enim oiporens, si quilibet uestrorum morietur quod ꝓ ueritate fidei et saluatione patriæ, ac defensione Christianorum mortuus est, et ideo ab eo ꝓmiũ cęleste consequetur, et sic illa bella sunt meritoria, et ergo secundũ Gregorium ad Gennadiũ Patritium et Eparchum Africæ, sicut antiquitus ducibus concessum fuit bellare, sic et modernis, dummodo non uellent desiderio fundendi sanguinẽ, sed rẽpub. pro fide Christi ampliando. Cæterũ quod hoc non sit repugnare deo, patet ex gesto Christianorum princi-

pum. Constantino magno ostensum est signum crucis, hac uoce audita: In hoc Constantine uince, & Theodosio dicitur: O nimium dilecte deo cui militat æther. Et conuocati ueniunt ad classica uenti. Insuper Carolus acturus ac præcellens Godefridus fortissimi Christiani producuntur in testes. Quid Iohannis Huniadis uictorias referamus? Quid Georgij Albani triumphos commemoremus? Nonne Conradus marchio montis ferrati, omni q̃q; anno tpe æstiuo contra Saracenos pugnauit? De hoc poeta Samariensis,

Vnicus ille leo fidei uigor, unicus imò
Murus & hostilis, unicus ille timor.
Dux uerus, nostræ Conradus causa salutis,
Qui modo regnantes & fortes fregerat arces.
Cui genus & census robora multa dabant.

¶ Accedet ad hæc oratio ecclesiæ. Omnipotens sempiterne deus, in cuius manu sunt omnium potestates, & omnia iura regnorum, respice ad Romanum benignus imperium, gentes quæ in sua feritate confidunt potentiæ tuæ dextera comprimantur. Et sic nisi pugnauerimus contra Turcas, citius perdent nos à terra. Nonne anno prætereunte Turca Belgradum apud Danubium, quam urbem Taurinum appellauere maiores, ætas autem nostra Albam, quod oppidum totius regni Vngariæ erat claustrum & antemurale, in suam cepit ditionem? Et successu temporis insulam Rhodum à militibus Hierosolymitanis ui bellica accepit, quæ totius orientalis maris erat ianua. Nunc ergo strenui Christiani principes & milites accingimini, & estote filij potentes, ut pugnetis aduersus nationes Turcarum, date animas pro testamento patrum, & mementote operum eorum quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternum, & ne timueritis potentiam eorum, in deo enim facietis uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos. Augustinus: Deus erit exercitus & uictoria. In exercitu enim

nostro dux deus est, quem non derelinquimus secundo Paralipome. decimotertio : Et facite inter uos treugas & inducias secundum mandatum sanctissimi domini nostri Papæ Adriani sexti.

Particula finalis & remissoria

AD iniquitatem eorum subleuabunt animas eorum, Osee quarto. Hæretici quanto plures, tãto magis delinquunt deo, & iuxta numerum suum ampliant dogmata errorum: & dicendo, deus nihil aliud quærit nisi ueritatem fidei, quam si custodieritis, non curat quid agatis, & sic subleuant animas eorum in peccatis ut non pœniteant, sed in sceleribus gaudeant. Vnde & populus qui docetur, & sacerdos qui sic dicit, pariter peribunt. Martinus autem Luter inquit: CHRISTVS nunquam peccatores coegit timore ad pœnitentiam. Et item uerbum illud est periculosum dicti Hieronymi, siue male positum, siue male intellectũ, quo pœnitentiam appellat secundam post naufragium tabulam, quasi baptismus non sit pœnitentia, cum tamen Lucas referat: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes simul peribitis.* Et apud Euangelistas baptismus & pœnitentia in numerum ponunt. Peccatum quoque actuale cum consummatum fuerit, generat mortem, quod non nisi per pœnitentiam expiari potest, sicut originale per baptismum. Cæterum exorbitanter circa sacramenta ecclesiæ errat. Hæreticus nempe est qui male sentit de ecclesiæ sacramentis, extra de hæretic. cap. ad abolendam. Et Ambrosi. Ordinis seruorum beatæ uirginis: Maior, inquit, omnium infidelium pestis & fidei Iesu magis inimica est hæreticorum negantium & sophisticantium fidem euangelicam, sed fides habet & sacramẽta nouæ legis efficaciã habent ex Christi passione, sic non est recens inuentio sacramentorum. Et Luter quasi omnes errores Vualdensium renouat, & liga-

uit eum diabolus ne ualeat ſtabilis manere, ſed omni uento doctrinæ circunfertur, & eius retributio erit luctus. Nam uiam latam peruerſitatis arripuit, & à recto tramite abijt. Nec iſtis erroribus ſatiatus, etiam ultima duo præcepta decalogi inualidat, aſſerens quod peccata cõtra duo ulti. præcepta decalogi cõmiſſa ſunt prorſus à confeſſione ſecludenda, contra illud Iſaiæ primo: Auferte malum cogitationum ueſtrarum. Peruerſæ cogitationes ſeparant à deo, & q̃ui uiderit mulierem &c. mœchatus eſt, Matthæi quinto. Pſalm. Etenim iniquitates operamini in cordibus ueſtris. Auguſtinus: Quicquid uis & & non potes, deus factum reputat. Sed qui perdit conſcientiam bonarum cogitationum, neceſſe eſt ut in naufragium multorum errorum deueniat. Et repulſa fidei ueritate, in æternum pereat. Et Matthæi. 23. Væ uobis qui mundatis quod foris eſt, intus autem pleni rapina & immunditia. Contra quoque fratres mendicantes perperam loquitur, & tamen *Sixtus* quartus in extraua. uice illorum ait: Cum in ueritate fides noſtra ſit illuminata, & eccleſia exaltata per Mendicantes, & præſertim per Ordines Prædicatorum & Minorum, ut iura teſtantur. De operibus noſtris ſcribit ſic: Opera nihil ſunt coram deo, aut omnia ſunt æqualia, quantum ad meritum pertinet. Ponit unam hypotheticam diſiunctiuã, cuius utraque pars eſt falſa. Fides enim ſine operibus otioſa & mortua eſt, & qui facit ueritatem uenit ad lucem, ut manifeſtentur opera eius, quia in deo facta ſunt, Iohannis tertio: Contra ſecundam partem eſt diſputatio Hieronymi in ſecundo libro contra Iouinianum, quia ſi omnia opera eſſent æqualia, omnes ſancti haberẽt unã remunerationem: Contra illud, In domo patris mei mãſiones multæ ſunt: Et ſtella differt à ſtella. De alijs articulis damnatis in Bulla Apoſtolica & Edicto Imperiali, & in determinatione uniuerſitatis Pariſienſ. & aliarum, & in Doctrinatione multorum doctorum ſuperſedere uolo, nec neceſſe eſt, ut ſingula deliramenta, quæ hære-

tici proferunt, unus libellus subuertat. Offero tamen omnia præfata iudicio aliorum melius sentientium, & submitto me & mea paucula scripta correctioni eorundem.

FINIS.

FRATRIS MATTHAEI VVISMARIANI, ORDINIS PRAEDICATORUM, in Martinum Luterum cõspurcatorem Christianæ religionis impudentissimum Pentacontostichon.

Semideos sese cupiunt plerique uideri,
Quos uix humanum nomen in orbe decet.
Cornigero uult rana boui præstare palustris,
Pulchrior est niueo coruus olore sibi.
Vile culex animal mentitur grande elephanti
Robur, aranea apis num lupus agnus erit?
Mus leo magnanimus, ceruus uulpecula haberi
Appetit excelsus, candidus ater homo.
Omnia cernimus inuerti nequam ingenio:
Vipereo flatu, quem stolida ora uomunt.
Post primæuorum diruptas hæreticorum,
Et fusas acies, en noua monstra fremunt.
Lutra rapax genere amphibio exteriore Luterus
Pelle nitens, intus uiscera fœda trahit.
Impius, elatus, trux, intractabilis, audax,
Garrulus, imprudens, perfidus, asper, hebes.
In sublime ratus crassum se figere posse
Ingenium numen, lucido ab axe ruit.
Sęua cui ambitio doctos incessere suasit,
Illustresq; uiros nominis aucta fame.
Rumpitur immiti sciolus præsumptor agone
Hieronymo, Ambrosio cedere turpe putans.
Indocta indoctus diffudit dogmata doctor,

Nimirum indocilis rite docere nequit.
O Martine tuis cum complicibus resipisce,
Ni phlegetonteis eligis obrui aquis.
Vos ò terrigenæ uos conuenio, meminisse
Vos uolo pollicitum fœdus in æde dei.
Ingenitas quando sordes sacra diluit unda,
Nonne indicta atro bella fuere duci?
Cur ergo æthereo deserto principe fumis,
Vestra excęcantur lumina, migrat honor?
Cur crudeles heroas præfertis auito
Regi, à quo uobis mens deiformis inest?
Cur immundus adhuc dominatur apostata uestrĩ
Dux ratione carens, mancipiumq; necis.
Inclyta dic sodes uasti Germania mundi
Pars haud infima, dic error hic unde tibi?
Hactenus emicuit probitas tua claraq; uirtus
Romani imperij qua duce in arce sedes.
Sceptra tenes, & magni orbis moderaris habenas,
Decretis parent omnia regna tuis.
Plecte igitur sontes, & noxia pelle aconita,
Duret ut æternum gloria in orbe tua.
Cerne applaudentem tibi summo ex æthere regem,
Hymnos cui recinat sexus uterq; pios.
Cæsare Germano, Germano ecclesia gaudet
Pontifice, id nouiter prouido agente deo.
Longæui superes rex maxime Nestoris annos
O Carole, ò felix uiue Hadriane diu.

TRACTATVS DE PVRGATORIO, PER FRATREM Bernhardum de Lutzẽburgo, Ordinis Prædicatorum, sub certis Paragraphis collectus.

PROLOGVS DE HAERETICIS negantibus Purgatorium.

¶Paragraphus primus.

RACO INFERNALIS, DIrum toto pectore uirus gestans, animarum sanguinem sine intermissione sitiens, adinuentiones errorum suscitare molitur, & præcipue circa Purgatorium, ut iuge sacrificium ab ecclesia tollatur, memoriaq; animarum pereat, ac frustrentur suffragia & preces uniuersalis ecclesiæ, quo errore irretiti fuerunt Græci, sed tempore concilij Basilien sis editus fuit libellus Græce scriptus, in quo plures Græcorum doctores citantur, ex quorũ testimonio aiũt Græcos in concilio Florentino hanc hæresim recognouisse & abiurasse, cæterum Rutheños, deinde Vualdenses, & successiue Vuicleffitas & Hussitas satanas in hoc errore inuoluit. Et nouissime Luterani draconis sibilatione commoti, tanquam filij alieni, claudicantes à semitis sanctorum patrum, purgatorium negant. De quorum numero quidam prætensus doctor apud nos apparuit, sed ad indictam palestram nõ comparuit. Et sciat lector hæreticos purgatoriũ non intraturos, sed infernus erit eorum hospitium. Et Saraceni, fidei nostræ æmuli, erũt eorũ iudices. Nam & hi purgatorium ponunt, dicit enim Machometus in Alchorano in decimo articulo fidei suę, Crede quod homines transibunt per Purgatorium, & ibi stabunt, alij amplius, aliqui minus. Et Plato, uirtutes animæ separatæ sunt rationes animi purgati, nec possunt induci in medio, sed purgantur in cãpis eliseis.

Sarace

Occasiones cur nonnulli ceciderunt in errores de Purgatorio.

¶Paragraphus secundus.

EStritum sermone prouerbium: Qui uult uitare Syrtim, incidit in Charybd. Et fugiēs ursum incidit in leonem, Amos. 5. Quidam uitare uolentes Origenis errorem, ponētes omnes pœnas post mortem purgatorias esse, in contrarium prolapsi sunt, ut dicant post mortem nullam pœnam purgatoriam. Ecclesia aūt sancta inter errores contrarios cauto passu incedit in statu animarum, & quasdam pœnas purgatorias cōfitetur, eorū duntaxat qui absq; mortali decedunt: sed eos qui cū mortali decedūt, cū diabolo & angelis eius confitet̄ eterno supplicio cruciandos. Alij errauerunt, putantes q̄ qñ separatur à corpore, quod ipsa dimittat pc̄tā: erroneum est, quia anima corpori coniuncta, recipit corporis mutabilitatem, & corpus aggrauat animam, sed anima separata firmatur in gratia, uel obstinat̄ in peccato. Eccl. 11. Si ceciderit lignum ad austrum aut aquilonem, in quocunq; loco ceciderit, ibi erit. Et si dicatur, ergo nullum erit purgatorium, quia inter austrum & aquilonem nullum ponitur medium. Dicitur: q̄ quia uenialia nō uariant statum hominis post mortem, ideo sicut moriens in uenialī, adiūcto mortali cadit in aquilonem. i. in locum reproborum (nam secundum Damascenum, quod est hominibus mors, hoc angelis est casus) sic moriens in ueniali solo cadit ad austrum. i. locum electorū, quia cadit in calore charitatis. Alij dubitauerūt de purgatorio, quia de eo in primitiua ecclesia rara fuit mentio. Sed respondendū est eis, quod non necessaria fuit purgatorij & indulgentiarū fides in primitiua ecclesia atq; nunc est: nam tunc adeo charitas ardebat, ut paratissimi fuissent singuli, p Christo mortem suscipere, & rara fuerunt crimina, & ea quæ cōtigerunt, magna fuerāt canonum seueritate uindicata, modo autem non sustinerent rigorem canonum, unde non absq; maxima spūssancti dispensatione factum est, q̄ post tot annorum curricula purgatorij fides ab orthodoxis generaliter sit recepta. Alij aūt ut Luterani, dicunt q̄ scriptura diuina tota prorsus nihil habet de purgatorio,

sed hoc improbabit in sequenti tertio paragrapho.

¶Purgatorium ostenditur ex canonica scriptura. Paragraphus tertius.

SAcra scriptura est quasi quoddam conclaue ueritatum, quas Christianus scire debet, & sic nemini dubium est, quin ueritas purgatorij in ipa contineat. Matt. em. 12. dicit: Qui dixerit ỹ bum cõtra spm̃ sanctum, nõ remittet ei, neq; in hoc seculo neq; in futuro. Et Gregorius in. 4. dialogo. Hac sententia datur intelligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam in futuro posse relaxari: quod enim de uno negat, consequens intellectus patet, quia de quibusdam concedit. Si enim peccatũ in spm̃ sanctum est irremissibile in futuro seculo, ergo aliquod peccatum est remissibile. Nam per locum à cõtrario sensu sumit efficax argumentum. Præterea Mat. 5. Esto consentiẽs aduersario tuo cito, dum es in uia cum eo, ne tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris: amen dico tibi, non exies inde donec nouissimum quadrantem reddes: & per carcerem intelligitur purgatorium, & per quadrantem minuta peccata. Nõ ergo potest intelligi de incarceratis in inferno, quia illi non possunt reddere. Et Apostolus. 1. Cor. 3. Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis ꝓbabit: si cuius opus arserit, detrimentũ patiet, ipe tñ saluus erit, sic tñ q̃si p ignẽ. Et infrà: Qui supædificat lignum, fœnum, & stipulã, saluus erit, quasi per ignẽ. Patiet em̃ talis pœnã, nõ eternã, quia qui per ignem inferni patiuntur, non saluant. Et b. Thom. 1. 2. q. 80. dicit: Pro istis patit ignem, uel tribulationis temporalis in hac uita, uel purgatorij post hãc uitã, & tamen salutem consequet æternam. Et omnes gradus peccatoꝝ uenialium ad tria reducunt. s. ad lignum, q̃d diutius ardet in igne, ad stipulam, quæ citissime expeditur ad fœnum, quod medio modo se habet. Secundum enim quod peccata uenialia sunt maioris uel minoris adhæretiæ uel grauitatis, citius uel tardius per ignem purgant. Glo. Malachiæ. 3. Dñs est ignis consumẽs lignum, fœnũ,

stipulam, grauia pctā grauiꝫ puniens, & his qui parua & leuia cōmittunt, est herba fullonum, ut lotis munditiam restituat, & lauet pedes filiorꝫ Sion. Et.50.dist.c.Et purgabit: Post pctm̄ & pniam placere incipiunt, cum omniū fuerint pctōrꝫ sorde purgati. Et.25.di.c.qualis: Parua minima'q; pctā post mortem grauant, si adhuc in uita positis, minime in morte fuerint relaxata.

¶Purgatorium conuincitur rationibus.

Paragraphus quartus.

DIcitur.1.Petri.3.Parati semper ad satisfactionem omni poscenti uos rationem de ea, quę in uobis est, spe. Præter autem sacram scripturam quærē dæ sunt nobis probationes, quod purgatorium sit. Alb. in.4. Omnibus modis necesse est ꝑm omem rationem & fidem, quod purgatorium sit, & ad hoc multæ assignantur rationes ex principijs sanctorum doctorum, quarum prima est: Ad cælestem gloriam nullus potest uenire cū macula, Isaiæ.35. Via sancta uocabitur, non intrabit per eam pollutus. Et Apoca.21. Non intrabit per eam aliquid coinquinatum. Et Ansel. in lib. cur deus homo: Impossibile est animam coinquinatam paradisum intrare. Contingit autem aliquos in hora mortis aliquibus peccatorum maculis coinquinari, per quas tamē æternam infernī damnationem nō merentur: & tales statim post mortem nō possunt peruenire ad illam beatitudinem, & per consequens eorum animę dilationem patiuntur. Beatus Thomas.4.lib. contra gē. Retardant aiæ bonorum, quæ habent aliquid purgabile in hoc mundo, à præmij cōsecutione, quouscq; pœnas purgatorias sustinēāt. Secunda rō, ꝑm Boetium: Nullum malū manet impunitū: & Aug⁹ 21.lib. de ciui. dei. Platonici, q̄is pctā nulla impunita uolunt esse, tñ omnes pœnas emendationi adhiberi putāt, uel humanis inflictas legibus, uel diuinis, siue in hac uita siue post mortem. Contingit autem aliquos ante mortē nō posse perficere pœnam debitam pro peccatis, nec est diuinæ iustitiæ cōueniens, q̄ non persoluāt. Vnde qui cō

tra purgatorium loquiť, contra diuinam iuſtitiam loquitur. Cũ enim eccleſia docet purgatorium eſſe credendũ, quiſquis contrarium dogma pertinaciť aſſerit, omnino ſeipſum hæreticũ facit. Tertia ſumitur ex perfectione diuina. Dicitur. 12. Meta. Primum principium, q̃d eſt deus, oportet eſſe perfectiſſimũ: & Dionyſi. 4. c. de diuinis nominibus: Deus præ omnibus modis eſt perfectus, & opa eius perfecta ſunt: iam ſi purgatorium non eſſet, dei opa non eſſent perfecta, quia eſſent ſine iuſtitia, quę exigit ut peccata puniantur: oportet ergo quod ille, qui poſt contritionem & abſolutionem decedit ante ſatisfactionem, poſt hanc uitam puniatur, & pœna purgatorij eſt in ſupplemẽtum ſatisfactionis. Sic ergo deus miſericordia ſua parcit, ut iuſtitiæ ſuæ non fiat præiudicium. Quarta rõ: Si non eſſet purgatorium poſt hanc uitam, ergo qui perdurat uſq; ad mortem in culpa, cum nullã ſuſtinuerit pœnam, reportaret de malitia ſua commodum, quod eſt manifeſta falſitas: nam omnis culpa per pœnam reformať, & culpa eſt culpam non punire. 28. diſt. Quia ſunt. Quinta ratio: Articulus fidei eſt, quod anima Chriſti in morte deſcendit ad inferos, pſal. 67. Aſcendit in altum, captiuã duxit captiuitatem: & eccl'. 24. Penetrabo inferiores partes terræ: ſed in illo deſcenſu effectum paſſionis Chriſti oſtendit, nõ ſolum liberando animas de lymbo patrum, iuxta illud Oſeæ. 13. Ero mors tua ò mors, ero morſus tuus inferne: & Zacharię. 9. Emiſiſti uinctos tuos de lacu in quo nõ erat aqua: ſed etiam liberauit de purgatorio. Dicit enim Auguſtinus in epi. ad Euodium: Euidentia teſtimonia infernum commemorant & dolores, nulla cauſa occurrit, cur illò credať uenisſe ſaluator, niſi ut ab eiſdẽ doloribus ſaluos faceret: nõ enim præſtitit beneficia liberationis damnatis: præter eos autem nulli ſunt in doloribus pœnalibus conſtituti, niſi illi qui ſunt in purgatorio. Vtrum aũt oẽs liberauerit uel aliquos, ỹ baliter diſcrepãt Tho. de Aquino & Tho. de Argentina. Grego. autem in Regiſtro li. 6. inquit: Dominus ſaluator noſter

ad inferos descendēs, solos per suam gratiam liberauit, qui eum uentur⁹ esse crediderunt, & p̄cepta eius uiuēdo tenuerūt. Sexta rō: Hoc ponendū ē, q̄d Christianis utile est & necessariū: sed purgatoriū ē necessariū, qa ex ipsius notitia ex charitate studemus subuenire aiabus bono⁹, qui pœnis illis detinētur. Præterea ꝓdest notitia eius, qa nobis metū incutit, ne leuiores culpas facile admittam⁹, ob quas acerbos purgatorij cruciat⁹ subeamus, anteq̄ pateat nobis aditus in cælū. Et hęc ē septima rō. Octaua rō: Purgatorium confert spei nostræ: sperare em̄ possumus admissa leuiora, quæ non satis in hac uita fleuimus, sic in purgatorijs ignibus clementer expiari posse, ut nihil ne cesse fuerit eo⁹ ultionē ad gehennā reseruari. Et ex hoc sequitur nona rō: Omnes peccatores sumus, & in peccatis cōcepti & nati, oēs uitā peccabilem ducimus, oēsq; in pctis uiuimus, & forsitan in uenialibus morimur: nō em̄ est hō qui non peccet: consequēs est, quod purgatorium assignandum sit. Et ex hoc sequitur decima rō, ꝑm mentem Alber. in. 4. Ante inductionē sanitatis in medicinalibus necesse ē purgari naturā ab humorib⁹ corruptis, sed in ethicis uitia humoribus proportionantur, ergo etiam in illis necesse est præcedere purgationes ad sanitatē per fectam: sed sanitas perfecta est ꝑm gloriam tm̄, quæ excludit culpā & pœnam: ergo necesse ē post mortē purgationem fieri ante gloriç introductionē. Vndecima rō: Secundo ethicorū: pctō⁹ ciuiliū duo sunt gña pœnarū. s. increpationis actuum ciuilitatis, & condemnationis perpetuæ: ergo uidetur, q̄ similiter in iudicio diuino, in quo aliqui iudicantur & puniuntur leui pœna cum restitutione, alij perpetuo condemnantur: primi pœnā sustinent cum restitutione post pœnitentiam, & uocamus purgatorium.

Purgatorium probatur autoritatibus sanctorum doctorum, tam Latinorum q̄ Græcorum. Paragraphus quintus.

SPiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines.2. Petri.1. Et ueritas à ſpũſancto inſpirat, & in uirtute eius pronũciatur: ſed doctores ſancti manifeſte locuti ſunt de purgatorio: dicit em̃ Hiero. ſuper illud Iſaię ult. Ignis eor̃ non extinguetur: ꝙ purgatorius ignis Chriſtianorũ eſt: ſicut em̃ diaboli & oĩm negatorũ atq; impiorũ.1.non credentiũ credimus ęterna torm̃ta, ſic pc̃orum atq; impiorũ, & tñ chriſtianorũ, quorũ opa in igne ꝓbãda ſunt atq; purgãda, moderata arbitramur & mixtã clem̃tiæ ſniam iudicis. Et Amb. ſup epi.1. Cor. 3. ſaluus erit, ſic tñ quaſi per ignẽ: oñdit ſaluum illũ futurũ, ſed pœnas ignis paſſurũ, ut per ignẽ purgatus, fiat ſaluus, & nõ ſicut perfidi, æterno igne in ppetuum torquebatur. Et Aug⁹ lib.21 de ciu.dei.c.13. Tparias pœnas alĩ in hac uita tm̃, alĩ poſt mortem, alĩ nunc & tunc: ueruntñ ante iudiciũ illud ſeueriſſimũ nouiſſimumq; patiunt. Et ad idẽ eſt S. Greg. cuius autoritas ponet infrà in paragrapho.6. de ritu eccleſiæ. In hoc tñ differunt pœnæ inferni & purgatorĩ, quia infernales finẽ non expectãt, ſed augmentũ in die iudicij: ſed purgatorĩ pœnæ ſunt cum fine, nã poſt expletã pœnã inde exuti, gaudijs beatiſſimis pfruẽrur. Hinc ẽ, ꝙ pœna purgatorĩ eſt principaliter ad purgãdum reliquias peccati, ideo ſola pœna ignis purgatorio attribuitur, quia ignis habet purgare & conſumere. Nec tñ bone lector, tibi uideatur mirabile, ꝙ aĩa ſimplex & incorporea ab igne torqueatur corporeo, q̃ etiã ſm fidem in creando corpori unit, ſic ipſa à corpore ſeparata, igni applicari põt, inquãtum ignis ẽ inſtrum̃tũ diuinæ iuſtitiæ: & hoc habet ille ignis non ex ſua natura, ſed ex uirtute diuina. Grego. in.4. dialo. Certe reprobis ỽitas in fine dictura eſt: Ite in ignẽ æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Si igitur diaboli eiusq; angeli, cum ſint incorporei, corpeo ſunt igne cruciãdi, quid mirum, ſi animæ, antequam recipiant corpora, poſſunt corporea ſentire torm̃ta? Sed quia hoc alterius eſt ſpeculationis, pergamus ad autoritates Græcorũ. Atha-

nasius.34.q.de animabus purg andis,quærit: Num sentiunt aliqua beneficia bonorum opm & oblationũ?Cui quæstioni respõdet: Quod si non aliquo beneficio participarent ex illo, non utiq; in cura & exequijs fierct cõmemoratio. Et Chrysost.homil.69.Bernardo Brixiano interprete: Non temere ab aplis hæc sancita fuerunt, ut in tremẽdis mysterijs defunctorum agaf commemoratio: sciunt enim illis multum contingere lucrũ, utilitatem magnã. Origc.ad idem est,ut infrà in paragrapho de figuris. Similiter Cyrillus in epla ad Aug.de miraculis b. Hieron. post mortẽ celebratis,ut dicetur in paragrapho de mortuorum resuscitationibus. Et Grego.Nicenus:Si aliquis in Christo amico consentiens, in hac uita purgare peccata minus potuerit, post trãsitum hinc per purgatorij ignis conflationem expedietur.Hoc prædicationis dogma ueritatis seruantes,hoc credimus, hoc etiam uniuersalis ecclesia tenet pro defunctis, ut à peccatis soluantur, quod non potest nisi de illis qui sunt in purgatorio intelligi. Diony.7.ca.eccle.hierarchiæ docet ex apostolorum traditione,quasdam orationes animabus,quæ dignæ sunt, postq; hinc exirent prodesse posse. Item quidam Græcus expositor super illud Apostoli: sic tamen quasi per ignẽ. Hũc ignem credimus esse catareusim .i. mundificationẽ, in quo animæ defunctorum probant,tanq; aurum in fornace.

¶Purgatorium ponendũ est ex consuetudine & ritu ecclesiæ. Paragraphus sextus.

Ecclesiæ consuetudines non sunt reiciendæ.Sicut em in rebus humanis,quæ rationis lumine fiunt, cõsuetudo iuris scripti uim obtinere noscitur, ita & in negotijs ecclesiæ,quæ pendet ex lumine fidei,consuetudo consensu Christianitatis introducta parẽ cum lege scripta uidetur auctoritatem sortita. Leo papa in sermone de ieiunio pentecostes: Dubitandũ nõ est,dilectissimi,omnem obseruãtiam Christianam eruditionis esse diuinæ, & quicquid ab ecclesia in consuetudine deuotio

his est receptum, de traditione apostolica, & de spūssancti prodire doctrina, qui nunc quoq; fidelium cordibus p̄sidet institutis, ut ea omnes & obedienter custodiant, & sapienter intelligant. Et Pius papa: Consuetudinem longus & approbatus usus induxit. Et Cassianus collatione 27. Oportet nos autoritatē patrum consuetudinesq; maiorum usq; ad nostrum tempus per tantam annorum seriem protelatę etiā nō percepta ratione credere, eamq; ut antiquitus tradita est iugi obseruantia ac reuerētia custodiri. Augustinus ad Cassalanum presbyterum: Cōsuetudinem laudamus, quæ tamen cōtra fidem catholicam nihil usurpare dinoscitur. Ecclesia igit̄ in ritibus suis regitur à spūsancto, qui assistit ecclesiæ, ipsam dirigendo p̄ occultos instinctus: ex uetustissima autem ecclesiæ cōsuetudine pro animabus defunctorum, quæ in purgatorio esse creduntur, commemoratio specialis à sacerdotibus in missa fieri consueuit: & illa est mens Augustini in lib. de cura pro mortuis agenda: Sed etsi nusquam, inquiēs, in scripturis ueteribus omnino legeretur, nō parua hac consuetudine claret autoritas, ubi in precibus sacerdotalibus, quæ domino deo ad eius altare funduntur, locum suum etiam habet commendatio mortuorū. Ecclesia igit̄ uniuersalis non errat: pro damnatis nempe nō orat, qui in termino sunt damnationis æternæ, quia ibi nulla est redemptio, ibunt enim in supplicium æternum. Et Aug⁹ in li. de fide & op'b': Erit æterna cōbustio sicut & ignis. Et Orig. homil'. 6. sup Exod. Si quis illuc uenerit, sicut totus plumbeus fiet, de illo hoc quod scriptū est, demergatur in profundum tanq; plumbum in aqua uehementissima. Nec orat pro illis qui sunt in termino uitę. Extra. de cele. missarum. c. Cum Marthæ: Cum sacræ scripturæ dicat autoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre. Idem est de sanctis aliis sentiendum, quod orationibus nostris non indigent, pro eo quod sunt perfecte beati, omnia eis ad uota succedūt: ergo sequitur ex sufficienti diuisione, q̄d oret pro his qui sunt in purgatorio,

Ad dei ẽm uisionẽ, in q̃ beatitudo nostra cõsistit, creatu ra rõnalis eleuari nõ põt, nisi totaliẽ fit depurata & puri ficata. His cõsona ẽ hiſtoria. 2. Mach. 12. in q̃ concluditur: ſancta ergo & ſalubris ẽ cogitatio ꝓ defunctis exorare, ut à pctis ſoluant. De autoritate hor̃ librorꝫ dicit Aug. 18. li. de ci. dei. c. 36. Machabæorꝫ libri, q̃s nõ Iudæi, ſed ec cleſia ꝓ canonicis habet, ꝓpter q̃rundã martyrũ paſſiones uehemẽtes atq; mirabiles, q̃ anteq̃ Chriſtus ueniſſet in carne, uſq; ad mortẽ pro lege dei certauerunt, & mala grauiſſima atq; horribilia ꝓtulerunt. Et Hier. in. 2. prologo in libros Macha. Machabęorũ libri, licet nõ habeanẽ in canone Hebræorꝫ, tñ ab eccleſia inẽ diuinorꝫ uolumi nũ annotãtur hiſtorias, unde in his libris legimus oblatã ſatisfactionẽ pro mortuis. Aug. in. 44. ſer. ad fratres in eremo: Defunctis cũ oñi diligẽtia miſereri & ſubuenire ſtudeamus. Attẽdite qd Iudas Macha. fecerit, dixit enim q̃ ſancta eſſet cogitatio pro defunctis exorare. Et addit Aug. Ora ꝓ defunctis, ut dũ fuerint in ęterna uita pro te orare nõ negligãt, expectãt eñ uos, ut iuuẽtur p uos, tẽpus eñ operãdi iã profugit ab eis, clamãt eñ q̃tidie q ia cẽt in tormẽtis, & pauci ſunt q rñdeant. O ye magna in humanitas, ecce enim infirmus iacet & clamat, ut à medicis curetur, clamat porcus, & oẽs cũ eo clamare non ceſſant, ſed clamat aia in tormẽtis, & nõ eſt q reſpondeat. Nõ ſic fratres, ſed mementote, q̃ ſancta, ſalubris, pia, felix, & ſuauis deo & angelis ẽ cogitatio pro defunctis exorare, ut à pœnis, q̃s pro pctis in purgatorio patiũt, ſoluãtur. Semper itaq; pro defunctis orandum eſt, & ſi nõ ꝓficiat eis, quia beati aut damnati ſunt, oratio tamen mea in ſinu meo conuertetur, Pſalm. 34.

¶Ex ſuffragijs eccleſiæ, & potiſſime ex ſacrificio altaris purgatoriũ creditur. ¶Paragraphus .7.

GRegorius Papa ſcribit Bonifacio epiſcopo, & trã ſumptiue habetur. 13. q. 2. Animæ defunctorꝫ q̃tuor modis ſoluũtur, aut oblationib. ſacerdotum, aut pcibus ſanctorꝫ, aut charorꝫ ęleemoſynis, aut ieiunio

cognatorum. Et Gerſon in.3. parte tractatus de cãticis & ſolatio: In purgatorio cũ afflictione eſt ſolatium ex certa ſpe beatitudinis, ex eccleſię gñalibus ſubſidiis, & piis amicoꝝ ſuffragiis, & charitas in eis congaudet ueritati correctiõis. Et Auguſt. in Enchiridio ca. 150. Necꝫ negãdum eſt defunctoꝝ animas pietate ſuoꝝ uiuentium releuari, cum pro illis ſacrificium mediatoris uel eleemoſynæ in eccleſia fiũt, ſed hæc eis proſunt, qui cũ uiuerent, ut hæc ſibi poſtea prodeſſe poſſent, meruerũt. Sed ſacrificiũ altaris inter hæc eſt potiſſimum, quod patet figuris & autoritatibus & exẽplis. De primo: oblatio cm̃ corporis Chriſti abſoluit à debito culpæ & pœnæ: uñ in Aegypto poſt comeſtionem & eſum hagni, populus Iſraeliticus liberabatur, & ſanguis haꝑni paſchalis in ſuperliminarib. ponebatur contra angelum uaſtatorem: & ſerpẽs æneus in palo erectus contra morſum ſerpẽtum. Pſalm. Paraſti in conſpectu meo meam aduerſus eos qui tribulant me. Secundo patet autoritatibus. Auguſti. 9. lib. confeſſ. de Monica matre ſua ait: Illa imminente die reſolutionis ſuę dixit: Ponite hoc corpus ubicunqꝫ, nihil uos eius cura conturbet, tãtum illud uos rogo, ut ad domini altare memineritis mei ubi fueritis. Et Grego. 6. lib. Regiſtri: Omnis culpa oblato ſacrificio deleꝫ. Nec deficiũt autoritates doctorum Græcorum. Greg. Nicenus in ſer. de defunctis: Si aliqs in hac labili uita purgare cuncta non potuerit, poſt tranſitum hinc per purgatorĩ ignis conflationem citius magis ac magis fidelis ſponſa ſponſo dona & hoſtias in paſſiõis memoriam offert pro filiis, quos ipſi ſpõſo ẏbo & ſacramento præclarę rei genuit, poſtea alacriter expeditur. Et Theodolus epus Cyrenſis ſuper illud. 1. Coꝝ. 3. Si cuius opus arſerit, dicit ꝙ ſaluabitur, ſic tamen quaſi ꝑ purgatorium ignem, purgãtem quicquid inuenit per incautelam præteritæ uitæ, & puluere ſaltem pedum terræ purgeꝫ ſenſus, in quo igne tamdiu manet, q̃diu quicquid corpulentiæ & terreni affectus inhæſit purgeꝫ, pro quo mater eccleſia orat, & dona pacifica offert deuote,

& per hoc homo mundus & purus exiens, deo ſabbaoth puriſſimis oculis immaculatus aſſiſtit. De tertio: Sanctus Gregorius in.4.dialo. ponit diuerſa exempla, quod oblatione hoſtiaꝝ multi liberati ſint à purgatorio, quæ cauſa breuitatis miſſa facio: ſed delectat audire unum, quod habetur in uitas fratrum ordinis prædicatoꝝ: magis eñ ædificãt exempla quàm uerba, Iſaiæ.49. In omnibus plenis.i. ſanctorum exemplis paſcua eoꝝ. Vñ Iuo de prouincia Francię, ordinis prædicatoꝝ, archiepꝰ Nazareth, prouincialis in terra ſancta, uir totius ſanctitatis, in linguis pluribus optimus prædicator, quem rex Franciæ & regina tranſeuntes mare inuenerunt illic, & laudes eius magnifice extulerunt. Vnde eidẽ in oratione perſiſtẽti poſt matutinas eleuatis oculis ad lãpades chori apparuit umbra, quaſi cuiuſdã fratris, in ſordido habitu: cũq; ille quęſiſſet quis eſſet, reſpõdit: Sum talis frater, ſpeciali dilectione aſtrictus, qui nuper obiꝭ. Et interroganti qualiter ſibi eſſet: reſpondit, male, & in diuerſo pœnarum gñe per xv. annos ſum manſurus: cũq; ille quæreret cur tamdiu deberet illa pœna cruciari, cũ uixiſſet tã religioſe: reſpõdit, non quæras cauſam, quia ſm iudiciũ dei, quod æquiſſimum eſt, merui hãc pœnam: ſed rogo ſubuenias mihi. Quod ille promiſit. Vñ mane celebrãs pro eo miſſam, pactis oĩbus, ante ſumptionem euchariſtiæ, tenens in manu ſacramẽtum, cœpit cũ lachrymis rogare ſub his ỹbis: Si Soldanus Babyloniæ & Alexãdriæ haberet unũ Sclauum captiuũ, & Camerarius eius, qui per multos annos ſibi fideliter ſeruiuiſſet, peteret ſibi illum donari pro ſeruitio ſuo, certe Soldanus de facile non negaret. Dñe, nõ es crudelior Soldano, imò es fons miſericordiæ. Ego Camerarius tuus, & ſeruitor ad tm̃ tempus captiuus tuus eſt pro defectib⁹ ſuis in carcere purgatorij: ecce ego peto eũ mihi dari. Cumq; talia uerba inculcaſſet, miſſam complet. Nocte ſequenti ipſi orãti apparuit ipſe frater in habitu candido, quem cognoſcens, qualiter ſe haberet interrogauit: qui reſpõdit: bene per gratiam dei, petiſti à do-

mino me tibi dari, & me tibi largitus est, unde à purgatorio liberatus, accedo ad consortium sanctorum. Prædicta probant autoritate Damasceni in sermone de suffragijs mortuorum: Mysterioꝝ (inquit) conscij discipuli salutoris, & sacri apostoli in tremendis & uiuificis mysterijs memoriã fieri eorum q fideliter dormierũt, sanxerũt. Præterea, suffragia prosunt defunctis, ꝑm quod uniunt uiuentib⁹ per charitatẽ, & illa opera nata sunt suffragari, quæ ad cõicationem charitatis pertinent: sacrificium aũt eucharistiæ est sacramẽtum unionis & charitatis, continẽs illum, in quo tota ecclesia unitur & consolidatur.

¶Ex mortuorum susciationibus ostendit purgatorium in rerum natura esse. Paragraphus. 8.

IN utraq; lege mortui legũtur susciati ad uitam. In ueteri tres legimus susciatos, unũ per Eliã, & duos per Eliseũ: de hoc. 3. &. 4. Reg. Christus initiator noui testamẽti, qui mortificat & uiuificat, tres reuocauit ad uitã, puellã scilicet & adolescentem & Lazarum. Sanctus Petrus Christi uicarius similit tres, scilicet Tabitã, Act. 9. & Romæ secundũ in confusionem Simonis magi, & Maternũ, misso baculo suo per Eucharitũ & Valerium ad locũ in quo mortuus fuit. Et de sancto Martino canit ecclesia: cui dñs post apl̃os tantã gratiam cõferre dignatus ẽ, ut in uirtute trinitatis mirifice mereret fieri trium mortuorum susciator magnificus. Similit S. Dominicus tres Romæ susciauit. Nota in primis, quod ternarius numerus in mortuorum resuscitatione plerunq; est obseruat⁹ in argumentum, ꝙ ut⁹ is resurrectio fiet in uirtute sanctæ trinitatis, & prædictorum susciatio est quoddã præludium futuræ resurrectionis. Nũc ad propositũ, cõstat ꝙ illi nõ fuerunt susciati ex inferno, dimersit em̃ eos tempestas, & absorbuit eos profundum, & urget sup eos puteus os suũ, psal. 68. Et Isa. 30. Præparata est ab heri Tophet à rege profunda & dilatata. Et Abraham ad diuitem epulonem: Inter nos & uos magnum chaos est firmatum, ut q hinc uolunt transire ad uos no possunt, neque inde huc

transmeare. Lu. 16. Vtrum aũt prędicti oẽs sint suscitati de purgatorio ad uitã: dico cum psal. Iudicia dei abyssus multa: de quibusdã tñ præsumit, ꝙ de purgatorio, ut testimonium ueritatis de pœnis purgatorij uiuentibus perhibeant, aut ad destruendam hæresim, quæ qñq; erat circa alterã uitã. De hoc audiamus quid referat Cyrillus in epła ad Aug. de miraculis b. Hiero. post mortem celebratis, & de resuscitatione trium mortuoꝝ. Scribit enim, ꝙd post obitũ glorioſissimi Hiero. quædã hæresis inter Grẽcos surrexit, ꝙ aĩæ beatoꝝ usq; ad uł̃is iudicij diẽ beatitudine priuabant, & aĩę damnatoꝝ usq; ad illũ diẽ nullis cruciabant pœnis, asserebant illius sectæ nequissimi nullũ fore purgatorij locũ: tũc expletis tribus diebus ieiuniorum, S. Hiero. sctõ Eusebio prædilectissimo filio apparuit, & ait: Cyrillo cunctisq; fratribus nuntia, ut crastina die iuxta præsepe dñi, ubi meũ quiescit corpus oẽs cõueniãt in unũ, tam catholici q̃ illius sectę uiri, & triũ hoꝝ, qui in hac urbe hac nocte defuncti sunt, cadauera inhumata in illũ, in quo meũ humatũ est corpus, facies deportari, sup quibus saccũ quo utebar ponens, statim uitæ pristinæ redditi, hanc radicitus hæresim extirpabunt. Qđ & factũ est. Accedens eñ uenerabilis Eusebius ad singuloꝝ cadauera, flexis genibus, manibusq; in cælum extensis, orauit: Deus qui facis mirabilia magna solus, nũc preces tuoꝝ exaudi fideliũ, & ut tua, quã dedisti, fides intemerata inuiolataq; per secula maneat, & etiã ut hoꝝ error appareat, & per merita & intercessiões gloriosissimi Hiero. introduc in hæc cadauera aĩas, quas de ipsis egredi uoluisti. Qua oratione finita, cingulum sacco, q̃ super carnem utebat Hiero. tangens cadauer, protinus in ipm uitæ spm introduxit: qui hoies apertis oculis, oĩbus uitę signis ostensis, sunt perfecte resuscitati, & cœperunt beatã aĩaꝝ gloriã, & pctõꝝ pœnas tã purgatorij q̃ inferni clara uoce oĩb⁹ intimare. Nã, ut mihi postea interrogãti dixerunt, b. Hieronymus eos conduxerat secũ in paradisum, purgatorium, & infernũ, ut quæ ibi agebant, pate-

facerent uniuersis. His igit̃ pactis, multitudo maxima populorum, tã fidelium q̃ illius sect̃ defensorum, qui ad tã grande concurrerunt spectaculum, immẽsas gratias deo referunt, q̃ suos in se sperantes non deserit.

¶Ex figuris ueteris legis trahitur testimonium de purgatorio. Paragraphus nonus.

IN ueteri lege duplex fuit doctrina, una aperte posita, ut in unitate dei & creatione mũdi: alia sub figurarum & mysterioꝝ uelamine fuit abscõdita, ut in mysterio incarnationis & reparationis: oĩa eñ in figura contingebant illis. 1. Cor. 10. Et rursus doctrina illa ordinabatur ad promissa noui testam. in quo nobis spes uitæ æternæ promittit̃, ad quã nemo nisi immunis ab oñi detrectabili & culpabili defectu potest puenire: hinc ex descriptionibus figuralibus trahunt̃ argumenta ad probãdũ esse purgatoriũ. Vñ psal. 123. dicitur: Torrentẽ pertrãsiuit anima nostra, bñdictus deus, inquiunt aĩæ liberatæ à purgatorio, gratias liberatori agentes. Nã. 2. Mach. 1. de magnis periculis liberati à deo magnifice gratias agim⁹ ipsi. Reminiscũtur eñ animæ quæ euaserint, prio in hac uita, scandala, inq̃, tribulationes mundi, impugnationes hæreticoꝝ, suggestiones dęmonũ, & continue q̃acerbas pœnas purgatorij. Geñ. 15. Ego duxi te de Vr Chaldæorũ, ut darẽ tibi terrã istã. Et iste torrẽs cõsistit in aĩarum captiuitate in purgatorio, & in uarijs tormentorũ gñibus, & in desiderio peruenięndi ad terminũ salutis. Idẽ patet in psal. 65. Trãsiuim⁹ per ignẽ & aquã, & eduxisti nos in refrigeriũ. Amb. unũquenq; purificandũ cẽ docet priusquã in dñi requiem ingrediatur, ut introgressus in illã paradisi amœnitatẽ, gratias suo dño agat, dicens: Induxisti nos in refrigeriũ. Orige. hom. 25. super Numñ. exponens illud ỹbum psalmistę loquentis in persona omniũ sanctorum, qui hunc ỹsiculum dicere possunt, postq̃ purgati fuerint: Vides, inquit, quõ purificatione indiget qui exierit de prælio huius uitæ. Aug⁹: Cũ trãsierimus ad illud refrigerium, fratres chariss. nullũ timebimus inimi-

cū, nullum tentatorē, nullum ignē, nullā aquā, ppetuum igit refrigerium est. Refrigeriū propt quietē dicit. Psal. Cōuertere aia mea in requiē tuā, quia dns benefecit tibi. Ex istis elidit dictū Luteri, dicentis satis ridicule: Sophistæ in hac re nuganť, adducentes illud Psal. Transiuimus per ignem & aquā. Præterea Iob. 14. ait: Miseremini mei miseremini mei saltem uos amici mei, quia manus dñi tetigit me. Et hæc uerba trāstulit ecclesia ad officium pro mortuis, & est uox animaꝝ uociferantiū ad uiuentes, ut auxilient: quæ uox duplicať propter magnā afflictionē, quā in purgatorio patiunť. Cæterum in alio psal. dicit: Ne tradas bestijs animas confitentes tibi. Quæ autoritas infrà exponeť in alio paragrapho. Et Leui. 12. Nō ingredieť sanctuarium, donec impleanť dies purgatiōis eius. Et hinc Ioseph eductus de carcere regis ad imperiū sublimatus est, Gen. 34. Et Iere. 31. In fletu ueniēt præ gaudio, in misericordia reducā eos & deducam eos per torrentē aquarum in uia recta, quæ ducit ad uitam æternam.

¶ Deinde ostendit purgatorium ex apparitionibus & reuelationibus. Paragraphus. 10.

MOrtui uiuentibus apparent qualitercunq; uel cōtingit per specialē dei dispensationē, ut aiæ mortuoꝝ reb⁹ uiuentiū intersint, & est inter diuina miracka computandū, ut ait b. Tho. 1. p. q. 84. ar. 8. Q; aūt hmōi apparitiones fiant, probat Aug⁹ in li. de cura ꝓ mortuis gerenda cap. 17. dicens: Mitti ad uiuos aliqs mortuos, sicut è contrario Paulus ex uiuis in paradisum raptus est, diuina scriptura testať: nam Samuel propheta defunctus uiuo Sauli regi futura prędixit. Et quid de Mose dicturi sumus? qui certe in Deut. mortuus, & in euangelio cum Elia qui mortuus non est, legit apparuisse uiuentibus. Et ad hoc ponit exemplū Aug⁹ in eodem lib. c. 11. Cum Mediolani essemus, audiuimus quod cum debitum à quodam defuncti patris repetereť cautione prolata, ꝙd filio nesciēte à patre erat persolutū, cōtristari hō grauissime cœpit atq; mirari, quod ei pater moriens non dixe

rit quid deberet, cum etiã feciſſet teſtamentũ, tunc nimis anxio apparuit idem pater eius in ſomnis, & ubi eſſet depoſitũ, & quod illa cautio uacuata fuerat indicauit: quo inuento iuuenis atq; monſtrato, nõ ſolum falſi debiti calumniam propulſauit, quin etiam paternum recepit chirographum, quod pater non recepit, quando eſt perſoluta pecunia. Animæ igitur defunctorum ſpeciali dei diſpoſitione creduntꝰ uiuentibus apparere, pro earum liberatione, ſicut ſæpe compertũ eſt, quod animæ adiuratæ, hoc idẽ confeſſæ ſunt. Vñ ſcribit S. Greg. in. 4. dial. de Paſchaſio in hæc uerba: Germano, Capnano epõ, medici ꝓ corporis ſalute dictauerũt, ut in angularibus thermis lauari debuiſſet. qui ingreſſus thermas, Paſchaſiũ diaconũ, dudum mortuum, ſtantem & obſequentem in caloribus inuenit: quo uiſo, uehemẽter extimuit, & quid illic tãtus uir faceret inquiſiuit. Cui reſpondit: pro nulla alia cauſa in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in pte Laurentij cõtra Symachũ conſenſi in electiõe: ſed quæſo te, dñm ꝓ me deꝑcare: atq; in hoc cognoſces, ꝙ audiꝰ fis, ſi huc rediẽs me nõ inueneris. Qua de re uir dñi Germanꝰ in precibus ſe ſtrinxit, & poſt paucos dies redijt, ſed iam dictũ Paſchaſiũ in loco eodẽ minime inuenit. De locis, ubi iſti ſpiritus ſe repræſentant, non poteſt dari certa regula, quia hoc non cadit ſub arte humana, ſed ſub dei uoluntate, quia ipſe ſic uult fieri, & nullus põt ſcrutari cõſilij dei, ſed ideo apparẽt, ut ꝓpꝑ aliquoꝝ merita citius uꝰ tardius de pœnis liberentꝰ. Sed hoc ſciendũ ẽ, ꝙ ubicunq; animæ iſtæ ſunt, pœnæ eas ſequuntꝰ, ſicut dæmones pœnas inferni ſecũ portãt. Similiꝫ de tpe apparitiõis nõ eſt regula gñalis, q̃uis tñ magis appareant de nocte, ſicut ꝓ phetæ frequentius acceperũt reuelationes in ſomno. Apparent aũt diuerſis modis, quãdoq; in corpore aſſumpto & uiſibiliter, quãdoq; inuiſibiliter, ut ſolũ ſonꝰ, uox, aut ſtrepitus percipiat à uiuentibus, ſicut percuſſio, proiectio, ſibilatio, gemitus aut planctus, ut attẽtos reddant homines ad inquirendum & reſpondendum.

¶Ex iure canonico purgatorium demonstrat, et de gra uitate Purgatorij. ¶Paragraphus .II.

EX iure canonico efficax sumit ꝓbatio, multa em̃ q̃ tractantur in theologia, etiã tractantur in iure canonico, & q̃ ibi recipiunt uel respuuntur, etiã in theologia, ſm ꝙ dicit Aug. Omnia quę neq; in sancto rum autoritatib. continẽtur, nec in cõciliis sanctoꝝ patrũ, nec consuetudine uris ecclesiæ roborata sunt, sine ulla dubitatiõe resecanda æstimo. Sed in iure canonico habet testimoniũ de Purgatorio, dicit em̃. 25. di. Qui in alio seculũ distulit fructũ cõuersionis, prius purgabitur igne purgationis, hic ignis, etsi nõ sit æternus, miro tñ modo grauis ẽ, superat em̃ oẽm pœnã, quã unq̃ passus est aliqs in hac uita uel pati põt. Idẽ de pœn. dist. 7. ca. Nullus, ubi subinfertur, Nunq̃ tãta inuenta est in carne pœna, licet mirabilia martyres passi sint tormenta, & multi nequiẽt quanta sæpe sustinuerunt tormenta. Et dist. 25. c. Qualis hic quisq; egreditur, talis in iudicio apparebit uel pñtabitur, sed tamẽ de quibusdã culpis esse ante iudiciũ purgationis ignis credendus ẽ. Et extra. de cele. miss. ca. cum Marthæ, idẽ habetur. Studeat ergo qsq; sic delicta corrigere, ut post mortẽ non oporteat pœnã tolerare: nam ut dictũ est, grauis ẽ ignis purgatorij. Ignis enim ad peccatoꝝ purgationẽ refertur, nã dominus ignis consumẽs est. Et ob eã causam in euangelio dominus Iesus in spiritu sancto & igni uenit, ut qui iam baptizati sunt spiritu sancto, rursus reuertẽtes & repetentes uitã pristinã cauterio & igne pœnitẽtiæ indigeãt, in igne em̃ probat aurũ & argẽtum, hoies ꝙo receptibiles in camino humiliationis. Eccli. 2. Ignis nãq; est maximæ actiuitatis, & ignis purgatorij punit iuxta çqualitatẽ ꝓportionis pœnæ, ad mensurã culpæ. Isa. 27. In mensura contra mensurã quũ abiecta fuerit scilicet anima à corpore & iudicabit eam, pœna enim est delictorũ debita coertio uel satisfactio. Et ꝙ pœna purgatorij excedat oẽm pœnam huius uitæ, patet, qa quanto pœna est uehior, tanto maior, sed anima separata punit, quũ sit simplex, non aũt ita est de corpo-

re, ergo illa pœna quæ est animæ separatæ, ē maior oīi pœna quā corpus patiē. Hinc dicit Aug. in. 4. ser. de commemoratione animarum: Ille purgatorius ignis durior erit q̄ quicquid pōt in hoc seculo pœnaꝝ videri aut cogitari aut sentiri: & ipsi tā diu in illo purgatorīo igne moras habebimus, q̄diu pctā minuta tāq̄ ligna fœnū & stipula consumantur. Ita peccata ipsa in hoc seculo purgent, ut in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certe parum inueniat quod exurat.

¶ Probatio purgatorīi ex diuersitate decedentiū, & ex distinctione receptaculoꝝ. ¶ Paragraphus .12.

IN uarīs gradibus cōstituuntur, qui ab hac uita moriuntur, q̄dam sunt ualde mali, ut Turcæ, Iudæi, & cæteri infideles, Christiani q̄q; in peccato pseuerantes & fidei transgressores, hi finaliter dānantur. De infidelib⁹ dicitur Iohan. 3. Qui nō credit iā iudicatus est. de Christianis patet, nam qui impœnitens moriē, & si uiueret, semper peccaret, huic debetur receptaculum infernale, receptacula eīm post mortē dantur animabus, uel in p̄miū, uel in pœnam, unde Luc. 16. Mortuus est diues & sepultus est in inferno. Et Iob. 21. Ducunt in bonis dies suos, & in pūcto ad inferna descendunt. Gre. 4. dia. Si esse sanctoꝝ animas in inferno, quia ex retributione internæ iustitiæ, ex qua iusti iā gloriantur, necesse est per omnia, ut iniusti crucientē, nā sicut electos beatitudo lætificat, ita credi necesse ē, q̄d à die exitꝰ sui ignis reprobos exurat. Qui ergo capitalia peccata cōmiserunt, si eis digna pœnitentia nō subuenerit, per purgatoriū ignem transire nō merebuntur ad uitam, sed in æterno incendio præcipitabuntur ad mortē. Auisentur igitur peccatores in carne uiuentes, & intendāt illud Apoc. 2. uenio tibi cito, & mouebo candelabrū tuū de loco suo, nisi pœnitentiā egeris. Hay mo: Nisi pœnitentiā egeris, mouebo te de societate fideliū. Psalm. 21. Deus destruet te & in finē euellet te, & emigrabit te. Alij sunt ualde boni, qui sine macula moriunt, & statim æter-

næ retributionis mercedē recipiunt, quibus dabitur paradiſus. 2. Cor. 5. Scimus enim, qm̄ ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, q̄ domū non manufactam ex deo habem⁹, ſed æternā in cælis. Chriſtus in cruce latroni cōfitenti dixit: Hodie mecum eris in paradiſo. Hæc regia māſio datur martyribus pueriſq; baptizatis, mox poſt baptiſmū decedētibus. Gre. 4. dia. Oēs baptizatos infantes atq; in cadē infantia morientes, ingredi regnū cælefte credendū eſt. Vnde de pœ. di. 7. c. nullus: Pœnitentia, ſi in extremæ uitæ hora aduenerit, ſanat & liberat in oblatione baptiſmi, ita q̄ nec purgatoriū ſentiunt, q̄ in fine baptizant, ſed ipſi ditati bonis matris ſancte eccl'iæ, recepturi ſunt multiplex bonū in ỹa beatitudine. Sapi. 7. Eſt emanatio q̄dam claritatis oīpotentis dei ſyncera, in quā nihil coinquinatū intrat. cæleſtis em̄ felicitas cōſiſtit in ſapientiæ participatione p̄fecta, quæ p ſpeciem deū uidebimus, in omnibus p̄dictis nulla ē macula, igitur beati cenſentur. Aug. 4. ſer. de commemoratione animarū: Si qs ſupra fundamentū Chriſti ſup̄edificat aurum, argentū, & lapides p̄tioſos, de ſanctis hoc & perfectis Chriſtianis capite, qui uelut auro purgatū merebunt ad æterna præmia peruenire. Pueris aūt ſine baptiſmo decedentib. aſſignatur ,,prium receptaculū, in quo nō ē pœna ſenſus, ſed damni, in quibus eſt impedimenttū ex parte perſonæ & naturæ, quia decedunt in p̄cto originali, & in iſtis non adeſt ſpes beatæ uitæ. Sinus aūt Abrahæ ſignatus fuit antiqs patrib. in quibus originalis culpa expiata erat, ſm̄ q̄ erat infectiua p̄ſonæ, remanebat tamen impedimētū ex parte naturæ, ,,p qua nōdū fuit plenariæ ſatisfactm̄ p Chriſtū, & iſte lymbus ſanctorū patrū in Chriſti deſcenſu euacuatus eſt. Col. 2. Expoliās principatus & p̄tates traduxit cōfidenter, palā triūphans illos in ſemetipſo. Et Iſa. 49. Dedi te in fœdus populi, ut ſuſcitares terrā, & poſſideas hæreditates diſſipatas, ut diceres his qui uincti ſunt, exite, & his q̄ in tenebris ſunt, reuelamini. Alij ſunt Chriſtiani boni, ſed negligentes, & his datur purga

torij pœnitentiale receptaculum. Aug. ut supra. Illi q superædificant super fundamētū Christi lignum, fœnū, stipulā, de bonis Christianis, sed negligentib. minuta peccata purgare intelligite. Et nota finaliť, q statim animæ soluto uinculo carnis, per q̄d in statu uitæ detinebātur, p̄miū consequūtur uł pœnā, nisi aliud impediat, sicut interdū impedit consecutionē p̄mij pc̄m̄ ueniale, q̄d prius purgari oportet, & sic necessariū ponitur purgatoriū.

¶Purgatoriū denicq; assignabile ponitur ꝓpter indulgētias quas p̄dicat ecclesia. ¶Paragrapbus .13.

INdulgentiæ p̄dicātur in ecclesia ꝓ animabus, ergo purgatoriū est. Antecedens patebit infra. consequētia patet, quia ex purgatorio dependet ois indulgētiarum existimatio, ut docte practicat reuerēdus Roffensis in materia de indulgentijs, contra Lut. Si enim tollas purgatoriū, q̄rsum indulgentijs opus erit? his em̄, si nullum fuerit purgatorium nihil indigebimus. Considerabāt enim sancti patres exactissime, q sancto Petro & eius successoribus est tanta in euangelio collata à Christo potestas, ut quicquid ille soluerit in terris, solutum foret & in cælis. Et librantes, non dubitauerunt Petri successores, modo fideliter id negotium egerint, pœnas (quæ ꝓ reliquijs peccatorum non sufficienter expiatis luerentur) cōdonare posse. Perpēdebant q̄q̄, q cū ptātem sacerdotibus donasset Christus, aīas ab æterna pœna liberandi, multo magis talē in ecclesia reliquit autoritatē, qua posset à purgatorijs pœnis similiť absoluere. Sed indulgentiæ possunt dari illis qui sunt in purgatorio, q̄n hoc forma indulgētiaꝝ habet, ut uidelicet, si aliquis illas ꝓ se & trib. uł q̄tuor charis suis in purgatorio detētis mereri possit, patet primo, quia Papa dicitur à deo cōstitutus iudex uiuoꝝ & mortuoꝝ. Extra. q filij sint legitimi. c. p uenerabilē. Et eccl'ia soluit & ligat post mortē. Extr. de sentētia excō. c. à nobis est. Et. 24. q. 2. Sane ꝓfertur. Præterea, quia in ꝓtritiōe remittiť pœna ętерna, & obligatur penitēs ad pœnā purgatorij, nisi cēt cōtritio ualde abun

dans, sed per indulgentiã remittitur tota pœna uel pars pœnæ purgatorij. Cęteꝝ. suffragia ualent illis, q̃ sunt in Purgatorio, ex supra dictis, sed indulgentiæ sunt de nobilissimis & efficacissimis suffragijs, quia sumptæ ex thesauro eccl'iæ, sed illi qui sunt in purgatorio sunt talis thesauri participes, eo q̃ decesserunt in charitate. Quarto idẽ probatur: Sancto Petro cõmissa est clauis regni cælo rũ: sed anima quãdiu ẽ in purgatorio, ẽ extra regnũ cælorũ ergo indiget amotione impedimenti ab ingressu, & talis amotio fit per indulgentias. Quinto, pater misericordiaꝝ ſm ordinatissimã suã dispositionẽ ꝓuidit oñibus auxiliũ per indulgentiã esse conferendũ qui sunt in purgatorio, exquo se iuuare non possunt. Sexto: Omnes animæ sanctæ, aut sunt de ecclesia triumphante, aut militante, sed animæ in purgatorio sunt sanctæ, & non sunt de ecclesia triumphãte, quia in illa nulla est pœna, ergo sunt de militante: sed omnibus habentibus gratiã in ecclesia militante prosunt indulgentiæ, ergo prosunt illis qui sunt in purgatorio. Vnde sicut seruus pignori datus non põt manumitti ante debiti solutionem, ff. de manumissis. l. Seruus: sic nec ille, cuius anima impignorata est in purgatorio, nisi satisfaciat, aut alij pro eo p̃ suffragia uel per indulgentias satisfecerint.

¶ De loco purgatorij. ¶ Paragraphus .14.

DE loco in quo animę puniunt & à peccati scoria purgantur, ut in cælũ introducantur, contingit loqui dupliciter, uno mõ ſm legẽ cõmunem, & sic creditur esse pars inferni, propt̃ ꝟbum S. Grego. in .4. dia. q̃ sub eodẽ igne electus purgatur & damnatus cruciatur, & una eadẽq̃ uis puniẽs, bonos probat & eliq̃t, malos ꝟo condẽnat, deuastat, & exterminat, & talis locꝰ cõpetit punitioni similiter & satisfactiõi, siue ei qui affligitur merito fœditatis culpabilis. Et hunc ritũ habet ecclesia, qñ orat pro defunctis, libera eas de ore leonis, item, à porta inferi &c. Et per os leonis in manu inferni intelliguntt diuersæ pœnæ purgatorij, à quibus orat ecclesia li

berari animas. Vel pœnę purgatorij illis nominib. expri
mũtur, propter mutuã utriusq; uicinitatẽ. Nam apud Be
dam, quidã ad uitam reuersus, recitatis his q̃ uiderat, pur
gatorium esse dixit cõfine gehennæ. Itẽ sancti patres an
te aduentũ Christi fuerũt in digniori loco q̃ sit locus in
q̃ animæ nũc purgãt, quia nõ erat ibi aliqua pœna sensibi
lis, sed ille locus erat coniunctus inferno, aliãs Christus
ad lymbũ descendẽs, nõ diceretur ad inferos descẽdisse.
Hoc tamẽ fatẽdũ est, q̃ de loco purgatorij nõ inuenitur
aliquid exp̃sse determinatũ in scriptura, nec rõnes possũt
ad hoc efficaces induci, tamẽ ꝓbabiliter, & ſm q̃ conso-
nat magis sanctoꝝ dictis & reuelationib. factis, ponitur
purgatoriũ. Quidã putant purgatoriũ esse in monte Aet
na, in Sicilia, ex q̃ monte erũpit ignis cũ sulphure quem
admodũ gehẽna, in q̃ mõte dicũt sæpe apparere figuræ,
& audiuntur sæpe gemitus & uoces q̃rulosæ, sed de hoc
nihil temere definio. Dicit em̃ Alanus: Non aliud nisi se
ualer ardens Aetna cremare. Et quædã fictio phantasti-
ca aliq̃rum refutatur, qui dicũt q̃ supius in sphæra ignis
sit purgatoriũ. Vbi nota, q̃ motus animæ sursum uel de-
orsum nõ ẽ secundum suũ desideriũ, sed ſm diuinum iu-
dicium, quod est mouens supremum, & illius mouentis
regulã sequitur anima, & illud iudicium decreuit animã
affligere ad tempus. Secundo, de loco purgatorij possu-
mus loqui secundum specialem diuinam dispensationẽ,
& tunc locus purgatorij dicitur extraordinarius, concel
sus animabus à deo ex misericordia uel alia causa sicut
in simili dicitur de custodia Pauli, Actu. 28. cũ peruenisset
Romam, permissum est Paulo permanere cum custodiẽ
te se milite, & sic diuersis animabus extra carcerem pur
gatorij diuersa concedũtur receptacula. Primo, propter
celeriorem liberationem, ita ut possint aliis suam indi-
gentiam reuelare, sicut dictum est de Paschasio. Et dicit
Hugo de sancto Victore: Probabile est, quod in his locis,
in quibus culpam commiserunt, puniantur, sicut de il-
lo, qui presbytero seruiuit in balneo, cui locus ille depu-

tatus erat, culpis suis exigentibus, pro quo presbytero hebdomadam celebrauit, & liberatus est. Secũdo, propt nostram instructionem, ut aliquando recogitemus, magnam post hanc uitam pœnam infligi peccatoribus. Tertio, propter alicuius sancti impetrationem, sicut legimus, quod sanctus Patritius impetrauit cuidam, quod puniretur in quodã loco in terra: & ex hoc (ut dicit Bona uentura in quarto scripto) fabulose ortum est, quod ibi esset purgatorium.

¶A quibus animæ in purgatorio puniuntur.

¶Paragraphus .15.

Pie creditur à certis doctoribus, ꝙ animæ nõ puniũtur in purgatorio à dæmonibus, quia sunt dei amicæ, in charitate existentes, & fuerunt in hoc mũdo dæmonum uictrices, & sine mortali decedentes, triumphauerunt de dæmonibus, ergo non subiiciuntur eis: omnino enim irrationabile & iniquum esset, ut aliquis subiiceretur uicto post triumphum. Hinc dicit Psalm. Ne tradas animas bestijs confitentes tibi, hoc est, ne tradas animas potestati dæmonum affligendas, qui dicunt bestiæ, quasi uastiæ. Vnde dixit sanctus Martinus diabolo stanti ad eius obitum: Quare hic astas cruenta bestia? Non fecerat hoc diabolus ut eum duceret ad purgatorium, sed quia cupiebat insidiari calcaneo, & per hoc detrahere in abyssum. Quare uir dei addidit, nihil in me reperies, funeste, sed sinus Abrahæ me suscipiet. Hinc additur in Psalmo prędicto, & animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem, sed purgatas educes de locis tenebrarum ad cælum empyreum. Dæmones autẽ animarum purgationẽ & liberationem detestãtur, ergo illam purgationem non administrãt. Et in canone missæ dicitur, & dormiunt in somuo pacis. Ex hoc patet, ꝙ nõ affligũtur ministerio dæmonum, quia cum dæmonib. somnum pacis non haberent. Neq; puniuntur animæ ministerio bonorum angelorum, qui conciues suos non tam uehementer affligerent, nec charitate sibi coniunctas ita mo-

testarent, sed sicut post diem iudicij, sola diuina iustitia ignem succendit, quo in perpetuum puniuntur damnati, ita nunc sola diuina iustitia ignem succẽdit, quo post hanc uitam purgantur electi, ad uitam æternam ordinati. Albertus super missam dicit, quod per seipsas purgantur animæ, sicut aurum purgatur à sui impuritate, & rutilat in igne, iuxta illud 1. Corinthiorum. 3. Vniuscuiusq; quale sit opus ignis probabit. Et dicit beatus Thomas, quod possibile est, quod sancti angeli eas ad loca pœnarum deducant, & quod etiam dæmones, qui de pœnis hominum lætant, eas committentur, & purgandis assistãt, ut earum pœnis satientur, tum etiam in earum exitu de corpore sui aliquid reperiant & uenentur, sicut diabolus astabat sancto Martino. Albertus imaginatur, quod animarum purgandarum cœtus seipso ad talia loca feratur, sicut graue seipso: Animæ enim pondere ueni alium, quæ secum de corpore exeuntes deferunt, profundius & minus profunde ad loca pœnarum tendunt, ꝑ diuersitate uenialium, sicut diuersi ponderis grauia deorsum tendunt, in cuius signum Zacha. 3. dicitur: Iniquitates sedere super calculum plumbi. Et in Psalm. dicitur de peccatis: Sicut onus graue grauatæ sunt super me.

EPILOGVS.

EX his omnibus elicitur q̃d uenialia peccata sunt inæqualia, & sic diuersa in purgatorio animab. inferuntur tormenta, aliquib. maiora & diuturniora, aliquibus leuiora secundum quod affectus eaꝝ ad uenialia fuit magis uel minus immersus. Secũdo sequitur, q̃d pœnæ purgatorij sunt uoluntariæ ex acceptatiõe & conditione eorum qui eas patiuntur, in quibus est charitas, per quam uoluntatem suam diuinæ uoluntati conformãtur, ex cuius charitatis ỹrtute, pœnæ eis ad purgationẽ ꝑsunt. Tertio sequitur, q̃d p̃cipuũ remediũ, q̃d aiabꝰ in purgatorio cõferẽ, ẽ sacramẽtũ altaris: alias ỹrtus huiꝰ sacramẽti, ab his qui purgatoriũ negãt, diminueretur, q̃d tñ offertur ꝑ uiuis & defunctis. Quarto, quod animæ in

purgatorio de sua salute sunt securæ, Isaię. 54. Ad punctū in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis cōgregabo te, in momento indignationis abscōdi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui. Quinto, quod ignis purgatorij in nouissimo die finitur, non quo ad substantiam, sed quo ad animarum punitionem. Demum elicitur ex scripturis, figuris, iuribus, doctorum autoritatibus, animarum appariti onibus & reuelationibus, ex fide catholica, & uniuersalis ecclesiæ consuetudine antiqua, ex apostolicis traditionibus & sacris interpretibus, quod ponendum sit purgatorium, quod animarum post pœnarum expiatiōem, ad mānsionem ætheream sit introductorium: quam mansionem cunctis Christifidelibus cōcedat ille, qui iugiter in cælis regnat, Amen.

FINIS.

Apud sanctam Ro. imperij Coloniam, Impensis celeberrimi bibliopolæ M. Godefridi Hittorpij. 15. calendas Iulij.